अचलकाऽङ्गनादञ्चयञ्छागाघण्टाङ्कितं । मनांसि न पुनस्तेषां वीराणां साहसस्पृशां । ६७५
मान्मधोषिपुरेवैताः प्रष्टुं द्रष्टुञ्च काङ्क्षिताः । इति तेऽप्यादवारोहन् प्रवीरा नतु तद्भयात्।
शनैः शनैस्ततो यान्तो मौनपूर्व्वं महाशयाः । योगिनीनिकटं प्रापुर्विकटप्रकटाशयः ।
योगिनीनायको दूरात् परिज्ञाय नृपात्मजं । सान्निध्यं शीधुचषकं प्राहिणोत्सम्मितं ततः ।
चन्द्रसादमृतं दृष्टिभाजा राज्ञावशेषितं । उदयश्रीमुखापेक्षी न सम्भ्रमिमेमयत् ।
भवितव्यबलादस्य पानं सपदि विस्मरन् । उदयश्रीरसेवन्तयोला दृष्टिं परामनात् । ६८०
आश्चर्य्यदर्शनेषु तेषु दृष्टेषु योगिनी । निमित्तज्ञावदद्राजपुत्रं बद्धाञ्जलिं ततः ।
अखण्डं भावि ते राज्यं चन्द्रस्यादिभवांशभाक् । आजीवमुदयश्रीश्च मण्डितोऽखण्डया श्रियः ।
अस्यपानस्त्वसावस्मदनुग्रहविवर्जितः । अचिरेणैव कालेन नूनं प्राणैर्वियुज्यते ।
भविष्यत् सूचयित्वैवं योगिनीभिः समन्विता । सान्तर्दधे पुरः प्राप्ताः पश्चात्सुरगपालिकः ।
अविचारतमोमग्नान् जन्तून् हर्त्तुमीश्वराः । सम्भवन्ति प्रजापुण्यैः प्रकाशोत्कर्षहेतवः । ६८५
श्वशुराङ्कन्तृभागं यद्वीरा पुंश्चली वधूः । हरन्त्यासीत् स तं राजा दुराचारं न्यवारयत् ।
जयापीडपुरे कृत्वा राजधानीं महामतिः । श्रीशिखनपुरे चक्रे बौद्धा बुद्धगिराभिधं ।
एकोनविंशे वर्षेऽथ दुष्कृतोद्भवमद्भुतं । दुर्भिक्षं क्षोभयामास लोकं शोकाकुलं महत् ।
मासानष्टौ द्वादशाब्दांस्त्रयोदश दिनानि च । क्ष्मां भुक्त्वा चिंशवर्षेऽथ चैत्रे राजा व्यपद्यत ।
मन्दराजकथाख्यानाज्जडिमा वाचि संस्तुतः । तीक्ष्णप्रतापशाहावदीनाख्यानाद्विनश्यतु । ६९०
राज्ञि शाहावदीनेऽथ स्मरणं चितिरत्यजत् । ललितादित्यसम्पत्तिविपत्तिसुखदुःखयोः ।
पीयाकं चौरिवान्यन्तून् राज्ञोऽतीत्य बलक्षहो । भुवमापज्जयापीडमेतं न तु स किल्बिषी ।
पूर्व्वे परे च भूपाला नायकेनेव भूषिताः । क्ष्मानायकेन तेनाथामुक्तागुणलसच्छ्रिया ।
तदीयो जयलक्ष्मीभिः प्रविष्टाभिः पदे पदे । न प्रतापानलोऽदृश्यत् सरिद्भिरिव सागरः ।
जयं विना गणयतः क्षणमात्रं वृथा गतं । दृष्टस्य तरुणीवाभूद्याचा तस्यातिवल्लभा । ६९५
न मृगाक्षी न वा शीधुपानलीला न चन्द्रिका । याचैव केवलं तस्य भूमिभर्त्तुर्मनोऽहरत् ।
न तापो न हिमन्तस्य न सन्ध्या न निशा तथा । न क्षुधा वा पिपासा च राज्ञो यात्रामविघ्नयत् ।
न सरिद्दुस्तरतरा दुरारोहो न पर्व्वतः । दुर्लङ्घ्यो न मरुत्भूयात्रायां मानिनः प्रभोः ।
अजितां पूर्व्वभूपालैः पारसीककुलाकुलां । उत्तराशां विजेतुं स प्रस्थानं प्रथमं व्यधात् ।
जगतां विजयी कामो मधुश्रीधुवधूरिव । चन्द्रलोलकदुद्रराम् स सहायन्तेऽदृणोत्प्रभुः । ७००
सैन्यचेतांसि सत्त्वेन तमसा सविरोधिनः । अपूरयत् स रजसा दिगन्तानुद्धुताञ्जकः ।
प्रविष्टं तस्य गोविन्दखानपालनशालिनि । उद्भाण्डपुरे पूर्व्वं वायोसादनु सैनिकैः ।
सैन्यद्वन्द्वं नृपानीके प्राप्ते तस्य विरोधिभिः । भयातुरैरवारोहः पृष्ठाणनुज्ञाधीयत ।
सद्वृत्तं प्राभृतं दातुमसमर्थोऽस्य सिन्धुपः । उपनीतवान् कन्यारत्नमादाय भूपतेः ।

राज्ञस्तु गौरवं वाढं गाम्भीर्य्यं भुवोऽढया । चित्तमस्तु लाघवं तेषां भये भागानुषक्तः ।
भङ्गस्तुङ्गस्य शृङ्गस्य खड्गानां नैव भूभुजा । छिन्नानामपि देशेऽस्मिन्विहितः शौर्य्यशालिना ।
आकर्ण्य राजसिंहस्य सिंहनादमयीं चमूं । मदन्तयाज चचाल विभाय गजिनी पुरी ।
आचिन्त्यवृत्तिभिरश्वगरेऽरोहि शाम्यतोः । तद्गुणाग्निप्रतापाग्न्योर्धूमेनेव भयातुरैः ।
यशसा सह सम्पत्तिं तस्मिंलुण्ठयति प्रभौ । प्रापत्पुरुषवीरास्थ्रं देशाख्या कठिनत्वतां ।
दत्तवाप्यनिवापाम्भोऽम्लगराधहर्स्त्रियः । जीवतः स्वस्य पत्युश्च पिण्डान्तेनविभाहृदः ।
अश्वपालेषु गच्छत्सु घोषधातुतटच्छलात् । उदकपतितिरस्कारप्रशस्तिं स व्यधात् प्रभुः ।
ततो व्यावृत्य गच्छत्सु दक्षिणाशां स्ववाजिनां । मार्गखेदोचितं तापं शतद्रूवारिणाहरत् ।
डिलीमुलुण्ठ्य तत्कालमुदकपतिमुपागतं । मार्गरोधेन नृपतिर्निनाम्नमुद्वेजयत् ।
तुरङ्गकच्छदानेन स तान् सामान्यभूपतिः । स्वदेशं प्राहिणोत्कीर्त्तिराशीन्मूर्त्तानस्कन्निव ।
सुवर्णपुरराजेन तस्मात् खामर्मशालिना । दुर्गोद्वारमुत्सृज्य देव्येव शरणीकृता ।
स्वयं नत्वा नतक्षत्या भोट्टानामस्य भूपतेः । अर्थ्यतां पर्व्वतारोहदोहदो विनिवारितः ।
दुस्तरत्वात्तटस्थस्य देवताभिस्तनूकृतः । सिन्धोर्घोषा नृपतेरेवं पूर्वेभ्यः श्रुतमद्भुतं ।
एवं नित्यजयोद्योगात् स्वदेशः परदेशवत् । परदेशस्तु तस्यासीत् स्वदेशइव भूपतेः ।
प्रतापेनेति सम्पाद्य दिङ्मुखे तिलकश्रियं । व्यधात् प्रविश्य कश्मीरान् स पौरानयनोत्सवं ।
तस्य वर्णयतां शौर्य्यं प्रमत्तादतिमानुषं । अस्माकं चाटुकारित्वं शङ्क्यते भाविभिर्जनैः ।
यायायातः कदाचित् स दूरदेशे महीपतिः । अपरःसदृशीं काञ्चिच्छ्रुतवान् हरिणेक्षणां ।
निजानुगान् वञ्चयित्वा राजा युक्त्या कयाचन । अथैकाकी स तं देशमविशङ्कोऽगमत्तमः ।
तर्षणा मोहयित्वा तां द्वितीयइव मन्मथः । मनोरथानसिद्धान स तदोद्दामस्पामरः ।
अपश्यन्त्सामायातं हतं केनापि वैरिणा । अथ कोपक्षमावेशमुद्भटासुद्भटायुः ।
अम्भिष्यद्भिसदर्पेण निषङ्गेणाङ्गणादहिः । समभाव्यत तेराज्ञो वैरिभिर्निजयः कृतः ।
शौर्य्यस्तम्भानुगाभ्यान्तु विधातुं युद्धमुद्भटैः । तद्भटैः सदनं रुद्धमबहुकवचान्तरैः ।
अवसन्निव तत्सिंहनादपूर्णात्ततः पुरा । चित्तैः प्रीत्या मुखैर्भीत्या गीत्या मूर्द्धभिरानतं ।
एवं स स्वजयस्तम्भयूपान् गुणमुखान् बहून् । हतवैरिपशूंश्चक्रे सुप्रतापानलार्चिषः ।
स्वदेशे मन्त्रिणस्तस्य कोटभट्टोदयश्रियोः । समरेषु भरस्वामीचन्द्रडामरलोलयोः ।
हेवग्राम्यान्वयोदन्यच्छ्रोगाखार्पितमुकुः । वैरागादिभवं त्यक्त्वा कोटश्रीं वनं ययौ ।
तस्य दर्शयितुं राज्ञः स्वबलाधिकतां भुवे । कदाचित्तत्प्रजा दैवी व्यापदाहमपीडयत् ।
पुरीकैरविणीसूरः शूरः पादपवित्रितां । षट्त्रिंशेऽब्दे जलापूरः क्रूरोऽप्लवत प्रजाः ।
नगरमुत्तमांदेषु मुखमोऽनिर्भरच्छलात् । तस्योद्योगस्य महतः पर्वताश्चटतामगुः ।
न च दृष्टो न वा भीमा न च सेतुर्न तद्भुवं । तटस्थमपि यत्रैव जलपूरो व्यनाशयत् ।

नाद्रिदुर्गाश्रयश्चास्य जातुचिद्वैरिभीतितः । सम्पूरभयात्तेषु राजा समचरत्परां । ४०५
पीते तत्तेजसेवाम्बुपूरे शान्ते दिनैर्दिनैः । भूयस्तद्विश्वासश्री सोऽचिकीर्षद्गिरौ पुरीं ।
नाना लक्ष्म्या महिष्या च प्रविष्टां नगरीं व्यधात् । सौदार्य्यानुगुणं राजा निर्म्माणमविलोकयन् ।
शारिकां शैलराजस्य मूले पुण्यजनाश्रितां । यामद्राक्षीत्परां लोकः सुमेरोरलकामिव ।
वितस्ता सिन्धुसम्भेदे स्वनाम्ना स पुरीं व्यधात् । प्रतिबिम्बच्छलात्तोये यया स्त्रिग्धमज्जति ।
सौधात्सौधमयीं राज्ञोऽभूतां कीर्त्तिमिवाचलां । जलोलच्मी: पुरीं लालडामरः स्वाभिधां व्यधात् । ४१०
आजन्मलोलता मत्स्याः स्वरसान्याय वर्द्धिता । निहन्ति छायया तस्यायुमणिस्पर्शजं सुखं ।
या लक्ष्म्या भागिनेयीत्वाद्बालापालि निजान्तिके । लासाख्या सा समाक्रामन्नृपतेश्चित्तदर्पणे ।
यस्यानुरोधतन्तुस्तं चिरं लक्ष्म्या निबद्धवान् । स छिन्नो रागवेगेन लासासौन्दर्य्यशस्त्रना ।
बलिजिन्मूर्त्तिना तेन वसन्त्या वक्षसि श्रिया । प्रतिवेश्मकितां नीता लासा सौभाग्यभागिनी ।
छाया तद्रचितोदयापि दिवसश्रीभोगमातन्वतः सूर्य्यात्सम्मुखतां जहाति वहति श्रेयोदृशीं कान्ततां ।
स्त्रीणामस्ति चतुर्गुणा मतिरिति स्थानेन हन्त श्रुतिर्यद्वा दुर्व्विधिपङ्कमाकलयितुं शक्तो न कश्चिद्ध्रुवं । ४१५
प्राकृतस्यावताराख्या भक्तस्यापि सुता सती । लक्ष्मीर्नाशानुरक्तेऽधादथ रोषं महीपतौ ।
रोषात्सिन्धुपतेर्देशमम्बन्धित्वाद्गतां नृपः । प्रत्यानयत्तवोद्रेकाच्च पुनः स्नेहगौरवात् ।
अपनीय तापखेदं मरुकरिणी पद्मिनीतोयैः । तत्पद्मशैवलाभोनिर्माये कर्णठीभवति ।
लक्ष्म्या मातृस्वसुः सर्व्वमातृकृत्यकृतोऽभवत् । राजप्रियाय राकेव लासा पक्षक्षयोद्यता ।
सत्कर्म्मपाकसमयोऽस्य न चेद्दिकाशशोभा न किं परिहरेत् कुमुदाकरस्य ।
विश्वप्रबोधहरणप्रवणक्षणेन कुर्व्वी निशा च सहसैव निशाकरेण । ४२०
*चिन्तासूचकनिश्वासश्वासैश्छाभं कदाचन । अथो चक्रागिनी चेति लासाख्या भोगिनी नृपं ।
न चेद्दिकाशयेद्धास्वान् पद्मिनीं स्वरुचा स्फुटं । तस्मान्मुद्राय शैवालबन्ध्यात्र यतेत कः ।
पतन्तीं प्रेमभाराद्रौं मयि दृष्टिं तवासहा । मां निहन्तुमुपायेन कुरुते महिषी तव ।
अभिचारे दुराचारमुपचारप्रियङ्करं । सा चाराश्री मयि दैवाद्दुदर्यश्रियमीरयत् ।
देव देवपरे तस्मिन्नभिचारविनिर्म्मितिः । असम्भाव्येति तां राजा प्रत्युवाच विचक्षणः । ४२५
निर्व्वन्धैनीपजल्पन्तीं तदेव वचनं ततः । तां प्रत्याययितुं देवीमुदयश्रियमब्रवीत् ।
व्ययित्वातिशयेनाहो कोशो रिक्तत्वमागतः । प्रार्थयन्ते जना राज्ञः सर्व्वं कल्पतरूनिव ।
द्रविणोत्पत्तये तस्मादुपायः प्रतिभात्ययं । प्रतिमा श्रीजयेश्वर्य्यायास्ति रीतिमयी पृथुः ।
तां खण्डयित्वा विहितैष्टङ्कैर्नाम चिह्नितैः । व्ययनिर्व्वहणं कीर्त्तिस्थिरत्वञ्चोपजायते ।
साध्वेतत् किन्तु तन्मूर्त्तिर्लब्धो किं प्रभविष्यति । इत्यद्रुहेन मुद्रास्तु कुद्रसं सचिवोऽभ्यधात् । ४३०
भङ्गोपकरणं सर्व्वोकृत्यान्येद्युरुपागतं । राज्ञीं प्रत्यक्ष्य भूपालोऽरहोमन्त्रिणमब्रवीत् ।
याः पूर्व्वैर्निरमीयन्त यशःपुञ्जकलश्रवे । ग्रहीकर्ण्णापि ता देवप्रतिमा भङ्क्तुमक्षमा ।

अमरप्रतिमा विधाय केचित्परिपूज्याथ परे प्रतिष्ठिमाप्ताः ।
परिपाक्य यथोचितं तथान्ये विदधुश्चाहमहो महद्दुरन्तं ।
निर्म्माणाज्जलधेः कृतेव चरितां कौमारभोकावधि प्रख्यातः सगरो भगीरथनृपो गङ्गावतारात्स च ।
दुष्प्रन्तः स च विश्वविश्वविजयाज्जिष्णोर्भयान्यावहन् रामो हन्त दशाननेन विहितात्सीतापहारात्पुनः ।
राजा शाहावदीनाख्यः सुरमूर्त्तीरलोठयत् । सा दुर्व्वार्त्ता यमत्युग्राषकम्पद्भाविनो जनान् ।
उदयश्रीर्नतभिरा राज्ञीत्युद्भवति स्वयं । मशीरभ्रमिवेशिष्ट द्रागधोगतिवाञ्छया ।
भास्करोद्युपरीरम्भरसास्वादितकौतुकः । स्वपुत्रप्रमिमुख्यानां यहाणां हानिमिच्छति ।
रागी महोषवादिन्या तया देव्या प्रबोधितः । अवासयत् स्वदेशात् स राजपुत्रान् परानिव ।
कार्य्यव्यतिमनुष्येषु साहायकविधायिभिः । योगिनीपुरनाथस्य तैर्व्वको विक्रमः कृतः ।
श्रोदार्य्यादसहत्तीन् स हिन्दुकानेव बोधितः । म्लेच्छान् शेकन्धरमुखान् राजद्रोहकृतोऽवधीत् ।
पिशुनैर्जनितामर्षः शूरो मदनलाविकः । राजा विज्ञप्यमानोऽपि सेनयास्य निवारितः ।
राजा जातत्वरां यात्रां व्यसनेनाभ्यवेशयत् । नौसेतुकौतुकं सिन्धोः परिस्थापादवाहरत् ।
शूरः स्वपुनगर्य्यां स पर्य्यटन् मृगयारसात् । सिंहमभ्यद्रवद्राजा सिंहसंहतसाहसः ।
गच्छन्निःशङ्काधिकं राजा वाजिना वेगराजिना । अन्वगाद्दनिभक्तेन मदनेनैव केवलं ।
एकाकिनं चिरं सहयुद्धमुद्धतकेसरः । तमधःकृतवान् राजसिंहं सिंहोऽतिसाहसं ।
उत्प्लुत्य वाजिनस्तूर्णं शूरो मदनलाविकः । निपातितनृपं सिंहं कृपाण्या सहसावधीत् ।
प्राणरक्षोपकारेण प्रसन्नः पिशुनाज्जनात् । श्रुत्वा मारणमेतस्य शङ्कमानो नरेश्वरः ।
स विवाहच्छलाद्दत्त्वा द्रविणं करुणामयः । मदनं व्यसृजत् दिल्लीपतेर्निकटमञ्जसा ।
उत्पन्नचम्पकं दीप्त्या कुर्व्वतीं व्योम जातुचित् । स्वप्ने शकरसहाख्योऽदृष्टवान् काञ्चनीं पुरीं ।
वेश्म वेश्म विश्रांतश्च शून्यं पश्यन्नयं ततः । राजधान्यां स्त्रियं काञ्चिदपश्यत्कान्तिदन्तुरां ।
अपृच्छच्च समेकैव चरेर्यात महापुरे । व्योम्नीव शशिलेखा किं चिरं तिष्ठसि निर्भया ।
केयं नगरी कस्माच्छून्या सर्व्वेव वर्त्तते । कस्येदं पतितं कस्य वर्त्तते च कलेवरं ।
सा तं जगाद गन्धर्व्वराजस्यास्यो महापुरी । सुन्दरी पतिहीनेव विधुहीनेव शर्वरी ।
स चामात्यैः समं सर्व्वैः पातुं कश्मीरमेदिनीं । अवतीर्णः परित्यज्य निजमत्र कलेवरं ।
शाहावदीनइति यः प्रथितोऽस्ति जगत्त्रये । तत्कलेवररक्षार्थमत्र तिष्ठामि केवला ।
स च निष्पादिताशेषकार्य्यो मासचतुष्टरे । स्वामिमां नगरीमेव ध्रुवं रक्षितुमेष्यति ।
प्रवृद्धेऽभ्यधिकाद्ध्यर्द्धश्रीकश्मीरपत्तनाम्बरे । मज्जमवर्षयद्राग्रे स्वमहत्त्विमपच्छिताम् ।
अमत्ये किं भयं स्वप्ने सत्ये लैभ्यमेव मे । इत्यन्तर्व्विभावयन् राजा न तया पप्रच्छे शुचा ।
मदन्तिकमुपागम्यमिति भूमिपतिस्ततः । दूरस्थितानां पुत्राणां सहोलेखान्विलिखवान् ।
ततो मुमूर्षुर्भूपालो हिन्दुकानां निजे पदे । अप्राप्ततनयो धीमानभ्यषिञ्चन् स्वयं ततः ।

ज्येष्ठशुक्लचतुर्द्दश्यां तागाद्वेऽब्दे महीपतिः । चालितश्च नाकवनितास्तनौघत्वमधीफलत् ।
कुत्बदीननरेन्द्रोऽथ सैलावाख्यां महीभुजां । चित्ते सुखं मुखे हर्षं स्तुतिं वाचि न्यधात्ततः ।
नातितीक्ष्णो न वा मन्दः सर्व्वदैव महीपतिः । चित्तमाहित लोकस्य वैषुवो भानुमानिव ।
लोहरप्रत्ययेच्छार्थं याच्ययात् पूर्व्वभूपतिः । लोहराधिपतेर्भीत्या ते पलाय्य गतास्ततः ।
शाम्यन्त्योषधयः सर्व्वाः प्रविन्यस्ते गते सति । दृष्टो हि सूर्य्यकान्तानां रवौ याति द्युतिक्षयः ।
लोहरं प्रतिसन्धातुं कुत्बदीनमहीपतिः । शौर्य्यशालिनमादिक्षत्पूरोडामरलोलकं ।
प्रवेष्टयस्ततो गत्वा लोहराद्रिं स सर्व्वतः । प्राणा हि स्वामिभक्तानां तृणायन्ते महात्मनां ।
असामर्थ्याञ्जिजं दुर्गं दुर्गेन्द्रोऽर्पयितुं ततः । ब्राह्मणान् व्यसृजद्दूतान् डामराधिपतिं प्रति ।
द्विजलिङ्गान् स तान् मत्वा चारकाण्डमुपागतान् । व्यपहीदिपहाद्युगात् द्विजानक्षयमाश्रयः ।
द्विजदैवतमभ्येतं श्रुत्वा तदपकारिणं । लोहरेन्द्रो न कोटायां जीवग्राहं विगृह्यवान् ।
पश्यन्तो मरणं स्वस्य युद्धे वाथ पलायने । क्षत्रियाणां निजं धर्म्ममपहीपुस्ततो रणं ।
शरासारशिलावर्षैर्दुर्द्धर्षान्दुर्वनादिव । लोहराद्रेरवारोहन्नारोहंस्तु यथापि ते ।
विप्रकीर्णः स पाषाणैरेलडामरनायकः । अन्तर्हितः समं कीर्त्या भावि को नाम लङ्घति ।
प्रचुकीर्णशिलाराशिच्छन्नोडामरलोलकः । यवनप्रेतसंस्कारान् विपर्य्यग्राहीयत ।
शाहावदीनभूपालो निर्व्वास्यापि सुतान्निजान् । आकारयत् स्वयं लेखैर्निजवर्णपरिष्कृतैः ।
गुणैश्च वयसा तेषां ज्येष्ठोमाहिन्द्रमण्डलं । हस्सनो राजपुत्रः स प्राप तावद्दमत्सुयं ।
स मन्त्रशक्तिमुक्ताभिर्मुक्ताभिर्वाष्पवीचिभिः । श्रुत्वा तत्र पितुर्म्मृत्युं निवापाञ्जलिमार्प्पयत् ।
व्यावृत्य गमनेच्छायाः स्वच्छाशयममुं ततः । न्यवारयत् पितृव्यस्य लेखः कश्मीरभूपतेः ।
शक्रादिमोक्षलोभेन मत्यानक्षानुपेक्ष्य सः । नमस्कुरुत शाहावदीनभूमिपतिर्दिवं ।
स्वःस्त्रीभोगरसेनेव गमनाय त्वरावतः । तस्याक्षाभिर्भवत्कार्य्यमशेषं निरपद्यत ।
स्मारचालसूनामाख्यो विचक्षणशिरोमणिः । तन्मन्त्रमालितां मौलिमूले मालां विदधते ।
प्रवासागमनाभ्यां त्वं स्वपितुः पालिताज्ञया । श्रीरामइव भूलोकं यशोभिः समपूपुरः ।
भूतो भावी च सन्नामो यद्यपि स्वगुणैस्तव । यौवराज्यपदाङ्गारं लघुकुर्य्यास्तथापि मे ।
स्वधैर्य्यं सभ्यसंयोगो नानावध्युम्ममागमः । तव रक्षाधिकारस्य दौर्मनस्यं विलुप्यते ।
यशसैव प्रमीतानां परदेशनिवासिनां । महतां नहि जातः स्यादिभवेन सुखोद्गमः ।
स्वरूपप्रतिबिम्बेन भवता स्वर्गवासिनः । तदुत्कण्ठाभरोऽस्माकं दर्शनेन निवार्य्यतां ।
पुनः शाहावदीनस्य सोऽथ नित्यन्यमण्डले । अङ्गुलीमुखनिर्द्देशः प्राक्तनस्येव सास्तु ते ।
राज्ञां मदनुकम्प्यानां मुखप्रेक्षी भवन् भवान् । कश्मीरैश्वर्य्यमतुलं मानैर्वीरव्ययं स्वयं ।
विभज्य भजति क्षोणीभारं मेरुगिराविव । सुखं सम्प्रति मत्तुल्यामनन्तद्युतिराश्रयां ।
येन मानेन सामन्तपहीत् स वसुधाधिपः । तं सस्मरस्व तेनैव मयि पालयति प्रजाः ।

उदयश्रीमुखामात्यमतानुष्ठानशालिनी। स्वप्रार्थनानिषेधेन स्वश्रीमेव हृथा कृथाः ।
अजानन् लोककर्णत्वं राजेन्द्रकरिणामथ। पञ्चानं लेखवाही स काश्मीराणामगाहत।
पञ्चभिः सम्मुखायातैर्झांकाररवधारिभिः। न्यवार्य्यतेव कश्मीरप्रवेशाद्राजनन्दनः ।
स विलङ्घ्य कश्मीरसरणीमुदजिघ्रत्। समलोमशयद्राज्ञः श्रुतिस्तु स्वच्छोदना ।

    नक्राः समुद्रमिव केचिदहेतुकामा वाताहताम्बमिव केचन दर्पहस्त्या ।
    दुर्वृत्तिणाभुवनकाननचक्रवालव्याप्तानागरपतिं प्रविलोलयन्ति ।

अथ प्रविष्टे कश्मीरान् हस्सने राजनन्दने। कुन्ददीनमहीपालः पितृनैरित्यकथ्यत ।
सर्व्वासामेव बुद्धीनामुपरीश्वरबुद्धयः। तथापि सचिवेभ्याश्चो हिताहितविनिर्णयः ।
पुरन्दरादिलोकेशतेजोऽस्त्राश्रयशालिनां। स्वयं येभ्यो महीन्द्राणामन्तराथो विलोक्यते ।
स्वर्णनाथितया ख्याताच्छ्रादरूपाद्विजिह्मगात्। कृष्णसर्पादिवाशिष्टात्कष्टं दूरो न कस्यचित्।
विभवैस्तर्प्यमाणोऽयं न च क्षोभविता तव । स्नेहेन सिच्यमानोऽग्निः शीतलत्वं किमृच्छति।
न चिन्त्यं स्वयमेकाकी राज्ञो मे किं करिष्यति। हरेः पुरः सयूथोऽपि कतमो वारणेश्वरः।
मद्बुद्धा विक्रमस्तस्य हन्यतामिति नोच्यते। बुद्धिमानुदयश्रीस्तं स्वामिभक्त्या हि रक्षति।
आदौ दर्पोदयः पश्चाद् दोषोद्रेकः परे ध्रुवः । नानुपायो न चोत्सृज्यतां राजेन्द्र हस्सनः।
नैवंप्रायतानृपत्ति तेजस्वी स क्षमिष्यते । यस्मिन्ददति नाब्धिर्धिं स चतिवाडवस्य कः।
अतस्तस्य निरोधेन निहत्पिनासुखाः प्रजाः। कुण्ठयन्तु तरां पूर्व्वभूपालोत्कण्ठितां चिरं।
प्रविष्टैरिति दुर्व्वाप्यार्तिर्गताद्भिरिव हृदः। वैरस्यमभरद्राजा स्वलवाक्यैः स च स्मने।
पश्यन् ग्रहणमनुभवंस्तस्याप्युत्सेकविक्रियां। भ्रातुः पुत्र इति स्नेहाच्च तं राजा न्यरोधयत्।
उदयश्रीरथालक्ष्य विरक्तं हस्सने नृपं। लोसडामरभार्य्यां तद्दासीं समदिशत्ततः।
स्वामिरागमिवाकृष्टो नाकं डामरलोलकः। अहारयदसौ न स्वं कुलाभिमुखवीक्षिरः।
अस्माद्दुर्मन्त्रराज्ञो विभवाशास्तु दूरतः। वर्द्धितस्य त्वया प्राणसंशयो हस्सनस्य तु।
तस्मात्त्वया निजार्थाभां ग्रहणार्थं महीपतिः। प्रार्थनीयो यथाभ्येति लद्दहानेष लुब्धधीः।
तथागतं महीपालं हनिष्यामो वयं बलात्। बन्दीनो वा ततो राजपुत्रो वृद्धिमुपेष्यति।
अथ दैवाद्गते तस्मिन् मन्त्रे भेदं महीपतेः। उदयश्रीस्ततो भीतः पलाययत हस्सनं।
आत्मनो सतबन्धे वा वोदयश्चपराम् जनान्। रसेन्द्र इव लोकेऽस्मिन् श्लाघनीयत्वमश्नुते।
कर्ण्यश्रतीह्लतोह्लेऽपि तथा लक्षितमुद्यतं। क्षमाशीलः क्षमापालो नातत्रोण्युदयश्रियं।
गुणैः संहृत्य रत्नानि प्रख्यातां शीलयन् बहिः। विसवत्कालमनयत्पद्मवत्सु जलेषु च।
तावद्वसति यशोधे दूरात् सेहो हिमांशुना । किंचिदेव तदाक्लिष्टभिपावा स्ववेदिति।
उदयश्रीर्गन्तुकामो राजपुत्रान्तिकं ततः। उदयश्रीः श्रुतद्रोहो राज्ञा कारां निवेशितः।
परीक्षितुमिवाशुकैर्गुरोस्तस्य च शेमुषीं। सुरैरिवार्थितो राजा क्रोधाश्मापादयत् स तं।

मधुन् पयो गजो भग्नन् मदवन्दनपादपं । निघ्नन् पुष्करस्य राजा निम्नो जगाम वै । ११०
वचः पुष्पपुष्पाणां भुवनोद्यानवर्त्तिनां । वीरभानिश्रयं यस्य विकिरोति मनोहरं ।
विनष्टवत्सपादोऽन्यो यथातिथकिनाश्रयः । उदयश्रीवधे राजपुत्रोऽभङ्गुरलक्षणा ।
प्रसादशोणितैः प्रायः यज्ञराजैर्दुरात्मभिः । राजपुत्रोपलम्भनः स हन्तुं प्रत्यर्थितः प्रभोः ।
उत्पित्ते गलिते प्रभुवर्गेऽप्यायाम्युते सति । मतिः सतेजालोकानामालोकविषमायधो ।
वितस्तायां स्वनामाख्या पुरी तेनाथ निर्मिता । उच्छ्रितैः कनककेयूरैर्या मुकुरति या श्रिया । ११५
प्रत्यब्दं जनमालक्ष्य दुर्भिक्षक्षपितायुषं । माघि भाद्रपदेऽचार्चीत् स यथं भूरिदक्षिणं ।
साधुसूक्तिसुधास्वादनात्कर्णाभ्यर्णतले कवेः । भुवं धवलिमा येरे यार्हुके यास्य भूपतेः ।
भूषणं निजवंशस्य पूषणं धरणेरसौ । प्रगुणीभूषणं पुष्करं न च स लब्धवान् ।
योगिनो ब्रह्मनाथस्य कश्मीरादागतस्य सः । प्रसादेन महीपालः सन्ततिं प्राप्तवांश्चिरात् ।
भव्याभरणं देवी पितुरानन्दपारणं । तमोहरणमर्वाङ्कुरणं सुषुवे सुतं । १२०
शृङ्गारमङ्गलावासमवलोक्य वपुः शिशोः । शृङ्गाररति नामास्य व्यधात्कुलोकवासवः ।
हर्षादादिशति चापे बन्धमुक्तिं तदुत्सवे । अभ्यभावि तदा चित्रं बन्धो नो सेतुभिः परं ।
अथ द्वितीयपुत्रं सा देवी सेवनसंश्रितं । असूत कान्तिसन्तानतर्पमाणसुधाकरं ।
चन्द्रस्येव कलङ्कोऽभूदयं दोषोमहीभुजः । कुलागतां महीं यस्य स्वास्थ्यामपाहरत् ।
भाद्रे कृष्णद्वितीयायां पञ्चषष्टे स वत्सरे । स्वर्गं जगाम राजेन्द्रः कुमारीनमहीपतिः । १२५
राज्ञी शोकातुरा राजपुत्रा बालाविति प्रजाः । अभूवंश्चकिताः सर्वा विनायवदयाधिकं ।
देव्या बाष्पजले शोकवर्षजाते पृथौ सति । परस्परममात्यानां मार्गे न्यावेऽभवद्रुचिः ।
अलं शोकनिवेशेन धैर्यमनोचितं यतः । इत्यतो मन्त्रिणामासः श्यामभूतमराजकां ।
इति प्रबोध्य सुभटां देवीमुदकसाहकौ । ज्येष्ठं शेकन्धरं पुत्रं महाराज्येऽभ्यषिञ्चतां ।
राज्ञीमतेर्मोहकोऽथ साहपुत्रं महस्तदे । स्वजामातरमप्येव सजानिमदहच्छलात् । १३०
सूक्ष्मानपि निमिषान् स्वकुलजानभ्यागतान् स्वं स्वामन्यामपि मक्षिका वत मधुपाशाङ्कविबद्धधा ।
लक्ष्मीलोभभरेण मोहितधियः कल्पान्तलक्ष्यास्थितिं जानन्तोऽतिजडा न किं कुचरितं कुर्वन्ति हा हन्त हा ।
शोभाभाया महादेव्याः स्वाध्या लक्ष्मीरभूत्परा । यो हेमलिप्तेयौ पृथक्लिप्यौ वीरमलक्षयत् ।
एतदन्धुप्रमेवोऽपि मां हनिष्यति निश्चितं । इत्युद्कोराजपुत्रं विषेणाथ व्यपादयत् ।
निजयैव कृपाण्याहं स्वं छिन्द्यां कण्ठमेनया । यदहं तां निरन्ध्यामा सर्व्वां चेत्यथ संविदा ।
विश्वास्य साहकं वीरमुद्रकोऽथ व्यपादयत् । आमर्षाविनिपातानो द्रोहादुता हि दुर्धियां । १३५
यथा भ्रातुस्तया स्वस्य वधं सम्भावयन्नृपः । शैलीभूतस्ततोहर्हिं सं पथे निश्चिदानयत् ।
शोद्दान् जित्वा गतो दूरोऽश्वमानोऽन्यकेशवं । शोभाभ्रातरं लुञ्चाराजकुद्दोऽवधीत्ततः ।
आदिशन् सेवकं स्वं स दारांत्पिष्टानि मस्तकं । राज्ञोऽपि मस्तकं त्यक्त्वा शेकरामगमद्यदा ।

तच्छ्रुत्वा लहराजाद्या भूपतेरनुयायिनः । योद्धुं बद्धोद्यमाः पद्मपुरपत्तनि धन्वनः ।
प्रत्यासन्नविनाशानां प्रायो मतिमतामपि । पिशाचादिभ्रमो नूनं स्वच्छायास्वपि जायते ।
उद्दसैन्यैर्धनैर्योद्धुं बद्धोद्यममुपागतैः । पारेवितस्तं सहितोऽप्यभ्रान्त्या पलायत ।
आवितस्तापुरं रात्रौ तमनुद्रुत्य भूपतिः । अबध्नाच्च तं बद्ध्वा नगरीं त्यक्तनिद्रया ।
तं बध्यमपि कारायां कारुण्यात्तु नृपोऽक्षिपत् । उद्दकस्तु स विश्वस्तद्रोहपापमलीमसः ।
शङ्कमानो वधं भूपात् करुणाकोमलादपि । निजवेश्म कृपाण्याथ स्वगलच्छेदमाचरत् ।
पञ्जरादिव व्यालान् शृगालानिव केसरी । पालान् धरणिपालः स कालाग्निकमथानयत् ।
राज्यं शौर्यं वपुस्तेजो निर्निकम्पता तथा । तदा तथाभवद्राज्ञः पञ्चाग्नितपसः फलं ।
हन्त राज्ञां ततं दर्पतिमिरं खण्डयन्नृपः । [illegible]
विश्वं रञ्जयता तस्य प्रतापेन प्रथीयसा । राजश्रीमञ्जलश्रीः पाणिस्नानमवापिता ।
तदैव दीनाभरणामपालकतया युतां । शेच्छराजो व्यधात् क्षितिं विधवामिव लुण्ठयन् ।
ततः प्रत्याशजन् शेच्छराजः कश्मीरभूपतेः । शङ्कमानो गजेन्द्रौ द्वावुपायनमचीकरत् ।
हस्तिद्वयगतश्रद्धानतराजिव्याजात् स्वयं व्यधात् । देशसीमाविभागं स कश्मीराधिपतेः किल ।
हस्तिद्वये समारूढे हिमाद्रिशिखरश्रिया । विन्ध्यशृङ्गभ्रमाद्विन्ध्यनिम्नगा कोपमागमत् ।
नागौ कोपमनातान्तौ वितस्तातरणक्षणे । प्रतिबिम्बं निजं दृष्ट्वा प्रतिहस्तिभ्रमं गतौ ।
राजश्रीस्तनसौन्दर्यसौभाग्यकारिकटोत्कटौ । तौ गजौ भूमिपालेन वारीकारां प्रवेशितौ ।
वदान्येन नरेन्द्रेण सुवर्णपरिपूरिताः । सेवार्थिनः परं देशानिजोऽपि प्रत्यशोधयत ।
यथाकामार्पणप्रीतयाचकस्तुतिलज्जया । विनमन् संकुचन् हस्तस्तस्य दानक्षणेऽभवत् ।
दानं वर्णयितुं तस्य शक्यते नैव केनचित् । पाणिरूपमधः पद्मं यत्रोपरि जलं सदा ।
सदा दानाम्बुसेकाद्यत्र प्ररोहवः करे । खड्गलताविमर्दानां मन्ये तत्र निमित्तताम् ।
प्रजापापविपाकेन ततोऽयवनदर्शने । बालस्येव मतिर्भूमिपतेश्चिरमद्भुत ।
अनेके यवनादानप्रसिद्धमलमथाश्रयन् । शिहाबापरभूपालात् पुष्पाणीवालयो द्रुतं ।
दोतेन्दुरिव चक्षुषां तेषां बालोऽपि निश्चया । यवनानामभूद्येषामेरदेशं मदवाद ।
अनमत्कृत्यवर्णानां शिष्यवत्सत्यमपद्यत । दासवत्पुरो नीत्वा राजा तत्र न्यविक्षत ।
मरुद्भिरिव वृक्षाणां शालीनां शलभैरिव । कश्मीरदेशाचाराणां ध्वंसोऽथ यवनैः कृतः ।
स्वामिनोदानमानाभ्यां वेश्या गुणदृश्यया । कश्मीरानविशन् म्लेच्छाः सुवेषं सकभारव
उद्भाण्डपुराधीशं हसो जातु जयनृपः । श्रीमेरान्तस्मृतां प्राप मूर्खानिव जयश्रियं ।
यवनानरक्षादिकुलं नूनं सा कापि देवता । योऽजश्मीनि सत्पुत्रः कश्मीरान् म्लेच्छनाशिताम् ।
श्रीजैनोल्लाभदीनाख्यो मूर्तो धर्मः कलावपि । राजापि योगिराजोऽयं राजचूडामणेः प्रियः ।
केनापि रथविद्धे न रणकोऽकरवोऽनुपं । रथविद्धिं वदन्मूर्त्तमहादेवाभिधोऽव्यधात् ।

यदा राज्ञि महीभारोद्वहनादनुरोधवान्। महाकोदर्यशाहेवकृपेव द्रविणं बहु।
रत्नसिंहप्रसादोऽथ महादेवस्य चोन्नतं। अगमयत् कश्मीरनिवासविषये मनाक्।
रत्नसिंहस्मार्थं स कृत्वा दृस्यस्मैषधैः। येनैव सूचिकामध्ये चिरमावीत् चिरन् किल।
प्रज्ञानप्रापितो राज्ञा तच्छ्रुत्य क्षयमेकदा। अकीर्त्तिश्रवणाङ्क्षीनो महादेवोऽजहादसून्।
सहराजोऽगदद्वारसङ्गेरा भट्टस्वयकः। मन्त्रिणस्तान्तरङ्गास्य सर्व्वदैवाभवन् प्रभोः।
मेरखानः साशिखानखानो मज्जदरस्त्वपि। तैः सङ्ख्या चम्बभूपस्य गर्भावैर्विष्टपारव।
प्रत्यक्षादिव धर्म्मार्थकामाः काममनोरमाः। मेरदेव्यास्तथा पुत्रास्त्रयस्तस्यादपद्यत।
हस्तिमल्लाभिरस्तानां शोभादेव्यामजन्मनां। पुत्रं पित्तजनामान्नं न निरोधन पुराह्वयः।
अलकासदृशीं राजा मानसप्रतिबिम्बितां। पुरीं पुण्यजनाकीर्णां प्रद्युम्नाद्रितटे व्यधात्।
अपकप्राप्तविनाशां यवनानां महीपतेः। वराटके च कोटौ च दृष्टिरासीत्समा तदा।
कश्मीरमण्डले म्लेच्छदुराचारैरतिदूषिते। महिमा ब्राह्मणैर्म्मन्त्रैर्देवैश्च सः समुज्झितः।
प्रभावतेजो यैर्देवैः सततं प्रकटीकृतं। खद्योतैरिव तैरेव देशदोषादिनिह्नुतं।
प्रत्याहते ततस्तेजोविशेषे चिद्वैरभूत्। प्रतिमानां शिलाभावो मन्त्राणां वर्णमात्रता।
पुण्यक्षयेण कर्तृणां कलिदोषेण चोज्झिताः। गीर्व्वाणैः प्रतिमाः सर्व्वा निर्मोका भुजगैरिव।
रक्ते रागं शुचौ शौक्ल्यं मलिने मलिनां स्थितिं। संक्रान्ते सति गाहन्ते स्फटिकाभीव भूभुजः।
स्वयं ब्राह्मणक्रियाद्वेषी म्लेच्छैश्च प्रतिबोधितः। सुहभट्टः प्रभुं जातु देवभङ्गार्थमैरयत्।
विहाय राजकार्य्याणि प्रजाभाग्यविपर्य्ययात्। देवानां प्रतिमाभङ्गे राजाऽरज्यदहर्न्निशं।
पापिनां पापमूलोऽस्तु श्रुतानामनयद्रुमः। सर्व्वदेवतुरुष्कोऽभूद्यस्य प्रागङ्कुरायितः।
पश्चाद्विलोलवन्यानामुत्पद्यो दारुणोऽभवत्। उलचेश्चिक्कराजोऽभूद्यस्य पुष्पायितः सदा।
देवानां मूर्त्तिभङ्गेच्छा यस्यासीत्तस्य भूभुजः। म्लेच्छप्रेरणया नित्यं विभ्रमः स फलायितः।
मार्त्तण्डविषयेशानचक्रभृत्त्रिपुरेश्वराः। भग्ना येनास्य कोविदैः शेषभङ्गेन कथ्यते।
सुरेश्वरीवराहादिप्रतिमाभङ्गकर्म्मणि। अकम्पत भियेवोर्व्वी नास्य सर्व्वहृता तु धीः।
न पुरं पत्तनं नापि न ग्रामो न च तद्वनं। यत्र सूहतुरुष्केण सुरागारमरक्ष्यत।
कथाशेषीकृते सर्व्वगीर्व्वाणप्रतिमागणे। व्याधिमुक्तत्वानन्दं सूहभट्टोऽभजत्ततः।
अपथ्याशीव बालः स यामन्त्याद्यहितव्रतः। जनानां जातिविध्वंसे सूहभट्टः कृतोद्यमः।
जातिध्वंसे मरिष्यामो द्विजा इति वदन्त्वय। जातिरक्षानिमित्तं स नान्दुरंषमजिघ्रपत्।
प्रसादप्राप्तिलोभेन भूपतेरुपजीविषु। ब्राह्मणत्वाधिकां जातिं त्यजत्स्वन्यैर्विकल्पितं।
श्रीसिंहभट्टकल्याणौ वणिजौ श्लाघ्यतां गतौ। श्रीनिर्व्वाणाचार्य्यवर्य्यस्त्रिजगत्श्लाघनाहृतः।
त्यक्ता जातिपदं यस्ताबन्यदर्शनसेविनो। सुल्तानसुतमुख्यदृश्यस्य विश्वावारयतां जनः।
निर्व्वाणाचार्य्यवर्य्यः स सर्व्वज्ञ इवबत् क्षणात्। त्यजन् राजप्रसादेन न जातिं श्लाघ्यदूषयत्।

स्वामी भव्यापराधेन दण्डनीयस्तिति क्षितिः । सूहभट्टापराधेन कालोऽभूपेऽकरोत् क्रुधं ।
व्याघ्रीसममभिषिच्याथ पुत्रं शेकन्धरो नृपः । नन्दाष्टाब्दे ततोऽप्येष्ठकृष्णाष्टम्यां व्यपद्यत । १८०
आलिशाहः स वसुधासुधांशुर्जगतश्रमः । प्रदोषान्मन्मथस्मीत् भाखतोऽक्ते पितुस्ततः ।
स्वदर्पकथितं बालं प्रौढा लक्ष्मीर्भुजङ्गभुजः । कुलजालिश्चन्द्रकेतुं राजानं नतिशालिभिः ।
पूर्वोर्ब्बरैर्बवकालमपि तं भूभुजोऽनमन् । अविरुद्धोऽपि दामापि क्षमितुं न प्रगल्भते ।
निजबुद्धिबलाद्वैवरिनतेनोपर्वशितात् । सूहभट्टेन मुख्यत्वं सचिवानामवाप्यत ।
विश्वामन्यसाधनं स लहमार्गपतिं बलात् । बद्धवान् सह तत्पुत्रैर्भर्त्सयित्वा महम्मदं । १८५
महम्मदो मार्गपतेर्बन्धं श्रुत्वैव शौर्यवान् । आश्लिष्टाचलमार्गेण मार्गाभिज्ञः पलायितः ।
निरुध्यमानं निःशङ्कमगदन्नारघट्टरं । अप्रयुक्तातितीक्ष्णापि सविधीव व्यलम्बयत् ।
अपशयदर्पतः कश्चित् धिरो विश्वस्तु वागुरां । चिन्वन्तु तद्विभेत्याद्रं दूरद्रष्टापि वः खगः ।
एकाकेनैव तत्कृत्वा महम्मदः प्राप्तविघ्नतया । अन्यथैव दरिद्रः स नक्तंदिवमदूयत ।
दुर्दिनदेशे गोविन्दनाथाभिधस्य वेश्मनि । विश्वस्तः प्राविशत्तावद्विश्रमार्थं महम्मदः । १९०
वङ्केर्धूमविवर्द्धितः प्रसरति ज्वालाभरं वाग्दिोद्भवः स्वादभेदा वनानि नयति क्षिप्रं कृशानुः स्वयं ।
दाहं जन्मभुवोदिशोदिपतत्स्वैरस्य दीपावनं कुर्वन्त्यत्युपकारिणोऽपि नितरां लोभाभिभूताजनाः ।
प्राप्ते महम्मदे मार्गपतौ विश्वासतो गृहान् । स गोविन्दस्तद्यक्षिते क्षणमेवमचिन्तयत् ।
मन्त्रिणा सूहभट्टेन राज्योपद्रवरक्षिणा । वैराज्यकारी दुर्बुद्धिरित्यवारि महम्मदः ।
राज्यद्रोहोद्यतः पापी निःशासनीभयादयं । मम देशं प्रविष्टोऽद्य रक्षणीयो न युज्यते ।
तावच्छ्रीसूहभट्टेन विसृष्टाः श्रेष्ठबुद्धयः । अन्वेषका गृहं प्राप्ता गोविन्दस्य स्वयंभितुः । १९५
मैत्रीमुत्सृज्य निर्ध्यूढामाश्रितस्य च रक्षणं । महम्मदं निजं निघ्नमर्पयामास दुर्मतिः ।
सुप्तं हरिमिव व्याधो यदा बद्धाक्षिपत् स्वयं । पातुवर्त्तं तदा तेऽद्य कश्मीराणामभद्भुतं ।
मन्त्रार्दितस्य फणिनः श्रवणापसपेटैर्बाधाः सटाविघटनाभिरयोधरेषु ।
बद्धस्य कालरतया बलिनोऽवमानैर्निन्दाविना किमिव नाम परं लभन्ते ।
मान्यं कृतावमानत्वं शङ्कमानः पलायनं । बद्धरूपे महादुर्गे सूहकारमवीविशत् ।
विद्युद्योतभरैर्निशि प्रवसतः पान्थाक्षभो वारिदः पश्चात्सेव नवाम्बिमो मृगगणान् व्याहत्य विप्रोक्षितैः ।
गत्या वक्रगतैर्दिनेशतनयोराज्ञोनजाद्दीप्तिभिर्भद्राभासविलोकनैर्दुरितिनो निश्वास पर्यस्यति । २००
आहवाक्रमासतोदाच्या मुखेन प्रतिबोधितः । महम्मदो निजधावर्थैर्न्यस्यानादकृश्यत ।
स हि खेदाकुलः स्नानं करोमीति स्वरक्षकान् । आमयित्वा प्रविश्याथ स्नानकोष्ठं ततोऽचलत् ।
धावन्नेवर्चितं सन्धिभेदस्थानमुपेत्य सः । हंसः क्रोशान्तरमिव निःसृतोऽथ महम्मदः ।
रोधादिव मुक्तं सन्तु निष्पतन्नसेराक्रमं । मनोरिव ततोदुर्गाद्दुराक्रम्यामकम्पितः ।
वामकुक्षमं रोद्धुं पाषाणारचितेन च । निश्चरास्तु ततश्चिन्तयामनजनिरम्बरं । २०५

धावेवामल्लदस्याथ भग्नश्रोनिगडान् दृढान्। सुहभट्टममन्यन्त भग्नं साकं स्वबन्धुभिः।
मल्लादवदेवास्मिन् शङ्कमानः पलायनं। हट्टं निपीतकोशोऽपि मार्गे समबधीत् द्विजः।
हते मार्गपतौ हट्टे सुहभट्टेन दुर्धिया। समन्दनिन्दमक्रन्दन् पितरोजाखिलाजनाः।
दुष्टैः संलच्यसाक्षा विशेषं निशि निश्चय। पक्षीव नीडभ्रष्टः स सुहोलोकभयाद्ययात्।
अहस्तस्य विहस्तस्य रात्रिरासीन्निशादिनं। विपर्य्येति ध्रुवं सर्व्वं विधौ विधुरतां गते।
कारानावं समुत्सृज्य चलितं तं स्मरन्मुहुः। मल्लादर्तिमं सुहधीवरः शुष्कमासदत्।
मन्त्रिणा सुहभट्टेन पालितैर्लालितैर्जनैः। शातोदर्शनमात्रेण ख्यातः श्रीशिकन्धरः।
श्रीशिकन्धरशाहिर्थं शोभादेव्याः सुमात्मजं। उत्पिच्छानामभावार्थं स्वदेशाच्चिरवासयत्।
उद्दीचोपतिना राजपुत्रत्वादभिनन्दितं। कार्म्मीरानाययौ जेतुं तमादायाथ मल्लरः।
तुरुष्ककटकैः सार्द्धं श्रुत्वा पित्तजमागतं। व्यसृजत्तन्निरोधाय सुहः श्रीलद्दगौरकौ।
सर्व्वैः श्रीलद्दराजस्य विक्रमैर्गौरकस्य च। सा तुरुष्कचमूः श्रान्ता व्याधिदानजपैरिव।
वीतभीतिस्ततो सर्व्वो कम्पनाधिपतिं व्यधात्। लद्दराजं गौरभट्टं कमराज्येश्वरं च सः।
सन्ध्यावारुणदेवोदये सुहे रञ्जितभूभृति। नाभूतामुदितौ राजयुवराजौ रवीन्दुवत्।
श्येनो हन्ति पतत्त्रिणो मृगपतिर्व्विख्यातविष्णुर्मृगान्निघ्नन् मणयोऽपि वज्रमणिना खाता खनित्रैर्मही।
पुष्पाणीव च भास्वता ग्रहगणाः सूर्य्येण निर्धूमिताः प्रायेणात्र विलोक्यते परिभवस्थासः सजातीयतः।
द्विजातिपीडनं तेन प्रेरितोऽपि मुहुर्मुहुः। श्रीशिकन्धरभूपालः करुणाकोमलाशयः।
यवनाश्रिमहावेलां ग्रामकार्पीत् कथञ्चन। उल्लङ्घिता द्विजातीनां तेन दण्डश्चिनिस्ततः।
दर्शनाक्तरविद्वेषी प्रदोषस्समसो निधिः। यागयात्रादि नागानां दुर्बुधः स न्यवारयत्।
शङ्कमानः कृतातङ्कमङ्कोचानां द्विजन्मनां। विदेशगमनाख्यातिरचामचाममत्सरः।
मोचाचरं विना मार्गो दातव्यो नैव कस्यचित्। इत्यादिशद्देशान् स मार्गरचाधिकारिणः।
ततोमीनानिव व्याधो दृक्बन्धे सरिज्जले। द्विजातीननिदुर्शतो देशेऽस्मिन्त्यजतोत्तरां।
तद्धयानलसन्तापं पापस्थ बहवो द्विजाः। अग्निज्वालाप्रवेशेन सहसैव न्यवारयन्।
केचिद्विषेण पाशेन परे तोयेन चापरे। भृगुणा वह्निना चान्ये विप्रा भीत्या विपेदिरे।
राजद्रोहिसहस्रेण रचितुं राजवल्लभः। नैकमप्यकल्पिप्रमेतस्मिन् देशदूषिते।
दुर्व्वहत्वेन निन्दस्य राज्यभारादयं खलः। अभाषत द्विजाक्रन्दश्रवणानन्दलाभतः।
घटाकृत्येव विप्राणां पङ्क्तिर्जात्यभिमानिनी। हृहदारास्ततोदेशादपमार्गैरपासरन्।
त्यक्तापि पितरं पुत्रस्तं पिता चागमद्द्विजः। सुहान्तके कृतावेपे विदेशं परलोकवत्।
श्माकचाचाममशनं व्यानीदेवेदनामयः। जीवत्कराना तेषां विदेशोऽगाद्द्विजन्मनां।
धाटीफणीन्द्रभीतीमतापव्याप्यात्मनातुरैः। मार्गेऽनेकैर्द्विजैर्मृत्युलाभात्सुखमलभ्यत।
क्व च स्नानं क्व च ध्यानं तपः क्व च जपः क्व च। भिक्षार्थमटतां ग्रामाद्ग्रामात् कालो द्विजन्मनां।

द्विजानामुपकारोऽभूदपकारमुखाद्दो । यन्निर्वासिताः सर्वे पापं तीर्थेष्वनाशयन् ।
विदेशमगताः शुष्यत्कलत्रचापचिन्तया । येऽस्वदेशा द्विजाः केचित् कश्मीरेष्वेव चाभ्रमन् ।
विच्छेत्तुमिच्छता विद्यां तेनापचनदस्तिभिः । लङ्घितं प्रतिवेश्माग्रं पिण्डोलोभाद्द्विजैः श्ववत् ।
तुरुष्कदर्शने भक्त्या न तु द्वेषेण स द्विजान् । अश्रावयदतस्तस्मिन् धन्या न प्रजगर्ज्जिरे ।
इत्याद्यश्च नरवैषां स तस्य परिवादकः । देवद्योतनमन्त्राणां कार्य्याणामेव दर्शनात् ।
रत्नाकरं समाश्रित्य सज्जना जगतीभुजः । पद्मरत्नं व्यधुः सोऽभूत्सुहभट्टोऽस्य वल्लभः ।
मल्लामोद्दीननामानं यवनानां परं गुरुं । वैदग्ध्याच्छुद्धमानः स द्रोहीति तमबन्धयत् ।
यतः प्रभृति स प्रापद्गाढ्यमच्छत्रचामरं । ततः प्रभृति रोगार्त्तिरिव दर्शनदूषणा ।
स्वप्नेऽपि नात्यजत् सुहभट्टं च हितवैरिणं । भोगः सदासना चातिशुद्धानां तपसां फलं ।
तस्यैव फलपूर्णानामाम्रतूनामिव मज्जिणां । मानस्य हानिसम्पत्तौ भास्वतोऽधोगतां गते ।
एकस्मिन् शाहिखाने स दृष्ट्वा सत्त्वपराक्रमौ । अत्यन्तचिन्ताचकितो निद्रां नापत् कदाचन ।
पश्यन्नेवाखिलं सुहसर्पं सविषया दृशा । शाहिखानप्रदीपोऽभूत्तमः संहर्त्तुमक्षमः ।
द्विजातिपीडया शास्त्रनिन्दया द्रोहचिन्तया । चिकित्सया च तस्याश्चैर्यातन्निचतुरैस्तया ।
प्रजापुण्योदयेनेव प्रेरितो दुष्कृतोत्थितः । क्षयामयोद्दृश्चिकित्स्यो द्विजराजमशोषयत् ।
अनालोक्यैवेन्दोरुदयमगमिष्यद्यदि समं समन्तात्सादित्योपलदहनराशिव्यतिकरः ।
किमत्रत्यश्चायं तदुदयवशप्लावितुहिनद्युतिग्रावाम्भोभिः कृतधरणितापोपशमनैः ।
वर्षाखिलचतुरान्यान् जीवेत्स न किं ततः । शाहिखानोदये पश्येद्दिवैव स्वांहसां फलं ।
जीवत्येव ततः सुहभट्टे भीत्या पलायिते । विशाम्य लड्डराजश्राक् हंसगौरौ बबन्धतुः ।
श्रीधनौ रागिणौ तौ द्वौ महोदयौ सुताविव । अन्योन्यराज्यभङ्गार्थं प्रावर्त्तेते द्विजे स्मृते ।
कारया मोचिते लड्डराजे हंसेन संयति । प्राणांस्त्यक्त्वा गौरभट्टः सुरस्त्रीणां मुदं व्यधात् ।
त्यक्ता गत्यन्तराभावात् करिकर्णविलोलतां । पुंश्चलेव पतिद्विष्टौ भेजे हंसलदा श्रिया ।
बालोऽपि शाहिखानोऽस्य मोक्षेकं सोढवान् पुनः । क्षमीव तिमिरस्फारं नहि तेजोवयोऽनुगं ।
ठक्कुरैः सह धंसस्य युवराजोऽथ मन्त्रवित् । लड्डराजं विनिघ्नन्तं हंसभट्टं रणेऽवधीत् ।
शाहिखाने प्रजारागो नित्यं पद्मवदागमत् । अमन्दकुलसम्पत्तौ कुन्दं निन्दति षट्पदः ।
युवराजं अयोदयं परिरब्धुं समुत्सुका । राज्यश्रीः समयालाभाच्चिन्ताकुलमवर्त्तत ।
वैराद्विदग्धभावाच्च प्रजारागभरादपि । अधिकारभरं राजा युवराजे समार्पयत् ।
मेरकंधारसंज्ञस्य तुरुष्कस्याथ दुर्मतेः । द्विपस्येव मदान्धस्य द्विष्टोऽभूत्तद्गुणाङ्कुशः ।
सुचिरं मलिनैराप्तो मानसं वारिदैरिव । पैशुन्यवर्षिभिर्नेतुं मालिन्यं न स्म शक्यते ।
भक्ते दक्षेऽनुजे स्निग्धाभूत्सदाभिनवस्नेहः । अतिप्रेरणया तेषां राज्ञोऽप्युद्विग्नतामगात् ।
युवराजं सेवकांश्च रक्षितुं स्वान् महीपतिः । तीर्थानुसरणाकाङ्क्षी त्वमित्येवमभाषत ।

अनर्थितर्पणं वित्तं चित्तमश्रान्ततर्पणं। अतीर्थसर्पणं देवं पश्चात्ते शोच्यतां भजेत्।
दिग्गजेष्विव युष्मासु भूभारं न्यस्तवानहं। पुरुषोत्तमसेवायै यते शेष इवापरः। ६९५
साहिखानार्णवः प्रेममन्दरान्दोलितस्ततः। वाणीं सुधाकरकलामीश्वराय नवामदात्।
अस्तु सन्देहसन्दोहाद्दूरे तीर्थकदर्थना। द्वारं स्वःसुकृतयोः प्रजापालनमस्तु वः।
चिरस्य पालितां पित्र्यां हित्वा निःशरणां महीं। मेघपृष्ठेनेव सुरस्तम्भस्येव श्राद्धे ऽखिलैः।
देवस्य यदि तीर्थार्थमुत्कण्ठा वर्त्ततेतरां। आराधकानामस्माकं किमन्यत्कार्य्यमुच्यतां।
शक्रमित्युक्तवत्येव युवराजे नरेश्वरः। ईषत्स्मितरुचा चाह पुनर्व्वाक्यमवोचत। ७००
प्रजानुपालनात्पुण्यं केवलात् कियदर्ज्यते। रक्षायमानामस्य यदेनकरसम्भवं।
देशात् पृथक् निवसतोमद्भुजस्येव ते तव। दृष्ट्वा पराक्रमं शत्रुः मद्भक्तौ कथं भवेत्।
एतावदपि वाक्यं मे यदि नैवानुतिष्ठसि। त्वयि सङ्कल्पिताः शेषास्तदाशाः सन्तु दूरतः।
निर्ब्बन्धेनेति जल्पन्स तीर्थार्थं धरणीपतिः। युवराजं हठाद्राज्यभारमग्राहयच्चिरात्।
श्रीजैनोल्लाहभदीनाख्यः सुरत्राणोऽभवद्भुवाम्। चिरं राज्यं क्रियादेवं राजाज्ञामित्यमभ्यधात्। ७०५
तीर्थदर्शनलोभेन स्वदेशान्निरगान्नृपः। न पुनर्युवराजस्य चित्तान्निर्गलाश्रितात्।
कोषसाराणि रत्नानि वाजिरत्नानि चार्पयन्। भ्रातरं वसतीर्दिशः सोऽन्वगात् प्रेमगौरवात्।
मार्गे क्लेशं प्रयत्नेन सिद्धं तीर्थफलाल्पतां। उक्त्वा मार्गे खला राजसीर्थमद्रामचाजयन्।
स्वजामातुस्तिरस्कारं मन्यमानेन मानिना। मद्रेन्द्रेणाथ भूपालो हारात्तीर्थाभिवर्ज्जितः।
प्राप्तायां शरदि श्रद्धायामिव भूपतिं। मद्रराजस्तमादाय कश्मीरान् प्रत्यगात्सतः। ७१०
भ्रातुरागमनात्तुष्ट्या मद्रामात्यहाद्रुषा। नवराजः प्रमादे च कालुष्ये च निमग्नवान्।
क्षुब्धेष्वथ समुद्रेषु युवराजो महामतिः। भ्रातुः स्नेहाद्रुषं त्यक्त्वा राज्यत्यागं स्वयं व्यधात्।
तद्यस्तं दिवमावसानसमये सूर्य्यस्य तेजो निजं प्रत्यूषे प्रतिपादयत्यतिशयश्लाघ्यस्ततेजाभवन्।
वह्निर्यद्यकुलस्ततोऽपि दिवसं श्रद्धानुबन्धाकुलस्तेजाहृद्विमुषा नवेन हविषा यज्ञेषु सम्पद्यते।
ठक्कुरैरन्वितो राजा पवनः कुसुमैरिव। कश्मीरेभ्यो गतः सर्व्वदिशाधीशैर्नतस्ततः।
सुखं तावदगाहिष्ट वीतनक्रां नदीमिव। ठक्कुरैरुज्झिता मद्रचमूः कश्मीरमेदिनीं। ७१५
अथ विस्तीर्णमाक्रान्तमालिशाहेन भूभुजा। पित्र्यं सिंहासनं तेन नतु पञ्चनमानसं।
उदयञ्चेत कथं जडद्युतिरहो दूराक्रमश्चाञ्चनो गच्छेदीप्रकरोज्ज्वलो दिनकरो लोकान्तरं स्वेच्छया।
वीरेणात्यवहेलया विरचितोऽपचो जडः कातरः सम्प्राप्य स्वपराक्रमेण विजयं विश्वं तृणं मन्यते।
शाखाभङ्गेन सच्छायमुद्यानं प्रगादिव। मण्डलं शोभयामासुस्तदस्थागाजवैवकाः।
कातराणाम भूपालादनिष्पन्नानिमन्त्रणः। यवनोमेरकंसारोत्यधान्मण्डलविप्लवं।
अकार्षीन्मलिनो भ्रष्टः पङ्कपन्नीरिवाखिलीः। पौरनारीरनार्य्यः स हारवश्योगदूषिताः। ७२०
महाकरैर्मर्द्दनाद्यैः पद्मषण्डक्षतां भयात्। अत्रोभि मण्डलं सर्व्वैः वैरीमदगजैरिव।

मन्त्रिमन्त्रैरवार्य्याणां दिवसेऽप्यनिवर्त्तिनां। रक्षसामेव कश्मीरास्तदा हस्तवशङ्गताः।
अराजकं वरं राज्यं न स्वामी तादृशः पुनः। अभूषणौ वरं कर्णौ न पुनर्लोहकुण्डलं।
यद्य तुच्छं वरोवासो स्वच्छं वासो मलिमसात्। खोक्षतं यवनैस्तत्तद्यच्छोभावहं प्रभोः।
अकार्षीत् पञ्चवाम्मासान् राज्यं स जडनायकः। प्रजापापविपाकेन न पुनः स्वेन कर्मणा।
मालिन्यं सुमनः प्रयाः प्रथयते दैन्यं निधत्ते द्रुमः सूर्य्यालोकतिरस्कृतं च कुरुते संहारमाशानयम्।
धूम्रिद्र: कमुपद्रवं न तरसा कुर्व्वीत धूमोद्गमैर्मोघोत्तितरां शिखो यदि महाज्वालाकलापाकुलः।
श्रीशिकन्धरदत्तस्य राज्यस्य क्षणमात्मनः। निवारयितुकामेन स्वलक्ष्मीफलकाङ्क्षिणा।
महेन्द्रदेवपूर्णेन खुःखुरखामिना ततः। नवराजोऽर्थितो दूतैर्निजदेशागमं प्रति।
नक्रो न चेज्जलनिधेर्बहिरभ्युपेयात् काकस्य शेष वरपादपमुन्नतं चेत्।
आखुर्न चेद्गहनगर्त्तगुहाविमुञ्चेत् हन्तव्यतां कथमवाप्नुयुरेव तत्ते।
आश्रयो युवराजस्य मद्विधा दीयते ऽमुना। जसरथं प्रति भूपालः क्रोधादित्यभ्यषेणयत्।
स्वस्कन्धादिनमाहात्म्यैर्हृद्यैः सचिवैर्निजैः। अनिषिद्धाश्रममतिर्दूतैरुमयेत्रतैः।
सुत्स्याप्य दलितस्य द्रुत्सया देशान्नौविभिः। नवराजोदयं नेत्रसुखेन प्रापयिष्णुभिः।
प्रसादलोभाद्यवनैरतिमात्रकृतस्तुतिः। नवराजजयोद्रेकश्रवणभ्रष्टमाहसैः।
स्वसैन्यैर्दैन्यचकितैर्निन्द्यमानोद्यमो नृपः। सत्वरं जसरथं जेतुं प्रस्थानमकरोत्ततः।
अन्यमित्राणतां तस्य कश्मीरेन्द्रस्य गच्छतः। आसीन्मित्रस्य साम्मुख्यं न मित्राणां महीभुजां।
यत्र यत्रागमत् स्वेच्छकटकः स मदोत्कटः। तत्र तत्र रजोव्याजात्तत्रैर्मूर्त्तमदृश्यत।
पालनीयेषु देशेषु राजपुर्य्यादिषूद्धताः। परदेशस्थिवाकार्षीत् स लुण्ठनपराभवं।
प्राप्तेऽथ मद्रव्यालनामस्थानं महीपतौ। सन्देशमित्यमन्दोजाः प्राहिणोज्जसरथभूपतिः।
परिस्तलोकः ससम्यस्तिवोजितोविगराजितः। भटारणोद्भटाः सन्ति कटके तव यद्यपि।
तथापि स्खलबन्धेषु प्रसिद्धेषु महीतले। यूयं खुःखुरयुद्धेषु नैव नाम प्रगल्भथ।
वयमेव तु जानीमः खुःखुराणां रणक्रमं। अहिरेव भुजङ्गस्य पदं जानाति नेतरः।
अतोयावदयं प्राप्तात्सेवाविधिसिद्धये। भवद्भिस्तावदत्रैव स्थातव्यं पर्व्वतोपरि।
मद्देशस्य स सन्देशोमन्देऽयेत्यपुङ्गवैः। स्वयमालस्य ये ज्ञाता मदमूढदृष्टिभिः।
रात्रि मुक्तेऽवरुद्धेऽथ मार्गादिव महीधरात्। ध्वजैर्व्वायुचलैर्यातं खुःखुरैश्चलाद्धिया।
धावदश्वखुरोद्दामनीयसि महीतले। दर्पभीरसमम्भेदे मज्जति स्म फणीश्वरः।
अस्मत्सुणोऽसमञ्जसके भूतले शिक्षयाश्रिते। वीराः प्राणान् प्रतापार्थं तथाजुहुवुराहवे।
आलिशाहस्तनोराजा सिन्धौ शवद्वीपयथा। अभाग्यदुर्भ्रष्टदेशादभज्यत रणार्णवे।
विभास्वद्भरणान्धकारनिकरग्रस्तस्य सूर्य्योदयं हेमन्ते शिशिरमाहतैर्दधतो पुष्पाकराभ्यागमं।
दुष्टश्रापतितस्य जगतो निर्दोषजन्म प्रभुं लोकेऽस्मिन्नयस्य तस्य किं नितरां काव्यमत्युज्ज्वलं।

श्रीजैनोल्लाभदीनोऽथ कश्मीरान्पर्यपालयत् । चतुर्भुजोऽभ्यातेव माविरद्विजवीर्जितः ।
सतां सुत्वा द्विजां श्रेणीं गुणानि ध्वजवत्सदं । पौराणां प्राक् मनः सदाहूतप्रयाणी नृपेऽविशन् ।
श्रोतैर्थत्वं जनवाहि जातं राज्ञोऽभिषेचनः । प्रतापैर्वैरिणां मानमर्दमाचकर्षि विशति ।
तत्प्रीतिः पूर्वराजेषु कुष्ठेनलकचः प्रजाजयान् । गुणानिवर्त्तिनी चा च प्रवर्द्धैर्गुरवैरिव ।
पूर्व्वराजव्यवस्थाः स विनष्टानवयचकत् । शिशिरान्ते यथा वसन्तेन्दुरिव भूपतिः ।
पर पराधिकं प्रभून् कचहिंदुंसंभवानपि । सवैर्गम्या जिनालय कश्मीरान्यरपालि च प्रभोः ।
काव्यार्थं वदनं तासां विचारः कलाकलनः । चित्तं सचमत्कारं दूरं कीर्त्तिंरीत्यांजकादिव ।
राज्ञः कलिदन्नानस्य धर्म्मं वाचा व्याप्तुतिः । कलारैवैव ष्ठष्ठेमे ष्ठुना कलपुनक वा ।
भोगे यथा नवे नवे विवेका शास्त्रनिर्ण्णये । जोनवचस्त्वानोऽभवत् कश्मीरेन्द्रस्य सोदरः ।
किमन्यद्राज्यमेवासीत् तच्च मानवं मेने । श्रीमच्चन्द्रकालस्य कश्मीरेन्द्रप्रभावतः ।
वसन्तस्य कामस्य भूपतेरभवत् सदा । कुःकुराधिपविलोकसूनोर्भ्यानवस्थितिमिवः ।
दुर्व्वत्तां निजार्थारं दैवोऽपिन पौरुषाक्षिते । इति राज्यपरिच्छितपक्षं चावदचिन्तयन् ।
तावट्टोपोषितं कर्म्म ट्रोग्धारो राजवल्लभेः । चाटुकेन मरीपार्थं नीता नीलभवैः स्फुटं ।
यशो दिशि प्रियं काथो सुखं लोकेषु रोपयन् । सधात् प्रजभङ्गं तं कन्दपुरन्दरमूच्चकान् ।
एकान्ता निम्नता भागोर्व्विदिशा सविमः पुनः । कश्रोजैंतुनिजापुचकात् तत्संवर्णनवीं चिरं ।
अथद्यानन्ध धक्षिते तद्गुणान् वर्ण्णयामि किं । मूकानां गुणानन्ते कथं वर्णयितिष्ठेत् ।
तथा स्वंसेव्यपिचे मुकुरे सर्व्वविभ्रमन् । व्याप्तानि तद्गुणाव्यानमन चिचे निवेशकन् ।
प्रीतोऽभ्यधारिवाच्यादो विबुधेऽवर्णितारिव । तथा भावोऽभवगुणः के परे वापि दर्शने ।
राजा वणिगिवात्यर्थं तुलायाः पुण्यवोरिव । सन्ततं दक्षिणबोर्णाचलित कथञ्चन ।
शान्ते विद्वज्जने चिरेर्मनारत न पीडिताः । तुरष्कैः पुण्यजनवैतांछ्रत्वाः पूर्वं गता ।
दोषाकरेण सदैन चेषां वहोपिता स्थितिः । सकलवनतोभावात् गुणिवर्गलाभाशीपतिः ।
रक्षैरधोगतिं प्राप्ता कुलवैद्युत्य स्वथ ग । विद्या प्रवाहिता तेन गुणिना गुणरागिणा ।
दोषच्छेदकरो राजा कलाक्षितिमिवागतं । कश्मीरेषु यद्वाचरमपीपचद्गुणकर्मैः ।
अदृष्टारागदृष्टारां राजा मञ्जनितद्भुवे । दर्शनानां यथादृष्टानिवेशनचमनीकमन् ।
कलेर्धर्म्मेण वलिना जाड्यकलामवलितं । चाहृतैरेव सर्वेषीं कथारचकाञ्च चकं ।
स सुरभट्टंभयदुहाया: प्रहृषे भुवः । प्रतापार्ष्यं भुवं दीप्तमवाकाभ्यमविभ्रमन् ।
राज्ञः संविन्नताननमवा पद्मधा स्थितिं । जिनीषयेव तत्कारिकर्ता गुणलयाकरम् ।
अनित्यवा वर्णिदेविन ध्व चक्षुर्निबंधनः । विद्याजनः चाहुरेव गुणस्य प्रभुना कर्षेक ।
अन्ोऽपि कारापौवकः प्रजासैवाभवेच वत् । वीचि चापी कविराजैः कवारै नतु वीचुये ।
नाजिनीकन् च तिलकी प्रभून् विनायकवान । परिलोकाद्विलोकेन स्थितिहि क वि वफिनः ।

मेघेषु तद्विरोधानुप्रतापाधिकवर्षणैः । प्रायश्चित्तोचितं पद्म तपस्तप्तुमिवाश्रयत् ।
मार्तण्डे महोष्ठोऽपि नेत्र्यमेन च जातुचित् । राकेन्दुर्न निकारं च विना भात्यमृदेति यत् ।
गम्यं मद्गुरावाशक्या क्षोणा मैव चैव गमन् । इति नीतिविदा राज्ञा तेभ्यो बलिरदृश्यत ।
वैरिकीर्तिकुमुदेषु वंश विक्रमस्य विरोधतः । कान्तिमन्दुरे राज्ञः प्रतापे वर्त्ति तन्मिथा ।
क्षिणोमपीक्षितं जातु जयश्री शरणागतं । द्रोणीगुहासु योऽरक्षत् तमोऽद्रिरिव भास्करात् ।
तस्मिन् प्रावितर्कि चार्णो त्रिनेतरि दुरात्मनां । अथापोतपुरवासी भूमिदेवस्य कस्यचित् ।
प्रत्यपामानिलाचारा विधातुर्वां नियोगतः । तदा पिनाव्यगाद्गुर्वेवामा सुधाभुजां ।
गतामत्रयराज्यं स तीर्थयात्राय जातुचित् । तां परिज्ञातवान् तां गां परिज्ञातवान् द्विजः ।
अनिश्चयो रुद्धं याञ्चां यावत्तमनुगम्य गां । विवादमकरोदेवस्वामिना सह तत्र यः ।
तौ लोभनिश्चयग्रस्तावग्रामकलहावुभौ । महीपालसभाद्वारे विवादं कर्तुमुद्यतौ ।
तथा स्वकयोर्वृत्तिमुपपश्यति परस्परं । प्रदानादि परीक्षार्थी गोरद्गे धर्मरक्षक ।
सा वाञ्छ्यं चपलाभ्याशाक्षोभमागाद् वत्सहा । गौरभूत्तु कलाशेव गतु तत्स्मतिचिरं ।
सभायां राजनैपुण्यं स्तुवत्यतनिश्चयात् । इयद्योगाजितद्रव्यं आधं राजा द्विजन्मना ।
तस्य दाक्षिण्यदत्तस्य प्रजानां हितहेतुना । पुत्रे मन्त्रिणि मित्रे वा दुष्टे वासयत क्षमा ।
अपराधं विना जायां चौरो निघ्नन् प्रियोऽपि सन् । मेरेग्रामोऽपि यवनो वधं भूपेन लम्भितः ।
प्रत्यपदे निकारं च क्षिपन् क्षितिपुरन्दरः । अकरोदादरं नित्यं योगिनां नययोगिनां ।
पराक्रमस्य नीतिश्च तस्य सेवास्य भूभुजां । करुणा च विवेकस्य यस्मिन् राजनि राजति ।
कामोवियोगिवर्गस्य करोत्यपचितिं यदा । निर्विकारः करोद्योगिवर्गस्यापचितिं यथा ।
सौम्या श्रीमगुणा यस्मिन्नवयवमूर्धं । कान्यच सागराद्दृष्टा विमाश्रुतजलाननाः ।
चिरं मद्येष्टपात्रो चिंमत्यर्थिभ्यो धनपदः । तेन धर्मप्रहृतेन चक्रुतेन निवारितः ।
केनापि हेतुना पूर्वं लोलराजद्विजन्मना । भूप्रच्छन्नकाममेघा विक्रीतोत्सेकपूर्वकं ।
बालानां नोनराजादिपुत्राणां तमुदीर्य च । विक्रयाब्दे प्रमुखं लोलराजोऽगमत्ततः ।
नोनराजाद्यसामर्थ्यात् प्रसह्यापरेऽभुञ्जत । अविक्रीतमपि प्रचण्डमत्वविभितः ।
एवं कृते दशमन्थी भोगे तैर्वत्सिभिश्चिरं । नयभोगाय कपटं कृतं विक्रयपत्रके ।
विक्रीतं प्रच्छन्नकमिति वर्णाननेखयन् । ते ऽस्मिन् राज्ञि विचारज्ञे नोनराजस्य नन्दनः ।
बलाद्भुमां भुवं राजसभायामवधीर्तिथपं । प्रत्यर्थिभिरयानीतं तद्वै राजाज्ञया नृपः ।
युक्तिज्ञः सलिलस्थान्तर्शोधयित्वा विपश्यतः ।
नष्टेषु नववर्षेषु पुराणेषु चिरस्थच । भूप्रच्छन्नैकं विक्रीतमिति सम्यानवाचयत् ।
राजाकीर्तिमयं भूमिं कूटकृत्सम्भवहृतं । प्रजाः सुखं वारजनीतिं प्राप्नुवन्तः समन्ततः ।
इन्द्राराजभयं कदापि कुरुते व्याजकथाः पूरयन् विघ्नन् यन्निगुते तत्क्षिपतनवाम तरोर्णारिदः ।

वेधाः सत्पुरुषस्य सर्वजनतासाह्लादनायोद्यमं कुर्वन्नाममदर्शनेन कुरुते भीतिप्रदं स्वयं ।
यथाधिष्ठतरं कष्टो विस्फोटः कदाचन । प्रकोष्ठे भूमिपालस्य प्रजानां हृदयस्य वा ।
मायमायेव पुण्यानां योग्यप्रालेयबाधया । स कामोविषवैद्यानां दृष्टोऽभिज्ञभवत्तदा ।
यस्मा गारुडमाख्याः शिवभट्टोऽनृपाङ्गुलीः । यथान्विषग्भिरारोग्य कूपोऽध्वन्यैर्धराविव ।
चिकित्सायां विदग्धः स योग्यभीत्या चलम्यत । स्फुलिङ्गदग्धः पुरुषः स्पृशत्यपि नवं चिरात् ।
स्वयं दृष्टाभिषेराजा मानसमुत्सृजन् । शिवभट्टो विस्फोटं कराव विषदारणं ।
तस्य कीर्तिः सुखं राज्ञः प्रजानां सर्वसम्मतिः । मारोहत्योऽपि विस्फोटे तत्रैकस्मिन् विपाटिते ।
तुष्टेन भूभुजा दत्तां योग्यमपि सम्पदं । नैच्छि शिवभट्टः स यशसेव वराङ्गनां ।
.... यथदक्षं निवार्य सः । द्विजानां जातिरक्षायै दीप्यमावमकल्पयत् ।
स्थापितोयामसोमायां याजेभ्यः प्रापितोदयं । वर्षेऽरचनगाचस्य पाल्कलेन महीभुजा ।
रामाः श्रीमानदेवोनां सदभट्टं प्रतीव तं । प्रतिष्ठानं विमानानि प्रेतानामच्युतस्तदा ।
योग्येदपद्गुतां योज्योमयोगकरवोनृपः । उद्धारोद्धीत् क्रमादेवं दानवैरिव केशवः ।
उत्कृष्टान् स नयन् भङ्गं निवाणापूरयन्नृपः । स्वकीर्तिवेजवापार्थमनुद्दातां मही व्यधात् ।
भूपतेः परदारेषु निवृत्तिकमयं व्रतं । यभजत परं तस्य परनोपरिरक्षणे ।
सम्यग्वदप्रदेशाय सर्वेज्ञेन महीभुजा । श्रीमतविलकाचार्योमदत्तमपदे कृतः ।
सश्रिवभट्टस्तिलकः सर्वेङ्गमयापतिः । येषामान्वभवन्तस्य सदा रोगे दिवस्थनां ।
मेदिन्यास्तस्तुलसाधीत् पिकस्येव रवर्धया । यथावद्रचपाचितं महाकुम्भलसिवया ।
कर्पूरभट्टोऽथ श्रीमान प्राणिरक्षो महीभुजः । गुणिनां प्रत्यं चक्रे स्वगुणैः सुरभिं सभां ।
पूर्णान्वयदसञ्चारादुत्तरान्वयदर्शितं । रूप्यभट्टो विद्याचीदितैव गणितक्रमं ।
श्रीरामानन्दपादानां वाक्यव्याख्या वर्णं वर्णं । श्री ·· तेदारदाशोर्णी··· ····· ।
गान्धारसिन्धुमद्रादिभूभुजस्य भूभुजः । ······································ ।
युद्धे जितं ततोवद्धं कुसुरेन्द्रेण भूपतिः । मालदेवं मद्रराजमाज्ञया निरमोचयत् ।
राजा राजपुरीराजा··········· । यथाद्रुमकुल्मषेण रक्तवमसोढवत् ।
उद्भाण्डपुराधीशं सिन्धुराजोपदर्शितं । सकन्दुकमिवोत्थाय मुहुर्मुहुरपातयत् ।
भोट्टभूमौ महीन्द्रेण गोग्यदेशे कदाचन । बाणाशोरकराधेन गुणैर्ज्ञाय रक्षिताः ।
समिञ्चिते श्यादेशे कूरादिक्षो महीपतिः । सुवर्णकुम्भमतिमां यवनेभ्योरस्त सः ।
कथाक ·· दयंस्तस्य निकषोभोद्दतेजसा । यप्रकाशा प्रतापोऽथ स भूतनमरी व्यधात् ।
केवलं सदयं ग्रामं भोक्तॄणां नाभवत्तदा । भूमिपालप्रभावेन्नात् कोषोऽपि चिरसञ्चितः ।
प्रकृतीनां ददद्वाजा येषोप्यायेयसेविते । मध्ये वामकार्योऽस्य प्राचीनामिव कर्षकः ।
स्पर्शद्विष्टेव तत्रापं तुला वार्तेविनाचयोः । दूरस्थायीर्थधाचिन्त्या भगुरस्तायुषा पुनः ।

चर्चां यत्तमसां कुलानि कलितो नित्यं यदा वाञ्छति चौर्यं तं वसुनाभिपूर्णं भवनं समङ्कं व्ययश्रद्धया ।
काश्यप्यामवकाशमानघटनां आयामुखेद्धुतो हुताशभिर्भरेण योऽस्य कनमे अनिशं सुखान्वहेति ।
शद्र जस्नुत राजा नेत्सतं सममर्हयत् । अहमद्विषं तं च द्रोहीति निरवासयत् ।
मक्कदेशागतो जातु पुस्तकाम्बरं वहन् । बदीरुनामा यवनो राजेन्द्रं समुपागमत् ।
गुणान् विकत्थमानं तं गुणिरागी नरेश्वरः । उपागच्छ .... ।
स तस्य पटहस्येव राजापश्यन् कमादसौ । अन्तःसारविहीनत्वं परीक्षायां विचक्षणः ।
खेच्छमस्करिणि योगिप्रायैर्भोगनिर्भेऽपि सः । प्रेमार्थं नामुचत् पुत्रे पितेव करुणार्द्रधीः ।
प्रदोषस्येव तमसां दुर्जनस्येव विद्युतां । दोषाणां बहुता तस्य प्रजाः समुदवेजयत् ।
तस्मिन्नवसरे कश्चित् योगिराजो जितेन्द्रियः । अविज्ञातागतो ज्ञात्वा योगाभ्यासस्य सिद्धये ।
स्वेच्छोपरि नवाहानि निराहारत्वमास्थितः । तत्रान्तरेव भक्त्या राज्ञः पुत्रमजीजनत् ।
तपस्तपस्यया तस्य तत्र तत्समं दिनं । राज्ञस्तस्य नवं पुत्रमकालमरणोद्यतः ।
आश्चर्यदर्शनरसान्मदिरामदमोहितः । स योगमहितो योगिराजं तमवलोकयत् ।
समानैर्योगिभिः सार्धं योगिनां सङ्घिलोकनात् । भूतले पतितं वाष्पैरेवादेश राजनि ।
पुत्रीनाथोऽथ तत्कुला गृहमिव मण्डलात् । भोग्यो भोक्तुं शायमेक तद्विनाशिवत्सु सः ।
प्रथमो हूनपुत्रोऽपि तस्मिन्नह्नि महीभुजा । नाचारि नाभ्यचारि व्यचारि न नाकरि ।
अन्येद्युर्भूपतिः पृष्टवान् गुरुकोविदः । चतुर्दर्शं सर्वं प्रहसन् कदमायस्थितोऽभवन् ।
प्रतीपं खरमारोप्य प्रतिहट्टं परिभ्रमन् । नरमूत्राभिषिक्तस्य कुर्वन्न परिकीर्तनं ।
जीवनं सर्वलोकानां प्रेतानामिवाक्रमणं । जीवन्मरणमादिश्य दृष्टं तस्य कृपावतः ।
राजनि आनिहीनानि दिक्षु भाग्यवशानि च । अपतत्कपुण्यानि पौराणीतं धनानि च ।
मद्रराजदुहितोः स चतुरस्रानयान् नृपः । यथा दशरथो राजा जनकान्तानजीजनत् ।
आवासनादानसानः स दिव्यायामसमा परः । आनिलयस्थानो बहिरामस्य संस्थितः ।
क्षीरार्णवस्य मथनात् परतः सुधादिरत्नानि तान्यनुपभोगनिरर्थकानि ।
योगीतवान् सफलतां किम पायशालात् सुधः स मन्दरगिरिर्गिरिराजवेषं ।
मदीरवटपातेन नद्याद्यायुविनाशकाः । विधेरात् सकलोकस्य सर्वस्वमजीजनत् ।
राज्ञि त्यक्तपुरस्थे वा कुलं प्राप्य समृद्धिं । तयोर्निर्वेदकेन कूपा विनिवारिता ।
मद्रभेदिनी कुल्यामवताय्यं महीपतिः । आकारपथक्रमरं मानरागान्निवारितं ।
करालकः सतां विभ्रदकरालं स्थितं वशः । कुल्याप्राकारपथ्येषं करालाख्यं स्मृतेः पदं ।
सापदारा स्थिता यत्र सापहारास्य योजितः । सात्र जैनपुरी राज्ञा करालेषु निरमीयत ।
सर्वम्लिपुरभूमौ च काश्मीरस्येव भूभुजा । कुल्यावतारिता तुल्या शालिकर्णिकावित्ती ।
गिरिमार्गेण गङ्गाजःश्रावयं प्राप्ति जने । किं पूतं मानसेनैव समुना किमु मानसं ।

यात्राद्वारा द्विजायत्र यात्राद्वाराभुवोचितः । यायजैनपुरी राज्ञा करालेनिरमीयत ।
अवन्तिपुरभूमौ च कान्तौ दर्शनभूभुजा । कुल्यावतारिता तु ख्यातालिखस्पिमालिनी ।
गिरिमार्गेण सङ्गङ्गायामानयं प्रापितेजले । किम्पुतं मानसे मेदमसुना किमुमानसं ।
अजम्पदत् सम्मूर्त्तिर्यो मानसप्रतिबिम्बितां । विधाय तत्तटे तेन नगरी सफलायिता ।
श्रीमान् सुय्यपुरात् पारेवितस्तं धरणीनृपः । संधोऽयं प्रवरस्यापयापदं स न्यवारयत् ।
आमरसुनगिरिप्रान्तादमरेशपुरावधि । मठायहारदृड्डाभ्यां स जैननगरीं व्यधात् ।
स्वर्गं सेतुमिवोद्धर्तुं स्ततैरक्षवेश्मभिः । यच्छ्रान्ता जैनगङ्गायां फणिलोकस्य चागमत् ।
जैनगङ्गां रणस्वामिप्रसादं प्रापितां कृती । व्यचिस्मरत् क्षेरयश्च हरिपादकृतद्रवं ।
पारेसुय्यपुरं श्रान्गिरिसंज्ञां पुरीं व्यधात् । कैलासवत्सुशोभ प्रासादैरभिभूषिता । -
सिद्धवेने सुरेश्वर्यां प्रतिष्ठां विरचय्यताः । राजधानीं सिंचिन्नारिर्व्यधात् सिद्धिपुरोमथो ।
प्रासादशिखरे राजा मार्तण्डामरनाथयोः । राजधान्यौ व्यधात् सौधधौतदूरनभस्तले ।
सुभिक्षं सुय्यराजेन पूर्वमभ्यहरितं किल । ततः प्रभृत्यतीतेषु बहुष्वपि च राजसु ।
प्रजानामल्पपुण्यत्वान्नावर्तत मनागपि । तपोबलात् पल्लवितं पुष्पितं फलितं तथा ।
श्रीजैनोल्लाभदीनेन युगपच्छ्रुत्यधीयत । तथामतिप्रसूनत्वात् किमिव व्याप कं परं ।
पूर्वपुण्यक्षये राज्यात् पतत्सन्धे महीभितः । तत्र जन्मान्तरे राज्यप्राप्ते राज्यमभूत्प्रभोः ।
स महीमातृकाः कृत्वा धरणीर्देवमातृकाः । सपद्यातानगुप्तापो द्विजेभ्योऽथ ददात् सदा ।
वराहक्षेत्रनगरविजयेशानकादिषु । सत्रदानेन स चासमपि नापभिदोऽव्यधात् ।
भूमिविक्रयभूर्जादिकृतचिह्नं महीभुजा । निष्प्रमाणमावाय धर्माधिकरणं कृतं ।
योजयापीडदेवेन प्राप्ता भागप्रसादतः । स दृष्टमिव तच्चाहात् ताम्रं ताम्रकरोगिरिः ।
मणीन् खनिभ्यस्तालभ्यांस्तद्राज्ये भूरजीजनत् । ये जैनमणयः ख्याताः पद्मरागमदच्छिदः ।
चरितां वैकृते नीतविकृताभ्रमदं तदा । काञ्चनं काञ्चनच्छायां विश्वलोकैरचीयत ।
हरिसुवर्णान् घट्टाभो घाट्टो भाविभिरीश्वरैः । तावपट्टेऽलिखद्यावज्जावाध्यमेवं नरेश्वरः ।
नगराधिकृतः कायकामरे दुस्तरे पथि । श्रीजमाचं व्यधात् सेतुं नगरान्तः शिलामयं ।
तातैव सेतुदानेन तेन पङ्कात् समुद्धृतः । सकलोऽपि जनो मध्यनगरं पुण्यशालिना ।
त्रिषये विषये चक्रे शिवभक्त्या मठान् पृथून् । अन्येऽपि सचिवा राज्ञो धर्मशालाव्यधुः ।

पद्माकरस्य मथनाय गजाधिराजावभ्युद्यतौ सततमेव तदम्युदूतौ ।

तावत्कराकरि रसादिव यातिमत्तौ कृत्वा सपादगमतां स्वयमेव नाशं । ८८९

यवोधमुद्रौ धात्रेयौ भूपतेरेकगोत्रजौ । द्वौ रत्नान्वेषिणावास्तामन्योन्यविभवासवौ ।
राज्ञा तौ वारितक्रोधौ खेददायिसमाशिनौ । वतान्यतरमुत्पिच्छस्यावभवतां चिरं ।
कदाचिद्भूपतेरग्रे दृष्टः शूरेण चाकुरैः । मत्तो दठक्कुरः साम्रसंन्यायं सलकायत् ।

व्यसनस्थः स रचनो गच्छन्नितपरिच्छदः । रत्नं लब्ध्वाथ शूरेण सखेदः ठक्कुरीकृतः ।
विद्याधैरठक्कुरैस्तस्य भ्रातृभिः ग्रामपीडकैः । स्वनुमभ्यर्थितः शूरो भूपतिः प्रेमभाजिनः ।
शूरे यानुचरे विजठक्कुरेण हते सति । प्रसादमगमत् कीर्तिठक्कुराणाञ्च धीस्तदा ।
तथा स योगिनां मान्यमनुकम्पाकथाश्रयः । तेषामग्रे बलामद्रराजायैर्वर्जितं यवत् ।
सह सयोगिनां भागं त्यागं तेभ्योऽप्यहो नृपः । कुशलं हेमपाणाणि दुष्कृतमपि दत्तवान् ।
छित्वा पर्वतपङ्क्तीरपि नद्याः खेदेन सत्याप्यहिं कृत्वा यन्नप्रतं त्रिलोकविजयी कीर्त्या न तृप्तिं गतः ।
इन्द्रः पीतसितासिताव्दशरिदर्थं विधत्ते तनुर्ज्योतिर्धूमसमीरनीरघटनामाप्येऽप्यपारे पते ।
भूतानां भाविनां चापि यद्द्रव्यं महीभुजां । तदिदृग्वायसौ राजा कीर्तये कर्तुमिष्टवान् ।
कर्तव्यं यादृशं यच्चोचितं यद्यं नृपः । कालज्ञानविभागाच्च विपुलत्वेन च क्षितेः ।
तन्तत्सम्प्राप्य साध्यं स भाविभिर्भैदिनीश्वरैः । दूरादभिरिवाथातो रत्नेष्वधिकदीप्तिषु ।
याचर्थैश्चैकमादातुमपि प्राप न निश्चयं । उपचारैर्दरिद्राणां संभवाहारमानयः ।
न तोषितः शुनैराज्ञामतोलानाञ्च याचये । चगन्धेष्वपि भूपालः शैलेषु च सरःसु च ।
प्रावेश्मर्थेष्विव कवितत: समचरन्नृपः । वणिजामिव वाक्यानि व्यवहारसमुत्सुकः ।
राजा नीलपुराणादीन् पण्डितेभ्यस्ततोऽशृणोत् । चित्तःसाराणि संत्यज्य साद्येकसमुत्सुकः ।
कदाचित्तु रणीपालश्चिरमेवमचिन्तयत् । देवखेव त्रिलोकस्य मुखवत् क्षितिमण्डलं ।
प्रधानं तत्र कश्मीरमण्डलं नयनं यथा । शैलराजसिताः पक्ष्मतुलां यत्र वहन्ति ताः ।
तारामण्डलवत्तत्र महापद्मसरोवरः । महापद्माख्यं त········मण्डलोदरं ।
तदापूर्यं कथञ्चित्··· ·······क्रमात् । निर्माणं यस्य तं कर्तुं तदा राज्य······।
अगाधसलिलच्छन्नकाश्यादिविबेतिभ्रमः··· ···। सरोराजः स हि महानाश्रयो महतामपि ।
··मपि स्पष्टुं तत्रोपायं सरोवरे । नावाऽञ्च गतवान् मध्यं योगीवात्मानमात्मना ।
सदैवाकुलकल्लोलमहापद्मसरो भवत् । नागाश्च नृपाः पूर्वं तरणीभङ्गशङ्किनः ।
तपःप्रभावाद्वैश्योऽद्य कार्ष्णीरवतोऽपि वा । सत्यवत् पतिते तत्र च राजाभ्यसरत्सुखं ।

सद्वेलया चिन्तितं परिचिन्त्यमानं चिन्तामणिः किल ददाति तदेव मान्यम् ।
चिन्तस्य चापि यद्गोचरतामुपैति तत्तु प्रयच्छति तरां बत शुद्धिरत्नं ।

तस्य हि क्षितिपालस्य चिराख्यमतेः कृतः । सरसः स्थलतां कर्तुमुपायः प्रत्यभाद्यं ।
शिलापूर्णप्रवाहैश्च पर्वतपरिपालितैः । शैलशृङ्गैरिवाम्भोधिमितरापूरयाम्यहं ।
लताभिर्नीवद्वाभिः पङ्क्तीभिर्दृढराज्यः । न छिद्यन्ते न भिद्यन्ते शिलाप्रवहवारिभिः ।
ततः प्रत्यागतो राजा द्रष्टुनावकुतूहलः । सम्भ्रमात् प्रत्ययं तत्र ते चेनं नृपमभ्ययुः ।
दारिकेव दृष्ट्वा तस्य पुरी सन्निभतो किल । सुदर्शनेन चक्रेण समुद्राम्भा समाश्रिता ।
नगर्याऽदेवता तस्य महापद्मः ·······। निवेशं स तुर्थैषाम् पुण्यवत्पर्यपालयत् ।

कश्चित्कालमवाप्तश्च दुराचारविशेषिणः । ·· जनास्तद्देशवास्तव्याः प्रापुर्वृद्धिं दिनादिनं ।
अथ कर्मानुसारेण विपर्य्यासानुबन्धतः । क्रोधं नागपतिर्यातो दूषकादिव बन्धनः ।
अनुज्झितनिजाचारं कुम्भकारं च कञ्चन । अग्रे वदन् दुराचारान् पौरान् मज्जयिताश्रयं ।
नागः प्रजादुराचारप्रज्ञा मृत्स्नीति तं । प्रातर्नदल्लमनयन् पौराः पङ्कमिवाश्रिताः ।
फणाग्रेणोल्लसद्वारिधाराशस्त्रमवाहरत् । नागराजोऽथ नगरीं वैरीश्चवेष्टयन्नपि ।
अन्यान् पितृषु बन्धुषु नागेषु प्रचलत्स्व च । बद्धस्वपि च बालेषु नाशाभूदुपद्रवः ।
भयाद्गतेषु पुत्रेषु कण्ठलग्नेषु योषितः । बाष्पमुक्ताफलैश्चक्रुः पूजां फणिपतेरिव ।
पादाद्वक्षं ततः कण्ठं ततः स्कन्धं ततः शिरः । प्रापार्द्रव सुताजम्बुमौलिभ्यां भयविह्वलाः ।
सर्वाङ्गाणि नारीणां शृङ्गारीणानुरागवान् । अन्यमानानि तोयः च जलपूरः समस्पृशत् ।
दूरं दीर्घश्च सत्यश्च स्थूलश्चासु महत्तया । चमत्कारदृशाकार जलपूरो व्यजृम्भत ।
अगाधे सलिले तस्मिन् अवतीर्णान् पश्यतः । फणिराजः क्षितिं चक्रे विपिने सज्जनो यथा ।
कालियः स हि नागेन्द्रः पदाक्रान्तो मुरद्विषा । शिरश्शुश्रूषयापादरागोपायसाभिधां गताः ।
महान्याजयितुं भूयः कश्मीरान्निष्कृतौ हरेः । अवतारस्समेतस्य विष्णोरिव चिकीर्षितं ।
राजा शृणोति स ख्याते स्वयमेवमचिन्तयत् । एवंविधानि कार्याणि विष्णुः कथमन्यथा ।
प्रजाचारविपर्य्यासात् नाशमिष्टं पुरं फणी । ना निष्टं वहतेऽयोऽपि तादृगसौ महान् कथं ।
नागराजोचितस्थानसमीपमस्मत् तु । ख्यातम् ······ श्रीपरमपदकारस्य आरभे ।
उल्लोलसरसोमध्ये वर्त्तमाने महाजले । पतिते निजने चात्र तिष्ठन्ति बालकाः ।
निःक्षिपतेति भूपालः शिलाप्रचयैर्द्रुढैः । उल्लोलसरसो मध्यमध्यगाधमपूरयत् ।
सरःस··सुतस्तस्य स्वर्गीभूतेऽथ भूपतिः । मध्यदेशे महाराज····न लङ्कां विनिर्ममे ।
अन्ते तस्यैव सरसो राजेन्द्रप्रसादतः । जयापीडमहीपालः सबभावमदापयत् ।
हेमन्ते विषदृङ्गाटककुकोद्भूरत्वादिना । श्रीजयापीडकोटस्य ज्ञायतेऽगाधवर्त्तिता ।
उल्लोलस्थानभागेषु सुप्तकुष्ठजलादयः । दृश्यन्ते बहवो ग्रामा विप्रालयद्भ्राजिताः ।
गिरयोऽपि निमज्जन्ति यत्र तत्र तु स व्यधात् । जैन··· कां महाटङ्कां तं निधायाधिकारिणं ।
दृष्टमात्रा ··श्रिव्यकोशजाम्बुकलावतिं । राजधानीमयाद्धारबोधमा····योजयत् पुनः ।
हिमाचलशिखादर्पच्छेदप्रासादमेदुरां । श्रमराज्ये चुरद्राज्यः सुरथापुरं व्यधात् ।
जैनकोट्टं चट्टिताररिपुश्राणि समन्ततः । तत्तत्पदपताकान्तकान्तं राजा विनिर्ममे ।
जैनोद्धारेषु सर्वेषु निर्झरेषु नदेषु च । जाह्नवाद्योषमे देवतास्थानपतेश्च धीः ।
महापद्मसरस्तीरे जैनोपपद्धासिनः । पुरमध्यनिवासोपान्तपा श्रीजैनकुण्डलं ।
स जैनपत्तनश्चापि विदधे धरणीपतिः । भूपतेः श्रीमत्करा मनोज्ञा परवाहिनः ।

अभिरामसहो दण्डाकरणावसभाभवत्। अभिन्नन् करणानिष्ठो नरेन्द्रोऽभ्यन्तरान्।
सन्ध्यर्क्षिगर्तगोढं स्तम्भगन्धारयन् सदा।
निर्द्दिशन् यश्मा शुद्धा दिशोमृपनिरादिशन्। अवधं सगमत्यानामनेकेषु परःसु सः।
अथ जातु सतां चोरौ परिज्ञाय कहन। कन्दर्ण भूमिपः पृच्छंश्चोरांश्चापाप्रटीकयत्।
वधोलक्षणसम्वादं विना गोभुग्रहङ्गता। सभायोमिव चेतुं स सत्यवाक् ब्राह्मणोऽब्रवीत्। ८८०
तिलकादिव देवाश्चाः सहजाभुग्रटङ्गता। राज्ञा पृष्टे वदन्येवं चौरे मूका सभाभवत्।
परीक्षार्थं तिमिश्छेदे राज्ञा गोशृङ्गयोः कृते। कुटिलत्वं व्यपैति स्म प्राक् चोरस्थाय शृङ्गयोः।
एवं बुद्धिप्रकर्षेण व्यवहारविमर्शतः। अमात्यपर्षदोहर्षचित्तोत्कर्षमजीजनत्।
प्राड्विवाकः समाबुद्धियुक्तदण्डलरक्षकः। राज्ञोऽवहत्प्रजाभारं गणनापतिगौरकः।
येऽहं समुपकारित्वादुत्कोचद्रविणं स्वयं। कालान्तरे कृतघ्नेषु तेष्वेवाज्ञानमर्पये। ८८५
प्रज्ञाप्रदत्तं भारं कुपितेन महीभुजा। मन्त्रानमज्ञानापाकतोऽन्यज्ञानप्रतिदापितः।
आदौ पादतले तिष्ठन् करालम्बोक्षतस्ततः। अथ चक्षुष्मतां गच्छन्नुत्तमाङ्गोर्द्धवर्तितां।
श्रीतोरर्यावकाशोऽथ कृतघ्नेभ्यरेण सः। कलानिधिर्विमलरुचिः कौमुदे दिवि नतोऽवहन्।

विनपतिश्च रक्षामलं तमः शमयितुं यतते यदवेक्ष्य सः।

अतिलब्धदुर्षिकाक्षमाद्रुतेर्दरति तत् प्रतिविम्बमदोऽजगत्।

राजा भूभारखिन्नोऽपि खड्गधाराध्वगोऽपि सन्। स्वदर्शं विभवं यस्य दृष्ट्वा विश्राममाप्तवान्। ८९०
अस्तं सहुदयानः स कलानिधिरथागमत्। अत्यन्तरमणीयानां सुचिरस्थायिता कुतः।
प्रत्यक्षं प्रतिवार्य्याधैर्य्यादधात् प्रीतिमर्थिनां। सत्यव्रतोऽदिवमगात् मतिमस्यीः स ठक्कुरः।
तद्वोधजेभ्यः स किलागुढं तस्य वधं व्यधात्। योङ्गत्यक्तलतो राज्ञः स्वदेशान्निरवासयत्।
राज्ञः धेन्सवराद्धक्ता दिशानेऽसौ सिंधे पुरे। प्रत्यागतः पतीर्थाध्वखिन्नो जिन्नो दिवं ययौ।
राज्ञोधर्मोधिकारेषु प्रत्यवेक्षापरः सदा। सहाश्रीजिवन्मद्वोऽपि तस्मिन् काले दिवं ययौ। ८९५
गतेष्वेषु धर्मोऽस्य राज्ञो नैवाल्पतां गतः। यां दधामस्य शेषस्य दिग्गजादि परिच्छदः।
एकाद्दय दीनारकोटिरेका महीभुजा। कालेभ्यएव दत्तासीत् जयभट्टमुखेन यत्।
अद्भुता… पदार्थानां तद्राज्ये संपदोऽभवत्। नारायणावतारोऽयमज्ञायते कथमन्यथा।
येषां हिमांशुपीयूषप्रवाहा नित्यभिक्षवः। दृष्टवतेन मार्त्तण्डदेवभूमिषु रोपिताः।
व्रजता योगमाहात्म्याद्वलोपचितविक्रियां। श्रीजैनोल्लाभदीनेन विबुधत्वं प्रकाशितं। ९००
तदीयसत्यसम्पत्तेरुपशमकरीं व्यधात्। ‥श‥ दृष्टदय पित्रं भारोपमाशिनी।

इति श्रीजोनराजकृता द्वितीया राजतरङ्गिणी सम्पूर्णा ॥

॥ अथ श्रीवरपण्डितकृता तृतीया जैनराजतरङ्गिणी ॥

प्रथम तरङ्गः ।

शिवायास्तु नमस्तस्मै सर्वलोकमहीभुजे । अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यैश्वर्यसुखाप्तये ।
प्रेम्णार्द्धं वपुषो विलोक्य मिलितं देव्या समं स्वामिनो मौलौ यस्य निशापतिर्गगनसुता वेणीनिशा मिश्रितः ।
आस्ते स्वाम्यनुवर्त्तनार्थमिव तत्कान्ता वपुः खण्डितं देयाद्वस्य भावना स भगवान् देवोऽर्द्धनारीश्वरः ।
वन्द्यास्ते राजकवयः पदन्यासमनोहराः । ख्याताये सर्वैः सर्वैः श्रीरसीरविवेकिनः ।
अनित्यतान्धकारेऽस्मिन् स्वामिशून्ये महीतले । काव्यदीपं विना कः स्यादद्भुतवस्तुप्रकाशकः ।
येषां करोमि वपुरस्थिरमत्र राज्ञां तेषामयं जगति कीर्त्तिमयं शरीरं ।
आकल्पवर्त्ति कुरुते किमितीव रोषाद्धाताहरद्भ्रमतः कविजोनराजं । ५
श्रीजोनराजविबुधः कुर्व्वन् राजतरङ्गिणीं । सायकाग्निमिते वर्षे शिवसायुज्यमासदत् ।
शिष्योऽस्य जोनराजस्य सोऽहं श्रीवरपण्डितः । राजावलीग्रन्थशेषापूरणं कर्त्तुमुद्यतः ।
क्व काव्यं सद्गुरोस्तस्य क्व च मन्दमतेर्मम । वर्णमात्रेण खद्योतं घनसारायते कथं ।
राजवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणवाञ्छया । सन्तः शृण्वन्तु सद्भावः सुधिया योजयन्तु च ।
अथवा नृपवृत्तान्तस्मृतिहेतुरयं श्रमः । क्रियते ललितं काव्यं कुर्वन्त्वन्येऽपि पण्डिताः । १०
तन्नाद्गुणगणादानात् स्वसम्पत्तिसमर्पणात् । पुस्तवद्धिं नारेशा शासनेनामायनुपदैः ।
अतो वाञ्छन्नमेयस्य तत्प्रसादस्य निष्कृतिं । सोऽहं ब्रवीमि तद्वृत्तं तद्गुणाकृष्टमानसः ।
एकया तद्गुणाख्यानं जिह्वया वर्ण्यते कियत् । शेषवत् कोटिशश्चेत् स्युस्तास्तदा सद्भिरः क्षमाः ।
सत्यं नृपाम्बरेऽमुष्मिन्विपुले विमलाशये । गुणतारापरिच्छेदे न शक्ता भारती मम ।
तथापि सकलं चित्रपटान्ते त्रिजगत् यथा । श्रीजैनोल्लाभदीनस्य न्यस्यामि गुणवर्णनं । १५
केनापि हेतुना तेन प्राक् सद्गुरुणा न यत् । तच्छेषवर्त्तिनीं वाणीं करिष्यामि यथामति ।
आत्मजस्य नृपस्यास्य प्राप्यते राज्यवर्णनात् । प्रतिष्ठादानसम्मानविधानगुणनिष्कृतिः ।
स्वबुद्ध्युत्प्रेक्षितानेकविपद्विभवसंस्मृतेः । सृते कस्य न वैराग्यं नाम जैनतरङ्गिणी ।

श्रीजैनोल्लाभदीनः स हत्वा शत्रून्दिगन्तरे । आगत्य पैतृके देशे राज्यं राम इवासदत् ।
स्वतावशिष्टां कोषेभ्यः स्वमन्त्रोपयोगिनीं । नानापदार्थसामग्रीं राजा कविरिवाचिनोत् । ५०
तद्राज्यमालिशाहस्य राज्यकालादनन्तरं । अद्यापि कैर्न शोच्यन्ते मनो श्रीमण्डलेपनं ।
धर्मराजोपमात्तस्मात्प्राप्ता नरकयातनाः । अपराधानुसारेण याताः केचिद्दिवोऽभजन् ।
षाड्द्रव्यगुणसत्कर्मसमवायविशेषभृत् । सामान्योऽप्यधाच्चित्रं नानार्थपरिपूर्णतां ।
नेत्राञ्चले समुद्रस्याश्रयाद्यो कमलाश्रिते । यस्य श्रीरवसन्नित्यं वदने सदनेऽपि च ।
वङ्गालमालवाभीरगौडकर्णाटदेशगा । यत्कीर्तिरागमालेव बभूवामृतवर्षिणी । ५५
भास्वान् राजा सदाचारो बुधः सधिषणो महान् । अथादिग्भ्यशाख्यातिमाभजस्य यशोचिता ।
यं सम्प्राप्य गुणाः सर्वेऽप्यलभन्नधिकां श्रियं । रात्रौ कुमुदवृन्दानि चिन्तामणिमिवोडुपं ।
षड्दर्शनक्रिया यस्य वृत्तं समन्वरञ्जयत् । सुमनोरञ्जिताह्लादा ऋतवो नन्दनं यथा ।
त्रिवर्गं प्रोज्ज्वलं दृष्ट्वा यस्मिंश्चन्द्रमिका इव । अवसन्नतयस्तिस्रः समसेकमना इव ।
भूपेऽर्थैः पूरयत्यर्थिसार्थं पार्थोपमेऽन्वहं । आज्ञामार्थमिवैतस्य यशः सर्वदिशोऽगमत् । ६०
शिल्पिनो विश्वकर्माणं गारुडं योगिनो गणाः । अवतीर्णं रसज्ञा यं नागार्जुनमिवाविदन् ।
तस्यापि योग्यतादर्शि यैः शिल्पकविकौशलात् । तथा प्रमादमकरोत्तत्पुरास्ते यथाभवन् ।
काव्यशास्त्रश्रुतैर्गीतनृत्यतन्त्रीसमाकृतैः । आजीवमनयत् कालं काव्यानुदिशमानसः ।
न्याय्यं कुर्वन्ति शास्त्रज्ञाः कार्यभारं सुधीरताः । तेभ्यः शिप्रा च स्वे धर्मे निष्ठतेत्येवमभ्यधात् ।
कार्यावेगैः सततमाशुगैर्यस्य ताडिताः । आसन्नन्दिगन्तेषु मशका इव शत्रवः । ६५
तस्य स्वपरवृत्तान्तं नित्यमन्विष्य तस्करैः । केवलं स्वप्रवृत्तान्तो बभूवाविदितो विशाम् ।
गृहं गृहस्थवृत्तस्य ध्यायतो नीतिशालिनः । अन्यायाज्ञाशकत्वेषु काकिनीमपि कश्चन ।
आदिशत्सर्वेभ्यास्तस्याऽकूपपाठोन स तस्करान् । सत्कर्माकारयद्भूपादायःशृङ्खलान्बलात् ।
न कः प्रवर्तते चौर्ये नीचो वृत्तिकदर्थितः । इति कारुणिको राजा तेभ्यो वृत्तिमकल्पयत् ।
चक्रादीन् क्रमराज्यस्थान् दृष्टान् ज्ञात्वा स तद्भुवं । कृत्वा मडवराज्यान्तर्देशवृत्तीन् न्यवेशयत् । ७०
तस्करोपद्रवे राज्ञा नीत्यैव शमिते सुखं । गृहेष्विवाटवीष्वन्तः पथिकाः शेरते स्म हि ।
सत्प्रकृतिमध्यस्थो नित्यसर्वाङ्गवर्द्धनः । स्वतन्त्रवृत्तिर्भूपालो रेमे नानापुरेषु सः ।
मन्दं हानरहितान्निवार्य स भजन् पूर्वाचलारोदयं यो नित्यं कमलाकरेषु रसिको बिभ्रत् प्रतापोदयं ।
सङ्कोचं कुमुदाश्रयेषु रचयन् पद्माकरोत्पूजितः स्यः कस्य न हन्तलोकमहिमा भास्वान् यशस्वी विभुः ।
धात्र्याहठकुरराज्ञो विभवश्रीमदोद्धताः । विस्फूर्जिताचारिणोऽश्वासन् गजा इव निरङ्कुशाः ।
श्रीसेरठकुरो ज्येष्ठः प्राड्विवेकपदोज्ज्वलः । तेषां मुसुलठक्कुरोऽपि बभौ सत्क्षगुणोज्ज्वलः । ७५
करेन काष्ठवाटं स प्राप्तोऽवटपथान्ततः । हिमान्यन्तरदुर्गाद्रिर्हिमान्यन्तरमासदत् ।
स्थित्वा माणिक्यदेवाये समुद्रस्यान्तरे चिरात् । चिकदेशं ततः प्राप किञ्चित्प्राप्तपरिच्छदः ।

तद्देशकालविषमावस्थाशतहतोऽपि सन्। स तिष्ठ प्रेष्यवत् भट्टपादशोचं समासदत्।
उद्गन्धतामथोत्पन्नस्फोटवैकल्यशान्तये। वैद्यैर्व्यरचयद्वैकपादोऽभूच्छीर्णितावधि।
तत्रोपायान् बहून् कुर्वन् स्वदेशविभवाप्तये। यथाकथञ्चित्तत्रस्थः पञ्चशः सोऽत्यगात्समाः।

अतःपरं किञ्चिद्धन्यचरितं कालवशाच्छिन्नं।

स सिन्धुहिन्दुवाडादिदेशान् जित्वा बहिः स्थितान्। प्रतस्थे भट्टदेशं स जेतुं सकटको नृपः।
वनमध्ये प्रविश्यैव नरकं कालपञ्जरं। भित्तिस्थदीपमाचे ते पश्यन्ति स्म सकौतुकं।
तपस्तप्त्वा चिरं प्राप्य योगसिद्धिमसौ नृपः। फणीव कञ्चुकं पूर्व्वगुहायामत्यजत्तनुं।
इत्याकर्ण्यान्तिनोऽन्ये वा ये बुद्ध्वा सत्यमूर्च्छितं। तेषां प्रामाण्यमकरोत्स राजा च सविस्मयं।
एवं महानुभावत्वं विना व्यवहितं नृपः। जानीयात्कथमित्याह विद्वज्जनउदारधीः। इत्युपोद्घातः।

अथ राज्यवर्णनं।

ज्येष्ठमादमखानस्य हाज्यखानस्य मध्यमं। बहामखानमनुजं पार्थिवोऽजीजनत्सुताम्।
ज्येष्ठा लावण्यसौभाग्यसुभगैः प्राक्तनैर्गुणैः। जनकं रञ्जयामास चन्द्रमा इव वारिधिं।
प्रत्यहं हाज्यखानः स कर्पूर इव सौरभैः। बाललीलायितैस्तैस्तैः स्वमुदात्तमजिज्ञपत्।
तौ सुतौ सम्मतौ पित्रोरक्षणायाक्षिपन्नृपः। स्वधान्वेयतया स्वस्वोदयोद्धुरपक्षयोः।
स्वपक्षस्थापनादक्षाः परपक्षेष्टखण्डनाः। तार्किका इव तेऽन्योन्यं धात्रेयाहङ्कुराबभुः।
सौदर्य्यस्नेहवृक्षस्य मूलच्छेदनकारिणः। तेऽन्योन्यगोचरद्वेषाग्नयोरासन् समत्सराः।
राजपुत्रास्त्रयस्तस्य गुणातिशयसुन्दराः। तत्कृतान्योन्यवैरेण समं वृद्धिं समाययुः।
देशसंवादिशोऽयं तस्यात्मघमोमहीपालः। तस्मिन् सम्मुखे सुखितौ दुःखिनि तस्मिन् सदुःखोऽसौ।
अन्योन्यं मरुपोराजपुत्रयोर्मन्त्रिदुर्णयात्। अभूज्ज्येष्ठकनिष्ठत्व प्रक्रियारचितं तयोः।
श्रुत्वाथ पुत्रयोर्वैरमन्योन्यं जातु भूपतिः। आह स्मादमखानं स विद्वेषगमसत्वरं।
युक्तमुक्तं न रक्षसि कुपुत्र यदि सद्वचः। मानप्राणधनध्वंसी प्रत्युक्तोऽन्यथाब्रवीत्।
श्रुत्वेति पितृसन्देशं स भृत्यानब्रवीदरं। सत्पर्णात्समयायामः सुखं तत्रैव नः सदा।
अथोचुस्ते तव भ्राता दाता जातोऽत्युदारधीः। स्वलक्ष्मीं भृत्यसात्कर्तुं स क्षमो न भवान् क्वचित्।
वरं मरणमेवास्तु तदपि नोऽद्य सेवया। विक्रमादिगुणैर्हीनं न त्वामेवं भजामहे।
अथज्ञानुजयोराजपुत्रयोः सुखदुःखयोः। विपर्य्ययं व्यधाद्वेधाः प्रमातेव विभागिनोः।
अथाशङ्क्य नृपः पापं तद्वधात्कतिचिद्दिनैः। बहिर्निष्कासयामास भट्टमार्गेण तं सुतं।
वज्रबाणप्रकारांश्च शिल्पिनः समदर्शयन्। यस्योऽत्रापि ध्वनिर्धीरलोकहृत्कम्पकारकः।
तद्यन्त्रभाण्डभेदांश्च तत्सङ्घातुमथाव्रवान्। आसीत्तदाश्वपतिः संहतान् शिल्पिनिर्मितान्।
प्रशास्ति क्रियतां यन्त्रभाण्डेष्विति नृपाज्ञया। मयैव रचितान् श्लोकान् प्रसङ्गात्कथयाम्यहं।
यदनुग्रहेण राज्ञां समयो लीलाविलाससमयः। समयज्ञ यन्त्रतन्त्रैः चिराम्प्रतिष्ठां क्रियात्समयः।

रसवसुमितिशिखिचन्द्राङ्के शाके नाकेशविश्रुतो राजा । श्रीजैनोल्लाभदीनः कश्मीरान् पालयन् विजयी ।
वर्षे शशिवेदाङ्के निर्मितवान् यन्त्रभाण्डमिदं । तद्दिति मौसुलभाषाख्यातं लोके च तन्नाख्यमिति ।
दुर्गेषु दुर्गनिपरं घनस्फोटकरं तुरुष्कदर्पहरं । दूरोन्मुक्ताश्मरं कटकवनान्यद्दहनपरं ।
सारं सुरीनिबद्धं घनघोषं शिल्पिकल्पितमहार्थम् । नवमिव नगरं नृपतेः कथं स्याद्यन्त्रभाण्डमिदं ।
धातुविभक्तिस्फारात्पदप्रवृत्त्या प्रयोजिते ग्रन्थे । यौगिकशब्दैश्चैतैर्भवत्विदं वृद्धिगुणयुक्तम् । ८०
इति पद्याङ्किता यन्त्रभाण्डाली व्यरच्यत । यदुद्भीष्मध्वनिश्चक्रे मेघगर्जिततर्जनं ।
कालेनादमखानेऽथ भुट्टाक्षितया समागते । हाज्यखानोऽकरोत् यात्रां लोहराद्रौ नृपाज्ञया ।
कथं पि कुल्किकायुग्मनेककम्पुनि स्थाप्यते । इति ज्ञात्वा सुतौ राज्ञा कारितौ निर्गमागमं ।
जनकस्याग्निके खानपानलीलोत्सवादिकं । आदमखानः सप्ताहोविद्धेऽनुदिनं ततः ।

दृष्ट्वा सतीसरसि येन सुखस्थितिः सा भीतः स यद्यपि गतो घनकालदोषात् ।
यावन्न नाशमुपयाति किरातघातैस्तावत् कथं तदवमुञ्चति राजहंसः । ८५

अथाष्टाविंशवर्षेऽपि रात्रचलवणादिभिः । रुद्धोऽरितोऽकरोत् खानः कश्मीरागमनस्पृहां ।
स्वामिसंवादपक्षीयास्ते कश्मीरसुखभागिनः । क्लिश्यामः परदेशेऽत्र वयमेव महोज्झिताः ।
राज्ञानकप्रतीहारमार्गेशकुलजादयः । अस्मत्प्रतीक्षिणः सर्वे तत्र वीरा दृढोद्धुराः ।
यद्यप्यवचनवादी भूभुजो नियतो भवान् । तावतैव स किं क्रुद्धो रुन्ध्यात् करुणापरः ।
पुत्राधादमखानस्य निर्यातः स्वबलान्वितः । स्वतः स नश्यति क्षिप्रं स्नेहापादिव पोतकः । ९०
अमी राजपुरीयाद्याः सर्वेऽस्मच्छुभकाङ्क्षिणः । तत्संनैवाधुना यामोऽत्र किं तिष्ठति पादपात् ।
सुतेऽरिणप्रतीहारे वीराः के सन्ति तत्पुरे । इति सत्पेशलकपदं स्वर्गं गन्तुं तवोचितं ।
विश्वासेऽस्मो वयं स्वस्थावीराणातैपैलके सह । यास्यामः कीदृशं शौर्यमेकदा द्रष्टुमर्हसि ।
तथेत्युक्त्वाथ खानेन पृष्टो तस्मान्निजो मतं । सफित्येठाकुरस्याज्ञन्मोमयेतयाचतां ।
देव सेवकाः सर्वे समरोत्कण्ठिताशयाः । देशकालावनालोच्य कथयन्त्यसुखप्रदं । ९५
कथमभ्यन्तरं यामः सति राज्ञि मदोर्जिते । प्रदीप्तं वह्निं मार्तण्डकुण्डेन पिदधाति कः ।
यावज्जीवति भूपालस्तावत् क्रोधयितुं क्षमः । सोऽनुवर्तनं कर्तुं तद्युक्तं तव साम्प्रतं ।
प्रसन्ने जनकेऽस्माकं भवेयुः का न सम्पदः । ईश्वरे च गुरौ भक्तिर्भवते पुण्यकर्मणां ।
अस्य कोपेन यत्नार्थं परानुपसेवोऽस्तु तत् । दुर्दिने या रवेर्दीप्तिः प्रदीपात्सम्भवतो न सा ।
स्वलीलिप्सासमालिन्यं सततं नयवेदिनः । सदयादर्शैरपोत्सृष्टं नास्य दृश्यते । १००
निर्भोगगोष्ठीनिष्ठस्य तदपत्तावविवेकिनः । कृपाब्धेरस्य नो किञ्चित् छलमत्र सुखप्रदं ।
तद्भृत्यपितृपक्षेऽपि स्वामिभक्तिं न योऽत्यजत् । तेनैवान्तर्गतः स्वाध्यक्षोऽभूत् जैनभूपवत् ।
शौचार्दमार्दवोपेता योग्या कार्यविचक्षणा । जाने तेनैव पुत्रेण सन्ततिस्तस्य राजते ।
स पिता त्वं सुतस्तस्य वयं सर्वे स्वसेवकाः । गत्वाभ्यत् कुर्महे युद्धं जयोऽस्माकं भवेत् कथं ।

हतास्येत् कोऽपि तद्भृत्या बहुभृत्यस्य का क्षतिः। एकपत्रक्षये किं स्यात् महद्रुमस्य जवाल्पता।
न शिवाशकुनाः सन्ति देशाः पर्व्वतदुर्गमाः। तथापि जनकस्तेऽस्माक कालो विग्रहस्य नः।
भजत्वभ्यन्तरं राजा वयं बाह्यं भजामहे। तत्प्रसादाद्धि देवास्तां राज्यं कथं विना न किं।
ते चेद्दुर्गाधिमध्यन्ति न शेष्यन्त्यसदन्तिकात्। वयं चेदन्तरं यामो न शेष्यामः कदाचन।
इति दर्पात् स श्रुत्वापि स्थानः शूरपुराध्वना। अगाद्राजपुरीं त्यक्त्वा कश्मीरान् पिशुनेरितः।
अस्मिन्नवसरे श्रुत्वा स्वपुत्रं स्वहमागतं। स्वीयया स्वबलं तूर्णं नगराद्विरगान्नृपः।
गच्छन् सकटको राजा मरणे कृतनिश्चयः। सदुःखो निःश्वसन् श्लोकमिममेकमपाठयत्।
राज्येऽपि हि महत्कष्टं सन्धिविग्रहचिन्तया। पुत्रादपि भयं यत्र तत्र सौख्यस्य का कथा।
अधर्मशङ्का दूरेऽस्तु युद्धे जनकपीडया। वैधेयातिविधेयेन येन खेदोऽपि विस्मृतः।
त्वयि कुर्व्वति साम्राज्यं यः खेदाय समागतः। स यातु सफलः शीघ्रं त्वदीयाशिषसङ्गतां।
त्वमेवाकण्टकं राज्यं क्रिया धर्म्मक्रिया भजन्। वैरिणो विमुखा यान्तु रणे सम्यपराभवाः।
ग्रोमस्वित्यधिकास्तास्ताः शृण्वञ्जनपदाशिषः। प्रापत् सकटको राजा स सुप्रमनाभिधं।
अथ पार्श्वस्थितास्थाने पितापुत्रबलद्वये। सन्धौ नृपतिदूतं विप्रमेकं व्यसर्जयत्।
स गत्वा नृपनन्दनमब्रवीदिति निर्भयः। किं वक्षीति क्षणं क्रुद्धैस्तत्सभ्यैः परिवेष्टितः।
राजपुत्र महाबाहो दाक्षिण्यामृतसागर। शृणु पित्रा समादिष्टं यत्तत् सर्व्वं ब्रवीमि ते।
फलं संसारवृक्षस्य लाभोऽमुत्र परत्र च। पितॄनिर्व्वाणको नित्यं पुत्रः केनाम निन्द्यते।
इत्थं सञ्चिनुते सर्व्वं पुत्रार्थं प्रयतो यतः। वार्द्धक्ये वचनग्राही भवेत् पितृसुखप्रदः।
इत्थं लोकद्वयं स्थित्या त्वयि जाते सुते मम। दूरे सर्व्वसुखाशास्तु चिन्ता प्रत्युत वर्द्धिता।
त्वत्कृतोद्दुर्न्नाम्नाशीनिःश्वासीयदवाम्बहं। मलिनीकुरुते शुद्धं मद्राज्यं मुकुरोपमं।
जीवनाशोद्यता ये मे त्वत्सम्मुखकुतूहलाः खलाः। सुचिरं नैव तिष्ठन्ति मरमस्थारका इव।
मदादेशं विना देश किमर्थं स्वयमागतः। केन राज्यं बलात् प्राप्तं निजभाग्योदयं विना।
वाह्यदेशावनिः सर्व्वा भुज्यते तृप्यसे न किं। येन मण्डलमात्रं मेऽवशिष्टं हर्त्तुमागतः।
तन्निवर्त्तस्व मा पुत्र पापबुद्धिं वृथा कृथा। बलद्वयवधात् पापं तवैतत् परिणेष्यति।
इत्युक्तिः पैतृकी प्रोक्ता किन्तु सत्यमहं ब्रुवे। सह्यन्ति भूपाः शेषमायात् त्वद्भटा घटका इव।
इति हृद्यान्तरामुक्तिं श्रुत्वा विप्रस्य ते भटाः। कृत्वा कर्णाश्रुधुरका दायादेषु विशेषकान्।
तं दृष्ट्वा शान्तवानोऽथ स नृपः पितुरागमत्। अभिमन्युप्रतीहारमुख्यानास्यादिदं वचः।
वरं पादप्रणामार्थं पितुर्य्यामि मुताबलात्। भूपसुतोऽय रुष्टो वा यत् करोतु करोतु तत्।
सर्व्वथा तातपादा मे सेव्या रक्षेत् स नो ध्रुवं। तस्मा कुरुत युद्धेऽस्मिन् संरम्भं चेप्सितं मम।
किन्तु स्वप्नेऽपि भूपाय नानिष्टं चिन्तयाम्यहं। यो मे देवाधिकः पूज्यो लोकद्वयसुखप्रदः।
क्वचिन्मेऽग्रे समायाति रणायायाति सो नृपः। इत्युक्तं तेन संप्राप्तो मार्गं पितृवधोद्यतः।

अत्रेति मन्त्रिणस्तस्माज्जातविप्रत्ययास्ततः । तत्पुरस्त्राणबन्धाया निष्ठुरं तेऽभ्यवर्णयन् । १२५
यदोक्तं समयेनाथ याम इत्यवधीरितं । प्रारब्धस्यास्य गमनं तद्युक्तमधुना तव ।
यूयं चेत् जातसौहार्दा मार्दवानन्दितापराः । वयमेव हताः कष्टं क्लिष्टास्त्वत्सेवनाश्रया ।
भवेत् सन्तप्रयोः सन्धिर्नित्यं नैककटाक्षयोः । तदन्तः पूरणी चिन्ता सैव द्वन्द्वहते क्षणात् ।
भवान् स्वामी वयं दासाः पौरुषं पश्य साम्प्रतं । अथवैतत्र राज्याप्तिर्नेष्टो याहि यथागतं ।
यावत् युद्धं करिष्यामस्तावदेव विलम्ब्यतां । पश्चात्त्वयास्तु कर्त्तव्यं यत्पुनस्तत् समाचर । १३०
अस्मदुक्तं न रक्षामि यदि त्वं पितृवत्स्थितः । मध्येवानुचितं कृत्वा पुनर्यामो दिगन्तरं ।
इति निर्भर्त्सनावाक्यजातभीतिर्नृपात्मजः । ततश्चिन्तार्णवे मग्नो युद्धश्रद्धामगाहत ।
अत्रान्तरे द्विजं तादृगवस्थं वीक्ष्य भूपतिः । मुरारातिरिव क्रुद्धो युद्धसन्नद्धतां दधे ।
शुक्रयोगजनामर्षपरीक्षणविचक्षणः । स्वपक्षरक्षणं क्ष्मापः पृष्ठीकृतरिर्व्यधात् ।
राज्ञः पृष्ठगतः सूर्य्यः खड्गाग्रप्रतिबिम्बितः । जयस्ते भवितेत्येव वक्तुं व्योम्नोऽवतीर्णवान् । १३५
कियन्तोऽमोति यावत् सोऽचिन्तयत्तावदग्रतः । अर्कदीप्तिज्वलच्चक्रद्युतिद्योतितभूतलं ।
निर्धनस्याहिमोद्योगपतङ्गटतुरङ्गमं । गणशो गणशो धावत् तत्सैन्यं समवैक्षत ।
कोऽन्यो वीरो हाज्यवानाद्यो राज्ञा वाग्जेन वा । गृहीतमर्म्मसैन्येन धैर्य्यान् कष्टमगम्यत ।
तत्र मर्म्मशिलाग्रश्मश्रुतालङ्कटा भटाः । स्वाङ्गदङ्गविदङ्गानां मात्यभङ्गिमदर्शयन् ।
ववर्ष शरधाराभिः स भूपकटकाम्बुदः । स्फुरच्चक्रास्त्रतडिज्ज्योतिस्तूर्य्यगम्भीरगर्जितः । १४०
अन्योन्यमिलिताः कांस्यघनत्वक्कठिनाघनाः । अन्योन्याघातसहना नदन्तः संहता बभुः ।
भटा नयन्ति मां युद्धं मां मा ताडयत द्रुतं । इतीव तारं दध्वान स्वानस्यानकदुन्दुभिः ।
पूर्वं मया प्रतीहारमुख्या गुरुलघूर्जिताः । रणे फलतया दृष्टा स्वेष्टसेवना इव ।
ततो भूपबलात् क्रुद्धौ धाविनौ भूपनन्दिनौ । ठक्कुरौ निरगातान्तौ वीरौ हस्सनहासनौ ।
सुवर्णसौहनयाद्या राजपुत्रा रणाध्वरे । शस्त्रज्वालानलालीढं जुहुवुः श्रीफलं वपुः । १४५
ते वीरभ्रमरास्तत्र रणोद्याने तदाभ्रमन् । स्वामिसाधर्म्यसिद्ध्याख्यकुसुमलम्पटाः ।
ते वीरमस्तकच्छन्ना रणभूभाजनं स्फुटं । भुक्तप्रस्य कृतान्तस्य कवलादिव रेजिरे ।
रणतूर्यस्वनस्तैस्तैर्जनकोलाहलैस्तथा । वीराणां सिंहनादैश्च शब्दाद्वैतमजायत ।

तत्सङ्कटे क्षणमिवैत्य नृपप्रसादं प्राप्ते क्षणे जहति ये निजजीविताशां ।
तत्कादिहस्तपरिरक्षणधर्म्मलक्ष्मा धन्यास्त एव कतिचिन्नृपसेवकेभ्यः ।

राजायादागतास्तीक्ष्णाः शरास्तत्पत्रपातिनः । स्वयं प्राप्नोति मां येव सखनन्तः समचोदयन् । १५०
ध्वजपताकाचला राजसुतस्यापि तु वायुना । सकम्पा रणभीत्येव पश्चाद्भागमशिश्रयन् ।
शस्त्रकृत्तस्फुरद्वीरशिरःकमलनिर्भरा । जीवनाश्या चलत्पत्रा नलिनी रणभूरभूत् ।
शौर्य्यमत्यद्भुतं दृष्ट्वा सैन्योत्कटकस्य च । पुनर्जातमिवात्मानं रणोत्तीर्णं नृपोऽविदत् ।

हत्वा सर्व्वदिनं युद्धं बलाद्भृत्यैर्निवारितः । हाज्यखानः सविभाणः समरात् स न्यवर्त्तत ।
भग्नं निजानुजं दृष्ट्वा पश्चात्तप्तो विविग्नधीः । अपजोऽथाबधीत्प्राप्तान् सर्व्वान्नाशार्थमेव भटान् । १६५
किमुच्यते नृशंसत्वं येन प्लूरपुराकरे । अन्धस्याथागतोमोहाद्विहतः पथिकव्रजः ।
यस्यां मन्दप्रभो भास्वान् गणैः सर्व्वैर्विलोकितः । दक्षिणस्यादिशस्तस्याः प्रवासी स नृपोऽभवत् ।
दुर्य्योधनार्पितरसा गुरुशल्यविष्टा भीष्मप्रिया परहतिं प्रति दत्तकर्णा ।
ये धर्म्मजातिविमनस्कतया कृपेच्छास्ते कौरवा इव रणे न जयं लभन्ते ।
अन्येद्युर्हतशिष्टांस्तान् स्वस्थानानीय पूर्व्ववत् । हाज्यखानः सानुतापश्चित्ते स्थितिं व्यधात् ।
खिन्नानाश्वासयन् कांश्चित् सच्चिन्तान् प्रतिपालयन् । अवदत् क्षुधया क्षीणास्तगाये सोऽनयक्षितां । १७०
मा बाधिष्ट सुतं कश्चित् मत्परो वानिविह्वलः । इति कारुणिको राजा न्यवर्त्तत रणात् द्रुतं ।
आमिथ्ये सुखितः सुतार्पितभरो भुञ्जेति दत्ताशिषा राष्ट्रेश्वरसेवकाः सतुरगाः सम्भिन्नता ये मया ।
तेऽमी राज्यशिरोषिवः सुतरता युद्धाय सम्यागता धिक्तां येन मर्य्यादितेन घृणयानर्थः स्वयं स्वीकृतः ।
इत्यादि विमृशन् राजा स्वपुरं दुःखितोऽगमत् । विरोधादायिनो निन्दन् सेवकान् विधिकर्म्मणा ।
सङ्ग्रामस्तवीरेन्द्र्रच्छिन्नमस्तकपङ्क्तिभिः । आनीय राजा नगरे सुखागारमकारयत् ।
इत्थं सेवकपैशुन्यात् पितापुत्रविरोधनः । समरे तत्र तद्वर्षे वीरलोकक्षयोऽभवत् । १७५
राज्यस्थितिप्रतिक्रमनिनीशिखोधोलोकक्षयोचितमहाभयधूमकेतुः ।
विप्रप्रमक्तखलधृकनिशान्धकारः शापः सुखस्य नृपतेः स्वजनैर्विरोधः ।
श्रीमानर्मिदनृपते तव नामवर्णाः पद्मेषुपद्मविविधन्ति सितस्मितेषु ।
प्राणन्ति बन्धुषु विरोधिषु पाण्डरन्ति हेवद्रुमन्ति कविपण्डितमण्डलेषु ।
इति पण्डितश्रीवररचितजैनराजतरङ्गिण्यां सम्प्रजिनायुद्धवर्णनं नाम प्रथमः सर्गः ॥
भूभृतो निर्गता प्रेमसरित् प्रोत्तानुजस्थलात् । प्रत्याहृता कियत् कालं षड्गुणायमसंशिश्रियत् ।
यत्स्नेहभागी सुदशाभिरामो भाति प्रदीपः समुपास्य पात्रं । आशाप्रकाशैकनिधेस्तदाराद्दर्प्पाभिधानेन विरोधनस्य ।
इदावादमखानाय नायकः स चिनेस्तदा । प्रसेथान् क्रमराज्यस्थानमुजोयास्थिरागतः । १८०
जगृहे स च विस्तीर्णं स्वहयामादिदेशगं । हाज्यखेधरस्थानीयं पानीयमिव वाडवः ।
ततः प्रभृति ज्येष्ठस्य कर्म्मोराज्ञनृपायगः । यौवराज्ये सुखं तद्भुजे पञ्चषः समाः ।
येषां सुखं वितनुते विधिरल्पहद्दा दुर्भिक्षदुःखमपि सन्ततं स तेषां ।
दृष्ट्वा विवर्द्धयति यानि तृणानि मेघस्तान्येव शोषयति भावितुषारभारात् ।
सर्व्वशस्यसमृद्धेऽस्मिन् देशे षट्त्रिंशवत्सरे । अकस्मादभवच्चैत्रे गगनात् पांशुवर्षणं ।
बभूव वर्षः षट्त्रिंशः सर्व्वहृष्णिकुलक्षयात् । भयकृत् सर्व्वजन्तूनां भारतादिति विश्रुतं । १८५
अभवन् पत्रपुष्पौघाधूलिधूसरताङ्गताः । भाविदुर्भिक्षपीडार्त्तजनचिन्तावशादिव ।
भविता वत्सरेऽमुष्मिन् दुर्भिक्षं पांशुवर्षणात् । इत्याख्यत् सुसरं दृष्ट्वा भूभुजा दैवविज्जनाः ।

षट्त्रिंशे वत्सरेऽतीते दुर्भिक्षातिप्रदोऽभवत् । एवमस्मादृशः साम्नो भीतिरित्युदभूद्धृदि ।
पपात मार्गशीर्षेऽथ मास्यपूर्ववदश्रमं । देशेऽत्र विलसत्कालिमानि प्रालेयवर्षणं ।
दुर्भिक्षदुःस्थितं लोकं कथं पश्यामि साम्प्रतं । इतीव भूरभूत्क्षमुखी हिमसितांशुकैः ।
छादिताः शालयः पक्वा हिमैःसममनोहराः । खलमूर्खसभामध्ये पण्डिताः सगुणा इव ।
कुल्यावेगाद्बुभुक्षार्त्तैः क्षपिताश्च क्षणे क्षणे । आशु दुर्भिक्षयक्षोऽत्र व्यधात् प्रक्षीणलक्षणं ।
प्रविश्य रात्रौ गेहान्तः क्षुद्रक्षुद्रोग्रपीडितः । हिरण्यादि धनं त्यक्त्वा भाण्डेभ्योऽन्नमपाहरत् ।
सर्व्वस्मिन् दिवसे रात्रावपि भिक्षुपरम्पराः । शरारवाविशन् देहे गेहे धान्यवहे तदा ।
धान्यवद्रूक्षमन्दिष्टकष्टकल्पकदम्बकाः । नीरसापूपभोगेनाप्यरक्षन् केऽपि जीवितं ।
पानीपालीव्रताक्रान्तकष्टदृष्टिहितभाजनः । चिराच्चिराक्षादरतः कोऽपि कोऽपि हतोऽभवत् ।
क्षीणा ग्रामेषु वास्तव्याः केचिदस्मत्तनाश्रये । शाकमूलफलाहारा व्रतनिष्ठा इवाभवन् ।
चिराजाद्वासरे चिञ्चा शाकं किमपि तण्डुलं । पक्वाऽन्ये केऽपि तक्रयोगादकुर्व्वन् प्राणधारणं ।
सर्पिर्लवणतैलानां तण्डुलेन महार्घता । क्षता सौचेन साधूनामिव सर्व्वोपयोगिनां ।
बहुधान्यकथानिष्ठो योऽभूत्पूर्व्वं पुरान्तरे । बहुधान्यकथानिष्ठस्तत्कालं स व्यनीयत ।
बन्धुजीवसदाक्रन्दो बन्धुजीवइवाभवत् । मन्दान् मन्दारयामास क्षुत्त्रस्तान् योऽन्यथा जिना ।
धान्यखारः कृतः पूर्व्वं दीनाराणां शतत्रयं । दुर्भिक्षतस्तदा सार्द्धसहस्रेणापि नापि सः ।
किमन्यत्कुवचित्राद्धे धात्रा निष्किञ्चनो जनः । अभवन्माण्डकुण्डल्य काञ्चिकेनापि वञ्चितः ।
यत्पूर्व्वमकरोद्देवो रसवद्व्रीहिशालिषु । मन्ये तेनैव शापेन भयमापत्प्रजद्रुमं ।
करुणाकुलितो राजा स्वधान्यैः पुष्यत प्रजाः । पोषयामास मासेषु केषुचिद्यावदाकुलाः ।
तावदस्यैव माहात्म्यात् शस्यसम्पद्व्यजृम्भत । सत्यव्रतानां भूपानां कावकाशश्चिरं शुचां ।
मन्येऽथ वारिधिर्भूपकारुण्यप्रयतक्षया । दौर्भिक्षदौःस्थ्याद्दुर्लोकं सञ्चाकमकरोत्तदा ।
पार्थिवोपप्लवे चौराः पन्थकारोऽभिसारिकाः । दुर्भिक्षे चैव तृप्यन्ति धान्यविक्रयिणो जनाः ।
अतः क्षुधामहार्घाऽपि पदार्था धान्यविक्रयात् । गृहीतास्तेऽन्यदा पूर्व्वमन्येन प्रापयन्नृपः ।
दुर्भिक्षभक्षिताशाटलोकदक्षः क्षितीश्वरः । धिया सरलदृष्ट्यास्ते लोकार्थं समादिशत् ।
तस्मिन्सम्वत्सरे राज्ञा कारुण्याकुलमानिनो । उत्तमर्णाधमर्णानां व्यवस्था विनिवारिता ।
चतुःषष्टिकलाः शिल्पं विद्या सौभाग्यमेव च । दुर्भिक्षोपप्लवे सर्व्वं तदाभुक्तिप्रयोजनं ।
पदवाक्यतर्कसवकाव्यकथाबहुगीतवाद्यमनृत्यकलाः । सुरतप्रपञ्चचतुरा वनिताः क्षुधितस्य नैव रचयन्ति सुखं ।
इति जैनतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां षट्त्रिंशवर्षे दुर्भिक्षवर्णनं नाम द्वितीयः सर्गः ॥

तुष्टः प्रसादमतुलं कुरुते क्षणाद्यः क्रुद्धः प्रजासु कुरुते भयमप्रतर्क्यं ।
उन्मत्तपार्थिवपतेरिव हन्त धातोर्लीलाद्भुतन्त्वचरितं भुवि बुध्यते कैः ।

षट्त्रिंशवर्षदुर्भिक्षदुःखविस्मरणं जनः । न यावदकरोत्तावदष्टात्रिंशेऽपि वत्सरे ।

वृष्ट्या सह रजोवर्षमपतद्गगनाद्भुवि । उपादीयत शान्त्युत्थभाविदुर्भिक्षसूचकं ।
अथाचिरेण गर्जन्तो धृतचापा घनाघनाः । जनानुद्वेजयामासुः शरासारैरिवारयः ।
दृष्ट्युपद्रवसन्त्रस्ता वर्लिहरणाकुलाः । उत्थिता बुद्बुदव्याजाद्दृष्टा नागफणा इव ।
उत्पन्नध्वंसिनोभावान् करिष्याम्यहमस्थिरा । इति ज्ञापयितुं मेघा बुद्बुदानसृजद्भुवं ।
वृत्ताः सर्व्वेच पश्चान्तःपतद्वृष्टिस्खलज्जलात् । अम्बुविन्दूनिवामुञ्चन् हृदन्तो जलचिन्तया ।
वितस्तालेदरीसिन्धुक्षिप्रिकाद्यास्तदापगाः । अन्योन्यस्पर्द्धयेवोया ग्रामांस्तीरेष्वमज्जयन् ।
सविभ्रमाधृतावर्त्ता वाहिन्युत्थास्तरेचिताः । जवादधावन्नुत्तुङ्गास्तत्तरङ्गतुरङ्गमाः ।
अत्युच्चापातकल्लोलाजनिरस्य निरङ्कुशं । आसीदपथगं सत्यं तदा जलविजृम्भितं ।
स्रोतो जलस्य तत्कालेऽद्रिदृष्टविटपालिषु । केनोपदिष्टं तत्काले मूलोत्पाटनपाटवं ।
अपायपशुगोप्राणिस्वदधान्यादिहारकः । भयदोऽभूज्जलापूरः स म्लेच्छोऽपि सन्निभः ।
तदा सवरराज्यस्था विशोका शोकदा नदी । प्रदर्शयन्ती येवाम्बुर्भिर्विश्व विश्वपेश्वरं ।
स्नानात्पापहरी पूर्व्वमवाशोपगता नदी । इतीव तत्काले तूर्णं समस्तुर्गृहपङ्क्तयः ।
पुराणेषु प्रसिद्धा या विशोका शोकनाशिनी । तदाभूद्विपरीतार्था प्रजाभाग्यविपर्य्ययात् ।
येभ्यः प्रतिष्ठा प्राप्ता तान् दुःस्थान् द्रष्टुमसाम्प्रतं । इतीव तोये तत्काले समस्तुर्नगरे गृहाः ।
शिलादारुमयो सम्यक्स्तम्भीभूतचतुर्गृहा । चतुष्पादिव धर्म्मीया लोकानुग्रहक्षमौ ।
दारदायामपङ्क्षयद्द दर्शनाय विशाम्पतेः । थाचागतस्य लोकस्य सेतुबन्धइवाभवत् ।
वितस्तायां कृता जैनरुद्रनिः सरहेज्यपला । जलावेशान्तराश्मा भग्नाश्च नगरान्तरे ।
पादद्वयावशेषापि स्थापितार्थे भविष्यतां । पादद्वयं पूरयितुं समस्थेव सचोभुवां ॥ चतुर्भिः कुलकं ॥
क्रमराज्ये तदा कुर्व्वन् कल्लोलैराकुलं जनं । सहानप्रसरावेगादगाद्दुर्गपुरान्तरं ।
अन्यः सरोवरः कोऽपि पद्मनागसरोन्तिकं । प्रीत्या किमागतो दूराद्यं दृष्ट्वा विस्मङ्किरे ।
स्वयमुत्पाटयत्यस्मान् इवचत् सहसागतः । इतीव तत्र वेश्मानि चिक्षिपुः स्वजलान्तरे ।
दूरे समुद्रो मद्भर्त्ता कोऽयं हि समुपागतः । इत्थं वितस्ता सैव प्रतीपमगमत्तदा ।
सीमोल्लिङ्घता चलन्मार्गा पङ्कातङ्ककलङ्किता । स्थितिः कलियुगस्येव भूरभूज्जलपूरिता ।
तस्मिन्नवसरे धारासारं वर्षति वासवे । नौकामारुह्य भूपालो निर्गाज्जलचिन्तया ।
पश्यन् जलान्तरे मग्नां कृषिं शतशः शुचा । जनकारुण्यपुण्यात्मा विचचार पतिः स्वयं ।
दृष्टानि यानि घोषेषु गहनत्वान्न जातुचित् । स्थानानि तानि भूपालो नौकारूढो व्यलोकयत् ।
प्रतापश्चिखिनेवाथ शोषितोऽगाच्चिरैर्दिनैः । शान्तिं कूरो जलापूरस्य विस्तारे समागतः ।
अथाचिरेण तद्वर्षं दानोत्कर्षादिव प्रभोः । हर्षमत्यभवत् सर्व्वे पक्वधा शालिसम्पदा ।
प्रजाचन्द्रकलाहृष्टो कस्मोरेन्द्रपयोनिधिः । तूर्णं पूर्णात्मतां प्राप दयापीयूषभूषणः ।

आत्मेव कश्चित् सुकृती क्षितीशः प्रजाः प्रियाश्च प्रकृतिर्यथैव ।
तत्प्राच्यसृष्टा सुखिता यदासीत् तदीयदुःखेन च दुःखयुक्ता ।

वितस्तासिन्धुतटे भूपस्तदुपद्रवशङ्कया । पुरं चिकीर्षुर्बभ्राम जयापीडपुरान्तिके ।
चक्रे तिलकं भूमेरलकादर्पवत्पुरं । स जैनतिलकं नाम नदीतीरान्तरस्थले ।
राज्ञ्यादिदृष्टयेवाथ राजधानीत्वविभ्रमात् । सौधभित्तिगता नूनं चन्द्रिकास्ते सुधासिते ।
मूलोत्पाटे दृढास्योऽपि भ्रंशेन विवर्जितः । इतीव खिन्नः कैलासः सौधव्याजादिवागतः ।
सुधासितगृहा यत्र सभागारवसुन्धरं । जयापीडपुरं जीर्णं हसतीव स्वविभ्रमात् ।
तत्सहागोत्सुकस्यास्य राज्ञः प्रत्यक्षतां गतं । मयासुरपुरं किन्तु यद्दृष्ट्वेत्यवदन् बुधाः ।
यद्दारि कान्तं सद्रत्नं परितः सरितस्तटात् । द्वारिकां हसतीवास्य द्वारिकाख्या सुधासिते ।
तत्र राजपुरीयाय जयसिंहाय भूपतिः । प्रददौ राज्यतिलकं निजजन्मदिनोत्सवे ।
तत्रोपविष्टः सन्तुष्टः सेवयास्य महीपतिः । भट्टतन्त्राधिकारञ्च प्रददौ ब्राह्मणप्रियः ।
काश्मीरकाद्ये दीयमर्धगीताद्दिनात्मने । तस्मिन् सम्वत्सरे राज्ञा चक्रे कनकवर्षणं ।
तत्रोपकण्ठे भूपालः स्वर्णे कण्ठीरवद्विषः । हेलाशलाको दासस्य हेलापुरकं व्यधात् ।
शैलपीठं विधायोच्चैर्जयापीडपुरान्तरे । सरस्तीर्थे मनोहारि राजवासं स्वकं व्यधात् ।
उदीपमुद्रितं जीर्णं निर्लुण्ठोपवरोवरं । महाप्रधानपङ्क्ते तदग्राजगृहावलिं ।
नागयात्रादिने यत्र प्रत्यब्दं दिनपञ्चकं । गणचक्रोत्सवे राजा योगिनो योगिनीर्व्यधात् ।
यत्र कादम्बरीतीरव्यञ्जनादिप्रपूरितः । कृत्वा पङ्क्तिरिणीस्थान् स यथेच्छमभोजयत् ।
यत्र योगिभक्ष्यात्यद्भुतादामहाच्छ्रुतेः । जाने मानसमागोऽपि न्यभीर्लक्षजवाग्मी ।
न तदन्नं न तन्मांसं न तत्पानं न तत्फलं । न ते भोगा न ये राज्ञा भोजिता भोजनक्षणे ।
योगिनां विविधाशीर्भिः सद्यस्तत्पादिते । स्वमहिष्ट नृपो भक्त्या यदसङ्ख्यं जनैरपि ।
मधार्घपरिधानेषु हस्तमानादिलाञ्छनैः । तेषामधिपतिं यत्र भैरवं स्वयमुग्रं व्यधात् ।
सत्कृत्य किन्नरामुद्रादस्थायीदीदशोदिने । भारिकान् योगिनः कृत्वा प्रत्यमुच्यन्त तो बहिः ।
वितस्ताजन्मपूजार्थं त्रयोदश्यां ततो नृपः । दीपमालादिदृक्षुः स नौकारूढोऽभ्यगात् पुरं ।
सुभाषितानि संशृण्वन् सङ्गीतानि च सान्तरे । समारोहावरोहाभ्यां सर्वोर्वाश्रिममग्रहीत् ।
पूजार्थं प्रस्फुरत्पारदस्तदीपावलिच्छलात् । वितस्तानुरमायाता नीयकोटिरिवाभुतत् ।
पारावारतटप्रस्ता दीपमालाच्छदा दधुः । सर्वनागसुरोन्मुक्तसुवर्णकुसुमश्रियं ।
वितस्ताबलिपूजाप्रमागरोमुखनिर्जितः । लज्जया कम्पितेन्दुस्त्रासः प्रतिमाच्छलात् ।
गन्धर्वसार्थोत्तारातिः सुपर्णेश्व लीलया । सर्वां रात्रिं स गान्धर्वैर्विनोदैरनयत् सुखं ।
वन्द्योऽसौ गुणिबान्धवोऽविनपतिर्धर्मोद्यमानुग्रहाद्दृष्टा कुत्र न सर्वदर्शनसुखात् सज्जकर्पेक्षितिः ।
शिष्यौ तस्य सुतौ पितुर्विमुखौ लोकव्ययोत्पादकौ यौ कालोऽयमिति प्रयाममगतौ क्रूरप्रहौ निश्चितौ ।

अथान्तरेऽनुजद्वेषवशात् कलुषिताशयः । आदमखानोऽभिःश्रयं देशमाक्रामयद्धठात् ।
यत्रास्रवातिकठिनत्वमतच्चित्तवर्त्तिनः । दुर्मन्त्रिणोऽभजन्नाशं तस्मिन् कोऽपि स्वतन्त्रतां ।
स्फीते भीतेन कामोऽस्य प्राप्तो न रसिकोऽभवत् । केवलं मृगयासक्त्यचमत्कारं स्वभिध्यधात् । २७५
सरसामन्तरेऽरण्ये यत्र कुत्रापि निष्ठतः । मृगयारसिकस्यास्य रात्रिं दिनमिवाभवत् ।
किमुच्यतेऽन्यस्त्रीचत्वं यद्भृत्यैर्व्यवहारिवत् । ग्रामसंस्थनपञ्चौघविक्रयो नगरे कृतः ।
अथैकदा विभज्यासौ यावद्राज्यमदोद्धतः । क्रमराज्यं ननाश्याज्ञां ययौ साज्यपरिच्छदः ।
यत्र यत्रोपविष्टः स पापनिष्ठोऽप्यतिष्ठवत् । अभवन् पीडिताग्रामी साक्रन्दमुखरा दिशः ।
प्रमादमत्तमादयप्रतिपदद्रुतां क्षितिं । उपप्लवद्वात्युग्रः संचचार पदे पदे । २८०
कचिद्रीत्या कचिद्भीत्या कचित्प्रीत्या विलोभयन् । लोभयस्तो बलात्काराच्च केषामहरद्धनं ।
स प्राकृत इव व्याजमैत्रीं कुर्वन् गृहागतः । लोभाद्न्यान्कन्यास्तानन्याश्चिरैरवञ्चयत् ।
नीता यात्रागतासु याः सभयास्ताडयन् स्त्रियः । तद्बलादपहृत्यस्य ग्रामीणाम् सेवकाजनः ।
तत्तद्दिनियतद्रव्यमल्पावधानमतिस्ततः । स तार्किकवदत्युग्रो रात्रियेर्द्देयोऽभवत् ।
आयात्स्वपादच्छिन्नाधा सन्धा येऽप्यभवन् गृहे । बलात्प्रविश्य सत्पुंसा निर्लज्जैस्तस्य सेवकैः । २८५
समाण्डमत्स्यं कुण्डेभ्यो पीत्वा भाण्डान्तरे मधु । भाण्डा इव मदोन्मत्ताः स्वाधर्माण्डमवादयन् ।
तण्डुलाद्य कुसूलेभ्यः शालाभ्यः पीतवस्कराः । गौटिकाभ्यः स्वयं मद्यं भुक्तं तैर्बलकारिभिः ।
सैव कानोचिती तस्य क्रियतो वर्ण्यते मया । येऽस्मन्मूर्द्धनि वासव्याम् घृताभ्यङ्गमकारयन् ।
छत्रन्तीरिव स्वतोभिनीलपूर्णा छत्रल्लिकाः । ताम् कारयित्वा ये दोपाल्लिखास्वज्जनयच्छठाः ।
इत्यादि कुत्सिताचारं भारासदव भूपतिः । विश्वासे दर्शितालोकैर्निर्गन्तुं नायकग्रहात् । २९०
पीडां मा कुरुतेत्यादि राजदूते ब्रुवत्यसौ । अवोचन्निति तद्दूत्या राजा क्रन्दतु पीडितः ।
वैरं यो गुरुभिः करोति सततं पुष्णात्यलं दुर्जनांल्लोभात् सञ्चयमातनोत्यनुदिनं तद्दानभोगोज्झितः ।
दीनान् ग्राम्यजनांश्च पीडयति यो निर्हेतुमत्याश्रितैर्मत्यैर्मत्त्वविनाशिनः स विभवस्यापाय आपाय वा
कुर्वन् स्वसैन्यसामग्रीं कुहदेवपुरे स्थितः । एकदा जैननगरे भूपालं सबलोऽभ्यगात् ।
तद्दिने प्रहितस्तस्मात् पूर्णकर्णान्दुकालिभिः । स्वसैन्यमक्षतं राजा राजधान्यां गतोऽकरोत् ।
विलसान्तर्व्यसद्दारुबलपूर्णं चतुर्गृहं । तद्द्वारायामपंक्तस्य दृष्टकं नगरान्तरे । २९५
सेतुबन्धं व्यधाज्जैनकदलाख्यमयं नृपः । स्वकृतं तं तदाशासीत् स्वस्विस्थिरभीतिदं ।
नगरोपप्लवाशङ्की सर्वस्वादक्षमास्थितः । पुरान्निष्कालयामास तं सुतं सत्ययुक्तिभिः ।
सन्तापप्रदमुत्तरायणमिदानीत्थापि रम्यं गुणैर्नीवाञ्छत्यथ दक्षिणायनमस्मु ज्ञात्वा हिमातिप्रदं ।
लोकानामसुखक्षयार्थमुभयोराद्यं पुनर्योऽभजत्यर्थोयेन परोपकारनिरतः सूर्याय तस्मै नमः ।
क्रमराज्यान्तरं प्राप्तं तस्मिन् देराज्यमञ्जितः । स्वापरैर्वाज्यस्वामं स प्राहैषीत्पथमित्यदः ।
पुत्र मेऽवसरो वृष्टस्तादृक् प्रोज्ञोऽदृश्यतः । यत्र मत्प्राणसन्देहे गतिर्नान्या त्वया विना । ३००

मत्पथावेक्षणे युक्तं शयितस्य तवासनं । आसीनस्य समुत्थानमुत्थितस्य च धावनं ।
किमन्यत् सत्यमेवोक्तं त्वयापि श्रुतवत्सलं । यद्यागच्छसि तत्पूर्णं पूर्णं प्राप्स्यसि वाञ्छितं ।
अनिष्ठूर्णो न चेत् प्राप्तो मयि जीवति विह्वले । गते मयि मदभ्यर्णं पुनरागमनेन किं ।
तावत् स्वपुरं प्राप्तः सोऽभूच्छीर्णो नृपात्मजः । राजानीकैः समं युद्धमुद्धतं सबलोऽव्यधात् ।
अयोऽतिष्ठन्मुमूर्षत्कालं सैन्ययोर्द्वयोः । सन्नद्धानामसन्नद्धयुद्धेक्षणसुदुस्सहः । २०५
अष्टात्रिंशाब्दवदस्मिन् पञ्चत्रिंशेऽपि वत्सरे । वैरं नीतौ पितापुत्रौ पिशुनैः कारितो वधः ।
तवत्यादरदाद्यन्ये परितः सरितोऽजने । समस्तसङ्कटयोगेन सर्वपूर्णमभूत्सरः ।
हत्वा मृत्युरिवात्युग्रो तद्दिने नृपतन्वयौ । सेतुबन्धमुच्छिद्य नदीपारं समासदत् ।
धिक् यः पैतृके देशे रक्षणीयेऽपि निष्कृपः । परदेशजयं त्यक्त्वा तादृक्क्लिष्टं समाचरत् ।
पापाक्षि शिवजादाद्या रहोभिभयवेतनं । भूपमुद्वेजयामासुः फलं यैरनुभूयते । २१०
उच्चः सत्फलदोऽयथाऽयमसमप्यन्तादृगेतावता स्पर्द्धां याति दिवैव हन्त जनकेनैकेन मन्दः सुतः ।
भास्वानभ्युदितः स तावदतुलः सर्वप्रकाशोद्यतोऽयन्माहात्म्यवशेन वक्रगतयोध्वस्ताभवन्ति स्वयं ।
तद्दृशकृष्टदेदृष्टैः प्रजानां नाशहेतुना । आदमखानो विषाणोलत्व्या भार्गेश्च तत्यजे ।
इत्यातङ्कादिभिर्दुःखैर्भरं देशोऽत्र जीव्यते । सर्वनाशकरो मास्तु भूभर्तुर्भक्षपत्यता ।
मा पितृषां स्वर्मदासा भूयाद्वैरात् परस्परं । मा जायताश्च वा दुष्टः सुतः कस्यापि दुःखदः ।
प्रजानाशकारिणौ क्रूरौ राजपुत्रावुभावपि । सूर्य्यस्येव महीभर्तुः पङ्कुकालाविवोदितौ । २१५
अपकर्तृष्वपि प्रान्तयमानः परानपि । क्षमी दाता गुणग्राही स्वामीदृक् लभ्यते कथं ।
अर्थितायत्तनैर्दुःखैः सोऽभ्रहाग्यविपर्य्ययः । शृण्वन् स रुदिताक्रन्दमिति पौरगिरः पथि ।
पाददाहव्यथार्त्तोऽपि नगरान्निरगान्नृपः ।
पुत्रोत्पत्तिमवेक्ष्य तुष्यति नृपो वोढा धुरः स्यादिति स्नेहात् सम्पदमस्य यच्छति निजामुल्लङ्घ्य नीतिक्रमं ।
ज्ञात्वा तं सकलत्रमात्मसदृशं तादृग्भियाबद्धते येनासन्नमुखो न जातु लभते निद्रां सचिन्ताज्वरः ।
बद्धा मल्लिकजसयेन स यदा राजाज्ञयाहिर्लेशात्देवदयादभूत् कदनं काश्मीरिकाणां महत् ।
तद्दर्शनमहीभुजोऽस्य तनयद्वेषात् किमालोक्यते तस्माद्भद्रमन्तर्निपवृष्टे देशे जिनाशप्रदः ।
इति मार्गे कथाः शृण्वन् ग्राम्याणां जैनभूपतिः । वधात् कुतनयं निन्दन् प्राप स्वपुरान्तरं । २२०
तीरद्वये वितस्तायाः पितापुत्रबलद्वयं । न्यवीविशत् समासन्नं परस्परजयोद्यतं ।
अथान्तरे हाज्यखानः पर्णोत्सकूर्णमागतः । सुपर्ण इव सद्दर्शनाभ्यर्णं समासदत् ।
श्रुत्वा वराहमूलान्ते पुत्रं प्राप्तं बलान्वितं । अथो बहरामखानस्तं सत्कर्तुं व्यसृजन्नृपः ।
कालापित्रो हाज्यखानः प्रणम्य शिरसा कृतादरः । प्रीतिनिष्ठं कनिष्ठं तं भ्रातरं स्वं समानयत् ।
अन्येद्युर्भाषितं दृष्ट्वा जनकेन निजानुजं । आदमखानो विषाणलक्ष्योऽगादिगन्तरं । २२५
शादिभक्तपथा सिन्धुं समुत्तीर्य बलान्वितः । प्राप सिन्धुपतेर्देशं तथा कष्टपरिच्छदः ।

इत्थं चिरविरामे वर्षे ज्येष्ठं निष्काश्य युक्तितः । हाज्यखानान्वितस्तुष्टो नगरं प्राप भूपतिः ।
शिशिरसमये योऽभूत्क्लिष्टश्चिरं धुतपत्त्रतिर्धरणिकुहरेष्वन्तः कालं निनाय मुदाकुलः ।
कुसुमसमये प्राप्योद्यानं विकासितोज्ज्वलं किसलयरतः सोऽयं भृङ्गः सुखं रमते पुनः ।
अस्मिन्नवसरे तुष्टाद्धाज्यखानो हृतं चिरात् । यौवराज्यपदं प्रापज्जनकाज्जनकोपमात् ।
पितुः प्रेमसमर्पितं प्राप्य स्वच्छं भक्तिपरायणः । हृदयाज्ज्येष्ठजन्मातु श्रीमान्काश्चीव कौस्तुभं ।
विनयविप्रदेवाग्रजानुमङ्कुचिताकृतिः । हकार इव मद्वर्णस्तोमः सर्वावधिर्बभौ ।
न तत्तीर्थं न सा यात्रा न सा लीला न चोत्सवः । तदाभूद्यत्र यत्रागाद्धाज्यखानान्वितो नृपः ।
यो नित्यं परितो वृतो गणशतैरत्यर्थमत्युज्ज्वलैः पुत्त्राभ्यां सहितो क्षितिक्षिगगतां नानाविलासान्वितम् ।
कालो गच्छति यस्य लास्यललितं गीतञ्च यच्छृण्वतः स्वस्थः कस्य न तस्य सर्वविभवः कैलासवासोऽभवः ।
इति जैनराजतरङ्गिण्यां आदमखाननिर्वासनं हाज्यखानसंयोगवर्णनं नाम तृतीयः सर्गः ॥

अत्रान्तरे मदनबन्धुरयाद्यसन्तः शृङ्गारसारकुमुदाकररोहिणीशः ।
मानान्धकारविनिवारणभानुमूर्त्तिः स्फूर्जल्लतालिललनानवयौवनश्रीः ।

ततश्चैत्रोत्सवे राजा पुष्पलीलाचिकीर्षया । ययौ मडवराज्योर्व्वीं नौकारूढः सुतान्वितः ।
तरण्डामण्डली राज्ञो वितस्तान्तरगा बभौ । प्रकस्येव विमानाली कथापटविभूषिता ।
स्वकीयराजधानीयोराजान्तिपुराङ्गतः । विजयेशादिदेशेषु मान्यं द्रष्टुमुपाविशत् ।
हरांशम्भुजं जेतुं यत्र राजसभानिभात् । सदानन्दो ऽभवत्कृत्वा बहुधा स्वं मनोभवः ।
सालङ्कारप्रबन्धज्ञाः सिद्धान्तश्रुतविश्रुताः । यत्रान्तःकरणोत्सुका द्रष्टारो गायना अपि ।
नानाग्रामगतास्वादस्वररागमनोहराः । यत्र गीतास्सञ्जातासमभुर्यन्त्रतयोऽपि च ।
कलाकलापवन्तामोन्मानमानमभ्रेऽप्यभूत् । रङ्गरङ्गद्गुर्विलोकोविद्याविधानसंश्रयः ।
प्रतितालिकतालादिबहुतालविभूषितं । तत्र तारा च नाराचसंस्थानं विदधुर्नटाः ।
उत्सवानामकामास्त्वं गायनी नयनोत्सवा । लास्यताण्डवनृत्यज्ञा न केषां रञ्जिकाभवत् ।
भावानेकोनपञ्चाशत्सङ्ख्यांस्तासामांश्च तावतः । दर्शयन्त्याबभुः पात्रस्था मूर्त्ताइव मूर्च्छनाः ।
यासां नृत्ये च गीते च त्वत्तोमेऽप्यधिकं सुखं । इति वादोऽभवच्छ्रोत्रनेत्रयोः प्रेक्षणक्षणे ।
पात्रीगानपिकध्वाने रङ्गोद्याने तदाद्भुतम् । दीपचम्पकमालास्तामधुपैः परिवारिताः ।
राज्ञि राज्यक्षणान्दृष्टुं नृत्यप्रेक्षागतैः सुरैः । दीपमालाच्छलाद्भुक्ता नूनं हेमाम्बुजस्रजः ।
जलान्तर्व्विम्बिता कापि दीपाली नागलोकतः । वरुणेन नृपप्रीत्या दापितेवाद्भुतस्तदा ।
ता दीपिता दीपमाला द्विधा रङ्गे चकाशिरे । दिदृक्षागतनागानां फणामणिगणाइव ।
किं राज्यालोकभावास्तटभुवि मिलिताः पूर्व्वभूपालजीवाः किं व्योमस्तारकौघः प्रमधरविमुखः सेवनायावतीर्णः ।
किंवा सिद्धाः सुरेन्द्रानिशहृविहरिवराः प्रेक्षणायोपविष्टाः किंन्वेतादीपमालाइति जनमनसामास्त दूरादितर्कः ।
साक्षादेष पुरन्दरः कविबुधाविद्याधरास्सेवका अस्य देवसभासदः सवपुषं सिद्धा अमी योगिनः ।

एताः प्रखरमोरकोत्कीर्णितगुणा गन्धर्वकागायनाः क्रीडावनिविहितवल्लीति जगदुः सर्वे जनाः प्रेक्षकाः ।
अङ्गारचारचूर्णादिगन्धकौषधयुक्तिभिः । रागैः शिल्पिकृता लीला कौतालोकमरञ्जयत् ।
तथा शोषधसम्पूर्णाज्ज्वालाद्रक्षणाघनाः । निर्यत्कुसुमसम्पूर्णस्वर्णवल्लीभ्रमं व्यधुः ।
सर्पाकारानलज्वाला निर्गता सलिलान्तरात् । चक्रे प्रेक्षकलोकानां चाम्राश्चर्यभयोदयं ।
नालकादुत्थिता व्योम्नि ज्वाला गोलकपङ्क्तयः । राजद्राजतरोचिष्का जीवज्ज्योतिष्कोपमा व्यधुः ।
रज्जुबद्धागमद्दूरं ज्वलन्त्योषधमालिका । आहृतये तथा गीतासाद्दृश्यो बहुरागताः ।
गतागतानि कुर्वन्त्यो दीप्तास्तत्कालदीपिकाः । प्रेक्षकाणां प्रिया दृष्टीरहरन्नद्भुतावहाः ।
अत्र पात्रीकरस्यापि ज्वलन्त्योषधमालिका । पुलोकोत्सुकमद्यार्णस्वर्णपुष्पश्रियं व्यधात् ।
वह्निक्रीडनलीलाया युक्तिरेन महीभुजा । शिक्षयित्वा स्वभाग्यं तास्ताः सर्वाः प्रदर्शिताः ।
पारसादपरोऽपीयोऽत्र दुर्लभो योऽभवत्पुरा । तद्युक्तिशिक्षया राज्ञा स्वदेशे सुलभः कृतः ।
प्रश्नोत्तरमयो श्लोकश्लेषभेदं प्रति या कृता । पारसीभाषया काव्यं दृष्ट्वा कुरुते न कः ।
ते शिल्पामतिकल्पिताश्च सदा सङ्गीतशास्त्रस्य सालङ्कारविचारचारुधिषणा काव्ये च तत्कौशलं ।
सत्काव्यश्रवणादरः स च नवप्रोत्पादनायोद्यमः श्रीमज्जैनमहीपतेर्बत सतैतस्यैव कस्याधुना ।
गुरुश्रीरल्लाकादरावस्य शिष्यः सर्वगुणाम्बुधिः । भूभुजश्चित्तमनयद्रागतानादिभिर्मुदं ।
खुरासानागतो मल्लाजादकाख्यो महीपतेः । वादनात्कूर्मवीणायाः प्रापातुलमनुग्रहं ।
मल्लाज्जमाननामापि श्लोकवाग्गेयकारकः । नारदीयमतस्यैव राज्ञोऽभूदतिरञ्जकः ।
तुम्बरीणाधरः सोऽहं सर्वगीतविशारदः । उद्दण्डरागगीतादिकौशलं समदर्शयं ।
अन्येऽपि जाफराणाद्या मया सह नृपाग्रगाः । तीव्रकान्दक्करान् रागानगायन्वीणया समं ।
गीतं द्वादशरागाढ्यं गायतां नः सभान्तरे । प्रीत्यैश्वर्यमिवापन्नास्तन्त्रीकण्ठोत्थिताः स्वराः ।
देशसंस्कृतकाव्यज्ञो राज्ञो निकटवान्यभूत् । पण्डितो नोत्थसोमाख्यो देशजैनचरित्रकृत् ।
देशभाषाकविर्योधभट्टः श्रीकृष्ण नाटकं । चक्रे जैनप्रकाशाख्यं राजवृत्तान्तदर्पणं ।
भट्टावतारः शाहनामेत्यपरस्यार्थपारगः । व्यधाज्जैनविलासाख्यं राजोक्तिप्रतिरूपकं ।
वीणातुम्बीरबाबाद्याः सर्वा स्तुत्येन भूभुजा । सुवर्णरौप्यरत्नौघैर्घटितास्ताः स्वकारिताः ।
तदाथ्यकाश्चर्यकात्यर्थसात्त्विकाभिनयोज्ज्वलं । नाट्यं दृष्ट्वा जनः सर्वश्चतुर्मुखमशंसत ।
इत्थं त्रिवर्गविद्राजा त्रिजगत्ख्यातपौरुषः । त्रियामास्त्रिविधैर्नृत्यैरनयत् त्रिदशोपमः ।
स्फुरद्दीपकलिलासहासं स भवनान्तरं । आसदन्तारकापूर्णं पूर्णचन्द्रमिवाम्बरं ।
ततो विमलकुण्डान्ते पानक्रीडां महीपतिः । कर्त्तुं प्रचक्रमे तत्र पुत्रमित्रविभूषितः ।
पितृप्रेमाद्भुतो सिको हाज्यखानोऽथ भक्तिमान् । वसन्तवर्णनाश्लिष्टां चाटूक्तिमवददिमाः ।

सङ्गीतनादनिपुणात्कलकण्ठभृङ्गात्कलानिलं सततिसाध्यविधा मदक्षम् ।
गीतमिथं नरपते किमु भेदितुं त्वां प्राप्तो वसन्त ऋतुचारणचक्रवर्ती ।

मेघाडम्बरमम्बरं यदि तदा निर्गच्छशोभावयं नित्यं तीक्ष्णकरेण तेन दिवसे तत्राप्यहो बाधिताः ।
स्वामी नः प्रथमप्रबोधदयितोद्यानादितीवागता उद्याने नरदेवसेवनपराः पुष्पक्रमात्तारकाः ।
पश्चात्तद्गकलङ्किता जलमया ये भोगिदेहार्पितास्तदृष्टे विलसन्तु पार्श्वविहगाः सन्मार्गविद्योतिताः ।
ये याताः स्वयमेव देव विलयं श्रीमत्प्रतापोदयादस्मिन् हर्षमये वसन्तसमये प्रालेयपूरा यथा ।
श्रुत्वेति भूपतिर्हृष्टोस्याक्षानाय सत्वरं । सौवर्णकर्णरीबन्धमप्रमेयं समार्पिपत् ।
यैर्यैः सेवा कृता तस्य प्राप्तादेशे विधाय्य तान् । पुरस्कारेण भूपालो धीवराद्याधिपान् व्यधात् ।
प्रेष्याद्याक्षेपनिर्व्याघमप्रांस्तान् सेवकप्रजान् । प्रमादपट्टपोतेन समुत्तीर्णान् व्यधान्नृपः ।
विदग्धीताङ्गिभ्यस्तस्मिन्वत्सरे नृपः । सुताप्यानन्दवाप्याह्व्यधात् कनकवर्षणं ।
दत्तमार्गोपचाराय्या राज्ञिया दर्शनागताः । प्राप्तपट्टपरीधानमानतुष्टा न केऽभवन् ।
तान्विलोक्य भवनोपवनादीन् पुष्पपूरपरिपूरितलोकः । स्वं सुवस्तुवराज्यनिवासान् प्राप जैननृपतिर्नगरं स्वं ।
इति जैनराजतरङ्गिण्यां पुष्पलीलावर्णनं नाम चतुर्थः सर्गः ॥

अत्रान्तरे सुतप्राप्त्या निर्विघ्नः सुकृतोद्यतः । कुल्यानवनवाः कर्थम् प्रतिहारमिर्कोऽभवत् ।
कविः श्रीजोनराजोऽयं स्वसन्दर्भान्तरेऽब्रवीत् । ग्रन्थविस्तारभीत्या तद्वर्णनं न मया कृतं ।
एकैवास्त्यमरावती ननु पुरी साक्षात्तनिर्माणका तत्राप्यत्र सदा विमानवसतिर्देवादिषु श्रूयते ।
सोऽभूद्भूमिपुरन्दरः पुरमतं कुर्वंस्तत्र सर्वतोऽयमेते निवसन्ति मानसहितास्ते भूमिदेवादयः ।
श्रीजैननगरे पञ्चदशेऽब्दे या कृता पुरा । राजधानी नवाप्युच्चा विद्धा देवगृहोपरि ।
तस्याः समीपे नृपतिस्त्रिंशेऽथ वत्सरे । दृष्टिकादारुसम्पृक्तं राजवासं नवं व्यधात् ।
यत्पृष्ठे स्वर्णकलशोभाति भातिमनोहरः । हेमपद्मदत्ताम्बकः शकेन श्रुतकीर्त्तिना ।
यद्द्वारार्यनियुक्तेभ्यस्तत्कर्म समादिशन् । आजीवं सोऽवसद्राजा राजधान्युच्छ्रितस्थितिः ।
यत्र वापीगता हंसा गीतध्वंसा स्वनच्छलात् । कुर्वन्तीव समीपस्था गायद्गीताङ्गिसंस्कृतिः ।
यत्र स्वर्वीकृताराति: सुपर्वाधिपतिर्यथा । सर्वाहः सुखगन्धर्वं सर्वगीरनयत सुखं ।
यदन्तरे सुविस्तीर्णः सर्वदर्शनमण्डपः । कार्यभित्तिमथाभाति व्यग्रसिंहासनोज्ज्वलः ।
यद्गर्भाद्युपसन्दर्भनिर्भरात्सूपसंस्थितात् । वातोऽपि सफलोद्यानः प्रातर्घ्राणसुखप्रदः ॥ कुलकं ॥
कदाचित्साहरं दुर्गं यात्रां द्रष्टुं गतो नृपः । राजवासं नवं कृत्वा जीर्णोद्धारमकारयत् ।
समुद्रकोटादारभ्य यावच्छ्रीदारकावधि । तत्तत्रनवावासवासवासयमन्दिरान् ।
जैननामाङ्कितान् ग्रामानकरोत्तगभूषितान् । उपतीरे महापद्मश्रीमत्पत्तनभूषितान् ।
तदन्नसत्रस्नानामर्थिनां त्रिपुरेश्वरे । उदरं मेदुरं सान्तोराजा लम्बोदरः कथं ।
अत्रसत्रे च्छितीशानिर्व्वराहक्षेत्रभूमिषु । अन्नु सर्वाशिनः सर्वेश्वमिष्टोऽपि याभवन् ।
सत्येभ्योनित्यहरिभ्यः सुत्राणामभयं ददौ । सत्यानामन्नसत्रेण वितस्तासिन्धुसङ्गमे ।
अर्थिनामतिहस्तानां श्रीशङ्करपुरे नृपः । अपेक्ष्य विदधे च्छायां स फलानि सतोऽवधां ।

अश्रमायां व्यधादाश्रमं यत्र नगरीपरैः । कथं न कुङ्कुमस्याभूत् गन्धभेदकदर्थनः ।
अच्छिन्नेनाश्रमत्वेन विजेयश्रवणाश्रिता । उदरे मन्दिरे सिद्धप्रणामो यत्नतोऽत्रिभिः ।
अश्रमश्रमविच्छिन्नं कृत्वा पुरपुराध्वना । प्रख्यातान्वे व्यधाद्राजा भारिकाणामिधारिकाम् ।
गुणी मूर्खोनिराधारः सा धारीयवनो द्विजः । नापेक्षि यत्नदत्तेन कश्मीरेषु स नाभवत् ।
श्रीपतिधाटजन्नुमुनिभिः पूर्वं रवेरन्वये जातमापि कृतः श्रमसिन्धुपथगा गङ्गेव जाता नदी ।
तेषां स्वार्थमभद्रशीनरपतिः सोऽयं परार्थे पुनर्देशेऽस्मिन् स्वधिया नदीर्नवनवा नाना पयः स्रष्टवान् । 410
नवीनोदारकेदारभूम्युत्पन्नप्रतिक्षणं । कूटधान्यफलैः पृष्ठादृष्टाः पर्वतसन्निभाः ।
धान्यकूटस्थलाशून्यं साभूद्राज्ञः कुचस्थली । प्राप्तोपाया प्रजा यस्याद्वृद्धिमापद्दिने दिने ।
दुर्लभाऽपद्रवानिष्टा यत्र यत्राभवत् क्षितिः । समुद्धरव शस्याढ्या तत्र तत्राकरोन्नृपः ।
न तत्स्थलं न कान्तारो न स देशो न साटवी । यत्र नानीय कुल्याः स्वाः स्वनामाङ्काः पुरीर्व्यधात् ।
न सा नदी न तत् क्षेत्रं न स ग्रामो न सा पुरी । न तत्स्थानं न यद्राज्ञा जैननामाङ्कितं कृतं । 415
यत्र यत्राभवन्निम्नाः प्रदेशास्तत्र कुल्यया । व्यधाद्राजा सरः पक्षिविमृष्टकूटाटभूषितं ।
धन्यावारिधरोधरोपकरणोत्सुकः सदा जीवनैर्यः सिन्धोः सलिलं निरर्थकतया सिन्धे निरुध्याम्बरं ।
कान्तारेष्वफलेषु केषु रुचिरं सुश्रव्यभोज्यं यतः साकेकोदितसर्वशस्यविभवो लोकः सुखी जायते ।
लोके जलदति ख्यातं यदगाधं सरोवरं । तस्य प्रतिष्ठाप्रस्तावाद्वर्णनं क्रियते मनाक् ।
आराजधान्या यद्वीथिं सुरेश्वर्याः सरोवरं । नौकाकटोऽपरसिन्ध्य व्योमेन्दुः सुनिर्मले ।
सरित्पथा यत्रान्तः शोभीना: पटसुन्दराः । पोताइवाद्यत पोतानाशः शाकुनिकान्विताः । 420
तिलग्रस्थागता यत्र नटिनी त्रिपुरेश्वरात् । मज्जन्ते मटाङ्कां यत्र द्रष्टुमिवोत्सुका ।
श्रीपर्वतोऽपि षट्कोणसीर्थस्नानफलेप्सया । स्वमङ्गानिष्कलाद्यत्र मज्जतीव दिवानिशं ।
शैवलन्ति द्रुमा यत्र कमठन्ति च पर्वताः । पुर्यस्तु नागलोकन्ति जलान्तर्यत्र बिम्बिताः ।
यत्र लक्ष्मणभूपालिकुलानि सरसीरुहां । तत्रैगन्ध्यमिवाघ्रातुमानतानीक्षते जनः ।
यत्राङ्कयुगलोत्प्रेक्षास्योदयद्वयमम्भ्रमात् । जाने याति रविः कुर्वन् प्रत्यब्दमयनद्वयं । 425
यत्र तीरे सुरेश्वर्याः क्षेत्रं भुक्तिविमुक्तिदं । वाराणस्यधिकं भाति तीर्थराजिविराजितं ।
विहारैर्यत्राऽरैश्च मठैः सुकृतकर्मठैः । आश्रमैरश्रमैरग्रवासैः स्वर्गोपमां व्यधात् ।
दीर्घशुण्डिकाकल्पैर्नृत्यन्तइव सुनृताः । दृश्यन्ते ये जनैर्दूराद्धेमच्छत्रवरोदराः ॥ सन्ध्ययुगलं ॥
यथा सिद्धपुरीनाम प्रसिद्धं नृपतेर्गृहं । कर्मसिद्धौ कुरुते सिद्धविमानावलिविभ्रमं ।
जीर्णा देवालया यत्र राजधान्यामगीकृताः । धृत्योन्नत्या निर्जस्त्वत्या सत्यार्थो भूभुजा कृता । 430
यत्र सर्वत्र णकेदरनिर्भेदोत्पन्नभूस्थली । सन्धारिष्युर्वरा राज्ञा सफला निर्मिता धिया ।
एकत्र देशे यत्रान्तःसत्वं श्रीजैनवाटिका । योगिनो पापपूजार्थं कृतं भोगाकृतस्वयं ।
मध्यपुष्करिणीमध्यं कान्तस्वादलिप्सया । यत्रैति द्विजराजोऽपि योगिचक्रान्तरे ध्रुवं ।

भूपतिर्भोजयन् योगिसहस्रं मौलदीक्षया । किमन्यमकरोत्किं किं ब्रह्मा किं सदाशिवा ।
आहारमनुतोषाद्भक्तो यां रचयती क्रिया । दृश्यात् क्रियते यत्र सर्वा रचयती प्रजा । ५३५
पक्वान्नराशयोऽदभ्रायचाभ्रमुभ्रमप्रदाः । विभ्रम्यभ्रमनङ्कुभ्रारदभ्रविभ्रमोपमां ।
यत्राधर्मेमृगं हर्तुं सृङ्गनार्दमिवाङ्कुरं । सलिलसारधारावं सूयते सूपसारवः ।
सामोदकामनिर्मुक्तमोदका यत्र योगिनः । समवर्णोदकाजस्रेजाताः राज्ञः प्रमोदकाः ।
योगिस्फुरत्कर क्लिष्टदधिदिग्धाजनस्फुरत् । योगात्कर्जिकस्थानवाज्ञ वाक्ता इवाद्भुतम् ॥ कुलकं ॥
मारी नाम नदी तस्मादितस्तात्तरमागता । केवलं यामजत्पोरस्नानपानप्रयोजना । ५४०
हस्तिकर्णाभिधे क्षेत्रे युक्त्या राज्ञा प्रवेशिता । सिन्धुसङ्गमपर्यन्तं निर्मिता शालिशालिनी ।
मृतानां देहदाहेन स्वर्गदो नगरान्तरे । स मारीसङ्गमः ख्यातो जातः सङ्गादितस्तथा ।
यच्छेत्रपालाः कालेन किङ्कराः पञ्चवारिकाः । पौरेभ्यः प्रसदारात्स्वमगृह्णन् शुल्कमन्वहं ।
मत्पिष्टप्रमेय राजा विप्लवः स मयैकदा । दण्डयित्वा किरातांस्तांश्चतदुर्लं न्यवारयत् ।
ततः प्रभृति तत्स्थाने विमाना नगरान्तरे । दह्यन्ते दर्शनद्वेषिविप्रेक्षकाणां चरयैः समं । ५४५
निरर्गला वयं जाता इतीव प्रविकारकैः । कवचस्तेः प्रनृत्यन्ते । हृष्यन्ते वाद्यनिस्वनैः ।
दिगन्तरीयया रीत्या यत्र राज्ञाप्यवारिताः । प्रियानुगमनं मार्ग्यक्षिताभाव्य कुर्वते ।
अर्थिसङ्घोपकारार्थं पौराणां सुकृती नृपः । विहारं बहुविस्तारं तत्सङ्गमतटे व्यधात् ।
स च हाञ्चे विहारस्य पारावारे पुरद्वये । स्तम्भेणिमणिप्रातनायकस्थितमापतुः ।
अन्याः प्रतिष्ठास्तत्कालं राज्ञा स्वप्नेन कारिताः ।
श्रीहर्षो नृपतिर्बभूव कविताराज्ये तदा येऽभवन् सर्वे ते कवयः किमन्यदपि ते सुराः स्थिरेभारिकाः ।
सम्यग्द्यापि कृतानि तैः प्रतिगृहं पद्यानि विद्यानिधौ राजा चेद्गुणवान् गुणेषु रसिकोलोकेऽभवेत्तादृशः । ५५०
कृष्णशाला विद्याशाला धर्मार्थं गुणशालिना । कृता याभ्यः सुतः प्रसन्नतर्कव्याकरणोद्भवः ।
आचार्यपुस्तकावासवहायावसङ्गिभिः । पाठयन्सर्वविद्यानां वर्द्धयामास मण्डलं ।
न विद्यासुखयोः सन्धिस्तेजस्तिमिरयोरिव । इति व्यर्थं वचस्तत्र सुनीनाममयप्रदः ।
सौराज्यसुखिते देशे विद्याभ्यासपरायणे । अकार्षीत् सर्वदारेऽस्य नृपतेः स्वयं चाग्रहं ।
राज्योत्पन्ना नृपस्तादृक्तुष्टोऽभूत् प्रतिष्ठया । यया पण्डितनामस्या नामस्यानविदत्सुधैः । ५५५
येषां स्वप्नेऽपि पाण्डित्यं नाभ्यस्यातुविदत्स्वये । तेऽपि भूपप्रसादेन जाताः पाण्डित्यमण्डिताः ।
वर्द्धिता जीवनोपायैर्देवेन फलदाः सदा । याताः वहूयानाः लं विद्याः कल्पलता इव ।
न सा विद्या न तच्छिल्पं न तत्काव्यं न सा कला । श्रीजैनभूपतेराज्ये नाभूद्या प्रथिता भुवि ।
विदुषां मान्यतां दृष्ट्वा भूपतेर्गुणिवात्सल्यात् । काङ्क्षन्ति स्मापि सामन्ताः पाण्डित्यं नित्यमादरात् ।

निदाघकाले विषमः प्रतापोद्वेङ्कुरिब्धः क्षणगुल्मपूगान् ।
वन्द्यो न केषां जनकाकरको यो जीवनेच्छा विधतां करोति । ५६०

सिकन्धरधराभर्त्ता यवनैः प्रेरितः पुरा । पुस्तकान् सकलान् सर्व्वांस्तृणान्यग्निरिवादहत् ।
तस्मिन् काले बुधाः सर्व्वे सौस्मुलोपद्रवाक्लवात् । गृहीत्वा पुस्तकान् सर्व्वान् ययुर्दूरं दिगन्तरं ।
किमन्यद्विजयद्देशे सर्व्वे ग्रन्था मनोरमाः । कथावशेषतां याताः पद्मानीव हिमागमे ।
सुमनोवल्लभेनाथ राज्ञा भूषयता क्षितिं । नवीकृताः पुनः सर्व्वे मधुनेव मधुव्रताः ।
पुराणतर्कमीमांसाः पुस्तकानपरानपि । दूरादानाय्य वित्तेन विद्वद्भ्यः प्रत्यपादयत् ।
मोक्षोपायइति ख्यातं वाशिष्ठं ब्रह्मदर्शनं । सम्मुखादशृणोद्राजा श्रीमद्वाल्मीकिभाषितं ।
श्रुत्वा शान्तरसोपेतां व्याख्यां स्वप्नेऽपि सो नृपः । सन्मार्गदर्शिकाः कान्ताहावभावक्रियाइव ।
यो यद्भाषाप्रवीणोऽस्ति स तद्भाषापदेशभाक् । लोकेन हि जना नानाभाषालिपिविदोऽखिलाः ।
इति संस्कृतदेशादिपारसीवाग्विशारदैः । भाषाविपर्य्ययात्तत्तच्छास्त्रं सर्व्वमचीकरत् ।
धातुवादरसग्रन्थकल्पशास्त्रोदितान् गुणान् । यवना अपि जानन्ति स्वभाषाक्षरवाचनात् ।
दशावतारपूर्व्वोऽयग्रन्थराजतरङ्गिणीः । संस्कृताः पारसीवाचा वाचनार्थानकारयत् ।
बृहत्कथासारं हाटकेश्वरसंहिताः । पुराणादि च तद्युक्त्या वाच्यते निजभाषया ।
कश्चित्कृत्वा युक्तिभिर्व्वा चिरं धर्म्मशास्त्रं पवित्रं धन्ये चित्ते पटइव चितोरञ्जनं तत्कथां यः ।
आकर्ण्यान्ये प्रतिदिनममुं पर्य्युपासन्तकाः कन्याधारा अपि हृतगुणा गृह्णते तस्य किञ्चित् ।
नौबन्धनगिरेर्य्यात्रामाकर्ण्यादिपुराणतः । तीर्थयात्रोत्सुकं राज्ञः कदाचिदभवन्मनः ।
एकोनचत्वारिंशेऽब्दे पिष्टपक्षानुवासरे । यात्रादिदृक्षया भूपो जगाम विजयेश्वरं ।
नानावर्णांशुकच्छन्नैः प्रसकैः परिपूरितं । पुष्पाकीर्णमिवोद्यानमद्राक्षीद्रङ्गमण्डलं ।
यत्र वान्दरपालाद्या राजानो वीक्ष्य सद्वलाः । तदर्थं दर्शनायाता हर्षमभ्यभवन्निति ।
गगनं तारकापूर्णं दीपाढ्यं रङ्गमण्डपं । यथान्योन्यं तुलाश्लिष्टे रात्रौ कविबुधार्चितं ।
अमावास्यादिने प्राप्तैर्नानानागरिकामुखैः । शुशुभे शुभदं यत्र शतचन्द्रं भुवस्तलं ।
दीपवृक्षोन्नताश्चेऽपि यत्र रङ्गान्तरे स्फुरन् । दधे तारकमध्यास्तशशिकर्चर्योपमां ।
विजयेशादयात्याथ भूपः पुत्रद्वयान्वितः । पद्मामुत्तार्य दुर्मार्गं प्रपेदे वासरैस्त्रिभिः ।
दृष्ट्वा क्रमसरो विष्णुपादमुद्राकृतिं प्रभुः । पादप्रणामजानन्दमविन्दद्भक्तिसुन्दरः ।
सद्याश्च्युतेन गिरयः पतन्तोऽवरवत्कृतात् । अकुर्व्वन् कुशलप्रश्नं हरांशजमहोभुजे ।
कस्तूरीकुसुमश्यामोद्दामशाखाकारावनिं गिरेः । दृष्ट्वा तुष्टो नृपश्चक्रे योगीवेष्टां हरेस्तनुं ।
अथ नौकां समारुह्य धीवरैः पञ्चषैर्वृतां । धृत्वा मां सिंहभट्टश्च चचार सरसोऽन्तरे ।
गीतगोविन्दगीतानि मत्तः शृण्वतः प्रभोः । गोविन्दभक्तिसंसिक्तो रसः कोऽप्युदभूत्तदा ।
कृष्णप्रतिश्रुतामश्रुगीतनादसदावयोः । अनुगीतइवाचक्रे किन्नरैराजगौरवात् ।
क्षणं सरोऽन्तस्सरतो हिमद्युतिनिभाद्विभोः । भक्तिप्रीतैरिवोन्मुक्तं देवैः कुसुमवर्षणं ।
दृष्ट्वा सरोऽन्तरे श्वेताहिमाम्भोभ्रमणाकुलाः । तीर्थस्नानार्थकैलासप्रभृतिभ्रमिभ्रमं व्यधुः ।

सत्यं विस्तृततारस्य येन भाला प्रदर्शितं । योन्मारागकरोद्भूतं यातुं क्रमसरिकमं । ४९०
योऽभूदागमसिद्धार्थी नागबन्धनगिरिस्तदा । प्रत्यचतः कृतो राज्ञा बद्धा नौकां यदागतः ।
सुकुमारसरोयावत् सुकुमारः श्वरन् पथि । सुकुमारोऽम्बुपानेन सुखं पुष्पमिवाचरत् ।
प्रापन् स्नानाभिधाः पुण्याः स्वर्गंस्तोयजलं शुभं । पिबन् चतुर्दिनं तोयं पद्मप्लवनदर्शितं ।
जिघ्रन्नोषधिपुष्पाणि पञ्चेन्द्रियसुखप्रदां । तीर्थयात्रां विधायेत्थं नगरं प्राप भूपतिः ।
इति जैनराजतरङ्गिण्यां क्रमसरोयात्रावर्णनं नाम पञ्चमः सर्गः ॥

ततः क्रमसरस्सुखं राजा पद्मपुरान्तरे । तत्कौतुकापनोदाय चक्रे केसरसौरभं । ४९५
फुल्लकुङ्कुमपुष्पाणामाभिभूतमकरन्दजात् । शरदीवागता प्रीत्या यमुना सरोवरं ।
कुतोऽङ्कुरणमागास्ममच्छिते यत्तटे नवं । राजद्राजन्ये राजा राजराजोपमो व्यधात् ।
शुभैःपदस्तममलं रुचिरञ्चिताङ्गं सम्पूर्णमण्डलमखण्डकलाकलापं ।
· राजानमीक्षमवलोक्य कृतोपतापं काङ्क्षन्ति के न नितरामपि दूरदेशाः ।
दिगन्तरीया भूपालाः श्रुत्वैतद्गुणगौरवं । नानोपायनवर्षौघैर्वर्धयुर्नितरामम्तुं ।
वेगेन जितवायुं स्वं ताजिकाख्यं तुरङ्गमं । उपदां व्यसृजत् तस्मादुच्चं पञ्चनदप्रभुः । ५००
किन्नरोऽयमुतः स्थानः कण्ठामृतं न वेत्स्यति । इतीव नार्द्धं योदर्पादराकतोऽकरोत्पथि ।
प्रवालहस्तः सद्रश्मिः सुखलीनः सुलक्षणः । यथामावदमितस्मन् नामविद्विष्टास्य ताडनं ।
पादैश्चतुर्भिः शुद्धोयोऽसुखमश्वेन यावहत् । कल्याणपञ्चकल्याति कल्याणाभरणोज्ज्वलः ।
माण्डव्यगोडभूमीशः सलक्षोयोमहोपतिः । महतुपन्दरन्दामनामवश्चैरुपाश्रितैः ।
इतोऽस्मै नृपोभव्यं काव्यं कृत्वा स्वभावया । प्राहिणोद्दूव्यसंयुक्तं यशसाश्चयजोपमः । ५०५
सोऽप्यनर्घैः पदार्थैश्च तथा तुष्टोमहीपतेः । सालङ्कारैर्यथा भूपकाव्यख्यातिमनोहरैः ।
वस्तं नारीकुञ्जरास्यं कुम्भराजो विसर्जयत् । चहरङ्गृदि तच्छेपनारीकुञ्जरकौतुकं ।
राजा तुगरसेहाख्यो गोपालपुरवल्लभः । गीततालकलावाद्यनाट्यलक्षणलक्षितं ।
सङ्गीतचूडामण्याख्यं श्रीसङ्गीतशिरोमणिं । राज्ञे गीतविनोदार्थं गीतयन्त्रं व्यसर्जयत् ॥ युग्मं ॥
तस्मिन् राज्ञि दिवं याते कीर्तिशिष्टो महीपतिः । तत्पुत्रः पितृवत्प्रीतिमरचत् प्रहितोपदः । ५१०
मण्डलीकाधिपो राजा स्वराष्ट्रनगराधिपः । प्राहिणोन्नृपतेः प्रीत्या लक्षामककमनीयकं ।
चित्रवर्णाञ्चसत्पक्षलक्ष्यशोभान् महीपतेः । पक्षिलोमस्तुकुन्दाख्यान् प्राहिणोद्विसुन्दरान् ।
जिघांसया चरम् सोऽपि भूपतेः प्राकृतैर्गुणैः । बद्धो हिंस्रोऽपि विहितो वयूकारकोपमः ।
कश्चित्क्षीराजहंसस्य राजहंसयुगं ददौ । अन्ये हंसा यदुत्पन्ना राजहंसमरक्षयन् ।
परस्त्वन्नाभ्रमन्तस्ते निर्दाराः पंक्तिपावनाः । तरङ्गतरलोत्फुल्लपद्मोत्पलतुलां दधुः । ५१५
खुरासानमहीपस्य यच्छेवाज्ञा चयप्रभोः । मूर्ध्ना मन्दारमालेव ध्रियते दिगधीश्वरैः ।
यस्यायुधोर्ध्वितकराः किङ्कराः सुभगङ्कराः । यमस्य चार्पितकरा श्चरन्भरणीतले ।

उत्तराशाधिपामर्शाभावेद: स महीभुजे । उत्थाप्यवरीयुक्तं व्याघ्रजलोपधिद्वरं ।
कतिचित्योदयमानात्यानवलाद्युपायनैः । मयमयदसुरशाकेगुर्जरीशाऽप्यढौकयत्।
गिलानमेद्यमक्रादिदेशाधीशा चितेच्छया । दुर्लभेोपायनैस्तैस्तैर्न के भूपमरञ्जयन्।
ध्यमत्या: शिल्पिन: कल्पद्रुमकल्पकमं न के । श्रुङ्गारवाद्यपूर्वैराश्चर्यकल्पितकल्पना: ।
काश्मीरिका प्रयाभ्यस्य तुरीकर्मादिचातुरीं । कौशेयकं वयन्त्यद्य बङ्गमूर्ध्न मनोहरं ।
श्रीर्णाक्षोद्यादयोऽन्यविशेषाबुरदेशजा: । काश्मीरिकाश्च भान्त्यद्य समर्थाशे नृपोचिता: ।
विचित्र वयनोत्पन्ननानाचित्रलताकृती: । दृष्ट्वा चित्रकरा येषु जाताश्चित्रार्पिताश्च ।
कलन्नातन्तुमत्तानवर्णविच्छित्तिसुन्दर: । बभौ कौशेयकख्यातो देशोऽयं च भूपते: ।
नानावर्णविशेषचित्रकटकाश्चद्वारचारोचितोविद्यामानवराजितोऽतिसुखद: कौशेयताख्यातिमान्।
श्रीमान्नित्यमहोज्ज्वलोऽतुलगुण: सत्सम्पत्तिभद्राश्च तेन विशेषितोनिजधिया वेशोऽपि देशोऽपि वा ।
इति जैनराजतरङ्गिण्यां चित्रापथ्यशिल्पवर्णनं नाम षष्ठ: सर्ग: ॥

दाता भवेत् क्षितिपतिर्यदि सादरोऽयं लोकोऽपि दर्शयति तत्सकलाकलापं ।
वर्षासु वर्षति घनो यदि चातकोऽपि नृत्यन्मुदा भवति तत्र नरश्च नाथ ।

अथोत्तरपथाद्रागतख्यातकीर्तिर्महीभुज: । रज्जुभ्रमणशिल्पज्ञ: कोऽप्यगाद्यवनोऽन्तिकं ।
विंशप्रस्थाभिधे स्थाने कदाचिद्यवनोत्सवे । तं द्रष्टुमगमद्राजा परिवारविभूषित: ।
धनुर्दण्डसमतायामान्तरस्थान्दीर्घरज्जुभि: । उत्थान् स्थानमथारुह्य स्वशिल्पप्रथमोद्यत: ।
अभवन् कलुषाक्षे ये नागा रज्जुपुरादिषु । भाविखड्गकभूपालदेशानिरीक्षणादिव ।
अथो भूभागलग्नैकरज्जुमार्गेण निर्भय: । आरोहमकरोत्तत्र पतन्नीव नभोऽन्तरे ।
निपातास्खलितां तत्र लोकचित्तानुरञ्जिकां । कवितामिव शिल्पज्ञचित्रां परगतिं व्यधात्।
अनीचवर्त्मिनस्तस्य परस्यैव फलप्रदा । सुरञ्जिराशिमत्यालं बभूवाश्चर्यवर्णना ।

कृत्वा सुखं सुरुचिरं सुचिरं विधाता दु:खं पुनर्जनपदे जनयत्यवश्यं ।
वर्षं प्रदर्श्य जलद: कृषिकर्षहेतुं नेतुं फलं वितनुते करकाविकारं ।

श्रीराज्यसुखिते देशे नरेशे निरुपद्रवे । अकस्माद्दु:सहान् जातानुत्पातान् ददृशुर्जना: ।
उत्पातह्रागमे हेतुर्हेतु: सर्वजनक्षये । अथोत्तरदिशा रात्रौ धूमकेतुरदृश्यत ।
दीर्घपुच्छोच्छलत्कान्तिलसत्केतुकपटाङ्कुरं । कालेन क्षुभणं क्षिप्तं क्षयायेव मरीचिनां ।
मासद्वयं स्फुरन्नासीत् स व्योम्नि विमले सदा । सद्यो वदये राज्ञश्चिन्ताचोऽनिष्टसूचका ।
अदृश्यन्त सदा स्थाने विकोशस्था: पुरान्तरे । सुखेव रुदिताक्रन्दा भाविविघ्नेक्षणादिव ।
एकपक्षेऽभवच्चन्द्रसूर्ययहणपङ्क्तिति: । एकपक्षमिवादातुं राज्यं राजविपर्ययात्।
सूर्यमङ्गाभाय: क्रूरदिनेश्वाभास्वरा दिशा । आविकूरत्वोत्पादयादविक्लतभीतिदा: ।
मञ्जिमाता सर्वं याचायम् किमिति दु:खिता । राजधान्यहदञ्चनतोलूकध्वनिच्छलात्।

दृष्टोऽम्बरे द्वितीयस्यां सुधांशुरुदयत् तेजसैः । उत्पातरव भूपेनमयं खचितुं दिवा ।
अथान्तरे महाघोरमनाहूतमिवं भयं । उदभूदन्यदेशेषु दुर्भिक्षोपद्रवावहं । ४७५
भिक्षुकानन्यदेशीयान् प्रेतरूपानिवागतान् । दृष्ट्वा दयार्द्रमनसे च यान्तौ तस्यानुवर्तिनि ।
राजन् देशेष्वनेकेषु शस्याभावाद्धमन्ततः । धर्मान्तकान् कालवदु दुष्कालाः समुपस्थिताः ।
दुर्भिक्षेण प्रभवता मर्त्यानां या महार्थता । नीता लोभेन साधूनामिव सर्वोपयोगिनां ।
भुञ्जते स्वादयोऽन्योन्यं पिहितं क्षुत्पदुताः । तत्राकुलमध्यदानात् शनिःशेषितजनप्रजाः ।
पृष्ठोच्छिष्टतया दुष्टमार्गस्थितादिनिश्चिताः । क्षुधा द्विजवरादेवप्रजाताः सर्वभक्ष्यतां । ४८०
क्वापि विप्रस्त्रियवलाश्चभक्ष्यान्नीचवयस्याः । पक्वान्नं सविषं भुक्त्वा समन्यांश्च समन्यधुः ।
प्रत्यक्षा वसतिं त्यक्त्वा गते क्वापि गते जने । शून्याः केन पुरपाला दृष्टा राजन् पदे पदे ।
प्रीतिं लोकस्य दाक्षिण्यं यस्यां पुत्रे पितर्यपि । क्षुत्पिपासिः क्षुदुन्मत्तविकारवृन्दनो जनः ।
क्षुराशानावनीयकं निकाम्या प्रभुभूमिनं । सदाभावाद्भवान् भिषमभिषेकेन निर्मितं ।
मेजोभोदेवमामानं सुरचार्थं रचामरान् । इराकभूपतिर्वाब्जावधीत् कोटिवलान्वितं ॥ युग्मं ॥ ४८५
तस्य दुर्योधनस्येव मङ्गलस्य हरणक्षमे । अभूत्संख्यान्तरेऽयश्च तुरष्कनृपतिश्चयः ।
देशेषु कृतदुष्कालबलामर्शविपर्ययात् । अन्योन्यनृपयुद्धेन विप्रादेव पदे पदे ।
सुखप्रदं भवद्देशं मुख्याख्यादिदर्शिभिः । आगतां स्वभूमिपाल रचाकाङ्क्षितां क्षुधा ।
श्रुत्वेति वार्तामार्तानां आर्तमिव निजां प्रजां । द्रव्यकोटिं ददौ राजा तदर्थं करुणाकुलः ।
अथान्तरे सर्वं विद्रुतं श्यामपुरं महत् । समस्तं वह्निना दग्धं शून्याकारमिवाभवत् । ४९०
कमराजकुरप्राज्यराज्यमर्शनिषाद्धितं । भूर्जभाषाद्दि तत्सर्वं समस्तं भस्मसादभूत् ।
प्राप्तो जैनगिरिर्वेने सप्तर्षोऽस्य भाविभिः । इति ताम्रमये पट्टे कर्त्यं यत्नात् यथानृपः ।

श्रीमज्जैनोल्लाभदीनायथाचे सर्वान् नृपान् भाविनोजैनगिरी ।
कष्टोत्पाद्य कैर्धनैर्भूर्यवाच तस्मात् पाद्यः सप्तर्षांशो भवद्भिः ।

अज्ञानतस्तं कृत्वा निरोनुकाड्य मतान्तः । पुत्रकेतुरयं केतुर्वक्रीभूतीवः सुरभेन्द्रवा ।
इत्थं ताम्रमये पट्टे श्रीवत्काशीसुनिर्मिता । प्रशस्तिराद्यीश्वरा राजधानीवक्रोररव च । ४९५
प्रदीप्तः सुकृतोत्कर्षदर्याशेव महीपतेः । परबद्राजधानीं तां मध्यस्थामपि पावकः ।
श्रुत्वा दग्धं पुरं राजा शुचा दग्धो विदग्धधीः । यशोकरमयं तूर्णं चार दावमयैर्द्रुहैः ।
राजा वराहमूलीयां राजधानीं पुरा कृतां । शालेय विदधे तत्र राजवासं नवं महत् ।
तंवायकनपागारं सेतुमन्तोस्थितं नवं । कमराज्यस्थितो हारं वारं श्यामपुरं सदान् ।
सेतुमन्तोस्थिते तत्र गृहश्रेणिमणिजन्मे । राजधानी स्फुरत्प्रभा धत्ते सप्तर्षिरिवं । ५००

माननुष्यकं नवकवलनिवाप्य यत्रं लोकाकलादव कथनि नवे वर्णेऽस्मिन् ।
तदान्यवादविकरादव पुष्पपूताः श्रिता दिनानि कनिचित्तुरं प्रयाति ।

विहगेष्विव आतपचपुगः पुष्पेषु मनोवेत्कुसुमवर्गः ।
सुखगतमुचितोऽपि तमतिको न चिरन्निष्ठति कामकरटरावी ।
अथान्तरे दिवं याता नावोधाख्यातोर्गाभिधा । श्रीमल्लीदाख्यवोदन्यवल्लिभा नृपतिर्मिधा ।
यातंयोगसुखं प्राप्य सोऽप्यासीदपवल्लवः । तद्वियोगादिदग्धाङ्गः सर्वं शून्यमिवाविदत् ।
व्यंसाराजेन्दुना सिन्धुदेशे योगुणसुन्दरः । ख्यातिन सुरथकपदे माधाधिकमिवः ।
श्रीश्यामदेवं सिन्धौ भगिनेयं सुतोपमं । हम्मरादिमनाख्या तं हतं युद्धेऽदृशेन्नृपः ।
परमाप्तसमोपायः सुखे दुःखे च योऽभवत् । तदा तत्मरणं राजा भुजच्छेदमिवाविदत् ।
इत्थंवत्सलनादिस्तौ याभूतान्तिमसभा गता । शोकाग्निभिः समं सर्वा या सैषा व्यरचीयत ।
समन्मदो विभुप्राप्तकार्यान्त्यादितमोहरः । तत्काले प्रसमं यातोऽदाता भैरवभूपकः ।
दुर्व्यापाभ्यन्तरं दृष्ट्वा काश्यां ज्ञानविद्याप्रजां । संयुतान्योन्यवैरेण विरक्तात्मेव नृपोऽभवत् ।
अतीतान् याश्चवान् मत्यान् वर्तीन प्राणसमान् स्मरन् । आत्मानमविदद्राजा शून्यमहमिव द्विपं ।
अथान्तरे राजलक्ष्मीर्हाज्याख्यानस्य रक्तजं । चक्षारायमुदभूच्चित्ते मद्यपानातिसेवनात् ।
शौर्यौदार्यनिधेः स्वैरतिप्रियतया तदा । राज्ञ्येवोपलता राजपुत्रेऽपने कल्पिता ।
तदाभूत्तोरपमाख्या तद्भाल्लाबादिना । अथाशीलानितं दृष्ट्वा सविकारं ममं तदा ।
सोऽवादित्यवदीद्राजा पुत्रं स्वविजनान्तरे । अहो पुत्रकं सम्यं दोषावन्निन पानजं ।
येनेदृशी दशा प्राप्ता चन्द्रेणेव क्षयावहा । स्वार्थापेक्षी हितः कोऽपि यस्याप्ते नास्ति रक्षकः ।
पानव्यसनमयंकं यच्चानुपदिशत्ययं । कियन्तोऽपि तथा भोगास्सन्त्वमत्कारकाराश्च ।
किमेकेन भवान् यस्यो विषयेण पतङ्गवत् । अस्मिन्न्यपि कामसी येयं प्राप्तान्यदुर्लभा ।
प्राप्ता नेदृशी भूयापदि दुर्व्यसनी भवान् । किं चिरन्तनभूपालैरेषादोषो वर्त्मोरितैः ।
अपोनामनु भूपाला वृद्धमत्ता विचार्यतां । तथाहि मदमत्तारातिमयस्तलमध्यरथः ।
मल्लिकार्जुनाख्यो योऽभूत्स राष्ट्राधिनिधानभूः । तेनापि दृष्टं दुःखं प्राक् सोऽत्यापी तत्सुवावकः ।
तस्य पुत्रोऽभवच्छदिवसोद्रः प्रसमे पितुः । सर्वै स्वारितवान् वीरः कुर्वन्नपि तु चेष्टितं ।
मम प्रजानिधाभाख्यं तन्मोक्षकपुरं ययत् । कुपुत्र मद्यपानां देहवत् स्मरणीयतां ।
मद्यं यशोहितं वर्षं विभर्ति व्यवकान्तरे । आर्ने पापमहत्तानां चक्रमिव जायते ।
न मद्येनामुना तुष्टः अपुरस्ति हि देहिनां । येजितोदितमत्कुलं सप्तानि वेष्टितं ।
सैरेयमदमत्ता याः कुर्वन्त्यनुचिताः क्रियाः । उन्मत्तोऽपि न ताः कुर्याच्च तस्मात्तत्यज्यते ।
मद्यरूपेण वेतालः प्रविश्य वदनं अस्मात् । न केषां हरते प्राणान् पश्चाद्वदितमङ्गं ।
विशेषवासना पुत्र पीतेनापीदृशी दशा । यावि त्वं तस्य यावदं मद्यमथ्यवाच्चतः ।
न चेत्यजसि मूढत्वं मद्यमार्पितमानसः । अचिरादचिरात् बद्धा प्रवीणानुभविष्यसि ।
श्रुत्वेति राजपुत्रस्य हितः पथ्यतां गिरः । तदाप्रां न पिवा मद्यं पिवामीत्युत्तरं व्यधात् ।
दीप्त्युज्ज्वलं श्रीवदनं मन्दमन्देहभाजनं । सुतं दीपमिवेच्छाभूद्भूपो मोहतमोहतः ।

उपदेशगिरः प्रियाः श्रुतौ गतमात्रेषु भवन्ति जन्तुषु। विपदभ्युदये पुनः स्वता न भवन्त्यपि किमितत्त्वतुराः।
अथ स्वावस्थं गत्वा योऽपिवर्षमितोऽपि सन्। विनयद्युमतास्यात्मानुरूपेषो निरर्थकः।
तावता येषमात्मजः राजपुत्रेति कथितः। आदमवानत्या निजुर्गुहलवैर्दिगन्तरान्।
अनुभागमनयाचायवा यातोऽयवः पुरा। तवायागमनयाचादनुजो याति देशतः।
एतत्कारणनिर्विण्णः प्राप्तवंशा निजमन्दिरे। इति बुद्ध्वा प्रवेशेऽस्य कनीयसो नृपोऽभवत्।
राज्यस्थानात्मजः श्रुत्वा तं पितृकं समागतं। युयुत्सुः प्राप पर्यापान्तरात्मा राजपुरीं ततः।
आर्द्रीडकोटमाश्रित्य भ्रातृपुत्रपितृव्ययोः। कश्मीरान्तमनदेयादभवद्युद्धमुद्धतं।
दृष्टं दृष्टमवानस्य अनितं बलशालिनः। जिता पैतामहीमात्री भागादेशो मुखोऽपि सन्।
अथ जेऽभ्यन्तरं प्राप्ते दारको वर्धिते पितुः। राज्यस्थानोऽनुजश्रुतो श्रुत्वा वाम प्रयुक्तवान्।
दिव्यं मौक्तिकदेवेन ते कथापि परस्परं। मात्यजत् स्वस्थाहरे कार्यमीर्णाहवोद्धुकाः।
अहो गुहायामेकस्यां प्राप्ता सिंहयुगलवी। एतद्न्योन्यवैरात्तोमालोऽयं समुपस्थितः।
राज्ञोऽदिशस्य स्थानानां परिवारस्य मण्डले। सर्वात्मान् जितिताम्नृष्ट्वा प्रोवाच वचसो जनः ॥ युग्मं ॥
अत्रान्तरे तयोर्दिष्टं कनिष्ठं ज्येष्ठमात्मजं। विचार्यात्मनीय वज्रामयाणं वचिवनेऽब्रवीत्।
वज्राम ज्येष्ठोऽभ्रातायं दिष्टोदुर्योहितैः सदा। स्वतपूर्वापकारोऽयं हितो जातु न ते भवेत्।
अन्यं यं सेवसे भ्राता दुराशापरजातकः। स वर्षं यं सुतं त्यक्त्वा कार्यं त्वां समपेक्षते।
तस्मात्त्वं पैतृमाचारं मा कृत्वा भाविदुःखदं। कदैकवारयो भूत्वा वार्तं मम मतोऽचिरात्।
प्राप्स्यन्ति सम्पदः सर्वा न्यायमार्गस्थितस्य ते। अन्यथा नैवतप्राप्यःकटाक्षपरयोर्निशः।
तद्देरामलमध्यस्थो मुग्धदग्धो भविष्यसि। श्रुत्वेति स पितुर्वाक्यं मुग्धधीरब्रवीदिदं।
देव मे पितृवद्भ्रेवं राज्यस्थानः करोत्ययं। येषः स्वयं मे भाति न त्यजे नैव जातुचित्।
रक्षिष्यति स मां काले कोऽन्योऽस्मादधुना सखी। श्रुत्वेति भूयः प्रोवाच कुटुम्बं कृतनिश्चयं।
धा धिक्त्वां मां परित्यज्य पितान्योऽङ्गीकृतस्त्वया। दुर्धियो विदिता मूढ मोक्षाय वचनं मम।
तस्मात्वाशोऽचिरेणैव भविष्यति न संशयः। इत्युक्त्वा प्रतिमुच्यामुं स्वान्तरेवमचिन्तयत्।
अहो प्रदीप्तान्यस्तोऽमी जाता विषदुग्धाः सुताः। यतोऽमी दग्धगारादिव वा भवन्मुहुः।
अतोऽस्या दीप्तिरचिता काष्ठाः कष्टावर्जिताः। कदाचिद्विजने राजा सुतानिष्टाविसृष्टितः।
अधुना करणीयं किं मयेति स्वकमब्रवीत्। तन्मन्त्रं बुधा येऽपि तत्प्रयुक्ताद्भाषिरे।
राजपुत्रास्ते देवोराज्यलुब्धैः स्वतैस्तव। एकस्यैव निजे राज्ये किं नार्पयसि चोदितः।
व्याकुलत्वं विधो येन तव न स्वाच भूपते। तथापि भाविकर्तव्यः श्रुत्वात्मं प्रभवं स्थिता।
वैरी स्यादेव देवस्य सर्वनाशोऽचिराद्भवेत्। इति श्रुत्वाब्रवीत् पुत्रस्नेहावेशवशांवदः।
ज्येष्ठः श्रेष्ठोऽपि किन्त्वस्य कार्यस्य येन सेवकाः। न सन्ति तादृशा येषां राज्ये राज्यमवाप्नुयात्।
मध्यमोऽतीव दातास्य प्रभुतायच्छतिनं। युद्धं येन् कत्र्युत्पादयास्य कर्षणायोऽभविष्यति।

कनिष्ठादुत्सुकी: पापनिष्ठोऽभवदचिरात् सखा । अहो भ्रातृसुतं मेदं जाने कमपि नोचितं ।
मया तावत् स्वयं राज्यं कस्याप्यपि न दीयते । मते मयि बलं यस्य स प्राप्नोतीति मे मतं ।
बान्धवो न मरिष्यन्ति यदि तस्मात् कोऽगुणात् । गमिष्यति यतः श्रिया दुर्योधनेऽपि कथ्यते ॥ कुलकं ॥
ध्वान्तं पतेद्यदि न रिपुजनस्य दृष्टिर्नैव चेद्यदि मुषन्ति न तस्कराद्याः ।
कष्टोपमेति गुणवान् यदि नाम नायो जानाति यो हि गमयिं परलोकयातं । १३५
स्ववीर्येणार्जितं राज्यं योजितं स्वधिया मया । कुपुत्रैर्नाशितं यन्मे परस्परविरोधिभिः ।
मयाक्रान्त्यानुगम्यद्दं राज्यं देहमिवोर्जितं । दोषैरिवैतैः पुत्रैर्मे निभिद्यं दूषितं नु यत् ।
तत्साम्राज्यमाचादर्पितुं मया: पर्यचिकित्सया । सम्पन्निर्गतोऽगदङ्कारो न सम्बधतने चये ।
भुक्ता भोगाश्चिरं शास्त्रगीतकाव्यविनोदनैः । वयः सफलतां नीतं कार्यं किमपि नास्ति मे ।
देशस्य यावदुत्पत्तिर्नवा तत्त्रिगुणा मया । सम्पादिता प्रजाक्लेशात्कृत्याकर्षणयुक्तिभिः । १४०
सर्वेदृशैनरचार्थे पायापालोच्य सर्वतः । प्रतिपद्य शुभे काले भूर्नवा धर्मेणार्जिता ।
अच्छिद्रमधुना राज्यं वदने रदनोपमं । तुदति प्रत्यहं तत्राप्यस्याग्रेन सुखं मम ।
चौराणामिव दीपोऽहं येषामप्रियतोऽप्ययं । अचिरात् वगुणस्थिता ते सुरगुरुवार्हिताः ।
भ्राम्यन्ति न चिरं तेऽपि सद्विष्टा ये खलादयः । सकला: प्रलयं यान्ति भुक्त्वा धान्यफलं न किं ।
पुत्राः निर्वाणमेवास्य जीवन्ति कान्ति साम्प्रतं । येन सर्वे भविष्यन्ति पुत्राः पूर्णमनोरथाः । १४५
भुक्त्यमुक्तिं यदुःखस्य नृपतेरेष ऽभवत्पुनः । देवेदं येषान्तं तत्किं कोऽपोऽयं रक्ष्यते भवान् ।
परलोकस्य पाथेयं कुरु जीवनमुं स्वयं । तदाकर्ण्याब्रवीद्राजा युक्तमुक्तमिदं वचः ।
किन्तु द्रष्टव्यन्तु मे चेतुं यत्कोपोऽयं प्रतीयतः । मयि प्रमीते मद्राज्ये मत्पुत्रः कोऽपि चेल्लभेत् ।
मत्सम्बन्धेन हतः स प्रजायाः सम्बर्जिष्यति । पुत्राधिका प्रजेयं मे रक्षणीया विभाति या ।
तस्याः पीडां भविष्यन्तीं चरित्रे बचधारतः ।
पूर्वाविलासान् कुरुते प्रजेशोरितः प्रजापीडनमातनोति । यथा मृगेन्द्रोरमते गुहान्तं भुङ्क्ते क्षुधार्तो वनजन्तुवर्गं । १५०
मत्सम्बन्धोपकारेण भाविभिः पीडनोद्यतैः । चायतिश्च वदद्भिर्मा करिष्यन्ते न गर्हणाः ।
पूर्णाद्राजस्वदावन्ये पूर्णाः स्युरपकारकाः । नयनश्रेणं चेत्तार्थं भूमौ वर्षन्ति किं घनाः ।
इत्थं या सामयो भवति नृपतेः सर्वेदयिता धनेनैकेनैव प्रभवति चिरं वा प्रभवता ।
फलं पत्रं पुष्पं समदयति या छिद्रपिनोधरवन्नभूतो जनयति तदेकोरगगुणः ।
स दीर्घदर्शिनोवाक्यं मुनेरिति इति श्रीवोपमैः । चार्थंतत्रोयकर्तारवादये ते शिवदराः ।
राजवेश्मनि पयोनिधौ च या वारिमीभूति पदार्थपूर्णता । भोवनाभजनयावकारिणा सैव तस्य सुषमा समाहिता । १५५
यथायुक्तं नरेन्द्रेण स्मृत्वा तत्तत्फलेक्षणात् । न कः प्रशंसति लोकानां मतीनां दीर्घदर्शितां ।
सचिवाः सेवकाः पुत्रमित्रसम्बन्धिबान्धवाः । दुःखापनोदं कुर्वाणाः केऽपि नाथस्य भोभुजे ।
राजा गर्भस्थचान्त्यक: द्रष्टवान् पुत्रस्थितिं मिथः । अन्तकप्रेमवैराग्यां न वचिर्निरयाद्विषा ।

संसारदुःखमान्यर्थं मनोवाक्कायमैरिव । यद्दृष्टोद्भवरागं च श्रीमीर्षाशायवर्ज्जिनी ।
सकलस्वरभङ्गावसुकृतपरिवर्त्तैः । व्याख्यानकरवै येन निःशोकोऽभूत्स्वयं नृपः । १६०
अमलजातपतलस्य जातव्याकामवर्द्धनम् । अपुनःकरणं साधोर्मन्ये विकरणं वरं ।
दीर्घस्वप्नोपमं विद्धि दीर्घं वा मिवदर्शनं । दीर्घं वापि मनोराज्यं संसारं रघुनन्दन ।

यदि जन्म जरा मरणं न भवेद्यदि चेष्टवियोगभयं न भवेत् ।

यदि सर्वमनित्यमिदं न भवेदिह जन्मनि कस्य रतिर्न भवेत् ।

यतो यतो निवर्त्तेत ततस्ततो विमुच्यते । निवर्त्तनाद्धि सर्वतो न वेत्ति दुःखमण्वपि ।
महाख्याश्वयाभ्यस्तान् व्याख्यातृत्वकाव्यक्रम् । इत्यादिकान् स्वयं श्लोकानपठन्महीपतिः । १६५
श्लोकापाये भुते समस्तसत्यसार्थभावनात् । यथैकदा प्रभी राजा विबुधानभिकर्षितान् ।
किमर्थं स्वसुतस्येदं करोत्येकोऽस्य ते चितः । इत्येव वक्ति मे नूनं कर्णोपान्तागतो जनः ।
यस्त्विदमादिभिर्भुक्ता भोगं भोगेन भुज्यते । रक्तबीजसमे भोगे श्रमोऽयं न व्यपैति मे ।
यशो मयि महोदयं सर्वसुखदे चिरद्रुकारिणः । माताधात्री सुताजातारक्षवै किमथोबधा ।
येषामं स्वयोनीनं तेऽवशिष्टा न केवल । वाजीवनं चलत्येषा तद्वियोगविषवधा । १७०
देवोटजमिदं जीर्णं केवलचमत्कृतं । यच्चिह्न रोचते नाच दुर्दिने भवनेऽमुनः ।
भुजगैरिव दष्टानि राज्याङ्गानि सुतैर्मम । तत्कालोपायदर्शोकोऽस्मि नान्यथा सुखं ।
इत्यादि चिन्तयाजा पारलौकिकया व्यथात् । कार्यं श्रीकायतायां च धर्मगर्भोपनर्मदं ।
राज्ञीधायेयपुत्राद्याः प्रमेयैरपि सत्कृताः । भूपपदं परित्यज्य स्वाश्रयानमुपागमन् ।
किमन्यच्चान्येवाक्ति ये दृष्टा नृपवर्त्मनो । चलत्स्वनु निज्ञि चैरं ते स्वामार्थे गतभयाः । १७५
ताटस्थ्येन स्थिते राज्ञि तत्कृत्यानां परस्परं । तत्तदाचेष्टा देवे कोऽप्यभूद्यत विग्रहः ।
भविष्यन्निव सामाज्यसाङ्गभागी न कस्यदा । नानुबन्धेनु रक्तोऽभूत्तत्र राज्ञि सुखस्थिते ।
इत्थं स्वभावसंसारदुराचारविचारणात् । परिवाराविजान् सर्वान्विनिर्विण्णोऽभून्महीपतिः ।
अद्य ये सान्निके दृष्टाः प्रातः सायान्तिके मृताः । हा श्री कृपापि मे प्राभुः पारवारव सेवकाः ।
यद्रदो वर्धते यस्य तादृग्मात्रासमागमं । तत्काले सेवको भक्तो दृष्टः कोऽपि न भूभुजा । १८०
यल्लोकं यच्च नो दृष्टं यच्छ्रुतं वा कदाचन । निर्लज्जको जनः प्रोचे प्रत्यर्थं राजमन्दिरे ।
सत्वाद्यकमेकापयवत्तपेद्र्यमर्त्यो । वद्धासमानोऽमर्षिणां कर्णौ मूर्खमिवाभवत् ।

स्निग्धोऽप्यतिद्युत्क्वाले यदि कालवशे दग्धे प्रदीपपदवीपरिदीपिताये ।

किं च नकल्पपि करोति चिरं प्रकाशं दोषे न कं किलनुते निजकज्जलौघैः ।

प्राप्तस्थानाय राज्ञोऽस्थानिलोधा सविवेकिता । यच्छदाहमसाम च विपाकोऽस्यास्मरयवे ।
भाषा समं जिघांसुं मां बहुशोऽवनिलहुरः । यद्यमेकोऽवलम्ब्य गतिः कान्या तथा विना । १८५
नाश्यस्वाम्ये स्वजीवाशा तत् काशा रज्यनां किमेष । स्वयि जीवति राजसौ सर्वं मम न विद्यते ।

कुर्वन्नगरे तदाक्रन्दमथान्योन्यरवोद्यताः । इत्यादि वाणी दुःखस्य बभूव भयविह्वलः ।
इत्यमात्यमत्यन्तं कदाचित् ज्ञापितो नृपः । अपि तं गच्छ मे लोभो राज्ये वा निवसीदति ।
गच्छ स्वापुत्रमाव स्वं विज्ञार्थं किमिदागतः । इत्थं निर्भर्त्सितः पित्रा कुटुम्बीनगरीं गतः ।
अनुजास्कन्दमीनोऽभूत् स्वरक्षकृतयत्नः ।
लुब्धेऽनुचितं भवति चि स्वयं कर्म्मदैवेति मुग्धा वः केवलं निष्फलमिवोरवर्णोऽवभाति ।
ततस्तथायदि भवति स स्वात्मरक्षाक्षमोऽमात्यकृपायादिव दुरगतः प्रच्युतोऽपहृतः स्वात् ।
पित्राऽऽदर्शमानीतोऽज्येष्ठोऽदिष्टो अथाय नौ । इति क्रुद्धौ सुतौ श्रुत्वा शङ्कितः स नृपोऽभवत् ।
राजा च राजपुत्रश्च तद्माद्यपुरोगमाः । अन्योन्याशङ्किताः सर्वे न निद्रामुपलेभिरे ।
भोगोपचारं सन्त्यज्य तत्कालमेषु सेवकः । यत्किञ्चिदुपकारेणारञ्जयन् स्वामिनोर्निजान् ।
कर्त्तव्यमादिमत्किञ्चित् यत् च अत्यात् यथान्तरे । अतोऽयकृतकर्त्तव्यान् किमुतं न करान्वहं ।
स्वहस्ताचरणपांशुं त्यक्ता रीतिं पुरातनीं । आज्ञा प्रकृतिवैगुण्याच्छके तथ्यं च मन्त्रिणात् ।
वैरस्वार्थदर्शनोत्थितः सोऽथ वैरानलः स्वैः । तच्छमाय ततोऽपेक्षा तेजोदृष्टमयावलेनैः ।
मदर्थितासौ गच्छन्तु मन्त्रिणयसानवाच मे । ये मत्प्रेम तुष्यन्ति राज्यकृत्ये जिगीषवः ।
इत्युद्योगमनीपाल: स्वपक्षपरायणः । प्रागदुःखोऽपतत् सर्वं चाजनि स्वार्तिसेवता ।
स्वामी विरक्तस्तत्पुत्रा मिथोवैरपरायणाः । किमुत्तीर्यविधेयं नः कष्टमापतितं महत् ।
इत्थं पौरजनः सर्वेषु क्षोभाभिनिरतो तदा । स्वयमाप्ततमाचारो त्यक्तमांसाशनो नृपः ।
सन्दध्यौ च कुपुत्रोऽयं वैरानीतोऽहितान्तरात् । तैः स्वात्मरक्षिभिस्सार्धं राज्यं मे बत नाशितं ।
एकतः सबलौ पुत्रौ नगरे मिलितौ मिथः । एकतः पुत्रएकाकी तन्निद्रामन्विषः शठाः ।
पुत्रायुद्धं करिष्यन्ति कष्टमापतितं महत् । किन्तु दूये पुरी सेयं पाल्या कुलवधूरिव ।
मयि जीवति मद्येयेत्किं कार्यं जीवितेन मे । भक्ताः प्रजा हता मत्याः किं पृच्छामि करोमि किं ।
इत्यादिचिन्ताचक्रापघाताधिव्याधिबाधितः । किमुक राज्यनिर्व्यथः पतिचान्द इवाभवत् ।
यथाकृष्टं नगरं कुर्वन्तत्कुवार्त्तया । सोऽभूदभ्निमिवोद्भूतं समाख्यापयितुं क्षमः ।
भोक्तव्यं यच्चया भुक्तं किं भोक्ष्येऽद्य मया द्रुतं । वाणी तयोऽश्वमन्येषु प्रियमस्तु कुधाब्रवीत् ।
आर्तिचिन्ताकुलो राजा स्वाधाचाकथ्यविचक्षन् । दुःखेन यविवान् श्रुत्वा सद्धे न स्वजीविते ।
नक्तं दिवमिव क्षिप्ता दिनानि कतिचिच्छिवैः । स पृष्टोऽप्युत्तरं राजा न कल्याचयुदैरयत् ।
पृष्टः प्रकृतिभिः कार्यं सद्भावाचार्थकं वचः । इत्याचरेद् अस्मायां च सुखाधिकदायकः ।
नाविदन्तद्वुजोऽपेतु लवणं वा चिकित्सकाः । आलेखाख्यौ द्रुतं वपुं बभूवातननतौ ।
साधुजनान् सुपालदाक्षिण्यसोपचाराणां ख्यातान् [illegible] द्विजप्रियतया प्रथमानैर्संख्यान् ।
धाता निपातयति सर्वजनोपयोग्यान् पृथ्वीधरांस्तरुवरानिव दुष्टवाताः ।
यथान्तरे चवः पुत्रा दोषादेव महोत्कटाः । धातुवद्भूवमासावुर्वीं प्रकृतिघातकः ।

मूकप्रायं नृपं तादृगवस्थं द्रष्टुमन्वहं । समाजग्मुर्महाराजपुत्रा भटोत्कटाः ।
गर्वान्धकारान्धास्तेषु मध्यगतो नृपः । द्वारपालांश्चापि कर्त्तृदोषैर्विदिताः । ३१५
अस्त्रिवाद्यध्वनिं श्रुत्वा सर्वाश्चाभ्यन्तरगताः । शिरोविन्दुमिवाङ्कुरं कथयन्ती हर्षेणागताः ।
श्रुत्वा यद्गमनाभोऽथ चकितोऽभिक्रमागतः । अन्तरं तत्पौत्रैर्ज्ञात्वा दूरे प्राप्तोऽभवदिति ।
श्रीमदभ्यस्तिता नैव निःश्वसिताश्चाते किटैः ।। द्वारायात्पतितो भूमौ मूकप्रायो विचेतनः ।
तदुपिड वधं प्राप्तः सर्वाश्चापरापूर्णं । घरामग्रपुरद्वारि वद्धा दृष्टांश्च मन्त्रिणः ।
नोपेतुमन्यं हेलयामलोन गच्छन्ति तेऽग्रजः । श्रुत्वेति सोऽभ्यधाच्चैवं वधं श्रुतं समागतः । ३२०
अद्येऽप्यनिष्टं यद्याहं नेच्छामि स्वामिनः पितुः । तच्छुद्धिं निशां यावत्तदये सोऽग्रजच्छुचा ।
तावन्मुमूर्षुं तं श्रुत्वा पितरं जिगीषया । प्रातस्त्यागः श्रीजैननगरं सबलोऽभ्ययात् ।
भटग्रामाद्ग्रामणीं प्राप्य पथि गोपिता । समस्तनिशाभेकां राजधान्यन्तरालये ।
तावद्दुद्यमकाधेशः स्वार्थोद्योगोदयन् परान् । म्लेच्छतरिद्यः श्रीराज्यवासनयं समाश्रयन् ।
अथ निष्क्रमितेऽन्येषु: सचिवैः सबलोऽग्रजः । कुमारीनपुरीं गत्वा धिया सान्त्वयितोऽभिषक्तः । ३२५

ज्येष्ठोऽप्यभूत्कुलयोरपि भूभृद्युक्तः शूरोऽप्यनन्यसदृशो गुणधैर्ययुक्तः ।

प्राप्ते क्षणे किमपि साधु न कार्यं कुर्यात् पुण्यैर्विना न हि भवन्ति समीहितार्थाः ।

स चेत्तर्हित्रि हलैकमदरिप्यनुरङ्गमान् । अभिलष्य वरं राज्यं बुद्धिः कर्मानुसारिणी ।
अथान्तरे हाज्यखानः कोपेनागुणपोदितः । राजधान्यग्रजं मत्वा तुरङ्गावहरन्पितुः ।
यद्वार्त्तया विनिर्धेयो ये ऽभवन् सुलवेषकाः । विविदुस्ते ससाहसाः समदाः कालपर्ययात् ।
अभिमन्युप्रतीहारमुख्यानिन्थं यदमुवन् । तदुत्पितं तात्पुत्रैरचिरेणानुभूयते । ३३०
तद्दिने हाज्यखानः स सबलावहिराश्रितः । नायकत्वमकं द्रष्टुं योत्कोऽपि द्रोहसहया ।
तदावार्ताकर्णनाद्भीतो निराशः सपरिच्छदः । आदमखानोऽतिवाद्यो विपुलाटाश्मना ययौ ।
स तारवलमार्गेण गच्छन्निजजनावृतः । अभ्यागताङ्गजप्राप्तवीरलोकवधं व्यधात् ।
अभिमन्युप्रतीहारमुख्याः शौर्यसमागुणं । दृष्ट्वैवादमखानस्य साम्यर्थान्विषमूचिरे ।
यावत् खप्पुरे तेन हतोऽशोकस्य क्षुधा । तावदेव हतस्य च वाहुटो गिरिगह्वरे । ३३५
तावद्धाज्यखानोऽपि राजपुत्रानुपोऽज्वलः । सर्वे पर्यौत्सुकाय कश्मीरान्तरमाययौ ।

वीथीप्रघोषितगुणैर्विरचितं यस्थायोवितोमदनः पथिकैर्निरस्तः ।

वर्षान्तेषेकमहिमा जनतापशान्त्यै मेघः परस्य वन पुष्पविचित्रशोभः ।

सदृशैरावणस्याश्वे या रवेरश्वटोपरिव । एकपार्श्वगता सर्वा तदाभूद्राज्यनिस्थता ।
इत्थं भ्रातृवर्षक्षिया विजयावलम्बकः । अन्यथा कल्पितः सर्वैरन्यथाभूद्विधेर्वशात् ।
पुत्रः स्वाम करोति मोचनं पिता जातेति सर्वाकुलसदृशे यततेऽन्यं विविधानैर्विभ्राष्टदोषावदत् ।
दृष्ट्वा विषमिव सकं सकलकं समाप्ति लोभान्मितसहिताभिधिया मरिष्यति करोत्यतः सदाविमायन । ३४०

अस्मिन्नवसरे राज्ञा सिंचद्भिः सेवकैर्जनैः । सुलभसुलभसन्नं च निशितासदासनम् ।
दर्शिताथास्त्वथाम्नस्त्वमात्मविद्यायुग्मकम् । नृपेणैतन्निशम्य शीघ्रमाकमल्लदकारकम् ।
प्रजाभाग्यविपर्यासात् कर्माभावाच्च जिष्णवि । कष्टमानं निवेशावं मनुं प्रावर्तताह ...
कम्पितोऽपुटप्रान्तमध्यगः करोर्हितं । हादयन्त्र वैद्यमात्मा मध्याह्ने मीलितं गते ।
प्राणप्रयाणसमये नृपतिः स सर्वेश्वरः । कर्मानुनिर्दिष्टाभाग्यभाग्याहतमुखाकृतिः ।
आने तद्वदनं स श्रीवदनं क्षेमवन्नतिः । निर्वृत्ताम्यन्तरक्षिप्ताः प्रयाताश्च दिवाने ।
तच्छ्रीवरसम्बरसाक्षात्प्रमोदितमिव भुवं । प्रावहत्पुर्वं रक्तायुः कर्णं क्षणमति व्यधात् ।
प्रावामे विगतपूर्वस्वमोक्षमेवजलजनात् । निरगावरदेवस्य प्रभावेवरबोधुनं ।
शापग्रामगतमस्तान् स राज्ञं कामा सुखमदं । बहूनकामरिंसर्वैंऽमाहितं सोऽभैनपतिः ।
कर्णौरक्षवमीतम्बन्नचामरवीजनात् । बुबोध पतितो नूनं मूर्च्छामन्तमसे हितः ।
तत्काले मन्त्रिणोमन्त्राश्रावाक्स्यद्वारमे । रहिताकुलुनिस्त्रकामित्रापायाकिमचिवम् ।
राज्ञं बबन्धे वीर्ये वैरि प्राप्तप्रवीनृपः । उत्तराकरकालानवेनैवाम्नरमावदत् ।
पतीतगतिमतेकोमवप्रत्यक्षरायुवं नृपं । बहुमानमोचालमप्युर्वकमचकटं ।
ग्रीभूतं निवीभूतं निर्विकारां प्रवादिरं । दहनोऽप्यनिवेर्तिनिष्ठुनमचारजरराजितं ।
यस्य सुप्रादवेकस भाति पूर्वे कवीभुजः । मर्दमेवा धरणेव निहिता वदयाम्बरे ।
हव ह्योरजनमोदन्तरोरोहणनिःक्वैवः । कमकुवञ्चप्रवेवारं याकन्दमुखरादिमः ।
क प्रयासि प्रजास्त्यक्त्वा त्वं देव मरजीवित । राज्यादपरः क्षमोनानामपि मगराजरे ।
तत्तदाक्रन्दितैः प्रसक्तकर्णपक्षानवैत्वा । भूमौऽप्यतहरवोकातागाभाक्रन्दितमभ्यागमत् ।
कर्णौ पाद्यौ विहस्य पितुः पार्श्वे बरेश्वरं । कृत्वा पटेकवंशोलं भुजमोभ्यन्तरे ब्यधुः ।
नेत्रनालकवदाम्भधाराः धाराधरचारणात् । मुखावलोकनं कृत्वा सर्वे समुत्थिताजडः ।
भूपतिर्भविता नान्यस्तस्मिमाभूरिवें गता । इतीव भाववं पद्मुमंत्रमुत्थिपकस्य सकलात् ।
जिनारोहण प्रवलान् रवे निर्गिनिर्मा कृत्वा सभी सर्वेनो कृत्वा क्षेत्रमसेवदेवविदिना: कृत्वा पुरीः सारभिपाः ।
यत्राङ्गोऽभितभङ्गिर्षड्गिरूपभावं सकलापि राजा चिरं विला कर्णमदो पटेवरचमाप्रने सभमे नृपाः ।
स वैरराज्यत्रावाग्निवश्चासदव श्रीतलं । तद्गुहान्तरमात्राच सुखनिद्रानिवामयत् ।
सुखं निद्रायमाणैव दृष्ट्वा बोभाक्षमुखवरं । सामवकामीऽदस्तोऽत्रिणे मयाकं कामदाचिक्षं ।
अपराद्धं मया तात बहुशः पापबुद्धिना । अन्ये नैव स्वयमज्जवदायोदामोदितं ।
श्रेकन्यरनृपोधन्योयत्वां पश्यति भावकाः । विद्धा वोवस्थितीरराजन्द्वमाप्तसर्वदे ।
विस्तृतं क्वापि नो तात मां किमु शोचवपुषे । वदाम कामैकाको भजेव स्वर्गसम्बदः ।
यतं कोमखमयात् मामाश्रिता मयाहतः । न कार्यं भूमप्रचामात्रिमहतेकः सवर्वरे ।
प्रतिमुच्य भवन्तं मे मातरम्यमरं न कः । माम्यमापत्त मे सापेक्षूवोसामिति मापिनः ।

योऽविघ्नं कारितो ऽस्माभिः कुपुत्रैः सततं भवान्। सोऽद्यावसरं प्राप्य दीर्घनिद्रां करोषि किं। १७०
अचिन्ताभग्नमुचितं मनतोऽहिनया तथा। तात किं चलिता राजंश्चिन्ता ते मानवान्तरे।
चिरं तात सदूक्षेण पश्यामि वदनाम्बुजं। शृणोमि ताः कथाः कुत्र तात ते वक्त्रपातकी।
राज्यं विपद्दिनं रात्रिः सुखानं पितृकाननं। जीवनं मरणं नाथ त्वां विना मम साम्प्रतं।
कुपितो वा प्रसन्नो वा कुतोऽप्यागत्य तात मे। दर्शनं देहि नो मोहं सन्तोषिरचयैवकं।
विहाय क नु मां तात गतः पादैकसेवकं। धृतिं न लभते पद्मः कोरकोभास्करं विना। १७५
किं रुष्टोऽसि महीपते त्वमधुना दासोऽस्मि सेवापरो मानं मा भज देहि वाक्यमधुनाप्येकं प्रभातादरात्।
नो जीवामि विना त्वयेति विलपन् कुर्वन् भुजाराविकां साक्रन्दं रुदितं चकार रुचिरं दृष्ट्वा मुखं भूपतेः॥
इति प्रलापमुखरं राज्यखानं प्रवाहितं। राजधानीं ततोऽभिन्दितं मन्त्रिणो बलात्।
पितुर्लोकान्तरस्थस्य प्रीत्यर्थं तत्क्षणं सुतः। यालोरधाममातीर्थं त्वधान्यव प्रवाजिरे।
पीयूषपानीयदानेन तृप्त्यर्थं तत्प्रदायिनां। बहूनां प्रददौ योगीमठार्थं धर्मसातकनां।
राज्ञानेन विना शून्यं नास्मिन् स्थातोचितुं क्षमः। इतीव दुःखात्तत्कालं सामथ्यो रविरक्षिपत्। १८०
सन्ध्याभ्रशाटीमुत्सृज्य रोदनार्थमिवेश्वितुः। भुवेव विलुतं चक्रे तमःकञ्चुकं क्षितिः।
आशाप्रकाशकैस्तस्य दर्शने गुणिवान्यथैव। परलोकं गते तस्मिन् मण्डले प्रोद्भूततमः।
तद्दिने रन्धनाभावाद्भूतधूमविवर्जिता। शोकमूका निराक्रान्ता निर्जीवेवाभवत्पुरी।
श्मशानगारोपरि शिलां स्फाटिकीं रचनोज्ज्वलां। दीर्घां मर्माकतां राज्ञोमूर्तिं परिणतामिव।
घनोत्कण्ठदिदृक्षातरदोकाश्रुबिन्दुभिः। यत्र मुक्ताफलैः पूजा नवतोवोपरि प्रभोः। १८५
पौराः शुकदिने भान्ति यत्रान्तःप्रतिबिम्बिताः। राज्ञैव निकटं नीताः कुतूहलतयात्मनः।
कवाटविकटं वक्षोमुखं पूर्णेन्दुसुन्दरं। शुकबद्धोर्ध्वनासाग्रं नेत्रे कमलकोमले।
भ्रूलेखे लोमशे भालं प्रभालम्बितलक्षणं। सा बुद्धिस्ते गुणास्तास्ते राज्यकार्यावधानताः।
स्मारं स्मारं जनः सर्वो राज्ञः पुर इव स्थितः। पश्यन्मनोरमाकारं संसारं निन्दते न कः।
ज्योत्स्नापूर्णसुधाकरस्य कुसुमोत्कर्षोवसन्तस्य यत् सौभाग्यं शरदि प्रसन्नमभसोनार्थ्या नवं यौवनं।
राज्ये चैव विवेकिनो नरपतेर्यत्सर्वसौख्यप्रदं धाता तत्कुरुते स्थिरं यदि जने स्वर्गार्थिने न स्पृहा। १९०
बाल्ये पितुः विधिगौवरसचिवभियोभ्रातृभृत्यैर्विरोधः प्राप्ते राज्ये प्रवासोऽवविरच समरोऽप्ययवनोनातिकायः।
धार्मिकेभ्योऽद्य चिन्ता तदनु निजसुतैर्थावदायुश्च बाधा संसारे सर्वदासुकृतिकृति भविनां नित्यदुःखां स्थितिं धिक्।
नूनं जातकयोगेन पुत्रेभ्यो दुःखमन्वभूत्। अभूदस्य सुतस्थाने सोमोयत्यापवीक्षितः।
पण्डिताः कवयस्तस्य वाचाला येऽभवन्पुरा। तस्य तं विना वृक्षाः पौषे मूकाः पिका इव।
धाम्भुश्चरसतो नेत्रनिभाविकसिता सदा। यस्या संकुचिता साभूद्धपुस्तकसन्ततिः।
तर्कव्याकरणादीनां शास्त्राणां ये श्रमं व्यधुः। ते राजरत्नगाथायां देशभाषाश्रमं व्यधुः। १९५
राज्ञा ये बहु मानिता स्वस्वसुखश्रीमण्डिताः पण्डिताः शास्त्राभ्यासमवर्णितं प्रविदधुर्न्याय्यार्थगापूर्णकाः।

पृष्टाः किं पठतेति ते प्रतिजगुः श्रीजैनभूपे मृते कुत्र व्याकरणं क्व तर्ककलहः कुत्रापि काव्यक्रमः ।
योऽभूत् सर्वकलानिधिः प्रमुदितस्तद्विद्यया विश्रुतो गुणी काव्यज्ञो बहुभाषया गुणिरतः काव्यप्रपुण्याकुलः ।
सोऽयं हन्त समीक्ष्यतेऽवनितले धिक् पापिनोऽस्मादृशान् ये जीवन्ति इदृशा न यान्ति विपिनं संसारदुःखाजिताः ।
तारेणेव विनाङ्गनाकुचतटी शास्त्रेण हीनेव धीः सूर्येणेव विना प्रफुल्लनलिनी नादश्रुतीना तनुः ।
चन्द्रेणेव विना यथैव रजनी पत्या विना भामिनी येनैकेन विना नृपेण न बभौ कश्मीरराज्यस्थितिः ।
श्रीमत्तर्कादिविद्याव्यसनरसवशद्दुर्लभसर्वप्रवीणप्रेक्षोद्दानमानोर्जितविविधतपोभूषितानेकदेशः ।
श्रीजैनोलाभदेनो नरपतितिलकः सर्वशास्त्रप्रवीणः कश्मीरान् योजयित्वा दिवमपि स गतो योजनायेव नष्टः ।
इत्यादि वर्णितं सर्वैर्वादनेऽपयन्त्रिणा तथा । नितान्ततान्तहृदयाविन्यासिं नाभजन्त ते । ८००
इष्टोरम्यस्थिरमुपवनं चंक्रवाटोजमैर्व्याप्तानावैर्जैनवद्धयगणैर्भूषितोभूरिपत्र: ।
तथान्योन्यस्वजवदननाप्ताद्गुणभुक्तितोऽग्रियैर्नैकान्तादुपवनगतं सर्वमेव प्रनष्टं ।
या कारकसभा भव्याऽभवच्छ्रीजैनभूपतेः । वर्षेणैकेन तच्छापात्सर्वा सङ्ग्रामभवत् ।
पुत्रे राज्यमहाम्भोधौ भूपप्रमथवायुना । तत्तत्प्रकारक्षोभः प्रतेको योऽवशिष्यते ।
प्रभवत उत याखप्रभुः सेव्यदाता विदधति खलु तावल्लोकास्तस्य मानं ।
इह वसति वसन्तो यावदेव ह्युपवनेमधुकरपिकभिक्षा तावदेव द्रुमाणां ।
केचिदप्यवशिष्टा ये सेवकास्तस्य भूपतेः । तेऽप्यनन्तरविज्ञानाच्छणतुल्योपमां गताः । ८०५
इति पण्डितश्रीवरविरचितायां जैनराजतरङ्गिण्यां जैनशाहिवर्णनं नाम प्रथमस्तरङ्गः ।

॥ अथ श्रीवरपण्डितकृता तृतीया जैनराजतरङ्गिणी ॥

द्वितीयस्तरङ्गः ॥

वन्दे विघ्नमयं देवं सर्व्वविघ्नविनायकं । यदंघ्रिवर्णनस्तुत्या तत्पूजाफलभाङ् कः ।

पादोऽदक्षिण एव गच्छति परं यस्यैव नाम्नैकया तस्यैवेच्छति नाम वामचरणः सञ्चारसंस्कारतः ।

इत्थं मण्डलमण्डितं समपदं चारी नटोत्तंसे यः सन्ध्यायां स सदा ददातु सुखितां देवोऽर्द्धनारीश्वरः ।

अथ हैदरशाहाख्यां स्थापयन्मुद्रिकार्पणैः । राज्यस्थानेऽप्यहीद्राज्यं स ज्येष्ठप्रतिपद्दिने ।

अश्वत्थादक्षिणानन्दी तत्समुत्तनसूचकः । सभावर्षिजनानन्दो स राज्यप्रवणोऽभवत् ।

शङ्खांशुकर्षितै राजसद्मभिः शुभ्रमालिभिः । बभौ श्रीकच्छपुरी पूर्णा द्यौरिव तारकैः ।

राजधान्यङ्गने हैमं सिंहासनमधिश्रयत् । अतितीक्ष्णप्रभो राजा मेरोरूटमिवांशुमान् ।

बभतुर्भूपतेरग्रे स्थितौ तस्यानुजात्मजौ । इन्दोः पुरस्तादुदयन्ताविव शुक्रबृहस्पती ।

राज्ञोऽस्य मस्तकोपन्यस्ताद्राज्यतिलकं ददौ । श्रीवर्षी पुष्पपूजाढ्य यद्वृत्ताविहितस्थयः ।

स शाहहैदरनृपो घनकान्तोर्जितप्रभः । धाराधर इव धरां दधार धरणीधरः ।

सोऽनुजं समर्मं भूमिनायकः सुखितेरयान् । सङ्ग्रामस्थानं नायामदेशं तं स्वामिनं व्यधात् ।

चिराजितसुतप्राप्त्या यौवराज्यसुखादपि । पितृशोकहतोऽप्युच्चैर्हर्ष्यास्तम्भमभजन्नृपः ।

तस्याविदितमेवाशु देवाधीनवराजिताः । प्रसादमतुलं प्रापुरावत्सवकादयः ।

अन्येऽप्युत्तावसान् धामान् सेवकानवभूपतेः । पूर्व्वसेवानुसारेण प्रसादं प्रतिपेदिरे ।

राज्ञा राजपुरीसिन्धुपत्यादीन्दर्शनागतान् । सत्यमुत्सवलक्षत्य पार्थिवोचितया श्रिया ।

श्रीवर्षेकमरीबन्धसुन्दरानुपमन्दिरे । ननृतुर्नन्दितामत्यम्बनापतिपुरोगमाः ।

पिष्टशोकार्पितानर्घपट्टांशुकविभूषणाः । विवेक्यैवकाश्च तदनितजनताः सदा ।

आसीद्राजा च सततं प्रकामन्दोषनिर्भयः । अपत्यपालने सक्तः सन्ध्याचारे गुरुः ।
पक्षपातोऽस्यापत्यप्रतिपालनतत्परः । लोभक्रोधविरक्तात्मा मोहान्धत्वपराङ्मुखः ।
वैद्यानिरपुत्रायः स मेजात्सवनामिधः । अतो तत्पितृवत् पुत्रो बहुकार्यादिराज्यभाक् ।
पुत्रवादिसदाचारसत्कारेषु सभाम्बरे । तत्र प्रथमं मान्याज्ञाज्ञे धर्मदाभवत् ।
हताम् पक्षाश्रयाम्बद्धाव्ययं बलवानिति । मेजोत्सवगुण्याः स पाणिं पुत्रमर्जयत् ।
कृत्वा व्यंसरमार्गेणात्मव्ययाङ्गिरमार्गपे । वाञ्छितं प्रददौ राजा तद्गुणाकृष्टमानसः ।
चक्रे कृतापकाराणामप्यनुग्रहमेव सः । प्रणम्य सिंहः पूर्वं हि हन्ति दन्तिगणं ततः ।
गूढभावोऽमहीपालस्तच्चेष्टाद्यैर्व्यदत् । तदा च सनकोदेशं सचान्याधिष्ठितं व्यधात् ।
प्रतापतापितारातिश्चक्रकोपो महीपतिः । भक्तान्तरगतो वह्निरिवासीत्परमप्रियः ।
कांश्चिन्नवभयान् कांश्चित्सन्धाय प्रतिपालयन् । कांश्चिद्दूरीकृत्य नीत्या नानाहृदिरभूत्नृपः ।
प्रसादहस्तः भृत्यानामभूदेवणोपमः । मनागप्यपराधेन बभूवान्तः कलुषिभः ।
पयःपिष्टकतामात्याविधिकामरकादयः । त्रिवार्थोत्सवं कोपं बभुर्दूतयन्त्रणाः ।
चौराश्चाराश्च रिपवोऽभृत्याद्वधकारिणः । यज्ञोत्र जम्बुकावेहसद्राज्ये भयविह्वलाः ।
श्रीजैननृपतौ शान्ते मुहुर्गुडविलोपने । यत्राधन्त पुनर्लोकं व्याकाङ्क्ष विरोगिनः ।

विग्रहरूपचोरदर्पं जितात्मा कलाकलापोविबुधोपजीव्यः ।

पूर्णेन्दुनाभेन समोऽस्ति कोऽन्यः कलङ्क एको यदि नास्ति दोषः ।

मुन्यात्मदूषणाः सोऽयं सर्वान् हर्नीतिकदर्थया । येनाथ परप्रवेशार्थं नियतं द्वीपका व्यधुः ।
कुहत्यप्रेरकः पापस्यान्यायोत्कोचहारकः । प्रियोऽभवद्दिवाकीर्तिराज्ञे शिवराभिधः ।
कामीव व्यसनं नित्यमुग्राख्योऽपि भूभुजा । यं त्यक्तुं नाशकद्राजा मेरवाह्लदयङ्गमं ।
सञ्चितार्थः प्रजाचार्यैर्मुद्रादानादिकर्मभिः । आसीन् सकार्ये कुशलः ख्यातो धूर्तः स नापितः ।
बहुं चिरेण काठिन्यं माधुर्यं जिह्वया हृतं । शठस्य कस्य सततं लोकोद्वेजनकारकं ।
येनाधिकारदोऽस्मिन् प्रजाः कुकर्मभिः कृताः । दुःखिता रक्षिताः पूर्वं पुनरक्षोणिहोभुजा ।
मेरभास्वारनामापि बुद्धिमान् प्रथितो भुवि । निजरामयकोपाप्रेराज्ञः साचिव्यमादधे ।
वाससूत्रादिदिनोराज्ञा मधुर्व्याजनार्पणैः । सकलकार्यस्वामिभ्योऽभुङ्क्त राजोपजीविकां ।

योऽवर्षणैकनिरतः त्रिविधर्ममेतुः सन्दर्शितातुलफलः कलकर्षणेषु ।

जातोऽपि यः प्रतिदिनं जनवर्धनाय सोऽयं जनस्तुदति दुःसहवज्रपातैः ।

दुर्बुद्धिप्रेरितो राजा व्यधात्स्वरविचेतनः । प्रजाभाग्यविपर्यासाद्विवेकविमुखाः क्रियाः ।
श्रीकन्धरपुरीपार्श्वनिर्माणविकोर्षया । अद्भुतोपवनं प्रांशुतरुच्छेदनमादिशत् ।
छिन्नांस्तान् पुष्पितान् वृक्षान् ममोच्चैर्नतमुत्थिताः । तद्दृष्ट्वेव व्यधुस्तत्र रोलम्बा रोदनध्वनिं ।
तस्मिन्नारामच्छेदोऽन्येषां न केषां प्रत्यभाद्धृदि । यथे छिन्नपर्णैर्विप्रमुक्तमनरोपणः ।

तद्भूमः चोव एवैव करोतीति विचिन्तितं । [illegible] किवा येनो: पूर्वितं नृपे [illegible] ।
[illegible] लोकानां नापितेऽ[illegible] । भूपाचारानिर्देशः [illegible] तथा करोत् ।
नापितो निर्घृणः पापी [illegible] । [illegible] भूपतेः ।
चलितानयजभ्रातुः [illegible] पथि । [illegible] ।
जीवन्नेवागणराजन्ते [illegible] । [illegible] पुरान्तरे ।
वैदूर्यभिषजं ज्ञात्वा दूषकं परपाकं । [illegible] ।
तथैव सोमदेवादीन् [illegible] । [illegible] ।
विद्युद्रावयश्चन्द्र[illegible] । स पूर्वनापितः पापी बभूव नरवाजिकः ।
आचार्यपुत्रोऽजय्यः [illegible] । [illegible] ।
मध्यलीलाव्यसनलग्नाज्ञे [illegible] । [illegible] मधुरा स्वरा ।
तन्मात्सर्यिके राज्ञि सर्वभोगपराङ्मुखे । [illegible] सुखभाग गुणोऽभवत् ।
[illegible] श्रीरङ्गुणाम्बुधिः । [illegible] ।
कूर्मवीणादिवाद्यानां [illegible] । [illegible] तन्त्रीवाद्यं विना ।
तन्त्रीवाद्यविशेषज्ञा राजा [illegible] । [illegible] ।
रवाववाद्यरचनेन्दोलाद्यैश्च गायनैः । राज्ञः प्रसादात् किं [illegible] ।

श्रोत्रालयस्थैः सुरतालय[illegible] ।
वशीकृतोयः पिशुनैरितीव [illegible] ।

एकः स्थितं नृपं जातु पिशुनः पूर्वनापितः । [illegible] पूर्वमपि ।
भवत्पक्षविनाशार्थं [illegible] । [illegible] भवता तदेव प्रकटीकृताः ।
अमी [illegible] । सोऽपि धूर्तोऽपि [illegible] ।
असमर्थशरीरस्त्वं [illegible] । तस्य [illegible] न गात्रभविता चिरात् ।
श्रुत्वेत्येवाप्तपुत्रः [illegible] । किन्तु ब्रवीमि [illegible] ।
[illegible] । [illegible] ।
कार्यापेक्षावशादेतं रक्षामि न तु गौरवात् । श्रुत्वेति [illegible] ।
[illegible] । [illegible] प्राप दर्पितः ।
तच्छ्रुत्वा नृपतिः क्रुद्धस्तान् समानीय [illegible] । [illegible] किं नु कर्तव्यं ते [illegible] ।
[illegible] । [illegible] दुःखदः [illegible] ।
श्रुत्वेति कातरं वाक्यं तेषां क्रुद्धो [illegible] । [illegible] ।
प्रतिशुश्रूषया नृपस्तान् [illegible] । [illegible] ।
इत्थं [illegible] । [illegible] स्थितम् ।

तस्मात्तरेतेन्द्र हन्सया युद्धागौयेति तापसः । कृतकोपः सेवकान् स्वानकरोत्सकलमब्रवीत् ।
राजा प्रातः समारुह्य विमृष्टानुचरो ययान् । सर्वे तत्तुरकेविनमुखाकूतं समाययुः । ७५
कम्पने तुरगजतो प्रातरुत्थ इवाचलः । ताडनैर्वञ्जः वाजः प्राप महाव्यथाकुलं ।
महारोस्तरणव्याप्तान् राजकर्मजना कुलान् । कोपिमन्त्रज्ञनेरकाकादीन् पक्षपाकृतः
कल्येऽर्थमरमेराधेराज्ञोर्मण्डपान्तरे । कलाविनाशमुत्पाद्य राजवीन्वमिरेऽवधीत् ।
किं ब्रावदति यावत्स कोपेनोऽभ्युत्थितोऽब्रवीत् । द्रुघणकप्रहारेण ताडमानैर्बभुज्यत ।
शस्त्राघातैर्मुमुषुः मन्युत्थिता नरकाककः । राजास्वाश्रितः कुर्वन् पुनः पश्यतां जनः । ८०
निवृत्तस्वादनेराख्यः स विद्याव्यसनी गुणी । इतो जनमनःकान्तो यतो कस्य न शोच्यतां ।
जीवतो मनसा चेत्थं तेषां नित्यमभूद्यथा । प्रकृतजनतनूकृत्य कोऽपि तेनममभूत्तथा ।
वर्णकव्यसनप्रवस्याजीवन्तसे यथाभवत् । निद्राभावाद्वतेः तत्र मृतान्यपि तथैविताः ।
स्वामिमानात्तया प्रवेशनं राजवेश्मनि । जनन्यसुलभं तत्र तेषां स्वाभावतामगात् ।
न वित्तं न च दारास्ते न मित्रा न प्रवाजिरं । तेषां तथा प्रसीतानां यथावस्तोपकारितां । ८५
निजदरिभवभीत्या यत्स्वतीयान्ति दूरं त्यजति च निजपक्षो का कथा सेवकानां ।
प्रतिदिनमृणरेतामाडनं बन्धनं वा भवति हि यमभूपाद्राजभृत्योऽतिकष्टः ।
स्फुलिङ्गालिङ्गनात् कुद्धकृष्णसर्पापकर्षणात् । मकराकरपाताच्च कष्टं नृपतिसेवनं ।
प्रवृद्धगिरिपाताच्च वर्णानैर्निःश्रयतामायवत । दष्टिकाभिमती मौना भुजगेषु निवेशिता ।
कुर्वन्ति मौसुलजना: स्वयंवाजिरार्थे यत्नं स देव वद्भवकारणु इवज्जित्ता: ।
ते चिन्तयन्ति परमेश्वरमन्तरेण जानाति को मम कदा मरणं कथं स्यात् ।
यः स्वायुषोऽवधि भवेति स्वदेहनिष्ठो यस्यान्तको भवति निश्चतयानियम्यः ।
युज्येत तं प्रति प्रवाजिरकर्म कर्तुं केऽस्य दुःखमसमाश्रितं मतं ते । ९०
ते वैश्रवणभद्राद्या: हत्वापि स्वप्रवाजिरं । यतो यत्र मृताः याते भुवि तत्रैव साक्षिनाः ।
एक एको भवेद्दत्ततमसाधाहतो रतः । परापेक्षदेयस्तु ततः कन्तालस्मते न किं ।
मृतं यत्तास्वतः स्वर्गाभिलाषे च क्षवभूतले । स्वात्मनो तत्कुर्वं न क्षान् परलोकगते भवेत् ।
यत्हो लोभस्य माहात्म्यं जीवस्याकुलाद्यपि । प्रवाजिरापदेशेन कुर्वन्त्यावरणं भुव. ।
महान्तो इत्य कुर्वन्तः हतधनाः प्रवाजिरे । तत्रिर्वाहेन जीवन्ति क्रियमेऽपि बुभुक्षिताः । ९५
व योऽन्यदर्शनाचारोद्दत्तसावे भुजस्थले । दृष्या यस्कोटिमीनित्थं यावकानं तथैव तत् ।
इत्यायनुर्चिता निन्दा प्रजाबाधादिविताश्च यत् । तत्कथा मौसुलैर्धर्मात् कविनाचोनिरन्तराः ।
ये राजवेश्मसमवाप्य निपीड्य लोकं कुर्वन्ति यज्ञमतो न च दानभोगी ।
अत्युत्कटाघभरतत्कृतनतुच्छदुःखान्ते कोपरयाद्यभिमाविहितरन्ति राज्ञ: ।
इत्थं तज्ज्ञात्वा रङ्गादि तेषां तत्राजमादमात् । तत्कुटुम्बैर्विराजवेश्मनामध्येका वराटिका ।

कोविदसञ्चितं स्वर्णपूर्णं स्वकभाजनं। दृष्ट्वा धिक्कृत्य कृपणं थुत्कारं नृपतिर्व्यधात्। १००
तत्पश्चान्मल्लरागादीन् स्वतन्त्र्यंसबहुद्यान्। कारायामक्षिपद्राजा सुत्तोंकं चैद्दोसकं।
अन्ये पितृपराधेन तस्मात्तु गुप्तोपमान्। अविवादत्व ते सर्व्वे नाशं प्रापुः पुरातनाः।
आसीत् पितुः सभायोग्या तत्कार्य्यविशारदा। स्वतपूर्व्वापकारेण तेन सर्व्वाऽवसादिता।
अन्तरङ्गान् हमेभादीन् पञ्चयानधिकारदैः। स्वरक्षन् माक्कं स्वत्वा प्रेम सेवासु पैतृकीं।
आदमखानः पर्णोत्से श्रुत्वा कोविदभाजनं। स्वनाथाप्तर्वतां विभ्रमस्था भीतो यथागतं। १०५
बहामखानोविभ्राणस्तदधाप्स्तहितोस्थतं। गत्वमित्य नृपेणाश्वासितः कार्य्यावलोकिता।
अस्मिन्नवसरे मद्रमण्डले सुभटस्वयः। बभूवाधिपत्यदेवस्य तुरुष्कैः सह संयुगे।
मातुलेन समं यातो योद्धुं तत्रैव सङ्गरे। आदमखानः स प्रापत्करभिलमृत्युः स्वयं।
केऽप्याहुः स निजैरेव हतस्तत्र भयान्वितैः। केऽपि भ्रणत्काकायाक्षहिमर्व्वविदारणात्।
सुतस्मरणोद्राजा दूतैस्तन्मृत्युदःखितः। तद्देहमानयत्सत्र जननीसविधे न्यधात्। ११०
ज्येष्ठोऽपि शौर्य्यैकनिलयोऽपि बलान्वितोऽपि प्राप्तोऽपि जन्मभुवमात्मधनप्रसक्तः।
नैवाप राज्यमुचितं स कृतप्रयत्नो भाग्यैर्विना नहि भवन्ति समीहितार्थाः।
अथवा पितृशापस्य तस्यापि फलितोऽभवत्। यदाप्तोऽपि निजं देशं परदेशे स्वयं गतः।
अत्रान्तरे महोत्पातादिव्यभौमान्तरीक्षगाः। अदृष्टपूर्व्विकसेवापुनर्पतन्नजनक्षयदा।
तथा हि प्रथमं रात्रि पुष्पलीलाचिकीर्षया। गते सञ्चराज्ञो भूमिकम्पोऽभवन्महान्। ११५
अस्मात्कर्दजनः कोऽपि सुखी नैवाधुना स्थितः। इतीव देशे तत्कालं चकम्पुर्जनसङ्घाः।
उदभूत् पूर्व्वदिक्पुच्छः केतुर्नभसि विस्तृतः। पूर्व्वं बहामखानेन दृष्टोऽरिष्टस्य सूचकः।
स दूरविस्तृतः पुच्छः कालकुन्तोपमोदिने। स्फुरन् प्रतीच्यां प्रत्याशासन्नेव ददृशे जनैः।
युगपत्सर्व्वतोवाराः प्रमन्दुरान्तर्गताभवत्। देशात् कष्टं ददौ राजा यां भिया सत्वरं ययौ।
निदाघयोदिने चैत्रवर्न्याः श्रीनगरान्तरे। विद्युत्पातं सुपुंव प्रतुनो स प्रसन्नधाः।
निष्फलोऽयः सदानन्दो तरुः स सफलोऽभवत्। उपराजस्य मूलाद्रा किन्तो कुधनोद्भवः। १२०
सुमनोवाटशाटान्तर्भवं श्रोणितवर्षणं। इति दृष्ट्वा जनः सर्व्वः स्वते च्वारमितास्वभूत्।
अत्रान्तरे वमन्नैदखानागारादिपीडनं। हिन्दुका विदधुः पूर्णनापितादिनकुधा।
तच्छ्रुत्वा यवनाः सर्व्वे गत्वा क्रुद्धा नृपान्तिकं। पुकारुर्मेन राजापि द्विजधीवनमादिशत्।
अजरामरवुद्धावीन् प्राप्नुवान्वितकानपि। तत्कोपभाकरोद्राजा निकृतमुजनाधिकान्।
त्यक्तस्वजातिवेशाचारद्विजेषु ब्राह्मणादयः। न भट्टोऽहं न भट्टोऽहमित्यूचुर्भटतुष्टये। १२५
वङ्कसादकमुख्या ये पुरे सन्तोष्टदेवताः। तन्मूर्त्तिखण्डनं राजा स्वकर्मरणप्रादिशत्।
दत्त्वा भुजैनभुपेन येषां गुणपरीक्षया। तेभ्यस्तां निर्भिन्नितानाप्यहरमधिकारिणः।
समाहितफरोमायः मन्त्रिधर्म्मविरकर्मने। सर्व्वदर्शनविज्ञाय न केषां भयकाय्यभूत्।

भयं नित्यमदोऽयात्तं सततं सचिवमण्डलं । उत्कोचहारिणः सर्वान्कारागारे व्यरक्षिताम् ।
दर्शितावलपोडार्थिपण्डितानवलोक्य च । समस्तोऽभवद्भूपालगुणमालस्तदा जनः ।
देशे यत्कृतिताक्रन्दं शृण्वन्नात्मन्यदुःखितः । सर्वहृद्दुःखिराकण्ठोपकोटिक्षतपराभवः ।
सर्वकार्यान्तरेऽप्ययं कथं याति कदा नृपः । इति जेऽभ्यवदन्दुष्टास्तत्सुताभिमतार्थिनः ।
पारसीभाषया काव्ये यदुचे दूषणा चिरां । स शापः फलितो देशे श्रीमज्जैनमहीपतेः ।
सेवकाः कितवप्राया भुक्तप्रेष्या नियोगिनः । तच्छापादिव कालेन प्राप्तात्यन्तनिपोडनाः ।
किमस्माद्दुःखतो दैवजनोद्द्विष्टो महीपतिः । इत्यादि सागमाक्रन्दाः शृण्वन्नप्यपि पार्थिवः ।
स्वल्पोऽपि राज्यकालोऽभूत्तस्याऽयामैः सुदुःसहः । निदाघरात्रिवद्दीर्घदुःखप्रवर्त्तिभिः ।
नोचराशिगतग्रहव्यवहारैः परपोडनैः । पुत्रेषु तस्य सम्बोधाः कौशिकास्तिमिरैरिव ।
मध्याह्नकण्ठामधुवीचः प्रजाकार्यपराङ्मुखः । सर्व दिनं निनायासौ स्वपार्श्वपरिवर्त्तनैः ।
कुलाङ्गनायने ह्योनं गीतं शृण्वन्दिवानिशं । गुणिभ्यो राजयोग्येभ्यो नादाद्धनमात्मकं ।
याहाभदेन राज्ये या सम्पन्नातिमनोहरा । लक्ष्मीपुरे राजधानी तां पुनर्वोढितः श्रियो ।
या बलाख्यमठस्थाने वेश्मानी विपुलाभवत् । सापि दग्धा समं तत्र तत्रत्यैर्जनश्रिया ।
इत्याद्युपद्रवान्दृष्ट्वा दृष्ट्वा वाऽस्यनायकान् । इतश्चायान्नेदिप्रशान्तिरित्यवदज्जनः ।
राजा पश्चिमरात्रावां स्वं स्वप्नं समीक्ष्य च । हर्म्यमारुह्य सन्तुष्टः पानशालां व्यगाहत ।
कस्मिन्नवसरे मर्यादिचलः पितृमेरितः । यात्रार्थं सबलं पुत्रं बहिर्देशे व्यसर्जयत् ।
यत्सैन्यं वीक्ष्य दैन्यस्ते यथुर्वाचमसीभुजः । प्रदीप्तं रविरश्म्याद्यं दिवसे तारका इव ।
पूर्वं राजपुरीराजो जयसिंहात्मजात्मजं । स्वसारं स्वमारं दत्वा तोषयति स्म तं ।
कालोभारामविलतामिव वीक्ष्य तदाश्रितां । कथं के नाथ वेश्मस्था: प्राप्तास्तु यतो जनाः ।
सेनादीन्नारकोटीयाः शिविरसुप्तां मर्यादकः । बलिभिर्मङ्गला देवीनिशीर्णतभुवि स्थितां ।
मद्रगच्छेरविलोशा राजहंसास्समाययुः । शरीरवरमिव प्रोज्ज्वलकुलपताविनिर्मलं ।
राजहंसास्त्ररोधेन स्वपदार्थापपादकैः । मातुलैरपि तस्यापि सुहृद्भिः कङ्कणायितं ।
कौमारोऽङ्कुरमिकं वीक्ष्य कटकालङ्कृता अपि । अभूवन्नैश्वर्यरहिता माहिना महिलादय ।
पद्भूर्णकुम्भसारन्तो या अप्यनेकानन्दोतटात् । तत्क्षणा रामबहुग्भिनितुकौतुकमाततान् ।
कुटोपाटोपचरीप्राप्तं तत्सैन्यं दैन्यवर्जितं । भारायणोदरोद्ध कद्दिक्चलोकभ्रमं व्यधात् ।
संक्षुब्धे भोगपालानां पुरे महार्थितान्यपि । सुचिरं धूमितान्यासन् गृहाणि हृदयाणि च ।
तुष्टाद्रबद्धसंस्तत्तत्नुरङ्गतरङ्गिता । वात्येश्वरगिरेः पादमूलं प्रापास्य वाहिनी ।
तदीयकटकोद्दोपतत्तुरङ्गतरङ्गितः । सं तत्रैव गतं चक्रे येन येन पथावहत् ।
निस्तीर्णं भूतलं तत्र निष्पातीयाऽसमाश्रयाः । निरिन्धनान्यरण्यानि तत्सैन्ये चलितेऽभवन् ।
सोऽयं समान्य राज्याङ्गे दत्तसत्वमयोऽन्वह । कुर्वन् दृढस्कन्धावारममभुवं धृतपुष्कः ।

करदीकृतभूपालः स षण्मासकृतस्थितिः । अभवत्तेन मासान्ते कश्मीरागमनोत्सुकः ।
तावद्भ्राम बहामखानोद्दामनिरर्गलः । आक्रान्तमन्त्रिसामन्तो ज्ञात्वा व्यसनिनं नृपं ।
अथ सन्ततपानेन क्षीणदेहबलच्छविः । स वातशोणितव्याधिबाधितोऽभून्महीपतिः ।
प्राप्तो हस्सनखानस्य पुंश्चन्द्र इवोदितः । तान्दृष्टमन्त्रिणः पद्मानिव संकुचितान् व्यधात् ।
किं नैतेन समानीतो बह्वापि हजगखराः । इति रोषं सुते राजा पिशुनप्रेरितोऽग्रहीत् ।
पश्चिमाद्यागतं श्रुत्वा तमपूर्वाद्रिनिर्भ्रमं । बहामखानोऽमन्देहोमन्देह इवमोऽभवत् ।
प्राप्ते सुतेऽधिकं सोऽभून्न तदत्यधिकादरः । प्रत्यासन्नविनाशानां धीर्भीत्येव पलायते ।
अन्याभ्यर्थनया मन्त्रिसामन्तानां महीपतिः । वाचागताय पुत्राय ददौ दर्शनमात्रकं ।
नूनं स्वानुजभीतोऽभूत्तत्कालं सोऽन्यथा कथं । परिधानादिसत्कारं सुतमेवाकरोन्मुने ।
बहामोबाधते नूनं मत्पुत्रमिति शङ्कितः । स तस्मिन्नवकोपाग्निः शमीतरुरिवाभवत् ।
पानार्थं राजधान्यस्य तस्मिन्नवसरे नृपः । अकरोत्स मनो मन्ये मृत्युनेव प्रचोदितः ।
तत्र पुष्करसौधान्तर्लीलया काचमण्डपे । धावन् पपात नासाग्रसारस्रुतिविप्लुतः ।
कदाचित्तभुजिष्यैर्नीतः शयनमण्डपं । ध्वस्तस्वास्थ्यदशादर्शः संमूर्च्छन् शयनेऽपतत् ।
भिषजोऽस्याश्वमन्यासान् कोऽपि योगी चिकित्सकः । विपोत्कटौषधस्तस्य यतते स्म कदर्थयः ।
तस्यौषधप्रयोगेन प्राप्तरागो दिवानिशं । काङ्क्षति स्म स्वमरणं क्षणमात्रं न जीवनं ।
राजधान्यन्तरे राजसुताः स्वजनकान्तिके । आयुःकाङ्क्षदंष्ट्रकाहितेषु स्थितिं व्यधात् ।
मुमूर्षौ पितरि ज्ञात्वा सहसा दर्शनागतान् । तन्निर्गमनिरोधाय द्वारधान्यां भटान् व्यधात् ।
स्वालयस्थोऽनुजोऽराज्ञाभयहर्षाश्रुसम्भ्रमः । करानिव रविस्तीव्रांश्चारान् सञ्चारयन्नभूत् ।
तत्काले राज्यलक्ष्मीः सा पितृव्यभ्रातृपुत्रयोः । द्वयोराशीत् समारूढा चित्ते संशयधीरिव ।
अथ कान्तेरहादायुक्तसंमन्त्र्य सचिवैः सह । बहामखानमागत्य युक्तमित्यब्रवीद्वचः ।
स्वामिन्देहधराशोऽद्य सकम्पं संवयस्त्वयि । सुस्वप्नोनामिधो भ्राता प्रयातः कीर्तिशेषतां ।
ज्येष्ठोऽधुनावशिष्टस्तद्वान् भज नृपासनं । स्वयं हस्सनखानाय यौवराज्यं प्रदीयतां ।
त्वत्पित्रा सहतायत्नाद्रक्षिता चकिता सती । सेयं त्वयाद्य नगरी पाल्या कुलवधूरिव ।
किमन्यत् पुरलुण्ठाकाः काकाइव बलिप्रियाः । यथागतं प्रयान्त्वेते कुशला मलिनत्विषः ।
इत्येति भाषिते तस्य कोपकत्वाधरोऽब्रवीत् । सुस्निग्धाञ्जनकस्यकलादुक्कल्पद्रुमोपमः ।
मद्देवादमखानस्य बाधितस्तदुपाधिभिः । परलोकमनालोच्य स्वार्थं मन्त्रयनूतनः ।
आदमस्य यथा भ्राता सेवितस्सततं मया । आनाथ्येन न कोऽराज्ञं यथा तस्य मयार्जितं ।
कोऽयं सहातपुत्रोऽद्य वद केवास्य योग्यता । अस्मिन् सत्यङ्के राज्ये योऽयं मत्परस्तु कः ।
स कनीयानहं ज्येष्ठो वयसा च गुणेन च । पृथिव्यां वीरभोग्यायां साम्प्रतं कोऽवसरोऽधुना ।

इत्याद्युचितं यन्ब्रोक्ता तं प्रापमोचयत् । यैः श्वयिनकन्योऽभद्राप्याथें जनमावनी ।
अप्राप्यितांस्तदा मत्या निराश्रममपद्यत ।
प्रत्यासन्ने मार्गे तद्रुजनाय य बद्धमुलस्य । कृपयाप्रवरत्यादो धृतिरिव येतो मतिर्भस्ता । १९०
युक्तमयुक्तं वाक्यं चेदयदीयशयान्वितः । तुरगार्थमेतं सर्वमहाखवन् स्वयं गतः ।
अपदास्तं नभिकस्थितरक्षिताशाननोऽगतः । क्षेपं सर्वनयाखयेन क्षिपं पिप्रपुरान्तरे ।
अपयाबाश्रदेश्वस्वदगनिथ्यमद्ध्वना । निक्तकमराज्ञे येदाकनिश्चक्कनेर्मर्दो ।
क्रमाप्रपक्लव्याप्य क्षिप्त नयोविक्रमतः । बालकालिबनपयोऽकायुक्तत्रा क्षार्शिनिम्रान् ।
अनभिमतया तेन तत किं किं न चारितं । नाक्षात् कोऽपि चिरं भो स्थास्यति तोश्रया पिशा । १९५
वरमश्च सुतेरशिराःश्य दत्तःखिन्नस्सुखं । इत्येकमेवं समोध्य वर्जिते नृपवत्सभं ।
आनुकाशुवमनोकल्पेनस्य प्रविशेः सत्र । चके सखावतां राज्यनिश्चये राजलनने ।
तत्र स्कन्दं प्रदाम्यामि वज्रार्मर्मिति दर्पतः । अभिमन्युप्रतीहारैर्निर्मिकायाभिवेष्टनं ।
अथ स्वच्छन्दवादीं स सुधा तर्षं सुतान्वितः । वज्रासमानो विवाणो निरगात्रगरान्तरात् ।
दृष्ट्वा महार्णवनर्णिनीभिक्षविद्भीषात्क्षमाकरं श्रयति सुस्थमतिश्चएकः । २००
तत्तस्य क्षाभयकरमकरांकदीपाम वोर्त्येण यः अमचिं गतभीश्रमर्यं ।
मत्वा स्वभ्रातृपुत्रस्य चरितं विनयं च सः । पितामितवयः पुत्रयोर्निर्व्यापारमराचरत् ।
यथैव दमवस्य निष्फाश्रमनर्थं व्यधात् । तथैवास्याभरताचैा न चिरेण फलत्ययः ।
राजाथ द्वन्द्वानामन्वे कृत्वा मांसि च माधवे । यर्वेऽष्टवत्सरिं श्रीङगादृितं श्रीपञ्चमीदिने ।
वैतालीऽस्मदद्दण्डसमममणिजनमण्डपे । तेनैवोत्पन्नकोपेन खण्डितोऽक्रियया नृपः । २०५
इत्युक्तः कोऽपि कोऽप्युत्पन्नोंगिताऽसम्मत्ततः । न्यवेद्य स्फोटापधेर्ध्वंसतद्विरसमगान्नृपः ।
केचित्तावेव कृतेन केश्यात् सुमवर्गिते । भूतेर्दुर्धिकिमार्थे कारितामिषजन्मरां ।
विष्वं मोसुखनेदेन कृत्वा मधानया तथा । वहिः कोटादेशादौ कृत्वा द्वारि च पार्थिवान् ।
येभ्यश्च राज्यतिलकं विंशामगतोऽपतोत् । पित्रासान पवित्रान्द्व्यं प्रमोदति केवरा ।
नूनं स पितृशापेन तत्तत्पापेन दूषितः । छिन्नोप्यद्य तापेन विलयं प्रायद्रस्तया । २१०
निष्कण्टकं पुरं ज्ञात्वा निःशङ्कोऽनूपनन्दनः । जनकं शिबिकारूढं स निनाय सवाजिरं ।
सम्प्रणिकाम्बराश्रीत्वा तं पटैरावृतं स्वयं । पितुः पादतले तत्र भूतलेऽस्य तरेऽविशत् ।
सर्वे स्वमुद्रिकामात्रमेतद्वेति प्रविन्नः । मुखावलोकनं कृत्वा तस्मिन्मृदुरिकां जडः ।
गर्भे तत्र समापूर्ण्य शिलां सच्चोभृतां व्यधुः । कठिनोऽयमभूद्द्यु जनाभिर्य्येव सूचितं ।
यदन् विवकामाध्य ज्ञातवीजवरादरात् । मत्वा सानिसदापानां सुकरीकृतदिशुवाः । २१५
तद्राज्यं स्वपकालीनं प्रमादसुभगोर्जितं । पवित्रन् मेवकानाथ स्वप्रत्यर्गापितर्यपि ।
पारिषोभावया छिन्दुकामगतां च भूपतिः । कान्तं मौनं यथा येन प्रशंसन्ति च केचनाः ।

पुराणधर्मशास्त्राणि श्रीवैद्यायाद्विर्व्यचनाः । प्रत्यतोऽभ्यनेरायोधामिनीषु प्रजागरः ।

दोषाकुलाः परस्परद्रोहभयाकुला ये घूकादयो दिनपतेरुदयं हिपन्ति ।

तस्मिन् समुपति महाद्विरप्रकाशे निशाभ्रमन्ति विपिनेषु मुदान्दुःखाः ।

दृष्ट्वान् मे प्रकारादीन् ज्ञात्वा निशाम्बिनिष्टधी: । नामोऽन्येषुः बहुशोऽपि कारागारान्तरे न्यधात् । ११०

निर्व्यत्यान्यक्रियां मन्त्रो च पितुर्थवासिनीं । राज्याभिषेकसत्कारं चक्रे योजमभिरिदिनैः ।

घूकादयो नमसि यन्ति परानयत्वाञ्चावन्प्रदोषकमयाप्तसुखप्रचारः ।

चाज्ञाप्रकाशविकदोर्विलसत्प्रतापोभास्वान् वाक्षुदयं कुरुते सुधयः ।

इति जैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां राज्यदेवराजाधराज्यहर्षागमवर्णनं नाम द्वितीयस्तरङ्गः ॥

॥ अथ श्रीवरपण्डितकृता तृतीया जैनराजतरङ्गिणी ॥

॥ तृतीयस्तरङ्गः ॥

शिवाभ्यामस्तु नमस्तस्मै त्रैलोक्यैकमहीभुजे । अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यैश्वर्यदमायुषे ।
भूतं यद्राज्यवृत्तान्तं वर्तमानं करोत्यलं । स्वशाग्यागम्यप्रकारेण वन्द्यो योगीश्वरः कविः ।
प्रतियहानुग्रहात्मा भुक्ता यत्कृपजीविका । तत्कृतं स्वयं निष्कृत्यै वक्ष्ये श्रीवरपण्डितः ।
स्वगुरुद्दृष्टग्रन्थावधिपदिभवशेषकृतेः । येयं कथा न वैराग्यं सूते राजतरङ्गिणी ।
राज्यवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणवर्णना । धन्याः द्रष्टुं नु महान्तः सुधिया योजयन्त्यपि ।
काव्यशोभिनवदेवेयं कृता स्तुत्यै भविष्यति । इदृशं ललितं काव्यं कुर्वन्त्यन्येऽत्र पण्डिताः ।
ततः श्रीहसनोराजा यवनोऽर्जितवाचनः । श्रीकन्धरपुरीं त्यक्त्वा पित्र्यां प्राकारसुन्दरं ।
अगमज्जैननगरं पितामहविनिर्मितं ।
सिंहासनोपविष्टस्य निर्मलाम्बरभूषणः । बभौ कुवलयानन्दो शशीवोदयपर्वते ।
मेलकोऽयाक्लुदायुक्तो विधाय तिलकं स्वयं । सौवर्णकुसुमैः पूजामकरोन्नवभूपतेः ।
रौप्यासनसमुद्धान्तः कृत्वा छत्रपिधानकं । एकमेवातपत्रं श्रीरत्नखण्डमभूषणं ।
चित्रं नवनृपस्यास्य मुखचन्द्रावलोकनात् । नगराननपद्मानां विकासः समपद्यत ।
अभिषेकक्रियारम्भहोमधूममिषाद्ध्रुवः । हर्षेऽवोद्गतो राज्ञो मुखोच्छ्वास इवाबभौ ।
वाद्यमानो ज्ञातातोद्यतोद्यप्रतिरवच्छलात् । सुप्रसन्ना इवाख्यन् प्रांशुः पूर्णाशिषो दिशः ।
ध्वजमालावभुर्दीर्घस्फुरद्रक्तपटाञ्चलाः । ज्वाला इव प्रतापाग्नेर्निर्गता नवभूपतेः ।
छायाकुसुमकाम्यास्ताबभुः येताः प्रविस्तृताः । चिरात्स्वगुणराज्याप्ता हर्षहासा इव श्रियः ।
कौशेयेऽस्त्रान्तराञ्चले सेवका नवभूपतेः । स्फुरद्बाह्यतरङ्गस्य तरङ्गा इव तेऽद्द्युतन् ।
कार्पासकपरीधानं यत्र यत्राभवत् पुरा । तत्र तत्रास तद्राज्ये कौशेयकस्य योऽमहान् ।
राज्यलाभे धनलाभे स्वर्णस्येव महीपतेः । प्रत्यापहारकाद्यमर्हं दुष्टमेवाखिलं यतुः ।

रविः प्रदीप्तः कुरुते प्रकाशं विभाति तस्मिन् यदि सूर्य्यकान्तः ।

तस्मात् समुत्पन्न च पावकोऽन्यत्तमोपहः किं न करोति कार्य्यं ।

आसन् पितृपितृव्याद्या यत्नते विफलश्रमाः । पौत्रेण दैवतः प्राप्तं तद्राज्यं मनकवक्त्रकं ।
पितुः पितामहस्यापि पितृव्यस्य च सम्पदः । भाग्यभाजं नृपं प्रापुस्तूर्णाः सिन्धुमिवापगाः ।
यद्दर्शनपरिचयं सोऽभवीत् मत्सरोज्झितः । यद्दर्शनक्रिया यस्मिन्नैकमत्यमिवाययुः ।
भूपतेरहमदायुक्तो नियुक्तस्सर्व्वकर्मसु । साचिव्यं पुत्रसंयुक्तः पुष्पोपुक्तमदात्करोत् ।
अथ प्रथममेवाहमदायुक्तं मलिकं नृपः । सग्रामग्रामनाथानामप्रमेयस्वामिनं व्यधात् ।
पुत्रोऽस्य नौरुजा युक्तो द्वारपालादिकार्य्यभाक् । इषिकाममजद्राज्ञं सदामविभवोर्जितः ।
पानलीलान्तरे तत्र प्रसादामृतवर्षिणा । येन दारिद्र्यदावाग्निः केषां न शमितः क्षणात् ।
वहिर्देशस्थिते राज्ञि वाक्ये सन्धिवकोऽभवत् । स ताजिभट्टामलेकमतः प्रापान्तरङ्गतां ।
नियहानुग्रहव्ययः समये राज्यविग्रहे । दण्डकृत्याधिकारेण राज्ञोऽभिज्ञेव सोऽभवत् ।
अधिकारनदी पूर्व्वं स्फुरन्ती शतधाभवत् । तदा द्वितीयवा तृष्णा तस्मिन् हतपदा बभौ ।
अन्येऽप्युत्थावचान् ग्रामान् जोनराजानकादयः । पूर्व्वसेवानुसारेण प्रसादं प्रापुरन्वहम् ।
श्रीमल्लेकाह्वदस्सर्व्वकार्य्यं स्थितिमब्रवीत् । तां नादरलवयद्राजा सेलां सिन्धुरिवोल्बणः ।
पित्र्याः पैतामहावापि विरुद्धा यन्त्रमेऽवसन् । भट्टहेमं धिया तस्य तेषां निष्कासनं व्यधात् ।
सर्व्वदर्शनसंयुक्तान् नृपो मन्त्रिविधेयधीः । पितामहसमाचारं प्रावर्त्तयत मण्डले ।
स्वामी क्षमी हतश्रद्ध मन्त्री भक्तः स्मयोज्झितः । संयोगोऽयं प्रजापुण्यैः सुचिरेण निरीक्षितः ।
उत्थासनेषु मार्गेशठक्कुरादीन्निवेशयन् । तद्भृतश्च राजार्थे स निषण्णोऽभवत्तदा ।
हितं प्राणपणेनापि प्रभोस्तस्यादयव्ययं । मेरुसर्व्वदंतस्मिन्नाभवद्भक्तिखण्डितः ।
मठाग्रहारसदननिर्माणातिथिपूजनैः । नृपोपचारैस्ताकस्य मनैषीत् सर्व्वसम्पदः ।

कमलममलं दृष्ट्वा श्रीमत्स्वकोषविभूषितं मयपितुमथ प्राप्तो यावन्मदान्धद्वारणः ।

प्रकृतिमलिनस्तावत्तस्य प्रबुद्धसरोवरे श्रवणचपलोबन्द्धो याति स्वयं मधुपेश्वरः ।

अत्रान्तरे स बहामखानः पितृव्यमोचितः । देशान्तरोद्यानं त्यक्त्वा युद्धायागात्मदोद्धतः ।
तद्बलान्तरमेव्यासीवयत्तव रणक्षणे । इति संवेर्धताश्चन्तमकुर्व्वताः प्रजाः ।
कर्णाभ्यन्तरतः सैन्यानुशाद्य कटकोत्कटः । क्रमराज्यपुरं प्राप्तः क्रमराज्यजिगीषया ।
तावदन्तिकमुत्तीराजा स्थितोऽवन्तिपुरान्तरे । तत्प्रत्याहस्तिवार्त्तां तां श्रुत्वा तूर्णं न्यवर्त्तत ।
राजा स्वयपुरं प्राप्तः पितृव्यागमविह्वलः । आनीय सचिवान् सर्व्वान् सभान्तरिदमब्रवीत् ।
पितुः क्रमागतं राज्यं पुत्रस्येत्युचितं मम । कोऽयं पितृव्यो ज्येष्ठोऽपि कनिष्ठोनिर्मितोद्यमः ।
अथवा वीरभोग्यायां भुवि कोऽयं नयोदयोः । युद्धेन विजयी यः स्याद्राज्यभाक् सोऽस्तु मण्डले ।
श्रुत्वेति नृपतेर्व्वाक्यं प्रत्युक्तमंत्रिनायकाः । ये तेऽप्याहमहामात्यास्तदर्थं विधिना यताः ।

कोऽयमल्पबलोऽस्त्येकः स्यामोद्धा स्थानपरिच्युतः । किन्त्वसावपरो नास्ति यमित्युभयचेतसा ।
अस्मुमेव मिलन्त्येते यदि किं क्रियते पुनः । तच्छ्रुत्वा कोशग्रामयोमितो गत्वा वहिस्थितः ।
देशमाक्रम्य नः कार्यं सिध्यत्येवाचिरादिति । श्रुत्वेति मन्त्रिकः प्राह भूपं तत्र सभान्तरे ।
तिष्ठत्वत्र भवांस्तावद्धीमन्मन्त्रिसभान्वितः । स्वकीयादस्मदागोयां जेतुं तं विहजामहे । ५०
ते चिन्तिता वयं यामः पुनस्त्वंसबलान्विताः । कोऽयं तन्नाम कस्य सहायः किं करिष्यसि ।
श्रुत्वेत्यादि मतं तेषां विविधं निश्चयोज्झितं । मन्त्रिकाद्धारमन्त्रेण कर्तव्ये प्रत्यपद्यत ।
पितुः पितामहस्याथ सैन्यं हृत्वा निजान्तिके । पैतृव्यान् सेवकान् स्वांश्च दत्वा तत्पदलान्वितान् ।
मल्फिर्यडामरांस्ताजिभट्टादीन् व्यसृजन्नृपः । योद्धुं बहामखानाय मावरीदेशवासिने ।
अथ स्वल्पबलानेतान् जेष्यामीति त्वराकुलः । तावद्बहामखानस्तु प्राप दुर्गपुरान्तरं । ५५
समागतैः क्रमाद्ग्रामैरपि राजमहत्तमैः । स्वात्मानं वञ्चितं मेने तज्जिराशो नृपात्मजः ।
तद्दिने राज्यलक्ष्मीस्था पितृव्यभ्रातृपुत्रयोः । द्वयोरासीत् समारूढा कोष्योस्तन्देहयोरिव ।
चौरादवाप्यकारोघे देशाभ्योपगतप्रियाः । तुतुषुश्चकभावाद्यांस्तं श्रुत्वा काश्मराज्यजाः ।
अथ जैनगिरिं यावद्धावयो तद्रणाकुलः । दूतस्तावत्समागत्य भूपतेरिदमब्रवीत् ।
देव बहामखानस्य सनयोनयविच्युतः । युयुत्सुस्त्वमरं बद्धः करीव मदनिर्भरः । ६०
पतितं तद्रणोद्याने त्वद्दलोद्धृतमानसे । तत्प्रजेऽनुचरैः स्वानः पीथे पर्णैरिव द्रुमः ।
ततस्त्वत्स्वमेराद्यागर्जन्तस्त्वन्त्यनायकाः । दृष्टमेघादिवायातास्तुरुष्करवर्षणं ।
धन्यास्ते साध्यमरणाश्शरणाः स्वामिनः पुरः । स्वस्वामितप्रसादानां जीवं यत्तृणवज्जहुः ।
तच्छङ्कुद्धे क्षणमवेक्ष्य मितप्रसादं प्राप्ते क्षणे जहति ये निजजीवरत्नं ।
शक्त्यापि पुण्यनिकरानिव संविदन्तोधन्यास्तएव कतिचित् प्रभुसेवकेभ्यः ।
अथो देवस्य माहात्म्यं यत्तत्रैव रणे भटाः । श्रिराममार्गपाथा ये तद्धत्याः प्रलयं ययुः । ६५
इदं चित्रतरं यस्य कटके कोऽपि नो मृतः । किन्त्वसान्द्रदनिर्मुक्तशरायफलमन्विजात् ।
निष्कष्टुं माशकल्पोद्यात् खड्गं स्वानो रणोद्यतः । तेनापतायुधः स्वानोदीनस्त्वद्भटवेष्टितः ।
चिताग्नलद्धवामारैर्मिथोपा समपद्यत । यावत्समेत्य कर्म तं प्राग्भन् कृपया द्रुतं ।
तं फिर्यडामरस्तावदरक्षदाक्रपञ्जरे । भूः पदुक्ष्णातिहृष्टिम्न द्विजोऽपि निस्तारायता ।
मृत्युभीतिरिति प्राभूत् किं किमस्यन दुःखदं । शीतवातभयोद्विग्ना मग्नाः केदारकर्दमे । ७०
त्यक्त्वा तं तद्भटा मग्ना गर्तांटाइव तेऽचलन् । अर्जिता सर्वसामग्री पामरैः परिलुण्ठिता ।
साक्रन्दश्च सुतं पश्यन्नग्रहैर्ध्वस्त विव्यथे । हयो चक्र च मे भ्राता क्व भृत्याः क्व महादिकं ।
मस्तुतः शत्रुभिर्बद्धः क पृच्छामि करोमि किं । वरं मरणमेवास्तु मा मास्तु मम जीवनं ।
फलितं वचनं मेऽद्य यदुक्तं जनकेन तत् । धिक्प्राग्निम्नामर्षिं त्यक्त्वा येन काचमणिः श्रितः ।
इत्यादि निन्दन् स्वात्मानं पश्चात्तापहताशयः । जीवन्मरणसम्पन्नः स्वानस्सम्प्रति वर्त्तते । ७५
पीथे तरुरिवोत्सन्न. फलपत्रविवर्जितः ॥ कुलकं ॥

राज्यं तव क्रमायातं दत्तं दैवेन भुज्यतां । कलितोधर्मविजयः सोऽयं भाग्यैर्महीपते ।
किमन्यत्तस्य कर्तव्यं यत्तु तूर्णं समादिश । श्रुत्वेति नृपतिस्तुष्टो दत्वास्मै पारितोषिकं ।
जयवादित्रनिनादोघैस्तूर्णं नगरमनोवयत् । चण्डेयुत्तुङ्गट्टालैनगर्यां कटकवेष्टितं ।
बहुग्रामस्थानमालिन्युच्छ्रितं भूपतेः पुरः । संग्रामविजयोत्थितं तत्कर्तुं सुभटव्रजं ।
सर्वां राजधानीं तामाददौ नरेश्वरः । जयावबोधितमुखरपौरान्तरगतं गतं । ८०
भूमेरभिषेचनं लज्जया च भयेन च । रणरणभटव्यग्रदत्तध्वजविभूषणं ।
दयालुनीचदत्तासनजीर्णवस्त्रावगुण्ठितं । मुखलग्नेषु भेदोद्घकालाष्टनवेष्टनं ।
अनलज्योतीर्वोच्छितं दूरात् पितृव्यं चक्रमेचत । भाग्यार्जितस्य भूमर्तुरये बहुसमाततः ।
दीनात्मा ददृशे पौरैः स्त्रियः कस्य विभूतयः ।
लोभाक्रान्तधियो विवेकमुचितं मुञ्चन्ति धर्मोचिताभुक्ता या मनसापि दर्पकलितास्तत्कर्तुं न शक्याः स्वयं ।
सन्तापाय भवन्ति सन्ततमलं नीताः परैः खेदतास्ता मा सन्तु भवेऽत्र चञ्चलचपला वेश्याद्वैताः श्रियः ।
उपेक्षितः पिता तादृगस्मात्स्यौ स्वार्थलिप्सया । ज्येष्ठोऽप्यावमतानस्य वाधितोपायवृत्तिभिः । ८५
दुराशयापरो भ्राता श्रियोऽनाध्यामवेक्षणात् । राज्यलोभाद्भागलुब्धेन तास्माद्रोषधियः कृताः ।
अद्यैतेन फलं प्राप्तं तदधर्मविनिश्चयात् । दृष्ट्वा बद्धं तमानीतं स्वागमित्यवदज्जनः ।
केऽप्युत्तस्य पितुः शापाद्विमूढस्तमपश्यत । तथाहि तं पिता जातु पितृद्वैधे रहोऽब्रवीत् ।
राज्यं त्वदग्रजाभ्यां मे नाथितं वैरतो मिथः । तथाप्यनिष्टौ द्वावेव मम चिन्ताज्वरप्रदौ ।
तदेतौ विनिवार्याहं युक्त्या देशसुखाशया । त्वामेव सङ्ग्रहीष्यामि त्वं मदेकाश्रयो भव । ९०
श्रुत्वेति प्राह तं साधं जातु चेद्धातरं त्यजे । यताज्ज्येष्ठोऽस्मि मे त्विष्टो द्वयोः किं न करिष्यति ।
श्रुत्वेत्याशायजं हन्तुं त्वयेच्छसि त्वां स रक्ष्यति । प्राप्तप्राघुणहस्तेन भुजङ्गमिव वेश्मगं ।
सिद्धकार्यस्य पुत्रस्य बाधते यदि का गतिः । तच्छ्रुत्वा भङ्क्तमास्य शोकेनेत्युत्तरं ददौ ।
विद्यातीर्थे श्रुतपारचिन्तास्वाध्यस्त्यतीर्थे गङ्गातीर्थे सकलमुनयो योगिनोऽध्यात्मतीर्थे ।
लज्जातीर्थे कुलयुवतयो दानतीर्थे वदान्या धारातीर्थे धरणिपतयः किञ्चिदं स्नापयन्ति । ९५
तदाकर्ण्याब्रवीद्राजा सक्रोधं तं दुराशयं । बन्धुधा युद्धदृष्टोऽसि साधं यथास्मि तत्क्षमः ।
वराकः खड्गधाराधीं तव त्वमपि दर्पितः । किं वच्म्युत्पाटने योग्य नेत्रे पश्यामि दुर्धियः ।
तदेकत्र नष्टस्त्वं भवस्तादुश्रयोऽचिरात् । इत्युक्तमखिलं पित्रा यत्तदद्य फलितं वचः ।
तमीक्षेति कथा लोकः सशोकोऽप्यकरोन्मिथः । इति षष्ठामयस्थानपराजयः ॥
यथोचितैर्दानमानैस्तोषयित्वा निजं बलं । तस्मिन्नेव दिने राजा तुष्टो नगरमाययौ ।
बद्धं रिपुं समादाय नौकारूढं सुतान्वितं । श्रीजैननगरे राजवाधे स बन्धने न्यधात् । १००
अभवन्ती नृपतेः प्रीता दर्शनात्तत्प्रदर्शना । अमन्यत रणोत्तीर्णं पुनर्जातमिवात्मजं ।
प्रहितो धामसम्बन्धाद्भूपतिः कतिचिद्दिनैः । हस्सावतारवीरादीन् कारागारान्तरे न्यधात् ।

पापोमल्लिकटाजकः पद्मराजङ्गदेवजः। पुनश्चाटुकमन्येव तत्तदायाथकार्य्यभूत्।
पुल्काचमुद्रादानादिप्रपञ्चाश्चितवञ्चनः। तुमुलयकता येन देवेऽग्रेपो विलुम्पितः।
अभिमन्युप्रतीहारः स्वतन्त्रोमन्त्रिमण्डले। स देवस्यापि साम्यमभजद्दर्पितः। १०५
लोचप्रतिग्रहश्चैवदत्तहस्तिः पदे पदे। लुब्धस्तु निजमातृत्राणमनाशीभोजनं चधात्।
शस्त्रोराजग्रहायवः पितृव्यावन्धनस्थितः। तस्यापच स्थिते कोऽपि नीत्वा देशान्तमाचरेत्।
इत्यादि प्रेरितोऽनेन नेत्रवुद्धिर्नरेश्वरः। कुड्मावञ्जानवाताय नेत्रोत्पाटनमादिशत्।
तस्य तूर्णं चिते नेत्रद्वये तस्मा मलाक्तिकां। जैनराजानकोलोहीं दृष्ट्वार्थमदापयत्।
नैर्गुण्यादविदन्नर्थ्यसमुदायस्य च या व्यथा। कथं न शक्यते वक्तुं यथार्थं मादृशां गिरा। ११०
दुर्नीतिमवदन् केचित् केचिदीश्वरजृम्भितं। प्राक्कर्मपाकमपरे नीचसङ्गमथापरे।
केचिद्विभववैशम्यं कातरत्वमथापरे। तदन्धकरणं श्रुत्वा कोऽप्यवाच्यगिरोऽब्रवीत्।
मानुष्यं मास्तु तस्मादरं प्राकृतवेश्मनि। राजगेहेऽस्तु मा जन्म कस्यापीति न कोऽवदत्।
स्फुरच्छ्राम्यमसृङ्स्रावममप्रेमापयत्पथः प्रायाविति विमुक्तिद्वारकलया कालं विशालं चणं।
दौर्भाग्यादितदुर्गतः स्वतिनिजप्राच्यप्रकर्षोन्नतेस्तत्र प्राप्तमहाभयस्य न भवेत् स्वप्नेऽपि कल्पोपमः।
कथःप्रद्युम्नवद्धास्थोऽन्धमत्यैव बन्धनैः। स्मरन्निभवयामन्योमनयश्चैकमायुषः। ११५
नायं गीतैर्विना जातु वर्त्तते स्म गृहान्तरे। इत्थं तस्य चाराचाप्तिर्द्वास्थाजागरणं व्यधुः।
योऽभूत्सक्ष्यागृहे नित्यं सर्वाङ्गे सेवकैर्वृतः। अभूवन् केवलं तस्य भृत्याश्वटकमत्कुणाः।
चिताभावनयोग्यस्य वभूवुर्दुर्लभाः स्वरैः। दृष्टास्तएव तद्देहे लूतातन्तुविनिर्मिताः।
यद्वपुः कोमलं पट्टतल्पशय्यामभूषयत्। तदा तत्तस्य भूपृष्ठेऽशयिष्टादृष्टविष्टरं।
दीयतां दीयतां तस्य वाणी या त्यागिनः श्रुता। विपर्ययेण सैवाभूत्तत्तदद्दयथाचने। १२०
गतं स्वाम्यं हता भृत्याः प्राप्तः परिभवो नवः। बन्धनं प्रद्युम्नावर्त्मन्नेत्रोत्पाटनतो व्यथा।
इत्येकः स्मरन् दुःखं योऽन्धोराजसुतश्चिरं। नाशासीत् स्वात्मानमुत्तमपरं प्राकयास्वपि।

कोषोऽग्रं कमलमेत्य नवं ममत्वाद्दृश्चिन् रमेऽहमिति तुष्यति चञ्चरीकः।
दोषानुवन्धमधिगम्य निवद्धमुच्छिंत्सैव नाशमुपयाति विधौ विरुद्धे।

राजधाम स्वलीलार्थं निर्मितं तेन यः स्वयं। तदेव बन्धनायाभूत् को वेत्ति भवितव्यतां।
इत्थं वर्षत्रयं तावदनुभूतमहाव्ययः। चक्रित्रिपतनक्रीडात्क्लिन्नैव चयं ययौ। १२५
देशकालमनालोच्य वैरं यः कुरुतेऽरिभिः। स नश्यत्यचिरेणैव श्रीमल्लीमण्डितोऽपि सन्।
अभिमन्युप्रतीहारस्तत्त्वस्त्रोत्यमत्याकुलः। चञ्चलपत्रं प्रवलं नापचिह्नं स निष्ठुरः।
स्वातन्त्र्येण स्फुरन्नाम्नि स्फुरदाकृष्टताडनं। दर्पाद्दायुक्तपत्त्रस्य सूचीवाचितगात्रोऽभवत्।
उपायान् कुर्वंस्तांस्तान्स्वकोपेन मन्त्रिणा। बद्ध्वा तं मन्त्रिकानाथ नावाधिश्वरः क्वचित्।
एकदा तद्गृहं गत्वा सर्वं श्रीविजयेश्वरे। तद्गिरा नृपतेराज्ञयान्यमन्त्रसमबन्धयत्। १३०

अभिमन्युः स्वयं ख्यातः पाण्डवापाय तत्सुताः । हम्मालवस्तदाभूवन्निमित्तं विविधा विधेः ।

यस्याहवे मुखमवेक्ष्य महाकलेहा दूरं प्रयान्ति बलिनस्तु रिपोर्मुखौघाः ।

दर्पोद्धिरेषोऽपि न निश्चितकूटचक्रं कष्टं शिरोऽत्र मलमुत्सहते खलेन्द्रं ।

सपुत्रं हनयमेवं बद्ध्वा नौकान्तरे ततः । ताजिभट्टः समानीय कारागारान्तरेऽक्षिपत् ।
यादृग्व्यग्रामखानाय कारबन्धनृपतेरसौ । वर्षेणैकेन तादृक्षं सैन्यात्पाटनमन्वभूत् ।
यादृग्व्यग्रामखानस्य व्यथाभूदनिदृग्व्यथा । अनिन्द्यत्तादृशीं सोऽपि वक्तुं मान्येन शक्यते । १३५
यस्मिन्नेव दिने यस्मिन्मासे विनिघ्नमाननीत् । तस्मिन्नेव दिने तस्मिन्मासे सोऽपि समाचरत् ।
सोऽपि वर्षद्वयं भुक्त्वा सपुत्रो नरकव्यथां । बहामखानवद्द्रोहस्य नाम्नश्चोपयत् ।
अद्येव महम्मौ धन्यौ याभ्यां मत्कुलवैरिणः । सर्वस्वहरणं दृष्टं मरणं जैनभूपतेः ।
इत्युच्चैर्निष्ठुरं यस्य दुष्टात्मा कृतकुत्सनः । तद्द्रोहकलमापापो तयोर्मानोऽभवत् फलं ।
चिन्तितं जैनभूपेन सम्यग्रं नैव यत्पुरा । हेलयाख्याय पौत्रेण कृतमित्यवदज्जनः । १४०

यत्कर्तुमिच्छति परापचयं मनुष्यस्तेनैव तस्य नियमेन भवेद्विनाशः ।

अट्टे बिभर्त्ति हरिणः परतन्त्रबुद्ध्या शार्ङ्गीकृतं तदिषुभिर्हरते तमेव ।

हट्टोरम्यश्चिरमुपवने वंशवाटो जनौघै नानावर्णैः स्तृणगणगुणैर्भूषितो भूरिपत्रः ।

तत्रान्योन्याहननजनमाकृष्टुगभ्युत्थितोऽग्निर्यैर्मैकाग्र्याद्दपवनगतं सर्व्वमेव प्रनष्टं ।

या कारकसभा रम्याभवच्चालमहोभुजां । अचिरेणैव कालेन सर्व्वा स्वप्नोपमाभवत् ।
कष्टं मल्लिकआदोऽयमन्यं स्थानमिच्छति । राज्यार्थमिति केनापि राज्ञोऽपि पैशुने कृते ।
सर्व्वस्वहरणं कृत्वा कारायां सम्प्रमादिशत् । श्रुतेन तेन यद्विष्टोन कः सौख्यं समाचरत् । १४५
आक्षेपैरर्जिता यद्यत्तेन सौन्यायवर्जिता । तद्दराक्षेपतस्तस्माज्जीता राजाधिकारिभिः ।
उत्कोचमुद्रादानादितस्तदायासकारणात् । स विपत्पतितो नाभूत् कस्यापि करुणावहः ।
कदर्यहस्तेक्षणसौख्यनिष्ठं निजात्ययमुष्टं प्रसभं धनं यत् । कष्टेन निर्याति तदेव कष्टं सूचीभगं लिङ्गमिव प्रविष्टं ।
एकैकं सञ्चितं वस्तु कष्टं कष्टेन तत्करात् । नियुक्तः पीडनं कृत्वा विनाशान्तं समर्पयत् ।
पूर्णमापितमल्लिकआदाद्या हसनशाश्वथाः । बन्धनस्याश्चिरं भूत्वा ते सर्व्वे प्रलयं ययुः । १५०
तत्तद्राज्यहिताकाङ्क्षिकुले तस्य क्षयावधिः । शापः श्रीजैनभूपस्य प्रचारितभुजोऽभवत् ।
मन्त्री राज्यविवर्द्धनं कुरुत भोस्सत्यं मुने सन्मिणो नायं स्वामिनि कुर्व्वतां नहि सुखं स्यादः परत्रेह च ।
येयैर्जैनमहीपतावपकृतं पुत्रेण भृत्येन वा तेषां फलमीदृशं तदहिता मात्सर्यधीसञ्ज्वता ।
अन्येऽप्युपायवाचास्य सेवका ये तदाभवन् । तदनिष्टकरास्सर्व्वे तदन्तेऽपि प्रमिम्यिरे ।
यावद्वर्तति वसन्तस्तावद्विलसन्ति सन्त ते भङ्गाः । तस्मिन्निह नष्टे भङ्गच्छाया नु चेष्टन्ते ।
पूर्व्वं जैननृपस्येदनामीरादीन् समागतान् । पैगम्बरान्वये जातान् पूज्यान् ज्ञात्वा महागुणान् । १५५
प्रोत्साहनकरस्वर्णदर्शितानुसयत्कृतीन् । सम्पूतादानमानेन यांस्तान् राजाधिपान् व्यधात् ।

तेभ्यश्चेदश्यमालादीन् राजा ज्ञात्वा तरङ्गिताम्। प्रत्यनुष्ठबदा देशान्तरमवस्थयत्।
स सेन्द्रमानसिन्धो धन्यो गण्यो बुधि मनीषिणां। योविचार्यायतिं राज्ञि हृति देशान्तरं ययौ।
सुतोपनयनाद्राज्यस्पृष्टिरं धैर्यपाथितं। बज्रकपाधिराजाधिपत्यमित्युक्तो ऽजयत्।
हृतस्तोभ्रमस्तस्ते केचिद्विक्रोपुरं ययुः। केचिदिक्षवर्त्ताभन पुनर्निष्काबिताश्चपि।
सागमम्न वहिर्दृष्टे माघे मधुकरा इव।
प्राप्ता ये परदेशजाः क्षणभुजो देशेऽत्र सम्पत्सुता गर्भीत्यादिव विस्मृतास्मचरिताः कुर्युः प्रजापीडनं।
ते तत्पापभरेण नष्टविभवा निष्काशिताः स्वामिना गच्छन्ति प्रदहृष्टमानतुलनां तत्कोत्रमात्राकुलाः।
राजानकैश्चकुरैश्च सर्व्वागंपतिर्मिश्च। निवङ्गुष्टानयमन्यहतैक्यामलिकोऽभवत्।
सर्व्वतन्त्राधिकारेण राजतन्त्रमर्थापितं। ताजिभट्टाय सखेको मुष्टिबन्धमिवाकरोत्।
पुत्रीकृतोऽयं मदंश्यः सदाकथ्यात् स्फुरत्सलं। इति तस्याचमिष्टादौ सखेकः स्फूर्जितं न कं।
समारं वीचते स्वयं मार्गोऽपि अवंसिरः। समारं चैदनिर्मुक्तिदन्तपर्यार्हितां व्यधात्।
तन्मार्गेशापतं राजा ममते न प्रसन्नधीः। अभ्यर्थ्य ताजिभट्टाय मखेकस्तामदापयत्।
अथ चक्रिरोऽपि मार्गेशः क्षितिपालानुरोधतः। स्वायजार्पणमेतस्य चकमे नयदक्षधीः।
चक्ररोका दर्वाधानं कुल्याइव महोदधिं। भाग्यभाजं समायान्ति कलत्राणि च सम्पदः।
तां मार्गेशकुलोद्यानकल्पवल्लीं फलप्रदां। तैस्तृर्णगुणैः पूर्णां महोत्सवीमिवासदत्।
सेद निष्काशनं नैव सम्पत्तं जेमभूपतेः। देवस्वैरस्य पौरुषेण हृतमित्यवदज्जनः।
हृते निष्कण्टके देशे सन्निकाश्रादमन्ततः। प्रतिहारसिकोराजा तत्प्रभा च तदाभवत्।
विश्वशोभसंदर्शना व्यथाचादिमङ्गलाम्। नापरामपदीक्षितां सौराज्यसुखितोजनः।
पश्चात्तद्वसरे राजा निर्ममे निर्ममेऽचिनः। दिद्दामठे नदीप्रान्ते राजधानीं मनोहरां।
धन्याश्चमन्या किं प्रून्यादस्येवाम्बुनि बिम्बिता। स्फुरचतुष्किका हर्म्यैर्नृत्यतीव दिवानिशं।
सदंशेन कृता केनापीदृशीति विदूषया। स्वर्णे स्फुरच्चलात्ध्याः प्रासाद्यौघा दिवाकरः।
यत्काहृतिसकोणस्यदारुगादजमूर्त्तिभिः। नक्षाच्चमेतालायान्ति पक्षिणस्तत्रभोध्वना।
गोम्पवातोनाभिधा राज्ञो माता दिदेव देवता। विशालां धर्म्मशालां साध्यकरोन्मठसाख्यया।
यत्प्रेम नृपस्पृष्टा मातामहचमागतः। पञ्चमेकं यथाभूरिच्चयशालिमचोत्सवं।
प्रतिष्ठामर्कुनिष्पन्नां निर्लोच्चानुचिनां नृपः। नगरे पितृपुण्यार्थं स्नानगारं निनिर्म्ममे।
कुलोद्भुरणनामस्य तदभूमौ महीपतिः। वक्रिदत्तं नवं चक्रे राजवासं मनोरमं।
विजयेशनदीप्रान्ते राजवेश्म नवीकृतं। भाति भानिशचाम्बरज शारावलेरिव।
कृतं यत्र स्फुरत्पंच वितस्ताम्बुनि विम्बितं। प्रेक्ष्य तुष्टैःसुरैर्मुक्तमिव सौवर्णपङ्कजं।
भाति सुखपुरे राजधानी राजविनिर्म्मिता। पुरातनीं परां कोशीं हसतीव सुधासिता।
राज्ञा कृतेरनपकाशे शोधाने राजसंमतिः। यदृर्मनादनेकानामूनं स्वमभिनिन्दति।

प्रतिष्ठा विहिता राज्ञा नवा या निजमण्डले । मन्यास्ता वर्णिता नाथ पण्डोरकतो मया । १८५
दिद्दामठेऽन्नदायुक: कलातुलक्षणविक: । मणेदाहजिरोद्दारभित्तिभिर्विराजितं ।
स्नानगारेति विख्यातं धर्म्मवासं विनिर्ममे । येन नानादिगायातजनस्यधिकशालिना ।
दिद्दामठपुरं सर्व्वं यथा येनाभिरामता । प्रवेशे नृपमार्गोय पङ्क्तिबद्धलयं ।
दृष्ट्वा यतिपुरग्रामं सर्वं यत्रावतारितं । शाहाभिधाख्य भार्य्यापि मठं सुलतकण्ठं ।
खेरीविषयमार्गान्तर्निर्ममे यप्रतिश्रयं । तत्पुत्रो श्रीहजाजुक: कला धर्मेमठं नवं । १९०
नगरात् खिसिका यावत्सेतुं नवं व्यधात् । मद्वीपे वति यो दनि सर्व्वेषां पुरवासिनां ।
सम्यनिर्म्मितदीर्घाम्बसेतुबन्धकुलहलं । भ्रातरावपि तौ धन्यावन्यौ रियकमूषको ।
व्यधातां क्रमराज्यान्तर्मठौ बोधमनोहरौ । तज्जिमहोऽपि भूपालवाक्यविभवोर्ज्जित: ।
करालविषये जैनपुरीमध्ये मठं व्यधात् । कुप्पदीनपुरीमध्ये चक्रेऽम्बरपना नवा ।
इन्द्राऽपीश्वेन तस्योऽपि भवेत् कर्म्मकुठवली । एहराजानकोराजसभायामधिकारभाक् । १९५
स्नानगारं स निर्म्माय बलाद्धमठकान्तरे । नव: पितृविहाराख्ये निजकभुवोऽन्तरे ।
येन लोकार्त्तिहृच्चक्रे विहार: स्फटिकोज्ज्वल: । मठाद्यहारमस्जिदविहारस्थपंक्तिभि: ।
त्रिंशद्विग्रामप्रतिष्ठाताम्मण्डले येन कारिता: । सर्व्वदर्शनपक्षप्रतिपादितदक्षिणे ।
प्रतिष्ठार्थ्यक्षणे येन कोटिरेका व्ययीकृता । स फिर्य्यडामरो जैननगरे मध्यसुन्दरं ।
मणेदाहजिरोद्दारं स्नानगारं विनिर्ममे । ज्यायस्थातोना राजवल्लभा विभवोज्ज्वला । २००
मृगवाटाभिधस्थाने मठं दग्धं नवं व्यधात् । मोमारसातोना राजमहिषी खधनैरयं ।
राजधान्यन्तिके जैननगरे स्वमठं व्यधात् । अयरालाभिधा राजपुत्री राजान्वयोदिता ।
स्कन्धरपुरप्रान्ते स्नानगारं नवं व्यधात् । श्रीजैननगरीयस्य मणेदाहजिरादय: ।
भान्ति प्रतिष्ठा यश्चैता: पुण्यकीर्त्तिमनोहरा: । कर्म्मसत्यधिकारस्थो नापित: फेरठक्कुर: ।
विजयेशनदीपारे मठं चारुतरं व्यधात् । सव्यभागवतिस्थाने विहारं विजयेश्वरे । २०५
योधर्म्ममग्नानुपकर्त्तुधर्म्ममार्गदवाग्भा । प्रासादं सङ्घमेराख्या भ्रातरोऽस्य वणिग्वरा: ।
भीमस्वामिगणेशस्य व्यधु: शैलमयं नवं । तद्गणेशालयं दृष्ट्वा वेष्टितं सुधया सितं ।
देवात म्लेच्छमुखं स्विन्नं भवत्येवासितं मतं । अन्येऽप्युत्सवदा वेश्मप्रतिष्ठा विविधा व्यधु:
याभि: स्वर्गोपमं भाति मण्डलं वेश्ममण्डितं ।
देशेऽस्मिन्विभवोऽभवन् कति न ते ये: सद्व्ययार्थं वयस्यंनीतो न ततोऽन्येरुपचराविकारिणो कारिणो ।
सोऽहं लब्धपद: करोमि यदि नो धर्म्मं प्रतिष्ठादिभोगिनो यस्य सुतोऽपि राविति मति: पुण्यात्मनो जायते ।
कैपादोपे नरेन्द्रस्य वेगादपि समुत्थिते । शिलामंधार्गतिजाता ननु तद्वेश्मनां क्वचित् । २१०
योऽभद्राजविरुद्धानां दण्डबाकृष्टोठनं । तद्वाक्ये सर्वविध्नानां नदिकम्पाम्नसूदः ।
किमन्यद्वेश्मनिर्माणव्यसने शाह्यपद्रवात् । जाता जनभुव: शून्या दिशो वसतयो यथा ।

श्रीतोरमाणदीनारा भिन्नवाराणसी च। दिल्लीश्वरीनामसभा न वा तेन प्रवर्त्तिता।
पञ्चविंशतिकोयोऽभूत्पुराणसाधनिर्मितः। किञ्चिदूनीकृतश्चाभूद्व्यासात्पुरुषत्वात्।

मुक्तामणिं नृपतिमौलिषु योग्यमूर्त्तिं या सूयतेऽनुपमतेन पयोधरेण।

सा पावनी शुचिर्विश्वजननी सुमुख्या सम्पद्यते न चिरकालममेन साकमिति पाठः।

सा शुक्तिकाख्य जननी जननीतरचित्ता साध्वीव तिष्ठति चिरं वरभुक्तिकामा।

षोडशे स्ववयोवत्या राजा सम्वत्सितो यथा। गोलखातेनाख्य जननी साकम्याश्रिदिवं गता।

का पौर्वविकृतरागश्वरङ्गतरलात्मनः। सततं प्रतिबन्धाय सिन्धोर्वेलेव याभवत्।

तां दिग्दुकममाचारमतपञ्चरविभ्रमां। स्मृत्वा सदहिताक्रन्दं ग्रडशोच सकलोजनः।

तथा वियुक्तस्तत्कालं राजा कृष्णाम्बराम्बरः। दिनश्रियेव पद्मोऽभूद्दुःखसङ्कुचिताननः।

यापयित्वाशुकं सूक्तं व्यतीते दिवसाष्टके। सव्यं मन्त्रिका राज्ञोऽव्यधाद्दुःखनिवारणं।

श्राद्धाभदीनपर्य्यन्तैः शेषं विपुलं मनं। तद्गुणैरादिसत्कर्मं तत्पुण्यैर्महीपतिः।

अमुष्येदान्वये जाता वल्लभा या महीपतेः। श्रयानसालीना राज्ञी प्रेमास्याः सविलासभूः।

पदाधान श्रीसभूषादिपरिवारसमन्विताम्। सनन्यर्शिङ्कराजा तस्यै सर्व्वं समापर्यत्।

तयैकयैव राजेन्दुः स सुन्दरगुणश्रिया। अविन्दत् परमानन्दं मालत्येव मधुव्रतः।

विभवे सति भवति भवे कस्यचिदेवेष्टितालाभः। वर्षति मेघे कथितत्कोऽपि मणिं मौक्तिकं लभते।

महाराज्ञ्यां महीभर्त्तुरस्यां राजसुतोऽजनि। यस्य मल्लदस्यानाख्यामकरोत्तोस्सुलेखितां।

ततः पूर्वाधिकप्रीते नाजिभट्टे स भूपतिः। सुतं रक्षणायादात् सिन्धुरिन्दुमिवेश्वरे।

चतुःपञ्चाशवर्षेऽथ वैशाखे नरनायकः। पुत्रजन्मोत्सवानन्दमभजद्यच्छसुन्दरं।

विदग्धचर्चरीपालनर्त्तकीनटगायनान्। प्रहित्य त्यागरसिकेन कैर्ब्धसवर्णार्चितं।

पङ्कैश्वर्यवस्थातोराज्ये श्रीजैनभूपतेः। सामन्तविचारीनामासीत् सत्कारसिद्धये।

तद्राज्ये विभेदादारव्यये सा प्राकृतालयात्। उत्सवे चर्चरीपालनटाद्यैः प्रापि तैरपि।

स्तोत्रराजश्रिया प्रीता नृपतिर्नववौवनः। आमीतगीतविन्दर्थः सङ्गीतरसिकोऽभवत्।

सङ्गीतशास्त्रवक्तारमार्गोत्साहाः सुयोचिताः। तारकाद्दय चन्द्राये व्यरचन्त सभासदः।

कठचन्द्रावलीरागसूपाभिनयनैपुणात्। राज्ञे वरनटा नात्यात्सद्यसनकुतूहलं।

प्रलम्बकतकाम्रमुदवसभूर्विक्रियाश्रयैः। तारानुसारितद्रावनासहास्यकथाक्रमैः।

चनीकमुख्यवाद्यैश्च प्राज्ञभाषानुकारकैः। भण्डिमापण्डिताभण्डामूर्त्तीशाख्यरसोऽभवत्।

महावस्तुनमानापि पितुरभ्यधिकोगुणी। प्रथमं दृसतन्त्रोकोभेद्वीणामकारयत्।

भाषाभिगीतसामग्रीं पारसीगीतकोत्सवं। तुम्बीणाधरः सोऽहं नृपाश्रमोऽप्यदर्शयं।

गाथागीतप्रियो राजा स्वयं संस्कृतपद्यवित्। नादसंधामयं श्लोकं रागालोदरमब्रवीत्।

मुग्धा येन समुल्लसन्ति तरवो बद्धाभवेयुर्मृगाः पश्वे चावतरन्ति देवतगणा अप्यन्यदृष्टाश्चपि।

धीदुःखे च सुखे च मूर्च्छविधुरोर्वीजन हृद्य । या प्राहः प्रीतिकरी समाप्त ध्रनतं गीतादनामा रसः ।
अस्यकण्ठे नृपो गीत्वा रागैकाकतिलीकन् । रागान् स गोपगीतांश्च साक्षौभाग्यहृदाकरोत् ।
अथ गायनवृन्दस्त्रं प्रेक्षव समागतः । गीताङ्गुधिपसेराज्ञामदावे नृपनायकः ।
आनीय स्थापिताः सर्वे नामपार्श्वं निवेद्य च । ते ते वहावहेनायाः सर्व्वाद्या वृन्दनायकाः ।
निर्दोषकण्ठसञ्जातमञ्जुलध्वनिरञ्जकाः । अधीतगीतवङ्गात्तुमातुरुच्यकमट्टकाः । २४५
मिश्राकारादयः पञ्च स्वरपञ्चानिपञ्चलाः । अनुस्वपञ्चमध्याआन्पक्षेतुरवसम्बर्थ ।
सङ्गीतसं नृपजन्मे श्रुत्वेवं तत्समुत्सुकाः । गीते सव्यगुणाः पञ्चदशसंख्याविति ध्रुवः ।
केदारगौडगान्धारदेशभङ्गालमालवाः । कर्णाटगायना राज्ञो रागास्याप्युत्पुरन् पुरः ।
मदनोद्दीपितारागौ नवमाघदशोज्ज्वलाः । अशोभन्तानुगारागा लासिका दीपिकाऽपि ।
रत्नमाला दीपमाला नृपमालाङ्कितासिधाः । अकुर्वन् लासिकालास्यं हावभावमनोहरं । २५०
द्रुम्पावल्याकुलायप्रसरसरसताधारसर्वाङ्गहारप्रारब्धाक्षातलीलासरतरलवङ्गावभावानुभावा ।
उत्कण्ठाकारिकण्ठोद्गतघनततस्फीतगीतप्रपञ्चा पाचीयं रम्यगात्री जयति सतिलका कीदृशी रत्नमाला ।

गुणिमदगणधारी प्रेक्षकानन्दधारी नवकरणविधारी रूपलावण्यधारी ।
कलितललितगात्री शुद्धवृत्तिगात्री गुणगणमणिपात्री रूपमालेव पात्री ।
यस्या मुखं हिमरुचिं सृजता विधाता सम्पूर्णसर्व्वमवेक्षणयाच मुक्तः ।
आह्लादतामुपगतोऽस्य स्वाधमाप्तो नाशायमौक्तिकमिवादमृतस्य बिन्दुः ।

आसां कर्णान्तिकप्रोतलम्बिमुक्ताफलच्छलात् । मुखेन्दोर्निर्गताभूनं लावण्यामृतबिन्दवः ।
इत्यादिशंसां कुर्व्वाणो नृपतिर्नवयौवनः । लीलाभिचैः समं ताभ्यो महापाचमगाहत । २५५

तत्तत्कलापरिचये कविवाक्प्रपञ्चे पद्येषु सम्यगभिमानु वराङ्गनासु ।
सङ्गीतचर्म्मणविधौ वसुधामभोगे धन्या नृपाः प्रतिदिनं व्यसनं भजन्ते ।

श्रुत्वा दिगन्तरात्कोऽपि गाथाः कर्णामृतप्रदाः । गीतकाव्यकलाख्यातः पचारकदनोऽभ्यगात् ।
गायतः सोऽनुगीतानि स्वकृतानि सभान्तरे । तुष्टोमहीपतिस्तस्मै व्यधात् कनकवर्षणं ।
प्रबन्धगीतचतुरः कदाचिच्च नृपाग्रगः । अगायच्च च गीताख्यं प्रबन्धं देशभाषया ।
अनभिज्ञतया गाथाः पृष्टोऽवन्तस्य सत्पथं । दृष्टं भरतशास्त्रादेर्वादाच्चरणमब्रवीत् । २६०
पदपाठस्वरैस्तत्तु तालरागैर्मनोहरं । श्रुत्वा पञ्चं तं मनोराजाभूद्दितास्यः ।
उद्गीतस्याफवैलक्ष्यं ज्ञात्वा मामब्रवीदिदं । गीतदर्पान्मना वादं कुर्व्वेण सभान्तरे ।
तथेत्युक्ते महाराजोऽवदोर्वादमकारयत् । समावर्तं विहिते वादे गीतपञ्चावलोकनात् ।
श्रुत्वा प्रबन्धाच्चरासु मात्सर्य्यमदरोऽभवत् । अहो काश्मीरिकोऽपीदृक् चतुरः सर्व्वशास्त्रवित् ।
इत्युक्ताऽलिङ्ग्य मां मे सं गुरुरित्यब्रवीत् स्फुटं । कौशेयकपरीधानप्रदानानन्दिताशयं ।
अकरोन्मां नृपसूनुर्बहादजयरञ्जितः । २६५

शेषाब्धेोत्पत्तितेोयागतिगुणचतुराः पीवराङ्गाङ्गुरङ्गाः स्वीतं यज्ञोपवीतं कनकमणिचितं दृश्यमन्यच भव्यं।
वक्षोयोताव पोता निजवपुषि धृतावव्ययोगाः यथेोभाराद्या श्रीयशस्केन प्रथममिव मयि श्रीवरे किं न दत्त।
नयश्च: श्रीवरदेवोऽभून्मल्लीवादनाभेदनकः। वीरः श्राद्दामदेवः च कुन्ददेवो विवेचकः।
श्रीजैनराजरावोऽपि यवनेन्द्रसतिप्रियः। माणिक्यदेवोऽभवद्दाता श्रीमाजैनमहीपतिः।
सर्वभाषाप्रियः सर्वभाषाकाव्यविचक्षणः। राजा वैभवराजस्य तन्त्रीवाद्यविशारदः।
सङ्गीतनिपुणः सोऽयं श्रीजैनेन्द्रो नरेश्वरः। एवंगुणगणाक्रान्तास्त्वपि सुमनसो नृपमन्त्रिणः।
सप्तकेऽस्मिन्नमेर्दे हैत्यवीचकृपतेः सदा। श्रुत्वा राज्ञोमहागीतं रामालिङ्गिनमनोहरं।
श्रीमतामङ्गिरमार्गेषमुख्याः पाठो ववन्दिरे। २७०
देवेऽस्मिन् परवञ्चनात् प्रकुरुते लोको यदा सत्पथं तत्तदुर्वविपर्ययेण च भजन् स्वाचारनिःचारतां।
उत्पातैर्विविधैस्तदा समुदिताः खेदीकुर्वन्ति प्रजा दुर्भिक्षानलदाहदुर्दिनमहाभीत्यश्रुभेदामयाः।
कदाचित्पौरवणिजो गोबध्यं नगरान्तरे। आजन्मवित्तकाचाराः कुर्वीस्तुलवनाः।
यच गावोहता भुक्ते तन्मांसैस्तैर्दुराशयैः। सविचारः सनगरः इड्ढेवाग्नेः सर्मार्पयत्।
मध्य नैर्ऋतदिग्भागे जातोत्पातजनाश्रितः। कदाचाद्दम्भुद्दैवे सद्यूद्यातदुःखदः।
आरक्षएव कोऽप्येतं लोकं क्रमुद्भिपक्षिलः। गयराजं समालोक्य दुर्भावतां महाहुतं। २७५
रक्तवर्णेन मेघेन चन्द्रवर्णेन भानुना। नैर्ऋतेमानिवातेन वा प्रजे क गमिष्यसि।
अग्रे पद्मपद्मा प्रवरेमपुरान्तरे। गोपोनिकापणेपान्तादकस्मादुद्भूच्छिखी।
भारी तथैकपार्श्वस्था गुल्मिकावाडिकावधि। वताञ्जरभुर्दोवाद्भ्यारण्यमिवाभवत्।
भुजांगसाधुमोहूता स्वजनी संस्थागता। हृदयस्थेराचचात्तः पपातोत्पातदूतिका।
प्रचारिता चतुर्दिक्षु यत्र नित्यसुधाचिता। श्रीजैनराजभूभर्तुर्मूर्त्ता कीर्त्तिरिवाभवत्। २८०
यथा यद्न्तर्जनताप्रणीता पुनरुत्थिता। नवाङ्गुरीवरोमसुन्तरङ्गावलिभङ्गितां।
मणिपाठायतं यत्र यवनानां करद्मकं। शुचाकाधुपगर्भाश्रमयप्रमिव राजते।
चतुर्दिग्द्वारनिर्गच्छत्कुल्यवारागता जनाः। कुर्वन्ति भूगतश्चेतलदर्शनिर्गमभ्रमं।
यन्मध्ये च चतुरश्मदश्वादिविधिदिदृक्षया। चतुर्थ्यादिव तद्दूर्वः प्रातोभात्युच्छ्रितक्षितिः।
सर्वेश्वरचरुलापय मायाकर्षणकौतुकात्। कोणे दातुमिवाभ्यर्थी भजन् भाति दिवाकरः। २८५
तन्मध्यासदनं व्याप्तगगनं रचनाद्भुतं। वीक्षेद्दर्शनरात्रौ घारचातुर्गमिव ददन्।
कुर्वन् कथामिनिदर्शविषम्यावावलिभ्रमं। यणमायान्तरायन्तं भित्तिमायावलेवतां।
निमित्तजातिधा यत्रा लोकाः कुर्वन्ति भक्तितः। एधामदोषवायेषु नवत्रोमिलिताम्बरा।
चमूदृगामजानीयपद्मावायादिभिर्वदैः। यत्राग्रवषट्कारं तैः कापटवकाचितं।
व्याप्तदूर्वत्वचोद्यातवितन्तामलिलाकारं। दृश्या अवगता मावः सेतुः समचितुं न याः। २९०
सुरपत्तनलोकेषु तदुपश्रववायुना। यहचयज्ञावेशोपावाहिने अज्ञयुजे के।

उत्पातवातजातोर्म्मिमहापद्मसरोऽन्तरे। जलमग्ना दिने तस्मिन् किराताः प्रलयं ययुः।
वर्णाचारविपर्यासव्यामात्यः कुनकस्तरः। पुरश्रीविचित्रोदारे निशाचवयकार्य्यभृत्।
यथवा पूर्व्वकर्तृत्वं जाते पुण्यक्षये सति। नवीनकार्य्यनिर्माणकौतुकेऽयं कुरुते विधिः।
निर्म्मिता तादृशी राज्ञा सा महावदनस्थितिः। पुण्यश्रीरिव या स्फीता विभाति नगरान्तरे। १९५
अचिरात् सा पुरी दग्धा नवीनत्वरता बभौ। भूयं तरुणमैथुन्य विचित्रा तरुणी प्रिया।
भूपालदुर्व्यसनजाः प्रभवन्ति दोषा नाशाय यद्यपि चिराध्वनि मण्डलेऽस्मिन्।
अन्योन्यमन्त्रिवरवैरसमुत्थदोषो राज्यं समस्तमपि नाशयति क्षणेन।
प्रक्षिप्तं समुद्रसलिलसदाप्रभावकुम्भे इवं नित्यं यदपि सुभगं सर्व्वकार्य्येऽनन्तं।
देवावातादयरव महामन्त्रिणोऽन्योन्यदुष्टा यथैते कुर्वते नचिरादेवनाश राज्यं।
अत्रस्थैः सर्व्वदा रक्ष्यः सभेदः प्रभविष्णुभिः। चाण्डालानामिवैषां हि भयं न परलोकतः।
ललितादित्यदेवानामिति नीतिं विलङ्घ्य ये। मिथोवैरं प्रकुर्व्वन्ति ते नश्यन्तीह मन्त्रिणः। २००
मलारसाकदर्यावकाणादीनां विरोधतः। सभेदमभूद्राज्यं दृष्टं श्रीजैनभूपतेः।
तदा प्रभृति तेनैव दृष्टे नाभूच्च मण्डले। मन्त्रिणामेव कस्यापि मत्सरो विरमत्ययं।
अहो देवपिशाचोऽयं कठोराक्षसभाषये। केनापि मन्त्रिणा नैव जीयते सर्व्वनाशकः।
रोगोद्गतप्रयोगोऽथ्यालोवा धृतमदविरुद्धकालः। नाग्निर्वाद्भयमकत् प्रकृतिविरोधो यथा देहे।
अत्रान्तरेऽश्वदायुक्तायुक्तोऽपि मदसम्पदा। अधीरइव नाशाय नेच्छुद्धिमनपत्रीत्। २०५
एकदा पितरं पुत्रा विजने नादजादयः। इत्यूचुर्दूर्वर्णा ताजिभट्टीयां विभवामदाः।
निग्रहानुग्रहे राज्ञः समयं मन्त्रिमण्डले। उपाभट्टः प्रजाचारैर्ह्यनाशाय वर्द्धितः।
तत्रापि दग्धपित्रता राजसुनुर्नृपात्सदे। चपे यथा समाधीन सोऽयं हाहाय दुःसहः।
राज्ञी राजावदृश्यास्य सेनानीरयमेव हि। प्रबलं बाधते अस्मान् यदि नायं प्रणाश्यते।
इत्याकर्ण्य सुतैरुक्तवेगुण्यादवलोक्य च। पुत्रोक्तेनोऽपि मन्त्रिकस्ताजिभट्टे स्मरन्। २१०
राज्याङ्गानि समस्तानि योऽरक्षत् समया दृशा। प्राकपुण्यसङ्क्षयात् सोऽपि व्यनैराशीत् कृतज्ञतः।

स्वार्थं परित्यज्य विभोर्हितं ये कुर्व्वन्ति तत्कार्य्यकृतावधानाः।

विनाशकाले समुपस्थिते ते भवन्त्यकस्मादिपरीतचेष्टाः।

इति चिन्ताकुलस्तांस्तानुपायान् मन्त्रिकोऽकरोत्। अथैकदाब्रवीद्राज्ञः सभार्यां मलिकः मुधा।
राज्येनानेन किं राजत्राक्रान्ता वाक्स्मू: परैः। चिन्ता कस्यापि नैवास्ति यावत् सर्व्वं प्रणश्यति।
वैरं स्वैरमहं यामि तदाज्ञा दीयतां विभो। इति श्रुत्वाब्रवीत्ताजिभट्टस्तं वाक्सेनाग्रकः। २१५
आचार्ये दीयतां राज्ञा सेनानीर्मत्पदेऽस्थितः। तच्छ्रुत्वा सर्व्वसामग्रीं हत्वा मलिकचोदितः।
राजा तं कटकाधिपं वाग्धदेवं व्यवर्धयत्। भीत्या प्रीत्या च नीत्या च अनुग्रहमनुपेयकाः।

मधुपादिव गर्जन्नाथातुं मधुकरेश्वरं । राजप्रकियया रम्यं कृत्वा तं व्यवसायिनं ।
नृपा राजपुरे याता बभूवुर्विविक्षिताग्रजाः । यस्मेऽभवन्नामदेशाख्याः समस्ता मद्रमण्डले ।
तत्सारस्वाममुत्क्रम्य तुष्टासमुपतस्थिरे । तद्योदयिता मद्राः क्षुद्राविद्राविताश्च ते । ११०
देशे तत्सारस्वामीयं वैपद्रवमथोकरत् । दधन् शृङ्गालकोटादौ मयभेदां स्वामनिर्मितां ।
सामान्यकुलजोऽप्येष निःसारेऽनुमितोजनैः । अचिन्त्यजनकार्याणीन् स्वामिखेदे प्रभावतः ।
पुरपत्तनमयायादीननयत् स्मृतिमेयतां । प्रतापवान् तत्काले तीर्णाणोरिव दुःसहः ।
तत्तद्दिग्यादिदेशस्वराजोलोकभयं व्यधात् । करदीकृत्य सामन्तांसत्त्वादयनिष्ठुरः ।
स्वदेशं प्रत्यगात्पूर्णं पूर्णस्वरणसम्पदा । स्वामिकार्यवशात्सम्यो पुत्रं पश्यति प्रभुवत् । ११५
प्रभुमर्थ्यति वैराद्दं पुत्रवत् परिरक्षति । इत्यादि नीतिमुक्त्वा मल्लिकोऽद्भवमोदितः ।
तदुत्कर्षामयस्तस्य दर्पणाशोघतोऽभवत् । सबलो बाधते सर्वान् बालश्चादिति मद्भिनः ।
मल्लिकस्तं प्रति क्रुद्धा भूपं देषमजिघ्रत् । अथान्तरे सुनीराशः कणीतान् शोश्चनामिधः ।
पथोदानाय मल्लेकनोद्जाय समर्पितः । तेन श्रुतेन तद्रूपविधेयत्वविस्मयितः ।
आगच्छन् कटके भट्टा ययौ सम्यक्प्रतापतां । तत्र चैनामनस्काय नेयबुद्धिर्नृपेश्वरः । १२०
सत्कारस्त्रोदितं तस्मै नाकरोद्विरोधिनः । अथ तस्यापकारार्थं मल्लिकः स्वयमागमः ।
दृष्टे गतानां सैद्दानां पुनरागमने मतिं । यदीयास्तनयाराजंस्तत्र पुत्रवतीं प्रियां ।
रक्ष्यः श्वशुरपक्षः स कथं नानीयते त्वया । इत्यादिभिरथाह्राशोराजाराधनतत्परः ।
सोपधीन् व्यहजन्मेस्तान् सैदाण्डिसीमामण्डले ।

तस्यैवेति प्रभवति जनोद्दुर्मयैर्बलाधैरेतद्दृष्ट्वा नयति न वयः स्वं कथं गाढमूढः ।

सर्वां पृथ्वीं जयति न कथं तन्मनस्योर्जितोऽसाविश्याक्षो भवति कुतोभाग्यभाग्यावदाते ।

अपकृत्य पुनः सैदान् यदानयति मल्लिकः । तेन स्यात् सर्वनाशोऽस्मिन्नहत्त्वोत्कर्षोर्जनः । १२५
सैदानयनवृत्तान्तं बुद्धा श्रीफिर्जडामरः । स्तद्धं गत्वाप्रदायुक्तं युक्तमित्यब्रवीदथ ।
नाजिभट्टाविधेयोऽयं प्रत्ययवर्तते मयि । तदेनं रक्ष युत्मास्य विधाय मदमातनं ।
मा प्रवेशय सैदांस्त्वं दुर्धरान्देशकण्टकान् । तुरुष्कपुष्कराद्यायाम् यवाक्षिप्याक्षितानपि ।
रक्तनाशार्थमिच्छा चेत् सर्वनाशस्तदागते । पोतैकदेशेस्थितस्य ज्वलनं किं समर्प्यते ।
नूनं सपुत्रभृत्यस्य नाशो न भविता चिरात् । यत्सैदानयने बुद्धिर्जाता भाग्यविपर्ययात् । १३०
कृतापकारान् सैदांस्तानानिनीषुर्भवान् यदि । विषमुष्टिं क्षिप स्वाक्षां यथा यां तत्क्षणत्यजे ।
मद्वेशाप्ययाने सत्यं शंमन्येन तथा न तत् । विपत्तौ स्मरणीयं स्वाप्यपि लोकान्तरं गते ।
श्रुत्वेति मल्लिकः प्राह किं कुर्वन्ति मयि स्थिते । एकदाशातयामस्याधाटुकारा भवन्ति नः ।
तथेत्युक्त्वा गते तस्मिन् शंमन्यतातृणावृते । सैदानयनवृत्तान्तं समाप्तिरराम च ।

ज्ञात्वा यनित्वादुपदिष्टमिष्टैर्यच्छाति वाच्यं न हि सहचेहः ।
कष्टे निविष्टः सखि वक्ति शोकाद्दिष्टामतिं न स्थितोपदेशे ।
मतो लेखान् समालोच्य तत्रोत्कण्ठितमानसः । सेवाद्वारायद् सेद्राः कतपचपरिग्रहाः ।
अथ प्रथममेवेह स सेवाहस्तानोऽपथी: । सध्यात्मनीदजायुक्तकुशोभूपाय माययौ ।
विहितान्योन्यकं संगम् मल्लिकोऽसौ प्रयच्छधीः । शोभावमं प्रदेशनात् खलीनं च समर्पितं ।
यथैद्दहस्तेनापि सिद्धादेशाधिकारिता । तथा तेनैव नाकार्थे सिद्धादेशाधिकारिता ।
क्रमात् समागतैः सैद्देराज्ञान्ते अवज्ञे बले: । साध्वनराय वाचाय काश्मीरास्तावत्तुंगमाः ।
सैद्दाक्षारङ्गितान् दृष्ट्वा तुरुष्काद्रूपतेमेतान् । नृपोऽज्ञाविधेयत्वात्तविधेयकमागतः ।
सपुत्रः सोऽस्मदायुक्तोऽभवानुभयाकुलः ।
पश्चाद्वेद्या मनुजेषु बुद्धिः कार्ये कृते वा प्रथमं यदि स्यात् ।
मिथार्पितश्रीः परिभूतप्रपूर्णः कोऽभवेत् सन्ततधीश्रभागी ।
अथ सैद्दाः स्वतन्त्रास्ते कलयहरणेच्छया । वच्मनं ताजिभट्टाय कर्तुमैच्छन्म्लेच्छिणः ।
एकदा निष्टमाकर्ण्य स्वात्मनः सैद्दचिन्तितं । मल्लिकसदनं प्राप्य ताजिभट्टो भयाकुलः ।
सैद्दविस्फूर्जितं दृष्ट्वा साशङ्कः सोऽभवत्तदा । स पिशिताशमरोहह्यस्तत्कालं प्रसभं ययौ ।
प्रातिस्विर्धादिसुकृतैरिह वा परदुर्लभं । स एकः सकलः स्वाध्यायमलज्ञानयचने क्रियां ।
तच्छ्रुत्वा नृपतिस्तूर्णं क्रुद्धः सैद्दप्रतारितः । रे कुमस्त्वाज्ञेनराजानकमुख्यान् भटान् ।
सद्देह स्थाप्यतां वह्न्याहृतश्चोद्दारचकः । इत्युक्तोऽमात्यकस्ताजिभट्टं तेभ्यः समर्पितं ।
तथैव स्थापितो वह्निः पुष्पश्चेत्यात्मनः । कालं हत्वा कृतापायः सकुटुम्बोऽथवारयत् ।
भूर्ध्वं व्ययपुष्पः स वह्नोऽपि स्वल्पशान्तरे । सकुटुम्बः सुखं तस्थौ मरालस्य मानसे ।
विभवे दानभोगं यः करोति सुकृतेच्छया । स तद्वत् समाप्नोति भूयस्ताजिभट्टवत् ।
एवं मल्लिकाश्रयेण परोद्रेकायदिष्णुना । स्वप्रायाः सधीयन्त सर्वे ते प्रभविष्णवः ।
कृतापकारिसैद्देभ्योभामिनेचप्रणाशनात् । स्वकाङ्क्षिणोऽपि मार्गेशो मल्लिके शङ्कितोऽभवत् ।
सर्वाधिकारसामग्री स्वपचस्य समर्पिता । प्रतीहारादिवीरेन्द्राः स्वार्थबुद्ध्या त्रिमार्गितः ।
इत्यादिदूषणे राजा मल्लिके विरसोऽभवत् । एतत्युक्त्वा स्वमात्मनं करावित्ततदंशः ।
नैकचावस्थितिस्तिष्ठन् स्वराज्यान्तःस्थितिं व्यधात् । स्वागात् कुसुमकोटं कर्तुं सैद्दसमन्वितः ।
भवेनाण्वन् राजा अल्लैकरयं यथा । विधाय लीलां पुण्यायां नौकायातो महीपतिः ।
मार्गेशलोहजायुक्तः पानलोलां व्यगाहत ।
सर्वे परस्परचीवाद्ध्यस्तात्यानुबन्धिनः । ते हृष्यद्वान्योन्यं सकुर्यात्कृतताडनं ।
क्षोभे प्रवृद्धे कुद्दोऽस्य त्यक्तमक्कवेष्टनः । स्वगात्कर्णमुपानयं नृपोमल्लिकमन्दिरं ।
प्रशाद्दितोऽपि स प्राप राजधानीं क्षुधान्वितः । पुनर्दुर्बलः शोकोमलेकस्य च मानसं ।

अन्येद्युरर्थितां स्वस्य राजा विरक्तमानसः । रक्षोपायमपश्यन्सो पुत्रमित्यब्रवीद्रहः ।
अवश्यमेव छिद्रं तं समासाद्य विरोधिनः । अपकाराय यतन्ते देवि दोषाद्वयाम्यहम् ।
राज्ञो योगाभ्यासनष्टेन कुर्युः किं क्रियते मया । इत्थंभीता तदन्यस्मिन् देशेऽहं रक्षणाय भोः ।
तथेत्युक्त्वा नृपोऽन्येद्युर्मीनराजानके द्रुतं । विन्यस्य रक्षणे पुत्रं मठिकात् स्वामपासरीत् ।
पुत्रं विन्यस्य भूपाले तद्दिने स्वगृहस्थितः । अपकर्तास्मि सर्वथा प्रातरित्यब्रवीत् प्रियां । १८०
अत्रान्तरे मार्गपतिर्नृपाज्ञातो बलान्वितः । स्वराष्ट्रात् सायमेत्युक्तो नगरे हर्षमाययौ ।
प्रातः सुप्ताय भोजकः सबलोऽगान्नृपान्तिकं । तदा निद्रोत्थितोऽपि चिन्तया दक्षिणस्थया ।
पादाभ्यां ताडयन् वक्षो गच्छतोऽस्य तुरङ्गमः । भविष्यत्स्वामिविरहाच्छुचेवाश्रुमुखोऽभवत् ।
तत्कालोदितसूर्यार्चिःसंक्रान्तिज्वलितायुधः । नृपाश्रमोऽपि मार्गेशः ससैन्योऽविशद्द्रुतं ।
अन्योन्यस्पर्धया तत्र द्वयोः प्रविशतोस्तदा । समक्षे राजधानी ययौ यमलोकतां । १८५
ममैवायं प्रविष्टः किमित्यायुक्तः स भाग्निर्भं । अदापयत् ध्वंसराय मार्गेशाय नृपः क्रुधा ।
तावन्निर्गत्य भीतेन राज्ञा स प्रेरितस्ततः । पुराद्यन्त्रणां कृत्वा ससैन्यः पुनराययौ ।
निर्मुच्य बन्धनात्ताजिभट्टं राजानकान्वितः । राजधान्यग्निमास्कन्दं ददौ जिष्णुर्धनार्थिभिः ।
प्रेरितास्ताजिभट्टेन तद्भटास्तमरोषताः । पश्चिमद्वारधामीं तां राजधान्यामदाहयन् ।
सोऽग्निर्वैद्यनराजानककावावासान् क्षणान्तरात् । सौधागारं स्वतन्त्रश्रेणीं दग्धारण्यमिवाकरोत् । १९०
इन्द्रवाधोपमा वेश्मरचना ज्वलिता श्रुता । दूरस्थितानामप्यन्तस्सन्तापमुदपादयत् ।
उत्तमसोमसङ्गज्वालाजालसमीरणा । सर्वेऽन्यथाः कटाक्षाकर्षा ज्वालालोपमां दधुः ।
अङ्गनेऽग्निं समालोक्य ज्वलन्तं राजसद्मनि । सभीतिर्नृपतिर्भीतोऽविह्वलः समपद्यत ।
उच्चायमानमार्गेषु सत्सुरन्ध्रोऽपि युयुत्सवः । न केऽपि सेकुस्तान् योद्धुं तद्भाग्यैर्धर्षिता इव ।
अधस्थांस्तालिनान्दृष्ट्वा पुत्रान्सैवावसेवितः । बभूव मठिकस्थश्च किंकर्तव्यतयाकुलः । १९५
पुत्राः कुर्वन्तु मा युद्धं राज्यं नश्यति भूपतेः । अयं राजास्य देशस्तु रक्षितो दशवत्सरान् ।
तत्कथं नाश्यते युद्धादस्मिन् विषमविप्लवे । तथापि श्रेष्ठः पुत्रो मे नष्टश्चारिसमागमः ।
अनिष्टं नोद्धरामि लभन्तेऽस्याक्रमणक्षे । वरं ममैव नाशोऽस्तु नाकीर्त्तिर्वार्द्धके वये ।
इति ध्यात्वाब्रवीत्पुत्रान् योद्धव्यमिति नाधुना । इत्युक्त्वा गलितोत्साहो नृपं शरणमाययौ ।
अपरे राजधान्यां स राजा विन्यस्य रक्षिणः । सेवादरवदायुक्तान् पूर्वसेवामनुस्मरन् । २००
आयुक्तमर्यकायास्ते ज्ञात्वा भूपं तदाश्रितं । युद्धायासाच्च निर्गत्य मुहुर्देशान्तरं ययुः ।
अथोत्तरदिशा द्वारधान्या मान्या जयोद्यताः । ज्वलदग्निराशा गर्जन्तः प्राविशन्त नृपाङ्गणं ।
रणदुन्दुभिनिःस्वानप्रतिशब्दाम्बरस्थलात् । ययद्राजधानीव तुष्टा तत्क्षणक्रमात् ।
राजदर्शनतुष्टानामुत्सवानां जयार्जनात् । प्रापुः प्रकारं तत्कालं मनांसि च वपूंषि च ।
प्रातः सपुत्रं भोजकं तत्तल्लोकसंयुतं । क्रुद्धैर्वैरोदितो राजा कारागारान्तरेऽक्षिपत् । २०५

आयाता युक्तचन्द्राङ्गीतेशानिश्चयाविभिः । चकरोद्राजलक्ष्मीः सा क्वचिदे सुखसुप्तिकां ।
मेषां राजविरुद्धानां दण्डकायवपीडनात् । वञ्चितं रोपकुम्भादि सर्वं तद्राजवादनात् ।
यस्मात् सभयात् सर्वोऽपि नृपतिः श्रीराज्यवारोऽभवच्छ्रीत्या दशवत्सरी गतभयः पुत्रोऽस्य राज्यं व्यधात् ।
यातास्ते स्मृतिशेषतां यदमता वक्रामखानादयः सोऽपि व्याकुलनामगाद्रिपुभये धिक्सैनवं स्वामिनां ।
भातङ्कपङ्ककलुषाः प्रभवन्ति येऽर्थाः स्वमार्गविघ्नकरणाधृतआयदोषाः ।
तस्माद्दरिद्रजनपीडनहेतुभूतास्तिष्ठन्ति ते न सुचिरं विमपूरतुल्याः ।
तद्भृत्यैः फेरवद्गाद्यैरित्यादिजनपीडया । यदानीतं धनं दत्तं तत्सर्वं राज्यवादनात् ।
वञ्चितं ग्राममानीतांस्तुरङ्गान्कालनोद्दरात् । स्वांश्चकानचिरांस्तापि निक्षेपमिव दत्तवान् ।
भूपालवर्गादेस्वलनाय अन्यादिवसादिषु । यद्यत्त्वं यत्र भुक्तं स्वं तदेवास्याभवद्धनं ।
हे मर्त्याः नृपविभवाप्तभूरिविक्तास्विनार्थाः कुरुत यथार्थदानभोगौ ।
संसारे जलधितरङ्गभङ्गुरेऽस्मिन् सामग्री न पुनरियं सदैव लभ्या ।
राज्ञः प्रियोऽस्मि विभवप्रथितप्रभावो देवकाव्यजत मानमिदं स्वान्तं ।
गन्धर्वनिर्मितपुरे च कुसुम्भरागे वेश्यारवे नरपतौ च कुतः स्थिरात्मा ।
प्राप्ता पूर्णा सपदि पदवी वञ्चकोर्जिता यः कोशोऽप्येषो मम यदनगो भृत्यवर्गः स्ववर्गः ।
इत्थं यावत् कलयति मनोवैभवोल्लिसितस्तावत् सर्वं चपयति विधिः स्वप्रवत्तादिरङ्गः ।
एकदा जगभट्टस्तं बन्धने मद्गुमभ्यगात् । अन्यत् किमस्ति ते स्वर्णं हर्षं राज्ञे समर्पितां ।
कुङ्कुमसमग्रीतं व्यकोटिसंख्यं धनं मम । एतावतापि नो तृप्तिः प्रभोर्मुग्धस्य विद्यते ।
किं ब्रूमो राज्यरक्षार्थं स्वपक्षानाश्रितोऽस्मि वः । मनेनापि न युद्धाय योद्धं तस्मुखेऽन्तरे ।
कान्दिशीकाः समानीय सैन्याः सम्प्रहिता मया । द्रोग्धारस्तेऽपि मे जाताः कृतघ्नेऽस्मिन् महीपतौ ।
सर्वं मयोर्जितं राज्यं सञ्चिन्तावत् करोत्यसौ । पुनश्चेद्युज्यतां राज्यं मत्साम्मुद्रितस्त्वयः ।
दशवत्सरपर्यन्ते राज्यतन्त्रनियन्त्रणा । मदीयाश्चोद्भवे दग्धे यदीदृश्यपि नविभुः ।
तुष्यत्वत्प्रणाशेन मयि लोकान्तरं गते । इत्याद्युक्ता नृपाय स स्वविज्ञप्तिं व्यसर्जयत् ।
धिङ्मां येन गृहीतं न वचनं दीर्घदर्शिनः । श्रीफिरोजामरेशस्य निनिन्दात्मानमन्वहं ।
यदहं सुविरुद्धोऽस्मि तन्महोपकरात्मनी । मार्गेणात्रिभट्टस्य लभन्नस्यदिनैः फलं ।
इत्यादिदुःखदग्धः स बन्धनस्थो यदब्रवीत् । अविरागान्तकं दृष्ट्वा साश्चर्यो भविता जनः ।
इत्थं निर्वाहदन्तेऽस्मिन् सपुत्रे मलिकाब्दरे । नाष्टितेऽन्ये व्यमृतन्त बलप्राया नृपान्तरे ।
ताभिमहादयोऽनुस्यास्तेरानामधिकारिणः । प्रसेध्याम् पीडयामासुर्दुष्टा देशमिवामयाः ।
आनन्दकुम्भदीनारखण्डमाप्तादि नामभिः । येऽधिकारिणकः प्रजाधार्येनार्जनं ।
श्रोत्यदारिद्रमार्गेणावराजनकादयः । मधाविव द्रुमात्रिपर्णाश्चे जिघिदुः स्थितः ।
लेककपदवीं मत्वा श्रीमेत्यावनोऽभजत् । नाथामयामराद्रादि नदीषं नददपदोः ।

सम्हाप्य पुत्रवर्गेभ्यः प्रमेयान्विभजनवान् । स सेनामग्रहायाङ्कमराजं समादिशत् ।
स्वायत्तीकृतभूपालं सैदा अर्थविघट्टनात् । हृतान्धिकाश्च चतुरमार्गान्तः सैदनाविरं ।
प्रासे पाञ्चालदेवाख्यं तस्मिन्कूरपुराध्वना । अरघट्टद्वयं पूर्वं पश्चाच्च पुरमाविशत् ।
पौरीजानाप्तसम्मन्त्रिबान्धवाः सर्वमन्त्रिणः । अपुनःसङ्गमायेव सर्वेषां दर्शनं ददौ ।
तदर्थमिव संप्राप्तोम्लतकल्पो दिनद्वयं । चलितासु जराक्रान्तः खण्डे पक्कतां ययौ । ४४५
मन्त्रिकोपन्यस्तमूत्रान् स्वतः पुत्रप्रवासनात् । तत्तच्छोकामयग्रस्तोऽप्यस्वस्थो व्यपद्यत ।
बहुश्चापि मूर्तिं तस्य श्रुत्वा मन्त्रिशिरोमणेः । देशे यदद्भुताक्रन्दं प्रजास्तथ संकटोदकः ।

स्वकार्थभाजां महतां वियोगाद्भवन्ति भीताः परवीणु योग्याः ।
प्रकाशकेऽस्मिन् द्युमणौ प्रयाते भवन्ति दीपाः शरणं प्रजानां ।

दुर्विभाग्यसौभाग्यसंप्राप्तविभवोर्ज्जिताः । सैदाः काश्मीरिकान् सर्वान् न हताख्याप्यनीगणन् ।
याभून् सैदमुख्या दाद्या निर्यान्ती स्वार्थसिद्धया । राजसूर्यनिष्ठस्य मतिश्रुतीव साभवत् । ४५०
सैदेषु देर्धनिष्ठेषु शान्तिशीले महीपतौ । प्रवृत्तास्तु च मार्गेषु कोऽप्यजृम्भत विप्लवः ।
उत्कोचग्रहणं धर्मः प्रजापीडा च कौशलं । स्तेपु च व्यसनं सेवासममन्यस्याधिकारिणः ।
प्रातिपक्षिकनिर्बन्धा स्वाच्छन्द्यात्प्राप्तदर्पितः । स सेयाद्दम्मनः सर्वतन्त्रेभ्यो सम्पदां व्यधात् ।
प्रवर्धमानो राज्यस्य प्रसैराक्रान्तमण्डलः । यत्राधिपत्यं सर्वेषां राज्ञश्छायामिवाकरोत् ।
अथ सुखाहदकुइ देशान् सैदा जिगीषया । श्रीस्यदाङ्गिरनामेरो याजाथे द्वौ व्यसर्जयत् । ४५५
उभावेकत्र गच्छावोऽयथावां कार्यं सेत्स्यति । इति मार्गपतेर्वाक्यं सैदौ नैवाम्बतिष्ठतां ।
तयोर्द्वयं विजित्यैकः सयशाः प्राविशत् पुरं । अन्यो विशन्क्लिन्तोबद्धो युद्धात्प्राणमरक्षत ।
निपत्य पश्चाद्युद्धेयेन् सेनायाः कदनं कृतं । कालापेक्षानुरोधेन न मनागपर्णनं कृतं ।
बहुराजागादयस्य सेवका शुकभूभुजः । केचित्पशुभुङ्ग्राजिषञ्जो प्रजमतां गताः ।
पूर्वोपकारस्मरणात्सैदास्ते रक्षलक्षिताः । नाशुराजानकं बहुदर्शनं तं न्यवारयन् । ४६०
तेभ्यः स्वानिष्टमाश्रित्य निजरक्षणदक्षधीः । युक्त्या तद्दर्शनोराजराजं मार्गपतिर्ययौ ।
ततः सैदेषु नष्टेषु प्रजानाशनकारिषु । चाग्रहानिष्टमात्मीयं युक्त्या राजाप्यनाशयत् ।
एकदा रहसि स्वापमब्रवीत् स श्यदाङ्गिरः । राजन् सैदा यदानीता श्मी निष्कासिता अपि ।
सोऽयं निष्कण्टके देशे स्वाभावः स्वयं कृतः । यथैव राज्ययोग्यत्वं पौत्रः श्रोजैनभूपतेः ।
दौहित्रोऽपि तथैवास्य प्राप्तो सेयामदाभदः । सैदास्ते सर्वदा [illegible] । ४६५
स्वभारयामिषे राज्ये ये लुब्धाः सन्ति सन्ततं । न युक्तेर्निपातनिर्बन्धभावन्ते ते विभो ।
हस्तवतीरनोधङ्ः सततं केन सुखाने । यदि आयाति [illegible] न स्वागत महीपते ।
सर्वं सिध्यन्ति कार्यं तत् स्वीजितो मा भव प्रभो । यया मद्राष्ट्रस्वार्थं स्वरक्षार्थश्च मन्यते ।
वधिरैर्मोहतः स्वात्मा रक्षणीयो यथा तथा । इति श्रुत्वा तदेवोक्ता राजा राधे मित्रान्तिके ।

तदुक्तमब्रवीत् सर्व्वं खेदमोहवशीकृतः। तेन मार्गपतेः क्रुद्धा भोगिनीव भयावहा।
अनिष्टं चिन्तयन्त्यासीत् पितृपक्षममतावृता।

पुत्रानवधीर्य्य यत्र नारी प्रभवत्येव जितप्रिया स्वतन्त्रा।
कुपितेव तदीक्षणादिजिह्मा न चिरन्तिष्ठति तत्र राज्यलक्ष्मीः।

अमुष्वदक्षभापार्श्वे तत्पक्षानुपक्षयः। मलेकाशदवद्राज्यं तदायत्तं ततोऽकरोत्।
भेदेभ्योऽनिष्टमाशङ्क्य सतो राज्ञा विरक्तया। कार्कोटदङ्गमार्गेण मार्गेशः सबलो ययौ।
सर्व्वां कुटुम्बसामग्रीं आश्लिष्यान्तरतो नयन्। गच्छन् दुर्गममार्गेण न स धैर्य्याद्व्ययुज्यत।

तद्राज्यसिन्धुर्विपुलः समस्या व्यलक्षि पक्षाकृतवाहिनीकः।
परस्परामात्यविरोधवात्याविक्षोभितोऽभूत् स विकीर्णरत्नः।

साध्वा दैन्यमुदारदानविधिना चित्तप्रकर्षक्रियाभेदात्पौरुषकर्म सर्व्वदलनं युद्धेन नाशो द्विषां।
इत्यालोच्य चिराद्विपु प्रतिदिनं वर्द्धत्स्वपक्षे प्रभौ देशत्यागमुपायमेकमुचितं कोऽप्युन्नमोगाहते।
अयुक्तपक्षनाशेन पश्चात्तापाहतो नृपः। मार्गपत्यादिनाशेन वने वासमिवाभ्यभूत्।
मार्गेशाद्यैर्विना राजा सर्व्वभेदाश्रितोऽपि सन्। स्वात्मानं गणयामास यूथभ्रष्टमिव द्विपं।
मार्गपत्यन्वये जाताः प्रतीहारान्वये च ये। ठक्कुरान्वयजाः कोशाध्यक्षजा अपरे च ये।
स्वस्वपक्षार्जिताः पूर्व्वं येऽभवन् विजयार्जिताः। सहमन्त्रिविरोधेन प्रतीकीयोऽरमिष्यते।
तस्मिन् याते वहिर्वर्षत्तुषारं प्रसभं नभः। भाग्याधिकोऽयं सर्व्वेभ्यो विधिं चिच्छेद संशयं।
हिमानीपातभारेण येऽवसन्नाश्च मण्डले। यथुर्निःस्वायतां तृषा भग्नशाखाजनाइव।
प्राक्चेत्पतेद्धिमं तावद्धिबरन् मुखिताः क्षणात्। पिष्टराभ्यन्तरस्ताङ्गाः प्रविष्टाइव तद्गृहाः।
तेनैकेन विना सर्व्वहृदयाह्लाददायिना। नाशोभत सभा राज्ञश्चन्द्रेणेव कुमुद्वती।
तटस्थोऽभृत्यकार्य्येषु भेदभार्य्याविधेयधीः। विस्तब्धव्यवहारत्वं निश्चयलभ्यागमन्नृपः।
स्वराज्यरक्षणाचारलक्षणाक्षमशासनः। निर्द्वन्द्वात्यं सदैवासीत् प्रियरक्षणतत्परः।
नियहानुग्रहव्यग्राः सोत्कोचग्रहतत्पराः। अन्तरङ्गास्त्रियोऽभूवन्न मन्त्री न च सेवकः।
भोगलोलाङ्गनोचिता अमी चिन्वन्ति साम्प्रतं। तुच्छकुण्डलाभास्ताः स्वार्थमर्थं न च प्रभोः।
अनायका विनश्यन्ति नश्यन्ति शिशुनायकाः। स्त्रीनायका विनश्यन्ति नश्यन्ति बहुनायकाः।
स्त्रीविधेयं समालोच्य राज्यं तस्य महीपतेः। इति श्लोकं पठन् लोकः सशोकः समहस्यत।
ध्यायतो मार्गपत्यादीन् तत्प्रत्यानयनक्षमः। उपनीयविनुत्काङ्गस्याने यत्र दिवानिशं।
तदान्तरे स मार्गेशो हराम्बरसंश्रयः। स्वामिचिन्ताकुलो वेलामवामितं व्यसर्जयत्।
राजन् पुरस्य कोशस्य योऽभूत् सर्व्वार्थसाधकः। उत्पाटोत्सारितः भेदैर्द्वारिस्थं सुदुःसहं।
निसर्गगुरवोमान्यास्तिष्ठन्ति बहुलाः। अमी परस्परभिन्नाः पारदस्य कणाइव।
हरिचन्दनवद्राजन् सर्व्वेषामसदो भवान्। किन्तु कोलाहलकारिण्या भोगिन्या वेष्टितो ह्यसि।

यस्मिन् स्फुरद्विषज्वाला व्यालाः सन्ति पराक्रमाः । निधानमिव तद्राज्यं त्याज्यं कस्य न रुच्यते ।
प्रदीप्तापि न या स्पृष्टा दृष्टापि भयकारिणी । ज्वालामालाग्निशिखावाची लक्ष्मीः सा केन सेव्यते ।
स सेयाक्षस्तनस्तद्दुर्यशस्तलवासनः । भ्रान्तिकोऽपि सन्मार्गे न तिष्ठतीव रावणः ।
सेनान्या तार्क्ष्यकवाच शोत्कं वामिषभर्त्सिणी । पौलस्त्यस्येव ते सर्वनाशार्थं निकटे स्थिता ।
तिष्ठन्त्यभ्यन्तरे सैदा यदीष्टा भवदन्तिके । तुरुष्ककरवीन्द्रैर्मिलन्तः साधयाम्यहं । ४९०
राजद्रोही न कोऽप्यस्मत्कुलेऽभूद्भक्तिवर्जितः । त्वदेकशरणः सोऽहं स्वामिसेवाव्रतदमे ।
वयमेव सदाचारा विचारविशारदाः । उन्मार्गे यदि गच्छामः कोऽप्यस्मासु न विश्वसेत् ।
कल्पान्तमपि जीवित्वा कस्यापि धनमक्षयं । दृष्टाप्यरीत्य कोऽप्यत्र भवे भवति सुस्थिरः ।
नष्टेऽन्यस्मिन् भवांस्त्राता त्वयि नष्टे परोऽस्ति कः । इति लेखं नृपस्याग्रे बुद्ध्वा मार्गपतेर्द्रुतं ।
स सेयाक्षस्तनः क्रोधाक्रान्तमन्त्रिवराब्रवीत् । सोऽयं स्वामिच्युतस्तस्य स्वजीवनविवर्जितः । ४९५
नूनमस्मत्प्रतापेन शुष्यन्तीवाम्बुपल्वलम् । यौवने विमुक्तस्य पक्षमात्रावशेषिणः ।
भृत्यास्तस्य न तिष्ठन्ति तडागस्येव पक्षिणः । किं करोतु स्थितस्तत्र तथ्यैर्विहितादरः ।
मदीयदाससमानोऽपि तं जेतुं क्षमते युधि । अथवाहं स्वयं यामि तं निष्कासयितुं ततः ।
स तुरुष्कैः समं तत्र यवनं कुरुते ऽन्यथा । अथो वै सैदहसनः पूर्वं तेषामनुस्मरन् ।
किं मत्तेन कृतं राज्ञे दीयतामानयाम्यहं । अयुक्तोपप्लवे पूर्वं कृतद्विष्टाः परस्परं । ५००
अमिदं चिन्तयामस्तेन कथं सहते विधिः । तच्छ्रुत्वा नृपतिस्तस्मै तदैकाग्रमानसः ।
तूर्णं हैमलतायानं स्वं नौशलाकाधिपं व्यधात् । वाक्यस्यः साधयत्येव कार्यं सद्भूतकारणीः ।
द्रव्यकोटिं ददामीऽस्मै सैन्यसङ्ग्रहसिद्धये । इत्युक्ता प्रतिभुक्तमेधराजानकम्पनः ।
द्रुतं निवर्त्तयामास दशाम्यमपि स्वयं । श्रुत्वा परशुरामाद्या मद्राः कश्मीरदेशतः ।
स्वानिष्टशङ्कया गन्तुं मार्गं तेभ्यो यथोचितं । उष्ट्रान् प्रति गच्छामो युष्मान् पाथेयसंयुताः । ५०५
कियद्दिनानि तिष्ठध्वं तद्यूयं इत्यवेतनाः । तेषु सर्वमतिं यातु सैदास्तेऽन्योन्यमब्रुवन् ।
निष्कासयाः सर्वथैतेन तुरुष्कैकविरोधिनः । अथान्तरे नरेन्द्रस्य तत्तत्कृत्यादिचिन्तनात् ।
जाताधिव्याधितं वक्ष्ये पौषे पक्षमितेऽभवत् । मृगयारसिकाः सैदा निन्युस्तं तादृशं नृपं ।
माघे त्रिपथरात्रादिगताम् वन्तुं मृगमृगान् । यत्र यत्रावसद्राजा ससैदकटकोत्कटः ।
पोथमानजनाक्रन्दमुखरास्तद्दिशोऽभवन् ।

पङ्क्तैः प्रधार्य परितोऽद्रिषु तद्विभागं यत्नोपवेशमकरोत्कटकोनृपस्य ।

तत्रोदनिष्ठदनिनिष्ठुरवाग्जनानां ग्रामालतास्थितिहि भुवा रुदितस्वनोऽथः । ५१०
गिरयोऽत्युन्नताश्च सुखदाः सान्द्रनिर्भराः । आक्रान्ताः कटकैर्दैवैर्दुर्जनैरिव साधवः ।
प्रालेयपूरसंप्राप्ताः कुरङ्गा गिरिगह्वरात् । श्रुत्वा कोलाहलं त्रस्ताः सङ्कुलाः समाययुः ।
हठनिग्रहान् स्फुरद्रक्तविकासांश्च गतावृतान् । क्लान्तयायागतान्दृष्ट्वा सैदास्ते तुतुषुर्भृशं ।

इरान्बान् पीवरानेतान् पोताब्धा हर दुर्बलान्। इतीव वक्तुं भूपाये प्रापुस्ते सार्भकाम्रगाः।
सिद्धाध्युषितस्थङ्गस्थवस्तोलवषदर्शनात्। क्रुद्धाः स्युर्देवता राजन्या कृथा मृगयामिमां। ५२५
इत्याद्युक्तोऽपि वहुशस्तवस्थस्तकसैनिकैः। भट्टारीवाङ्गनामङ्गास्य चरंशीघ्रमृगपदान्।
आख्यानम्रगयायेयं नान्यथा क्रियते तथा। मुनिर्वैश्रवणोऽद्रिस्थोनृपमेत्याब्रवीदिति।
साक्रन्दमाहता हत्वा मृगीस्ता रुधिरोक्षिताः। तद्गर्भनिर्भरां भूमिं सेदाश्रुकर्दमोज्झिताः।
भटप्रस्तवधात् कृत्वा निर्मृगांस्तान् गिरीश्वरान्। सायं मात्तः सखोपैराप्तवतोरादिशन्नृपः।
भव्या सुपाकतनया तरुणी च जाया कादम्बरं प्रभरके परस्य मीनाः।
निद्रान्धमुख्य सदनेऽहमिहैव रात्री याम्येति कोऽपि न्यविशम्मकिङ्कराभः। ५३०
धानुष्कपुष्कलबलाबलिनस्तुरुष्काः षड्गर्भधर्मनिरताप्यमहोपविष्टाः।
तद्भाग्डपकृतकुक्कुटमांसभक्षा यथादवात्र विदधुर्मधुपानगोष्ठीं।
पक्वतण्डुलमद्यादि पत्वा वास्तव्यलोकतः। तुष्टास्तुत्रिकाः केऽपि स्वगृहे भरणं व्यधुः।
मान्यदागमनं भूयाश्रुमार्या जनपीडया। इत्यादि चिन्तिवः श्रुत्वाश्रमकोत्तिस्मये नृपः।
मृगयाव्यसनं गाढ़ो धिक् फलं भुज्यते न यैः। मृगापदेशाल्लोकानामेव सा क्रियते स्फुटं।
पशुवस्कृतयो वड्वा मृगौघो यत्र मार्यते। मृगया सा विनोदाय यदि मौलिककर्म किं। ५३५
श्रमस्त्वयं चले लक्ष्ये स्पृहणीयोऽसि सादिनां। कोऽयं वद्ध मृगे साध्यः शराभ्यासो धनुष्मतां।
क्षत्रियैर्मृगया कार्या निरवद्यत्वणाशनात्। नैकान्तव्यसनं युक्तं क्वापि सर्वत्र गर्हितं।
महापद्मसरस्तीरगिरिगाश्च मृगव्रजान्। आगतान्नृपतिस्तद्भिः शैवानकरोदधात्।
इत्याद्यनुचितं किञ्चिन्मृगयादूषणं कृतं। विलोक्य यद्गवेषोनिमीविनां मृगयायुषां।
आखेटिकां नृपः कृत्वा राजधानीं समागतः। अस्मात्स्वपनवहदेहे यहणीगदसम्भवं। ५४०
केऽप्युर्दुर्मृगयादोषात्कुपितादेवतास्ततः। अतीसारगदारब्धास्तैरास्य विलोकिताः।
केऽपि प्रच्छन्नराज्येच्छाः सेदाः स्वातन्त्र्यकाङ्क्षिणः। व्यधुः किमपि भूपाये तुरुष्कादूतमागमाः।
केऽपि मन्त्रिवियोगात्यचिन्तासन्तापितात्मजं। रुजमाऊर्नं तद्गाधेर्निश्चयः कस्य चिदभूत्।
भूपस्तादृगवस्थः स नववर्षादिवासरे। यथौ सर्जप्रदेशन्याद्यौया ग्रकुनोक्तया।
तद्दिने गच्छतस्तस्य राज्ञो लोकाननरञ्जिनैः। जैनवार्टविहारायात् सर्पस्तुभोट पद्धतिं। ५४५
तद्दुर्निमित्तभीमास्य हत्वा तं सायकैर्नृपः। असरङ्गृहयाशङ्कां न शरीरादुजं पुनः।
किमर्थं निर्गतोवासि चिरं त्वं सुकृतं कुरु। इतीवायागतो त्रा गुप्ते गम्यं न्यरुध्यत।
अस्मिन् गते प्रजापीडा भविष्यत्यत्र मण्डले। अकम्पन भुवैर्योषत्तरङ्गतरलं सरः।
तत्र सर्वोत्सवे भुक्त्वा सेदमस्विन्नभाहतः। अपुनर्दर्शनायेव सर्वेषां दर्शनं ददौ।
नौकारूढस्ततस्तूर्ण सम्ब्यः सदिनावधि। उत्कण्ठासपञ्चनायेव प्लोतैः पर्णवधं व्यधात्। ५५०
कथैवेमं विनोदं नः करोति न पुनः प्रभुः। इत्येव श्लेनाः पुष्पाली वरलोलापायनं व्यधुः।

प्रत्याहूतसुतो राजा वैद्यांस्तान् प्रतिमुच्य च । नाहं स्वस्थोऽस्मि तत्पश्चो देवीं श्रान्तहजं व्यधात् ।
तत्पथ्यपरिचारिण्या स्वयं देव्या हृतो नृपः । दिवसेन्दुरिव क्षीणदर्पं विच्छायतामगात् ।
कवाटविकटं वक्षः श्यामगौरं तदाननं । कम्बुवज्जानुपादाश्च पीनाः पद्मदलोपमाः ।
सुन्दरं नयनद्वन्द्वं ललाटं भ्रूमनोहरं । तद्रुजा नृपतेः सर्वं विवर्णं समपद्यत । ५४५
एकदा सोऽवदद्राजा तं सेवाहृदयं रहः । नाहं जीवामि राज्यार्हा न सुताः शिशवो मम ।
बद्धो बहामखानोऽयं न पाति मम बालकान् । वरमादमखानोऽयं युक्तायोग्याभिषिच्यतां ।
अथवेयं भवत्कन्या यद्वक्ष्यति करोतु तत् । श्रुत्वेति भद्र धीरस्ते स्वास्थ्यं स्यादिति सोऽब्रवीत् ।
केवलं सैदहसनो रोध भ्रमदः खलः । ॥ कुलकं ॥
अथ राज्यवदत्पित्रे रहोमेरमुखादिदं । सन्देहितासुरागाय राज्ये किं क्रियतेऽधुना ।
वरं बहामखानोऽयं युवराजमभिषिच्यतां । यौवराज्ये च ज्येष्ठोऽयं दौहित्रः स्थाप्यतामिति । ५५०
द्विवादिदृष्टाच सप्तमी सर्वे स्युरविनश्वराः । श्रुत्वेति सेव्यहसनः सक्रोधस्तामभर्त्सयत् ।
तच्छ्रुयः प्राप्तिसंकल्पकल्पितद्रव्यसञ्चयान् । सौमुलभ्यादद् सैदा द्विजभक्तिविवर्जिताः ।
प्रभुं द्रष्टुं न यच्छन्ति गच्छन्त्यभ्यन्तरं स्त्रियः । मन्त्रपाठं निषेधन्ति तन्त्रज्ञाद्विजकीर्तितं ।
चिकित्सां वैद्यकोक्तामन्यथा रचयन्ति च । तथापि गुलिकां भोक्तुं रचयन्ति स्वसाधितां ।
किमप्यनिष्टं कर्मेति कृतमित्यादिवादिनः । वर्चोविलं पश्यन्तोऽप्यन्तरङ्गा महीपतेः । ५५५
वैद्योगादुद्रिकयाहं दृष्टकर्मेति कत्थयन् । तथाभूद्व्यभट्टः स खोदियकहसनार्थिनः ।
मुमूर्षुः सेवकैः पृष्टः कार्यः किंदेशसे विभो । सपडीमित्रार्धनामप्यादित्यूचे ताम्महीपतिः ।
कृतान्तमस्मि वीक्ष्योऽद्य दिव्यमद्येव यात्ययं । इत्युक्त्वा प्रशुचुः सर्वे साक्रन्दं साश्रुलोचनाः ।
धेदुवहसनः सामु घूर्णयन् दृष्टिमण्डले । तस्यामेव रजन्यां स मुमूर्षुरभवन्नृपः ।
वर्षे षष्टितमे कृष्णनवम्यां मासि माधवे । पञ्चाशं द्वादशाब्दांश्च राज्यं कृत्वा दिवं ययौ । ५६०
आक्रन्दमुखरा रात्रिः सर्वा सा जनताप्यभूत् । प्रातर्यानं समारोप्य छत्रचामरसंयुतं ।
सैदाः ससेवकाः सर्वे निन्युः पितृवनाजिरं । श्रीजैनभूपप्रमये दुःखिता नाभवन् प्रजाः ।
तादृशी यादृशी तस्य मरणे प्रत्यजिह्नता । तद्रुदाक्षानि वस्त्रोद्यु तत्र मस्तकवेष्टनं ।
तदन्तरस्थं टुप्पिकोज्ज्वलं मन्त्रिणोऽव्यधुः । तदालोक्य जनः सर्वोदर्शनोत्कण्ठतामधः ।
स्मारं स्मारं नृपं तेन निवर्त्ताभिर्मध्यगं । प्रातः प्रातः समागत्य सैदाः सप्तदिनावधि ।
खेदाध्ययनं चक्रुर्मिश्रितं वदितैः स्वनैः । ५६५

विहितरतविमुद्रा योऽन्यैर्मदाभिनीज्ज्वलास्तरुणवयनोवालालीलाविलासमदालसाः ।
कतिपयदिनैस्तेऽमी रिक्ता व्रजन्ति प्रुषाम्भितास्त्रिरसमनसोरज्यदेश्यास्महादिव कामुकाः ।
देशो मेऽयं रचितरचना राजधानी ममेयं कोशो मेऽयं रुचितिरपि ने मे सुता मे च भार्याः ।
इत्येवान्तः कलयति नृपो यावदेतावदन्तं त्यक्त्वा सर्वं व्रजति सुचिरः पुण्यपापैकभागो ।

यथाङ्कुशभग्नं राज्यं ममेदमिति योऽब्रवीत्। तद्दोषेणाभवत्तस्य स्वदेशान्ते पृथक्स्थितिः।
इत्थं प्रवाजिरे लोकः शुशोच नृपसंततिं। यमोकरयनामात्यावशिष्टां तत्र संस्थितां।
राज्यदानाय राज्ञी सा [illegible]। बहामखानजं पुत्रं दुःखोदर्कमतर्कयत्।
इति श्रीजैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां हस्सनशाहिराज्यप्रस्ताववर्णनं नाम तृतीयतरङ्गः।
इति हस्सनशाहिवर्णनं ॥

॥ श्रीवरपण्डितकृता तृतीया जैनराजतरङ्गिणी ॥

॥ चतुर्थस्तरङ्गः ॥

तृतीयेऽहनि सैदाख्ये सितः संमस्य सत्वरः । अधर्मप्रत्याख्यानाय राज्यदानाय निश्चयं ।
प्रतीक्षाक्षममालोक्य कालं सैदाखराकुलाः । राज्याभिषेकदानेच्छामत्रुमेवृपनन्दने ।
अथ राज्ये व्यधीयन्त तत्कुलं वत्सराधिकं । कृत्वा मज्जनसंस्थानं गोमदेमिव सुन्दरं ।
तत्र सिंहासनस्थाने स्थापिता बालभूपतिः । त्यक्ता भोजनपानाय पुष्पं माङ्गेऽनन्तकरः ।
एतद्राज्ये यदा युद्धं भविता मण्डलान्तरे । दृष्टा सन्तुमविज्ञाः केऽप्युपस्तवाभिकल्पिताः ।
शौर्यसंहारयेन कृतो विबभौ बालभूपतिः । इत्यानन्दः पयःपूरैर्बालेन्दुरिव सुन्दरः ।
सैदाः शुभ्रांशुकन्यस्तकुङ्कुमालोलितनिष्ठिताः । आविद्धानेकजोक्कक्षरकर्णिकादिवाबभुः ।
आत्तः श्रेयसमन्तात्ऽस्य कर्णोद्यानं वचिताकृतिः । बभौ बालनृपस्यास्ये शुक्लेव वृहस्पतिः ।
शोकहर्षोन्मिलितोत्कर्षादृशेन पितृपुत्रयोः । दधौ तमःप्रकाशाभ्यां लोकालोकाचलस्थितं ।
दीक्षिताभ्युदये सैदा विकसानन्दपुष्कराः । सुगन्धिमकरन्दाक्षे मधो मधुकरा इव ।
वाद्यमानोत्सवानीकध्वानभरितरवस्थलात् । चक्रुर्भस्मिव ह्रद्यं रागस्थानाभिवादिताः ।
राजधान्यन्तरे सैदाः पर्विधानप्रसाधनैः । चेतोयवप्रभुत्वामाः सर्वं नृपपरिच्छदं ।
एकस्मिन् कोटिकोटिस्मिन्ना त्रिभद्रायुक्तमदशो । ताट्टदे ददृशे पौरैः स्थूलांसादिकताहता ।
राज्यसम्पत्प्रभावाढ्या तद्गृहे समलध्यत । तास्कन्धाविर्जितेवास्ता वर्तुं रिपुपराभवं ।
राज्ञः सैदकुमारान्ताः प्राप्यसम्पत्कदर्शितं । प्रवेशं चेभिरे नाम्नलुण्ठन्तः कुम्भुरा इव ।
हेमधेनुतमास्तप्रविरतानविकम्पना: । मद्वे श्लीषु वपिः श्रोणकोलासु चकले दधुः ।
विरज्यन्नयानेषु कूराचारेषु दर्पिषु । दुःखदानक्रुतेन कोभेन शोभितेषु च ।
दीःशीलमानभिगम्येषु प्रधरस्मरेषु च । विरागनेषु सैदेषु वमसाः सेवकायतुः ।
पितामामपि सैदानां केचित्कुपालसेवकाः । नाश्नान्त्यपि स्वं ज्ञाकालमिव कीर्तिताः ।
दिवक्षितिः सुखं चाशीत् चतीयर्थिं निश्चया । तेषां श्लोकेन भूतेन श्राप्तिना चचलाक्षया ।

स्त्रीतनीतोद्भवस्यादा येऽभवन् द्वन्द्वगायनाः । लोकमूकाद्दशाभवं नाथे भङ्गारवाभवन्
अथ प्रथममेवैते गृहीत्वा नवभूपतिं । शकुनापेक्षिणो नाना विनतानटमभ्यगुः ।
स्वपद्यावर्जकास्तत्र गृहीतोऽस्यावमन्यद्दः । ज्ञातव्यपासिद्धपोऽथाः काश्मीरा नादरं ययुः ।
अपुनर्गमनायेव विधाय शकुनिश्चयं । एकदा शोभवंधुका ययुः किमपि मन्मथं ।
तेषां तत्केवलन्यथा भुवा वाद्यसम्मतं । काश्मीरिकाश्च नद्याश्च प्रहिता नगरेऽभवन् ।
ततः परगृहगमाद्यैर्नाहिष्टैः सह तद्दिने । मिलिताः पञ्चषास्तत्रा मेदा द्रोणमविन्दत ।
त्रिघांसतामथैतेषां वैजन्यावसरेक्षितां । नभोदम्नगमचाणेनाङ्गप्रसद्गुरुक्ते तेरिव ।
एकदा नक्तनाभीष्टा मेराख्या मेरवस्त्रनं । मूर्तेव दुर्दशा गेहमागत्येत्यब्रवीद्दवः ।
राज्ञः क्वापि क्रिया साध्या तूर्णमागम्यतां प्रभो । इत्युक्ताभिहृष्टमपेनं वा निनाय गृहान्तरात् ।
द्रोहस्ते सूर्य्यवारे स्नात्वा गमनायोद्यतापवः । पिपेत्युक्तोऽपि स नाम्ने पयो देवविमोहितः ।
तावन्मेदहसनोऽप्यायपयो लम्पटाद्रुतं । पादोऽर्धोऽपि ते द्रोणाख्याः पलायनमारभत ।
इत्येव पादकटको स्तब्धोऽस्यादपतद्भुवि । प्रतोल्यां मेदवायवयुरोत्कीर्णर जोमिथान् ।
मैते पुनर्व्यवस्रोति मुखेनोद्धायमक्षिपत् । नत्वा स्थानं तथैव लदनर्थादिवेलवे ।
प्राप्तनाद्य नियामन्त्रं विधाय कर्मनिश्चयाः । व्याभान्त्यवताः मेदानुमर्थेऽपविप्रहिताः ।
प्रातर्व्यग्रन्ति वसदापादुपायं कोऽपि चिन्त्यतां । मिलेति वधिता सदा श्रीनराजनकादिभिः ।
इत्यस्त्र व्यथमैत्रादो समर्थ्यन्ति मनायसुः । वर्णानन्दनवायनः पनेताननपस्य ताम् ।
अन्तः पाशुपतमाद्या विविशुः शस्त्रधारिणः । रक्षोद्वारमपा नैरित्युक्तोद्वारेऽन्तराजकः ।
मध्ये द्वार्तिर्निर्गमार्हा मेदमद्याक्षवारयत् । कुर्वन्ति लोभने लुण्ठं लकूलाद्रति नद्विरा ।
मेदाः स्मरणात् स्वाम्यात् स्वमती राज्यवारयन् । श्रीनराजानकस्तावत् धान्यनामसद्रुतं ।
गृहीत्वा गाजभृत्यांधं निधां मुष्टिकान्तरात् । नाजदोवारिकोऽप्ययमावस्यासौ नृपाधनं ।
वध्यामाभद्रन्तरेऽन्यच तत्सतेन निधांसया ।
वाटिकान्तरसुरक्षककण्ठोपरि संस्थिताः । मेदा नद्रान्तरमालोक्य वासद्वारेव गर्जिरे ।
किं न गच्छत देवं वा प्रतिमुक्ताः किमागताः । इत्यागतांस्तान् दृष्ट्वैव मेदं किंचिदिवोऽभ्यधात् ।
मार्गमुक्ता वर्गमासन्नयोयामः कथं वयं । तत्र वः प्रतिभीत्यालप्याधर्मिनि मेऽब्रुवुः ।
वैजन्यमिष्ट्वा पार्थयथा ज्ञात्वा दुपाजतः । परद्रुर्विप्रभट्टनां अब्रवीत् प्रथमं तथा ।
चतुष्कण्ठपिकाप्राप्ते प्रवरस्थानशोभितः । किंचिदपि विनष्टस्थाने दृष्टान्तरस्य वोऽभवत् ।
किं द्रोहो द्रोह इत्युक्ता वाचहीनाः समुत्थिताः । तावत् सद्दप्रवारैरावायुर्भट्टाः प्रवेश्य ते ।
निर्धामः प्रस्फुरन्मेदा हारापेमेदवस्थनः । वनेषु मुक्तामुक्तजननगरमपरिक्षाः ।
तं दृष्ट्वा भयभग्नं समयं विद्रुतं द्रुतं । प्राकारात्कारणमवनीत् कोऽपि किमपदहर्षं ।
मदक्षामीनयायोमनवकाभावाशदन्विके । चिकम्पाथा प्रतापेन पुर्यामिष्टमन्त्रिताः ।

यदन्योद्दालहालेति रक्षविलाकपाथयः। येचान्ये तदधोमुक्ताः क्षत्रान्तश्चेव किङ्कराः। ५०
गृहेषु गोवधात्तेषां पापभीर्नाभवद्यथा। तथा तच्च प्रतं वैदासङ्गानां नाभवद्भुवा।
मृगयायां कुरङ्गादीन्निहत्याङ्गान् व्यदधुर्यथा। तथा वैद्याः कृता मद्गैः शुद्देशटादिकान्तरे।
द्विषट्तांशुका नग्ना मत्तार्हशयनोत्थिताः। यनायाद्रव लोकस्य प्रयषुः प्रेक्षणीयतां।
केचिद्रूभतखातमाद्या निष्कृष्टच्छुरिकाक्षताः। उर्ध्वं प्राकारमुल्लङ्घ्य गृहीतामात्यान् पलायिताः।
तद्दृष्ट्वा तुमुले जाते वणिक्षदनुजीविनां। क्वापि निषोधाभूदन्तरे के चतादृति। ५५
भयत्यक्ताभिमानेषु विद्रुतेष्वनुजीविषु। चकर्ष मत्तं तन्मध्यात् कोऽपि नैवाङ्गनान्तरे।
मल्लशाहात्मजाङ्गतास्तावल्लेधामचम्पदः। गृहादेत्य द्रुतं प्रासादाक्रन्दं राजमन्दिरे।
प्रतोलीपालकः सोऽयं द्रोहीत्यथागतं द्रुतं। राजमार्गान्तरे क्रुद्धो नोरोलाहमघातयत्।
वद्धारप्रिपुटां दृष्ट्वा राजधानीं नवीकृतां। प्रात्यान्तमाद्यान् ग्निपून् प्राप्यत् लोभेनाग्निमदापयत्।
न कोपद्रवं द्रष्टुं स्वर्गं मद्गचको गतः। मुचेवेति दारधान्या जुह्वे ज्वलने वपुः। ६०
योधप्राप्तलघहृमलोमन्याजावृपश्चियः। क मां खला नयन्तीति निःश्वासोत्थाद्रवास्फुरन्।
अथान्तरेऽग्निमालोक्य द्रोहधारो धारितायुधाः। राजधान्यङ्गनं प्रापुर्निर्गता वाटिकान्तरात्।
जोनराजानकोऽगच्छत् क्रुद्धः केनापि पत्तिना। वीरः खड्गप्रहारेण द्विधांसगाङ्गनेऽवधीत्।
कमारत्याथ राजाप्तान् सर्वे मद्गसमन्विताः। मुक्तामूलकनागान्ते प्राप्ताः प्रोचुः स्वयं मिथः।
वरमत्रैव निद्राम: वैदेर्युद्धं विदध्महे। स्वल्पावशिष्टैः प्रभूणां न मेधः परिरक्ष्यते। ६५
अथालाठक्कुरः श्रुत्वा तान्यूचे नयकोविदः। न युद्धसमयोऽस्तीह गत्वानेन पथा द्रुतं।
वितस्तापारमासाद्य निद्राम: सपरिच्छदाः। तत्रोपायान्विधास्यामो येन नश्यन्त्यमी स्वयं।
अभिमन्येति तद्वाक्यं सर्वेसाहसशालिनः। शुभिक्षामठमार्गेण वितस्तापारमासदन्।
अथान्तरेऽन्तरं प्राप्तः क्रुद्धो मेघामचम्पदः। अवधीद्भ्रातरौ ताजपाजकौ द्वारपालकौ।
राजधान्यङ्गनाङ्गहौ सपत्नैर्गुल्फदामभिः। अनेधमध्यमप्राप्तौ यवतुच्छौ सभोज्यतां। ७०
त्राजमलपवपान्यपीडोत्कोचार्जितश्रियौ। प्राक्दानचये तस्मिन् गतौ सर्वस्वदाहतां
वर्णितं पाम्यपीडाभिर्दुर्भिक्षेयत्परक्षणैः। तेषां मद्गप्यकुण्यादि सर्वं तद्राजसादगात्।
कपणस्य गृहं विशन्ति येऽर्थी न वहिः कृतमतो जनाः चमन्ते।
विलसद्भगनादिव छिजिक्षा यदि निर्यान्त्यसुभिः सहैव सर्वे।
भित्ताः प्रज्ञातिमात्रं येनं दत्तं तद्गृहान्तरात्। सतं तच्छुलचारीणामिष्टाद्यैरेव तद्धृतं।
गोधूमपिष्टं पूपेकपण्याङ्गं नाशमर्थिभिः। चन्द्रघुच्छिपतच्छूर्णैर्हिमपातायितं पथि। ७५
अथान्तरे ग्रहादाभोऽप्यात्रिषाणोभटोद्भटः। प्राप्याज्ञिकाप्रतोलीन्तामदहत्तद्विरोधया।
एद्रराजानकाद्यास्ते तावद्ग्रामधानलं। उन्मुच्य वक्ष्यमाणक्रमपमार्गेण निर्ययुः।
पथे दुष्टारिसैन्याश्च पथादपि जनाञ्जनं। अन्योऽप्यहं न च ज्ञातुं मृगजादवाभवन्।

हष्टोऽरिष्टाय सोऽयं नोविद्धैरिति तं विदन्। चालिखानः समान्याश्च विरोद्धर्गमिवावृधीत्।
महारात्रैव हष्टोऽयं पाजभट्टमतत्त्वया। राज्यार्थमिति सैदानां चुकुपुः केचनावदन्। ८०
उपायो बन्धनात् कर्तुं चिन्तितस्तस्य योऽपरैः। अपायः प्रत्युताभूदेवं केन विलङ्घ्यते।
तस्य मीरादयो भृत्याः पापालेन प्रचोदिताः। प्रहारविवशं चक्रुः शशकं शबरा इव।
राजपुत्रवधोत्पातविवशं पृष्ठपातिनं। अवधीत्पाजभट्टं तं खपचमिव राक्षसः।
भुक्तं किमपि नो राज्यान्निर्वेतु किमयं हतः। क्रुधेवारोदि तद्दृष्ट्वा द्यैः पिकरवच्छलात्।
मा मा वधीरिमं हातं सुचिरादभ्यनोद्धृतं। इवदुत्सकुचेवेत्थं महता कम्पिता लताः। ८५
केऽमी तुरुष्का दुष्कार्यकराः पुष्कलपातकाः। इत्येव नरवः कम्पमापुर्म्याधुविघट्टिताः।
चतुर्विंशतिवर्षायस्मा या प्राप्तस्थिराच्छ्रवः। अयं रुद्राग्निके सेहात् हतोऽन्यक्रियया ततः।
सदाश्रभक्षिणी तस्य जननी विधवा सती। बोवालदेवी माजीवमवसत्सच्छवाजिरे।
राजसैदद्विजानेतान् हतःश्चौघास्थहं कथं। इतीव तत्कुधा रक्तः सूर्योऽलोकान्तरं ययौ।
परितो राजधान्यास्तान् दृष्ट्वा कद्माद्यहस्तरान्। न शेकुः केऽपि वस्त्रैकखण्डं दातुं चपाद्यते। ९०
सरन्धीरगता भेका अविविक्तरवच्छलात्। आक्रन्दाः सर्वरात्रौ तत्कुपेवाभवंस्तदा।

ये राजवेश्म विविशुः सुभगाः सुवेशास्तत्रानुरङ्गखुरधूलिकृतान्धकाराः।

ते द्विचिवोढभिविकाष्टतजीर्णवस्त्रा निष्काशिता नृपगृहात् कुतरक्षधाराः।

इत्थं षष्टितमे वर्षे भाव्युपद्रवकारणं। वैशाखस्य चतुर्दश्यां सैदानां विप्लवोऽभवत्।
नूनं इसननाम्ना स भृत्यानां तत्र वत्सरे। अन्तकः षष्टिविष्टोऽभूद्येनैते प्रलयं गताः।

सामान्यवेश्मनि वरं जनिरस्तु पुंसां मा मास्तु राजनिलये बहुदुःखकर्त्री।

ते श्रन्तेऽत्यरुचिरेऽप्यपटैकमध्ये नोमाति राजयुगलं विपुले खदेशे। ९५

अथालिखानमेयाद्याः क्रुद्धाः पश्चादवागमन्। नदीपारगतान् श्रुत्वा द्राक्षिणस्तान्निरोधिनः।
नौसेतुबन्धानुच्छिद्य मार्गैः काश्मीरिकैः समं। ज्यालठकुराद्यास्ते मतं चक्रुर्निगोपया।
विंशप्रस्थान्तरे सैदाः प्राप्तसन्नाहवाहनाः। तत्तत्पटकुटीवण्डमण्डिताः शिबिरं दधुः।
पुरमाचावशिष्टास्ते सैदा दैधाश्रिवर्तिनः। वाजिवर्माभिभूषिता राज्यलक्ष्मीं विभेजिरे।
येषां वराटिकेकापि नाभूत् करगता क्वचित्। स्वर्णरूपकहस्तास्ते हास्यवेषभूषिताः। १००
तेऽप्युत्तुङ्गतरङ्गेषु सर्वतो वसुवर्षिषु। अकारि ससंपत्त्वं शिल्पिस्फाटिकैरपि।
मन्दुरासुन्दरा येऽश्वा राज्ञोऽभूवन्महागुणाः। तानारुह्याधमा येऽस्मात्कृत्या नित्यदुर्लभान्।
ततोऽश्वमलराजानकाद्यैरन्यैश्च संयुताः। आक्रुष्यं विदधुः सैदाः काश्मीरिकजिगीषवः।
ते सेयामत्तनाराचमुख्यानां चक्रलोभ्भिताः। अस्वेकानां विदधुरधिकारसमर्पणं।
अत्रान्तरे पारगताठकुराद्या महाधियः। सैन्यानां सङ्ग्रहं चक्रुस्ते आबद्धगरान्तरे। १०५
श्रुत्वेति साहसैदानां नगरे मद्गनिर्मितं। आययुः सर्वरात्रैश्च लोकास्ते प्रसधारिणः।

प्रद्युम्ने च पुरद्वारे मुरे ग्रामे च पत्तने। अभ्युत्थ्यजनः सर्वो धावति स्म हतायुधः।
अमालावांगिलीयाद्याः क्रमराज्यगताश्च ये। त्रासार्थं वितिकातीरे शिबिरं समकल्पयन्।
दरद्भिश्चक्रवाकाद्यैर्देरङ्गैः सुभटैः समं। वैदूर्यभट्टः श्यामलो बुद्धवाद्गतां दधौ।
नौकाश्चलांकं सम्भृत्य पद्मराजानकादयः। दुग्धाश्रमान्तिके सिन्धोः पारं स्थानार्थमाचरन्।
पर्वतीधान्यसम्भाराणामीशानीय नाविकैः। प्रवाहवेतनं कोशाभावात् काश्मीरिका अधुः।
कश्चिद्लुण्ठिं कश्चिद्दत्तं परदेशरवाच ते। पारावारगताश्चक्रुर्नद्यौ तीर्त्वा पुरद्वये।
धनुर्धन्वशरैर्मुक्तैः प्रतितीरं पुरद्वये। पक्षद्वयस्थिता युद्धे प्रययं कटकद्वये।
अमात्योपान्तसामन्ता जीवप्रेम्णा परोऽज्झिताः। नामावशेषाः स्थानाश्च म्लेच्छदारिद्र्यपीडिताः।
चोराः कृतप्रमोषाश्च चिरबन्धनयन्त्रिताः। तत्रद्राजविद्रुताश्च पिशुनाश्च महत्तयः।
कृताधिकारास्तत्कार्यान्यायप्रत्यायनक्षमाः। एते चान्ये च तुतुषुर्देशेऽस्मिन्नुपद्रवे।
सेतुबन्धाश्रयाश्च सर्वान् डवराज्यतः। आनीय वामतीरस्था विदधुः लोपयायिनीः।
देवाभिधः शाकुनिको नाविकाधिपतां भजन्। प्रतीर्य नौकासुदृढं विदधे सुभटव्ययं।
चैद्रा दुम्बरखोरस्थितान् शाकुनिकाश्रयान्। कोपात् प्रत्यजन् योद्धुं तत्तत्कन्दपुरस्थितान्।
मेखावखाकनामापि पुररक्षाधिकारभाक्। विचार्य चोरांस्तत्काले दिवा शूले न्यरोपयन्।
आश्रमुद्रमठाद्येनगरान्तं चतुष्पथम्। तस्मिन् स्फुरति पौराणां न भीचोरकृताभवत्।
छिन्नेषु सेतुबन्धेषु तत्तत्कोपुरकादिषु। पूर्दुर्गैरचनैश्चाभूद् दुर्गता तद्विरोधिनां।
आस्कन्दं स्कन्दभवनादाभ्यासोपस्थकाख्यम्। पक्षद्वयस्थितां चैद्राः परिखां समकल्पयन्।
दारधानीसमीपेऽपि हद्दूराजानकान्तिके। तादृशीं परिखामन्यां चक्रुर्वैरिभयच्छिदे।
विद्रुवेश्मलुण्ठनं कुर्वन्तो हततद्गृहाः। चैद्रभृत्या भयं चक्रुः प्रजानां गोवधादिना।
विद्रुमुक्तलुण्ठितगृहदारसमाश्रितः। दिद्दामठो हद्दूवनवासेन्धनकृतोऽभवत्।
अनभिज्ञतयाद्यानां तद्विद्रुमरश्मिथः। व्यधीचक्रुर्यथा चैद्रा गावो यथा पशूनामिव।
निःशङ्कचक्राः सक्षाद्यममुष्मिन्नो दिने दिने। राजधान्यङ्गने मार्गाश्च क्रुद्धाः प्रातिभ्रमदात्।
मठामीनयवांसुन्दकावद्यसद्मानि च। राजानको हस्तनाख्य ददाह सगृहं क्रुधा।
काकतालीयकन्यायः चैद्रकाश्मीरवैन्ययोः। परस्परभयभ्रमाद्वैयथ्यारभवत्तदा।
पारावारगता वीराश्चीर्णा शाहविनो द्रुतं। हत्वा तांस्ताञ्छिरश्छित्वा तीरे वृक्षे न्यरोपयन्।
लोलाख्या रोचिषि गते तीर्त्वा चैद्रभटद्वये। लुण्ठिं पिर्वजस्थाना यातचक्रुः पद्मपुरान्तरे।
जोनराजानकाद्यास्तक्रुद्धा तीर्त्वा भटोद्भटाः। उषाकारिषु तद्राशाद्लुण्ठितं चक्रुरञ्जसा।
तेन चैद्रा अपि ग्रामे जन्मभूमौ गृहाक्षैः। जोनराजानकस्यैव क्रोधाद्ग्निमदापयन्।
तच्छ्रुत्वा स तदीयस्य बद्धो विषयान्तरे। तातिभट्टस्य सदने तद्वदग्निमदापयत्।
गृहान् पदातिमात्रः स दग्ध्वा सदरमध्यगः। दुग्धाश्रमादिस्थानस्थान् पलायनपरान् व्यधात्।

अथ लोहरकोट्टस्थं श्रीमार्गेशवरं गिरिं । अवाप्तठक्कुरास्तस्मै लेखमित्थं व्यसर्जयन् ।
अस्मादभिया देशात् सकुटुम्बोऽन्तो भवान् । स मद्वै विषिनोऽस्माभिर्युक्ता तदपवादकः ।
सेवामस्पदाद्वैलात्पुत्रैरस्मज्जिगीषुभिः । वैरतो दक्षिणो यावोभागोऽस्माभिः समाश्रितः ।
जिगीषवोऽवयं सर्वे काश्मीरमण्डलात् । पुरत्रापायविप्रायस्ते वैदाक्षिरन्ति वेष्टिताः । १४०
तद्दिसम्यधिपं त्यक्त्वा तूर्णमागम्यतां यतः । प्राप्ते त्वयि जयोऽस्माकं तव भूः कीर्तिरव्ययः ।
राजभक्तास्तु भक्तास्तु यूयमेवात्र मण्डले । तदनागमनात् कीर्तिर्मा कार्षीः स्वं कलङ्किनी ।
बद्ध्वा रणाद्रालिभागे पूर्वं सैन्यजः यथात् । राज्यरक्षां यथा दक्ष यथा मार्गेशमज्जरः ।
तदत्राणं त्वया रक्ष्यं तूर्णमागत्य साम्प्रतं । अन्यथात्र शिरोराज्ये स्थापयन्ति न वेदनाः ।
इति लेखं विचार्याशु स्वदेशोत्कण्ठिताशयः । तूर्णं पर्णोत्समार्गेण स मार्गपतिराययौ । १४५
प्राप्ते तस्मिन् दिनैर्द्वित्रैः कुपदीनपुरान्तरं । चकम्पुः शिबिरे सैदाः प्रदीपा इव वायुना ।
अथ यस्य सैदास्ते भयात् पश्चात्पुनिश्चयः । इत्थं विप्रदावादीन्लेखहस्तान् व्यसर्जयन् ।
प्रधानपुरुषाः स्वान्तः कृतवैरवधाः कथं । भवन्तो यत कुर्वन्ति कार्यं लोकविगर्हितं ।
देवार्थदिव्यतोऽभूपस्त्वत्सुनसुत्यदे कृतः । कस्य किं वो कृतं येन सर्वे सैदार्थमुद्यताः ।
न सर्वे द्रोहिणः सन्ति यूयं काश्मीरिका जनाः । वैदेशिकैर्हतायैते द्विषोऽस्माकः प्रयच्छत । १५०
अथवा परदेशागताभिक्षाय सपरिच्छदान् । यूयमेवात्र देशे स्व मुख्या सन्तिष्ठ पूर्ववत् ।
या यस्य पदवी पूर्वमासीत् सा तस्य तिष्ठतु । संभूय सर्वे भुञ्जामो नास्माकं विग्रहे ग्रहः ।
मरणं नियतं जन्तोः यथैव विधिकल्पितं । तथैवावश्यमाप्नोति के निवर्तयितुं क्षमाः ।
इति लेखार्थमालोच्य मार्गेशाद्या महत्तमाः । अयमाचरसंपद्भुमिति लेखं व्यसर्जयन् ।
एतावकं नृपस्तात्यघितो न दुराशया । किमर्थं स हतो राजपुत्रो वध्यामयागतः । १५५
मोरोलोदादिवधतः कल्याणोमा भवन्तिह । तथाप्यस्य शिरोराज्ञः सर्वैः कोशैर्विलुण्ठितः ।
लोडीया घटिकैकैका द्वारि तिष्ठति भूपतेः । सैदैः विहायनेवेति श्रवणीव ध्वनिच्छलात् ।
गच्छन्तु निष्टा यद्यासे वहिर्युक्ता निवारिताः । यन्तो वद्ध्वा तिष्ठन्तो यूयं पैतामहे पदे ।
इत्यादि श्रुत्वा सैदेषु समाश्रितोऽव्ययागतः । तदयं व्यवगच्छन्तं न च प्राप्तोऽप्रतीदिदं ।
स्थापयन्तु धनं कोशे यद्धृतं बालभूपतेः । सर्वे त्वजन्तु मत्वादौ तिष्ठन्तु भयवर्जिताः । १६०
अमात्या एव कुर्वन्तु राज्यकार्याणि पूर्ववत् । किञ्चिच्छक्तिः नोदेशे देशाः शान्तिं भजन्ति च ।
यद्भूतं गतमेवात्र स्वता जीवन्ति नो पुनः । अन्योन्यसुहृदैरस्य जातान्योन्यस्त्रगात्वात् ।
इत्यादि युक्तयुक्तं तदाकर्ण्य श्रुत्वा मदोद्धताः । सैदाप्ततुन्निजनितकोधरस्यारवांमवन् ।
नृपः कोशश्च सबल युद्धरक्षात्तथा भटाः । सर्वमित्यवादायत्तं किं कुर्वन्ति विरोधिनः ।
इति सैन्यतानोक्ता युद्धसन्नद्धयुद्धयः । अमूर्तेस्ते कुतोऽधागाः कौरवाः पाण्डवैरिव । १६५
अथैकदा सैफदारओमराजानकादयः । पुरे नौसेतुमुत्तीर्य सैदयुद्धार्थमाययुः ।

उपायैः सर्व्वदा जेयास्तमयो न रणस्य वः। इति मार्गपतेर्वाक्यं नागृह्णंस्ते रणोद्धताः।
द्राबोदनाम्ना मार्गेशपुत्रो धामाकरोद्भुतं। प्रतीहारादिभिर्युक्तो नगरान्तरमावहत्।
समुद्रमठमार्गेण प्रविष्टा पृतनाश्च ताः। प्रापन्नोद्दविहारान्तं कर्तुं चैद्भटक्षयं।
रणं सन्नह्य डोम्बाद्या येऽन्ये लुब्धा महाभटाः। सर्व्वस्वहरणव्यग्रा बभ्रमुर्नगरान्तरे।
डोम्बाद्याः सुभटाश्चान्ये घ्नन्तोऽन्योन्यमुदायुधाः। प्रविश्य पौरवेश्मभ्यो भाण्डागारादलुण्ठयन्।
भूमौ निखन्य यद्यत्तं पौरैर्गुप्तं गृहे धनं। चिह्ना प्रतिपदं भङ्क्त्वा नीतं तत्तैर्विकाशितं।
मद्राहते भटे दृष्ट्वा चैद्रा विकृपतितं शिरः। नाद्यास्माकं जयोऽस्तीति द्रुतं अभ्युद्ययागतं।
अथ चैद्चमूः श्रुत्वा ताम्रविहारपुरान्तरे। भये जगाम युद्धाय साधकायुधवर्षिणी।
अथागतं पद्मभट्टं श्रुत्वा स्वर्गिविरान्तरे। तद्रक्तितिलकं चक्रुः चैद्राः स्वायुधविद्युधे।
आलिखानः स तच्छ्रुत्वा स्मृत्वागतां चमूं। नन्दभद्रविहारेऽग्निं मार्गरोधार्थमार्पयत्।
ज्वालाजटाकुले मार्गे प्राप्तो द्राबोदमार्गपः। सहोत्सवप्रतीहारः स वीरोऽरणमपद्यत।
सेतुसङ्कटमार्गेण पतितः परिखान्तरं। स मार्गपतिद्राबोदो युध्यन् प्राणैर्व्ययुज्यत।
तथाश्वप्रतीहारमुख्या वीरा रणाङ्गने। ययुः शौर्य्ये दर्शयन्तो दिव्यस्त्रीसुखभागितां।
रूपं तस्य मृतस्यापि स्मृत्वा पौराङ्गनाः पुरे। वदन्ति नैव पश्यामस्तादृशं सुभगं क्वचित्।
सुरूपो मानुषो योग्यो नायं तज्जीयते दिवं। इतीव देवताभिः किं मृतं तत्र व्यधीयत।
तावद्वैभवखानाद्यैः पश्चादन्यपथागतैः। विदधे स्तानगाहाग्रे तत्र सुभटसंक्षयः।
भूतावियैरिव प्राप्तविजयैरुद्धतायुधैः। रणप्रेक्षागताः पौरास्तद्दिने कोपितैर्हताः।
किमन्यत्परदेशीया हुता विप्रस्थये स्थिताः। एते मद्रा इति प्रोक्ता खेभाङ्ग्रिता निरासिताः।
विमुच्य बन्धनस्थान् स्वान् युध्यद्भिरभटैः सह। स चैत्रडामरः पौरान् चैद्रांस्तोत्करुकान् व्यधात्।
आरूढैरिङ्गितः सोऽयमिति चैद्भटाद्यथा। जङ्गुर्हस्तिकं चैत्रपण्डितं सवनेश्वरं।
अत्यन्तानुचितं चैद्रासकुचनस्य मस्तकं। छित्वा चन्दनलिप्ताङ्गं न्यधूराजपथान्तरे।
प्रविष्टाराधवाः केऽपि तद्दिने ते पुरान्तरे। अविचार्य्य वधं चक्रुः सर्व्वेषां वत्सपोज्झिताः।
तस्य चन्दनलिप्ताङ्गं मस्तकं वीक्ष्य नागराः। न के निन्दां व्यधुः चैद्दुष्कर्माधर्मनिश्चयात्।
आमलेकपुराशोकविहारान्तं पुरान्तरे। यया दृष्ट्वमगण्डाश्च इवामर्शाश्रिताः पथि।
आसन् येषु वपूंषि तूलशयनन्यस्तोपधानोद्धतस्पर्शोत्कर्षसुखावमर्शविलसत्कर्पूरधाराण्यलं।
अप्राप्ते भुवि काककुक्कुरवृकैः सम्भक्षिता लक्षिता मेदोमांसवसावमर्शक्रिमिसवविष्यन्ददुर्गन्धिनः।
जयेन तावन्मात्रेण तुष्टाः चैद्राः परस्परं। विप्रस्थान्तरे चक्रुर्मोहोत्सवं विजयोत्सवं।
रतावश्लिष्टायत्तांस्तद्दिने चलितान् बहून्। पश्चाच्चैद्दृगिष्यन्ति सर्व्वसंहरणं भवेत्।
किन्तु प्राक् लुण्ठिता देशा अजिताः केऽपि देशगाः। तां बुद्धिं विजयार्थैषामदाच्चन् कुपिताः कथं।
अहंपूर्व्विकया जाततरङ्गटभरायवः। शौर्येतुबन्धयुधोद तावन्नीजनगरान्तरे।

सन्नाहभारसम्पाक्ता: सेतुभङ्गात्परिच्युता: । मलयक्षादिने तस्मिन् वितस्तायां विपेदिरे ।
नूनं सा शारदा देवी वितस्तारूपधारिणी । तद्धर्मकुधा यामं विदधे कटकद्वये ।
प्रेक्षागताहता: पौरा इति निन्दानिहृत्तये । मल्लेणेन्नसम्भिरचा सैदै राजि: कृतेऽयन: ।
तत्तत्कोष्ठार्पितमुखैस्तैर्व्वितस्तालटान्तरात् । काष्ठमेकं न्यधु: सैदा भोट्टे दीपधरोपमं ।
वितस्तायां भटा: केचित् सलिलोत्कूलविद्यया । विवस्तुर्भिल्लगन्धाख्या महापद्मसरोऽन्तरे ।
अत्रान्तरे समानीयावशिष्टान्परितो भटान् । काश्मीरिका: पुनश्चक्रु: पूर्व्ववत् सैन्यसंश्रयं ।
श्रीजय्यापीडक्षत्त्वालसैफडामरकादय: । मुख्यान् सैदान् पुनर्जेतुं रणोपायं व्यचिन्तयन् ।
सैफडामर: प्राप्तसिन्धुदेशपदस्ततः । उभावपेतु व्यभजद्विवयान् सप्तविंशतिं ।
कालागता नमत्पत्तासीत्स्तम्भ सफलीकृता: । यत्नेपतच योधास्ताघटलेपु दिने दिने ।
क्षुभ्यद्भैतरततीरद्वयजयघटमारब्धयतेषु युध्यत्कुध्यद्धोरैरणाग्रप्रचुरपुरजनत्रासनभ्रान्तमाध्यैः ।
धावद्भिर्व्वाहिताश्वास्फटसुभटघटाघातजाताग्निवर्षं चक्रु: क्रोधात् पुनस्ते प्रवरपुरवरे युद्धमत्युद्धतं तत् ।
यामदुन्दुभिवाद्यानां ध्वनिः सर्व्वैस्तदा श्रुतः । पूर्व्वं राजस्ततः पश्चात् सैदकाश्मीरसैन्ययोः ।
अवतीर्णा जलार्थं याः पारावारपुराङ्गनाः । यवनेषुभिर्व्विदीर्णाङ्गास्तत्क्षणाच्च विपेदिरे ।
स नाभीहृद्विवरे च हिता वीराः पतत्त्रिभिः । विद्धा मुमूर्षवस्तीरात् नीताः स्वगृहान्प्रति ।
वह्निदाहस्फुरद्धोधसंहाराद्यैरुपद्रवैः । एकमेकं दिनं तत्रानेकवर्षाभमुद्ध्ययावहं ।
श्मशानानापिनोऽन्योन्यं रक्षस्याहाटनोद्यताः । तटद्वये भटाः क्रूरा अवाच्यमपि तेऽब्रुवन् ।
राजसैदद्विजद्रोहगोहत्यापापादिवादिनः । मिथोगालीं वदन्तस्ते किं नावाच्यं वभाषिरे ।
प्राप्ता दीलतभीहाद्याः कष्टवाटादिदेशतः । शिष्टाः लहलवंशाश्च शाहिभङ्गनृपात्मजाः ।
पद्मगङ्करजाः केचित् सिन्धुपत्यप्रयोदिताः । समाश्रित्यस्ततोऽन्येऽपि ददधुः सर्व्वतो दिशः ।
काश्मीरिकाः स्वभेदेन बलप्राप्त्या तथापरे । ययुस्तान्सिद्धचलसमाख्यातान्योन्यनिश्चयाः ।
अत्रान्तरे नभस्युच्चा सायं दीप्तादभूत् स्फुटं । उदीच्या दक्षिणा याता प्रज्वलद्ध्वजमस्तका ।
दृष्ट्वा तामद्भुतां सर्व्वे सैन्ययोरुभयोरपि । सङ्ग्रामाशङ्किताभिद्धावभूवुर्भयविह्वलाः ।
अत्रान्तरे सैदलेखैः प्रेरितादेशलिप्सया । तन्त्रारस्थानोद्यज्जस्ताद्यक्षं पुष्कलं बलं ।
प्राप्ताः शुभगलस्थानं तुरुष्कास्ते सुदुष्कराः । रूमाभीज्ञनगाद्यैः प्रालेयैः शलभा इव ।
कालीधारापदेशेन काली भगवती क्षुधा । ग्रसत्यश्रुधपा नूनं मतादेशर्त्तिनेच्छया ।
अादामखानजस्तस्मै विद्ध्य इति चोदितः । निवर्त्य तं तुरुष्कः स स्वान्तिके समरक्षत ।
तदीयास्वपदार्थोपप्राप्त्या तद्देशवासिभिः । अनन्यसुलभां प्राप श्रियं वैश्रवणार्थितं ।
अथ काश्मीरिकाः श्रुत्वा तद्धं वाद्यवादनं । चक्रुर्द्धिनाभवन् सैदा विच्छायवदनाः श्रुतेः ।
गतावशिष्टा दुर्व्विधेदुष्टतत्कटकान्तरात् । सदयाहितधी तत्र शवानां निचिताभवन् ।
विशुद्धपार्ष्णिरूक्ष्मभयाः प्राप्तकालाहुताः । काश्मीरिका मतश्चक्रुर्नाथं सहमानयाः ।

मध्ये ससैन्यास्तिष्ठन्तु मार्गेशाद्याः पुरान्तरे । राजानकाद्या मद्राश्च स्वामस्था यान्तु दिग्द्वयं ।
एकतर्श्चिन्तिताः सर्व्वे सद्यन्यन्यबलाः पुनः । इत्येवमतनिश्चासं सम्यक्च कृतनिश्चयाः ।
स्वामार्थमादिशल्लोकं स्वप्रदेशादुपर्य्यधः । नावा सिन्धुं प्रतीर्य्याथ जोनराजानकोद्धृतं ।
स्वामस्थान् पञ्चवान् हत्वा पलायनपरान् व्यधात् । बलवाजितनुकादि हत्वा सैदबलान्तरात् ।
काश्मीरिकाव्यभाव्यन्त प्रयाताः प्रतिवासरं । किमन्यत् स्फुटमेवाक्षि येऽवसन् सैदसन्निधौ ।
निर्लक्ष्यास्ते व्यलक्ष्यन्त काश्मीरिकबलान्तरे । इतोयाति ततश्चेति लोकोत्रिगतयन्त्रणः ।
बाले राजनि मन्दाज्ञे कोऽप्यजृम्भत विप्लवः । मठेषु लुण्ठ्यमानेषु विटैर्निर्हितपेटकैः ।
निरुद्धमार्गसञ्चारो देशोऽभूद्दर्थविक्लवः । मासद्वये व्यतीतेऽपि पारावाररणोद्यमः ।
जिगीषां नात्यजंस्तत्र सैदाः काश्मीरिका अपि । पूर्व्वमङ्कुरितः सैदवधे पल्लवितः क्रमात् ।
परस्परं वैरतरुस्तदागाच्छतशाखतां । दक्षिणे राजकोशादि वामे सेनाश्चवेश्म च ।
बलद्वयेऽपि विजयः मन्दिरधः प्रत्यभाषिणां । पुंसां निरुद्धे सञ्चारे नावा नष्यलटद्वये ।
स्त्रिय एव तदाकुर्व्वन् पारावारगतागतं । पारान्नेत्य विटैर्लुब्धैर्मुषित पथिकव्रजे ।
अधिष्ठानादिदेशेषु मार्गः प्रचलितोऽभवत् । पारावारगतान् कांश्चिदन्यान्यच्छलतोद्यतान् ।
निरुद्धः प्रत्यर्थं द्विचाः क्रोधाच्छूलेऽध्यरोपयत् । अन्योन्यमेकदा सैदा भटाः काश्मीरमन्त्रिणः ।
आयान्तु यदि शक्तिर्व्वा युध्यन्तु पुनरप्यलं । सीमा वा दीयतां तावत् प्रतीक्षामो रणं प्रति ।
नित्यं जनवधे लोका उद्विग्नाः शरवर्षणैः । भजतां विभवं सोऽत्र विधिर्य्यत्ने प्रयच्छति ।
निश्चास्यति पुरप्रान्ते सीमार्थं वामपार्श्वगः । चिच्छिदुः मन्त्रितां रज्जुं तूर्णं सैदभटास्तटात् ।
निनीषुर्वैरिणो ज्ञात्वा सैदाः काष्ठीलतस्ततः । न्यधुर्हंसनराजानकादीन् स्वामार्थमाकुलाः ।
छिन्नेषु सेतुबन्धेषु सैदैश्चापुरकादिषु । नगरीं दुर्गमां दुर्गतुल्यां चक्रुर्द्विषद्भयात् ।
अथ काश्मीरिकाः प्रोचुः सैदांस्तीरान्तिकस्थितान् । नौसेतुबन्धरक्षार्थं सम्भिन्नोभयेन नः ।
पुरमात्रावशिष्टत्वादुत्तिष्ठध्वं कियच्चिरं । पर्य्याप्तं भुज्यते धान्यं किं कुरुध्वं पुनः पुरे ।
श्रुत्वेति सैदास्तांस्तान् तूर्णं स्थित्वा स्वसैनिकैः । अन्नाभावादुभुक्षिता न चलामो भयादितः ।
का जुगुप्सा तुरुष्केषु सर्व्वमांसभुजो वयं । यावत् पुंपशुगोमांसपर्य्याप्तिस्तावदास्महे ।
पुनरुद्भ्यतेऽस्मात् कः शतोराज्ञुं तदन्तरात् । श्रुत्वेत्युत्पुनस्त्वास्तोरे ज्यसालमल्लिकादयः ।
एकत्र मिलिताः सर्व्वे चक्रुः सम्यक्च निश्चयं । सैन्यं स्वामविभागेन त्रिभज्य पथिभिस्त्रिभिः ।
उत्तीर्य्य यामः शीर्य्यन्ति सैदाः कटकभेदतः । अन्यथैकत्र सम्बद्धा दुर्ज्जयाः सैदपन्नगाः ।
एकतश्चिन्तिताः सर्व्वान् जेष्यामोऽन्यबलानमून् । अस्माकं प्रबलं सर्व्वं न विलम्बोऽधुनोचितः ।
श्रुत्वेति मद्रधैर्य्युक्ता जोनराजानकादयः । मृत्युर्व्वा नोजयो वेति युद्धसन्नद्धतां दधुः ।
अथैकं मतमाश्रित्य स्वामस्थाः सैन्यनायकाः । पुराणतरुकस्थानात्तीर्त्वा पर्व्वतमासदन् ।
शीलभट्टादयोऽश्ववासिकाख्यप्रदेशतः । नौभिस्तीर्णाश्वतोऽन्याद्याः सौतिकान् सुभटान् बधुः ।

दृष्ट्वा धैर्यं द्विजस्यापि रणोद्यतः क्षणात् । गङ्गादयोऽभटाः सर्वे सङ्गसुवीरमानिनः ।
अन्योन्यप्रहतिर्भोऽभूदिति काश्मीरिकाभटाः । पञ्चषास्त्वन्यधुर्मूर्ध्नि स्वं निजपराश्रमं ।
सैफडामरादिवीरेषु प्रकथः करणा बभुः । निर्गतास्तान् रिपून् हन्तुं मूर्त्तिमत्यरवास्तरान् ।
तानुत्तीर्णान्समाकर्ण्य सैदाश्चकितमानसाः । द्वाविंशं व्यूहजंघाद्यं प्राञ्जयोद्गममानयं ।
सम्प्राप्तोऽभिरणायुद्धमठनीराख्यया व्रजन् । गिरिशृङ्गगतैर्दुष्टैः शिलाभिरवार्यत ।
तच्छिलावर्षवस्तस्तुरङ्गात्पतितः क्षितौ । पदातिः स चलन् कृष्णाभिक्षीरैरश्वहट्टात् ।
तदीयं तुरगं सद्यस्खड्गं सदाप्रभूषितं । काश्मीरिकाः करगतं मूर्तं जयमिवावहन् ।
तं पराभूतमालोक्य तद्युद्धार्थं भटान्वितान् । सैदाः पिरुजखानादीन् रामावेव व्यमर्दयन् ।
दुग्धाश्रमागतामेयाभीकराश्चाश्च तत्क्षणात् । वर्षीयादिव गर्जन्तः प्रापुः पूपामठान्तिकं ।
तावल्लद्दप्रतीहारडामराद्यामहाभटाः । सन्नद्धाः सुमनोवाटप्रदेशान्तं समासदन् ।
सैदखानादयः सैदहोस्सनादिसमन्विताः । सैदानां सुभटास्तान्ये प्रापुस्तत्रैव ते प्रगे ।
करवालाः स्फुरज्ज्वाला बभुः श्यामलकान्तयः । भूपीठनादिव व्यालाः पातालविवरोद्गताः ।
अथोदतिष्ठत्तुमुलः समरः सैन्ययोर्द्वयोः । सखड्गफलकक्षुद्रमद्रव्यूहसदृक्षयः ।
भोवीरास्समयेऽत्र युध्यत मुदा मा यात पश्चाद्गमो जेतारो यदि तद्धरन्ति सकलं सैदाः क्षुधा निर्घृणाः ।
प्राप्तश्चेद्विजयः सुखं स्वविभवात् स्वर्गोऽपि तच्चेन्मृता युद्धादित्विति मद्रपः सपरद्धः काश्मीरिकानब्रवीत् ।
पूर्वं पिरुजखानोऽपि निर्ययौ रणगर्विनः । तं पिरुजप्रतीहारो रामोरामिवाभ्यगात् ।
अनभिज्ञतया युद्धे स्फुरन्तं वीक्ष्य तं द्रुतं । स्वभटान् प्रेरयन्मद्राश्वास्तुरङ्गखुरच्छिदे ।
खड्गकृत्तखुराश्चोद्यत्प्लुतिसंहरणक्रियं । गङ्गाद्याः प्राहरन्सर्वे मत्वा प्रतिसमन्वितं ।
तद्वृत्याः शाहिभङ्गीया भ्रमरा इव सारवाः । ददंशुः कटकं क्रुद्धाः स्फुरन्तः खड्गकण्टकैः ।
पतितं सम्मुखं दृष्ट्वा तं काश्मीररणाङ्गणे । जयोऽद्य वसन्तेऽस्माकमित्युक्त्वोत्साहमादधुः ।
व्याहन्यमानाः काश्मीरैः भटैर्भद्रसमन्वितैः । भग्नास्ते शाहिभङ्गीयाः क्षतं सलोहितं दधुः ।
एहि तिष्ठाच युध्यस्व क्व गच्छस्यधुना मम । इत्यन्योन्यं भटास्तत्रातन्वन् रणगर्विताः ।
काश्मीरपृष्ठगः सूर्यः खड्गाग्रप्रतिबिम्बितः । जयोऽद्य युष्माकमित्येव वक्तुं व्योम्नोऽवतीर्णवान् ।
अहम्पूर्विकया सर्वे ते वीरभ्रमरास्तदा । रणाग्रामे स्फुटहेतवस्तःकुसुमलम्पटाः ।
तद्रणाङ्गनरङ्गान्तःसङ्गतास्ते भटा नटाः । लघुहस्तविभक्ताद्या नाट्यभङ्गिमदर्शयन् ।
अहङ्कारोद्धतास्तद्वत्याः प्रविष्टाः सम्मुखे रणे । विधाय युद्धं सन्नद्धा वीरहत्या विचक्रिरे ।
प्रवर्षन् शरधाराभिः सैन्यकटकाम्बुदः । स्फुरच्चलतविद्युज्ज्योतिर्युक्तोगम्भीरगर्जितः ।
सैदेषु भास्करश्च सम्मुखस्थविभाकरः । शौर्यश्रीभाकरः प्रापद्यो भाःकरवालभृत् ।
लघुत्प्लुततुरङ्गस्थोरवरङ्गान्तरे स्फुरन् । योऽकृतारसमावर्तनाश्चर्यभङ्गिमदर्शयन् ।
प्रहारविह्वलं सर्वे निर्मिल्यापि रणान्तरे । सैन्यमाक्रान्तितामस्य चिरात् पातयितुं क्षितौ ।

द्विजान् हत्वा भटान्वीरो वीचितः श्लाघ्यविक्रमः । अभजद्वीरशय्यां स रक्तस्यन्दोत्तरच्छदां ।
येषां प्राणपरित्यागे निश्चयं वञ्चतामपि । रणयोग्यत्वलोपिष्वा नास्ति किन्तैः पशूपमैः । २८५
सैदखोजनमुख्यास्ते काश्मीरान्वैरपन्नगाः । भाकरादीन् हतान् दृष्ट्वा रणं त्यक्त्वा पलायिताः ।
ततः काश्मीरसेनान्या वात्ययेव तटद्रुमाः । भग्नास्तत्सैनिकैर्हता भृत्याः श्रावाद्रवाहताः ।
न खड्गी न हयारोहोन चापी न च शक्तिमान् । व्याहृत्य प्रेषितुं कश्चिदाक्रन्दिद्रुतान् बलात् ।
हठलुण्ठितविध्वस्तास्त्रसन्तास्ते विरोधिनः । दुष्टाकण्ठानपि क्रमात् प्रापुस्ते नगरान्तरं ।
ग्रामसुद्रमठात्पूर्वाधिष्ठानान्तं निरन्तराः । मार्गैर्भिन्नानगण्डौघाद्वीरवासर्जिताः शवाः । २९०
केचित् कुल्यान्तरे मग्ना भग्नाः केऽपि रणान्तरे । केचित् प्रमुदितानग्नाभयोद्विग्नदिशोऽचलन् ।
तद्वीरावयवैः कान्तैः पूरिता विपुलैर्मही । तद्ग्रामार्थं प्रवृत्तस्य मृत्योरिव महानसः ।

ये सुन्दरीविपुलभोगपुरन्दराभास्तेऽनेकविभवप्रथितप्रपञ्चाः ।

मग्नान् विलोक्य भुवि तान् धृतदुष्टगन्धान् कस्यापि शाम्यति न देहभवोऽभिमानः ।
वरं मरणमेवास्तु रणे स्वर्गसुखप्रदं । न पदेऽपतनस्वामिदृष्टिप्रियाक्राकदर्थनाः ।
इत्युक्त्वा प्रविशन् युद्धे धीराग्रण्योऽप्यकातरः । धर्मभर्मेशः शस्त्रेण स श्लाघ्यमरणोऽभवत् । २९५
अन्यान् प्रचलितान् दृष्ट्वापोषितापास्तवैरिणः । पलायनेच्छा नैवाभूद् युयुत्सोर्यस्य मानसे ।
छित्त्वाङ्गुलिकरोऽप्यस्त्रमादाय स्वयमागतः । अकरोत् क्षणमात्रं यः शस्त्रप्रहरणं रणे ।
व्यामस्थितः पुरस्यान्ते स राजानकहस्सनः । हतस्तैरायुधैर्धीरोऽर्कुल्यातटान्तगः ।
छिन्नाङ्गुलिहस्तेन समस्त श्रिरोभटैः । नीत्वा न्यदर्शि हर्षार्थं मार्गेशादिसभान्तरे ।
किमाकारनिकारेण कुर्मस्तस्यान्यमत्कृथां । इत्युक्तासौ स मार्गेशः शवमुक्तिमकारयत् । ३००

योऽभूच्चिरं नृपसदस्यखिलमन्त्रिवर्गधुर्यः पदेषु विभवोचितदानमानः ।

प्रोच्चां दशामितरवत् स गतः किलान्ते धिग्धावनां भविषु शाम्यति या न भोगैः ।
स चेन्मान्नत्वलोकान्निषेत् स सदने शमी । सर्वोमन्त्रिगणस्यास्य भवेच्चाटुपरोन किं ।
पुनर्विभवलोभेन मेदपक्षं समाश्रयन् । आगामिकल्पनेनाधिकारितां प्रार्थयन्निजां ।
अज्ञानदैवहन्तान्योन्यो लोकेषु शाश्वतां । अथवा नाशकाले स्याद्बुद्धिः कुपथगामिनी ।

कुर्वन्ति ये परशरीरनिकारमाजौ दर्पान्धलोचनयुगाः स्वविचारवाह्याः । ३०५

ते प्राप्नुवन्ति वधमाशु तथा यथामी लोकावदन्ति नरकोचितएव मर्त्याः ।
धिग्धिगधमनस्यानन्तं वीरंमन्योऽपि धीरणात् । निर्गत्य सभयः प्राप्तः कल्पवाटिवयान्तरं ।
त्यक्तोऽनुकृतुरङ्गः स निःशस्त्रिर्वसनोज्झितः । तत्र प्राकृतवेषेण जुगोप स्वं भयादटन् ।
कुठेदाबाद्मार्गेशवधान् मार्गपतेर्भटैः । स चोरइव बाध्यमानोऽप्यान्तरिरोऽभवत् ।
छित्त्वास्तमाङ्गमस्याशु निन्युर्मन्त्रिनिवृत्तये । स्तमार्गेशपुत्रस्य शरारान्विकनां भटाः ।
स चेत् पलायितः वेदशिबिरं प्राप्स्यन्निजं । तद्राज्जीवरक्षा स्यात् सुबुद्धिः पापिनां कुतः । ३१०

तद्भृत्यैर्लुण्ठितो दैन्याद्गोवधो नत्पुरे कृतः । आवे ध्यायापराधेन प्रासादे तापुर्मी दया ।
दैहिकोऽपि महीभर्तुर्ज्येष्ठो वीरकुलादपि । तत्पापेनाभवत्तस्य चित्तं वीररसोज्झितं ।
विप्रा राजसुताः सैदाः काश्मीरा अपरेऽपि ये । ससन्नद्धाः समरे तद्दिने प्रलयं ययुः ।
निहतानेकसुभटसमूहात्करलक्षितान् । भूमिदाहाय निक्षेप्तुं नाभूत् कस्यापि पौरुषं ।
ये सर्वसन्नद्धाः पीताङ्गा भोगैर्नष्टबलहृताः । जाता यशोभ्राष्ठदुर्गन्धास्ते श्वाश्वभोज्यतां । २०५
रक्ताक्तकर्तरीशक्तिमुद्गरद्रुघणादिभिः । माल्यलिङ्गमवत् पुष्पैर्भुशुण्डगताभटाः ।
स्मृत्वा रुद्रविहाराग्निदाहं सैदकृतं क्रुधा । ऋषाभपुरदाहाय मार्गेशोऽग्निमदापयत् ।
ज्वालाजालकरालोऽथावह्निर्वैश्वानरदारुणः । ऋषाभट्टीनगरं दग्धारण्यमिवाकरोत् ।
श्रीमत्सैदहमादानखानगावोदितानलः । राजप्रजापचारोत्थमनःक्रोधाग्निरिवाधुनत् ।
हतेषु भाकरादेषु पलायान्येषु यात्स्वपि । विदधुर्नगरे लुण्ठं तद्भृत्याः श्वपचादयः । २१०
आसन् उन्मदरिक्ता ये ते महाव्ययमाययुः । यदैवाद्यादरिद्रत्वमुत्पिञ्जापरमे तदा ।
केचिच्छत्रान्विचिन्वन्तो यत्र कुत्रापि निहताः । प्रीतिं प्राप्ते तदीयार्थैर्ययुः कापालिकादयः ।
विरुद्धमद्यथापूर्णं तद्विलुण्ठितविधायिनां । अभूत् परस्परं युद्धं सर्वाभाषिस्युनामिव ।
आदावेकेन यन्नीतं तस्मादन्येन तद्धृतं । तस्मादप्यपरेणैवं मात्स्यन्यायस्तदोत्थितः ।
द्विधा जयप्रवाहोऽप्यसदाहिन्योरभूत् पुरा । एकपार्श्वागमात् सोऽत्र मात्स्यन्यायमातनोत् । २१५
आढ्यान् द्विजवणिक्प्रायान् पौरान्नित्यसुखार्जितान् । मुष्णन्तस्तद्भटा चक्रुर्दरिद्रान् दुःखभागिनः ।
दारुणीअव्ययात्तत्तद्वस्तुनाशाविनान्यपि । पौराणां समदग्धाश्च सद्मानि ममार्षि च ।
नगरान्तः कुलीनानां पुण्याः कन्याश्च योषितः । विटाः केऽप्यधमाश्चक्रुर्धर्षणात् दूषिताः ।
व्यधायि यत्र निर्माणं कन्याकार्षिरताश्रया । कोटिकोटिधनं दत्त्वा दग्धं सद्मकमादनात् ।
आसदन् केऽपि केऽप्युद्धेरनदन् केऽप्यलुण्ठयन् । हस्त्यश्वोद्भिन्ने पारे श्रीवाद्य जयोद्धताः । २२०
न शोधुचषकोऽप्यासीत् येषामुत्सवतर्पणे । ससन्नद्धाः कुम्भानामधावन्नराहुताः ।
केचिद्बन्धुवियोगार्त्ताः केचित् सर्वस्वखिन्नताः । विहृतजनताशेषानिगतहृदयः परे ।
बहवो दुःखितास्तेऽत्र अनेकोऽप्यभवत् सुखी । तत्तद्गुणविपर्यये गतेः प्रेतैः सर्वेषामपि ।
उच्चावचैर्जनैः सार्द्धं ससैद्दिनयो गता ।
इत्थं षष्टितमे वर्षे श्रावणप्रतिपद्दिने । एकान्तविजयाख्यानां तत्तलोकवधोऽभवत् ।
पूर्वमङ्कुरितः सैदवधात् पल्लवितः क्रमात् । परस्परं वैरतरुस्तद्दिने फलितोऽभवत् । २२५
पौराणां वीरवर्गाः प्रतिदिवसमहरन् सर्वं वस्तुजिता दुःखाभवः सनयः सर्विकवत्तनिशागास्य वाग्भ्यलोकः ।
उच्छेदव्याधिवाटाविनिरुपकजनवन्निकामार्थे हुतहः सैदवधात् समुत्थः प्रवरकपुरोपस्रवोऽभून् समन्तात् ।
अत्रान्तरे वधं श्रुत्वा सैदाः काश्मीरिकैर्विनाः । आलिङ्गानमुदात्तमुद्दामसाध्वसैर्विणाः ।
द्विधा जित्वा समरे निहताः सैदभावताः । सेयामश्वारः प्रापत्साकमर्जितवित्तरं ।

आकरादीन् हतान् श्रुत्वा सैदाभीतानपि बन्धुः । हिसाजितस्य नगरे पुनर्बद्धाय निश्चयं ।
पश्चात् प्रतीर्य मार्गेशोऽभ्याजनाद्रघोऽविशत् । रत्नश्रा ताजभट्टान्तिके चार्यविद्धयतां । ५४०
अस्मिन्नवसरे पारादागतोऽनुमितिपूर्वकं । सैदानाहाय राजवः स्नातवन्तान्व्यसर्जयत् ।
कृत्वा बालनृपं मन्वं सैदाश्चपटलोत्थितं । पौरानानन्दयामासुर्वाञ्छितोमन्तोयथा ।
दुर्योधनैकशरणाः क्वचनसयोगा धर्मजातिविरसाः कलिदन्तकर्णाः ।
अन्यायहृष्टितराहतनावसादासे कौरवा इव रणे न जयं लभन्ते ।
राजधानीं समानीय नवां पद्मपुरान्तरात् । श्रीनगरं नवीकृत्य श्रीनगरान्तरे ।
आभसैदस्मादामश्रीनगारोनदीतटे । पूर्वसत्पुत्रसत्कारसदाकारइवोत्थितः । ५४५
सर्वसमपदस्याय सैदास्ते बहुटनकाः । मन्त्राहालिखानाद्यविरचायन्त मन्त्रिभिः ।
एकमत्येऽप्यमात्येषु काश्मीरैर्व्यविशङ्किताः । बहुः परम्परामायाः स्वदेशं प्रापयन्त्रियाः ।
श्रिमो हत्वा राज्यं वर्णमिह भजामः सुखमिति बन्धुः सार्धं सिद्धार्गलितमतयः सैदपतयः ।
हतेष्वेवं तेषु प्रथमभजन् मन्त्रिपदवीं परे तत्तज्जुष्टां विधिरिव वधीयाञ्च पुरुषः ।
सैयादस्त्रमयामयीं मायामादिप्रसैबकां । अकालठकुराऽङ्काप्तपुत्रोत्सवरादिकं ।
स्वीकृत्य वाञ्छितं राष्ट्रं सर्वं मार्गेशमागतः । मखुषादिप्रसेधांश्चाभजत् श्रीमान् जयाङ्गिरः । ५५०
मायाप्रमादिराष्ट्रेषु स्वाम्यभूत्सैकताजरः । अन्याञ्च पामसामयीं शाहरेषु यथोचितां ।
परिहासपुराधीशोऽजामरजानकोऽभवत् । सैन्याधिकारनिर्द्व्यस्तानन्दोत्कलितयन्त्रणः ।
एकाविमस्य मार्गेशोदारपालाधिकारभाक् । चक्रे सैदादिमत्यानां रचामस्तामपोहव: ।
राज्ञोऽधिकारसामयीं भूमर्द्ध्यासलीमिव । महाभूताइवामात्याः सम्भूय व्यदधुर्नवां ।
एकोमार्गपतेः पुत्रठकुरोजामरोऽपरः । राजानकौ योदीप्रास्ते सर्वप्रस्वाधुतम् । ५५५
ातोव निष्क्रियः साक्षिमात्रं बालनृपोऽभवत् । सर्वे प्रकृतिनिष्पन्नं राज्यतन्त्रममूर्तदा ।
निभजन्तोभुवं सर्वा यथेष्टं तेषु केवलं । स्वलेखकपुरं पपे साङ्गीकाराष्ट्रजयीं ।
कष्टप्रदाः प्रजानिनाद्दुष्टस्तयविवेष्टिताः । यथेष्टं समचेष्टन्त स्वछन्दोऽरिष्टचेष्टया ।
स्वपक्षरक्षण दक्षाः परपक्षेहरणोद्यताः । तार्किकाइव ते तत्र भृतनावादनिश्चिताः ।
मण्डलं तापयन्ति स्म सर्वं तीक्ष्णकराटके । कल्पान्तकाले भुवनं द्वादशार्काइवोदिताः । ५६०
आक्रन्दितान्तकादावैस भूरिभूकम्पवत्पदा । वेपमानोऽजनाजैव प्रत्याहन्तमुपद्रवं ।
शिशौ नृपे बन्धुः पीडां विशावैरविचेतिनः । मात्स्याइव देशानां वाङ्के प्रकिर्वञ्चिते ।
नृपतेर्यदि मत्सरात् सहाया रचयन्ति प्रबला मिथो विरोधं ।
कुपिताइव धातवः शरीरं क्षपयन्ति प्रसभं महर्द्धि राज्यं ।
ये सर्वकल्पकामीज्याः परेषां छिद्रकारिणः, करभाषामिवैतेषां ते तेऽप्याश्रयन्तिप्रियाः ।
पैशुनोपायनाहेरं नवद्धिः प्रतिवासरं । चाक्रिकैः सतयत्सौरैरं प्रोदिमन्तोबत । ५६५

उक्तं यथैव केनापि स्वबुद्ध्या परिकल्पितं । तेषां तद्भूतपैशुन्यं वचः काव्यमिवाभवत् ।
इत्थं मन्त्रिवरादर्शैर्नैश्चान्योन्यविरोधिताः । तद्भृत्यपैशुन्यासाधैर्मासिन्यमभजन्त ते ।
अथ मार्गपते हस्यपदवीं प्राक् क्रमागतो । नाथवन्नापरे रम्यां चक्रधाकारवन्दवीं ।
इत्याख्याभिर्हताः सदोयन्नोत्था विदुतोऽपरं । नृपश्चास्य सभाध्यक्षः स्थापितः कुरुते मदं ।
इत्यादि प्रत्यक्षकृत्यवर्गोमार्गपतिस्तनः । नाटस्थो राजकार्येषु विरतः सोऽभवद्रुषा । १७०
वत्सानस्थाननयनोत्पाटनेन निजं वपुः । विज्ञानमर्गविषं पापं जोनराजानकोऽभवत् ।
अस्त्राधिपत्यौचित्यनिग्रहानुपक्रमैः । पक्षाणामिव तेषां स क्रूरारात्रिरिवाभवत् ।
कुन्दानकादिदेशस्थपाश्र्वाणामनियन्त्रणः । खाद्रभुक्तपहारेण तद्देशोऽपि सोऽभवत् ।
वेदवैधान्तरे लब्धैः सर्वत्र मुषितप्रजः । तत्पदार्थैर्गृहे पूर्णां कोष्ठागारावलीं व्यधात् ।
यत्कष्टेनार्जितं लोकैर्बलात्कारहृतं हृतं । स्वं मन्त्रदेयमिति यत्परस्वं वेत्ति कुम्भधीः । १७५
मत्कृत्य वासिनीः सर्वाश्वहोयाश्रितजीवनैः । चौराग्निरिव तस्तोऽवेः न बभूव कदाचन ।
देशाग्निरर्थकार्येऽपि ग्रामे वा नगरान्तरे । नाशकद्वचितुं कश्चिदलिना तेन पीडितं ।
यदि धर्मधिया कश्चित् प्रहसोदीनरक्षणे । स तच्चरणरेणुजस्थदक्षाप स्वीकृतिं ।
अप्रमेयेषु वासाश्चाक्षुस्नायिरपराधिनः । अन्येऽपि पीडयामास रोगादव नियोगिनः ।
राजा स्निग्धगतकथावचस्वाहायाधपतिमत्सरभवाच्च मिथः स्वतन्त्राः ।
राज्याङ्गभङ्गमधमं नृपतेर्दिशन्नत्पापचिरात् समुदयन्ति न के स्वनर्थाः । १८०
अथान्तरे वाग्देशे साचार्यो यो विषज्ञितो । इदरावानकहकुराह्वदचापतुः पुरं ।
तद्धर्मापदेशेन श्रुत्वा किमपि मन्त्रिणां । नगरे नागमहूर्तैर्मार्गेशः सहितोभूत् ।
सवैफल्लामरेणाशु गत्वा स चकितोऽन्तरे । वैदेशिकभटाक्रान्तात् सामन्तः सोऽनयज्जिमां ।
अक्षेषु सदनाग्रेषु प्रातस्तमतमाश्रितः । सन्तदवकुरोत्सोनराजानकमथावधीत् ।
अस्मग्रणमुखोद्रच्छद्रक्तविसमरूपं । तद्वृधे तं शवं दृष्ट्वा स कोरोमाञ्चितोऽभवत् । १८५
दत्तकन्यमथं जन्यमवधीत्स्वमागतं । द्विष्टं कृत्वापि सामन्तं स्निग्धोगात्मवत्सलां ।
मिथोऽप्यविष्यावेभेदान् मन्त्रिणः प्रभविष्णवः । किमद्यन्यायपरैरेवं द्वेषिणोत्यपि केचन ।
केऽप्यूचुः स यथा वैदानवधीत्स्वद्भिः स्व । सर्वजीवेन तत्पापाक्तद्भ्रापादितोऽरिभिः ।
अत्याहृत्यैव रत्नानि पोषितास्ते स्वस्वतः । नैकोऽपि तेषु तस्याने प्राणत्राणक्षमोऽभवत् ।
अर्जितं यद्यथैवाशु तत्तथैव हृतं परैः । न तिष्ठन्ति चिरं गेहेष्वन्यायोपार्जिताः श्रियः । १९०
पापं पुण्यं बलं दास्यं परं स्वं दूषणं स्तुतिं । नो वेत्ति राजपुरुषः कदाचिदिह्नो क्रियैः ।
वैदेशिकभटैः किं नष्टराज्ये सैन्याधिकारिता । इत्युक्तोऽपि स पुत्रेण नापरीक्ष्यात्मवर्जितः ।
विपरीता मतिः पुंसो विश्वासः परसेवके । जायते नतमात्मानां विनाशे समुपस्थिते ।
वैदेशिकभटाक्षेपे सप्तजातीर्निशान्तरं । सन्नतान् रक्षिणो वीरानौने जीवन् परानिव ।

स सैफडामरो वीरवरस्तच्छौर्य्यशङ्कितः। भीतः समार्गपक्षस्त्वं वीरहम्मीरे निश्चयः।
अथालठक्कुरस्तावद्राजधान्यग्रमस्थितः। खड्गोऽन्तः खेदोऽपालैर्गतिः क विधुरे विधौ।

भास्वानपि प्रतिदिनं स्फुटतोष्मभिमस्तां तां बिभर्त्ति गगनान्तरगोऽप्यवस्थां।

नित्याकुलस्य मनुजस्य बलप्रभावे कोनिश्चयो भवति तत्र शिथिलवृत्तौ।

ससैदडामराद्यास्ते छिन्नोत्सेतुबन्धनाः। प्रान्ते जालन्धरगडे त्रिदधुः सैन्यसङ्कटं।
शृङ्गारसीफमिकटं ययुः स्वपुराध्वना। ठक्कुरास्तालिलाद्यास्ते ऽप्यसक्ताः स्वयमागताः।
कारागारान्तरं प्रापुः कस्य स्युः सम्पदः स्थिराः।
जेराकनामा तद्भृत्यः साहसी नगरान्तरात्। ठक्कुराज्ञादतुरगान् हृत्वा राजपुरीं ययौ।
इत्थं तत्सैन्यवधतो जैनराजवधोऽधिकः। पादद्वादिवायक्षोगलरोगो यथावहः।

यावन्नरस्त्यजति कार्य्यकदेकचिन्तां चिन्तान्तरं स्रजति तावदमुष्य धाता।

याते कश्चिच्च मलिनः किल पूर्णिमासौ संजायते द्युतिहरोपहणप्रचारः।

निष्पतितदन्ति निश्चिन्त्यं मार्गेशो यावदाप सः। तावच्छुश्राव सम्प्राप्तं पुत्रमादमखानजं।
स यथाभ्यन्तरं प्राप्तो यथा राज्यं गृहीतवान्। तत्प्रभृति वृत्तान्तं तत्खानस्य ब्रवीम्यहं।
पितुः श्रीजैननृपतेः प्रश्रये निर्गतावधिः। आदमखानो निःत्राणः प्रपेदे मद्रमण्डलं।
भावीश्वरांशतैश्वर्य्यप्राप्तिसूचकपर्व्वणि। शिवराज्यन्तरे तस्य तनयस्य सुतोऽजनि।
जनकेऽस्य दिवं याते तुरुष्कसमरान्तरे। मातामहगृहे चन्द्रोवद्दधेऽम्बुनिधाविव।
काले तात्तारखानेन रक्षितः स गतः स्वयं। जालन्धरमहीपीठे निनाय कतिचित् समाः।
ज्यहांगिराऽस्य मार्गेशः सेदभीत्या गतावधिः। सोपधिं व्यहजलं धर्मं पैतामहं पदं।
तात्तारखानप्रश्रये ततः खानमिमं पुनः। सुतोहस्सनखानोऽस्य कञ्चित्कालमपालयत्।
तुरुष्कान् वञ्चयित्वाथ विहितोत्साहसाहसः। खानोऽमितपरीवारः प्रापद्भद्रमण्डलं।
इतः काश्मीरिकादूतामार्गेशेन विसर्जिताः। शृङ्गारसीचेनानीतस्तावद्राजपुरीम्प्रति।
ततो राजपुरीनाथो मार्गसङ्केतनिश्चितः। फताहखानमानिन्ये खान्तिकं स्वाश्रयेच्छया।
जैनराजानकवधात् कश्मीरेभ्यो विनिर्गतैः। डामरैर्धराशानठक्कुरदौलतादिभिः।
तन्नन्दैः शिश्रिये खानसत्पद्मो मधुकरैरिव। मध्ये निन्ये यथा पूर्वं बुध्येदेवात्मजोऽभवत्।
धीनसम्बन्धबद्धोऽपि मार्गेशाधिकारभाक्। मसोदनायकः सोऽपि खानपक्षं समाश्रयत्।
दीनोपाध्यजनोद्धृतदानायकतार्दितः। तदागमनवार्त्तां तां श्रुत्वे चारमिवाविदत्।
सापराधर्णिकन्यायप्रेमबद्धा धनिकाः। चौराविटादरिद्राश्च तुतुषुः खानवार्त्तया।
ग्रामे वा नगरे वापि त्यक्ता स्वस्वकुटुम्बकं। बद्धाशा राजविभवे न कः प्राप तदन्तिकं।
तांस्तान् देशाद्विनिर्य्यातान् खानोऽस्यक्त न् समहाङ्गमान्। चेच्छत्वमतिदः स राज्ञः प्रत्यभियोगितां।
पौरश्री जैननृपतसौम्योऽयमिति सर्व्वतः। त्यक्तान्यान् सर्व्वराष्ट्रेभ्यस्तनेत्राभिश्रियन्नन।

तदार्त्ताश्रवणात्पुष्टाश्चोराश्चान्यवनाश्रिताः । तत्कालमुत्प्लवन्ति स्म मत्स्याइव तडागगाः ॥
न मम महती सेनैकोऽरिर्विजितोऽस्यपरोमहान् चिन्तिरतिमलैरुक्ता मित्राः परेश्वरसेवकाः ।
स वरतुरगोऽस्वस्थः कोशे न चाधिकनोचितस्तहमिव पुनास्तास्ताश्चिन्तास्तुदन्ति विभुं न के ।
तुष्टोऽस्यवाङ्गिरसावस्तत्राप्या प्रेषितोपधिः । तावत्तन्मतगं ज्ञात्वा स चिन्तः समपद्यत ।
चर्चितोऽस्मूलतोक्तुतदेश्चैकविभवान्वितः । सुखेच्छुः प्रत्युत प्राप दुःखमुक्तुनविप्लवः ।
प्रवर्द्धमानया नित्यं खानागमनवार्त्तया । वेपमानोऽभवत्कोवात्ययेव वनावलिः ।
चाक्रिकाश्चतुराः खानमन्त्रिणोऽथ जिगीषवः । इत्थं लेखाङ्कितं दूतं व्यसृजन् मार्गपं प्रति ।
भोभोमार्गपते गर्व्वसर्व्वस्वर्व्वितविक्रमः । कश्मीरान्तः सुपर्व्वेव भवांश्चर्व्वितपन्नगः ।
सोऽयं खानस्त्वया नीतोऽलेखैर्लोहरकन्दरैर्गतः । उपेक्ष्यते कुलस्वामी कथं मार्गपतेऽधुना ।
स्वयं कृतं कथं कार्य्यं पश्चात्तापाय जायते । स्थिते राज्ञि परित्यज्य भुज्यते मण्डलं परैः ।
व्यवहारोचितः शुद्धः सोऽयं किं तिष्ठते बहिः । अथवा पितृभागश्चेत् प्रयच्छस्यस्य मण्डलात् ।
बहिरेवास्त्वयं राजाप्ययमस्त्वन्तरे स्थितः । अथ किं बहुनोक्तेन मान्योयदि न तेऽस्त्वयं ।
रणोभयबलवधात्पापं ते परिणंस्यति । श्रुत्वेति लेखं मार्गेशः खानदूतोपदर्शितं ।
प्रत्युत्तरमयं पत्रं तस्मै दत्वाब्रवीदिति । भोभोमण्डलगोप्तारो भोक्तारो नृपसम्पदां ।
सर्व्वथा हितकर्त्तारः पुराणोक्तं विचार्य्यतां । कश्मीरा पार्व्वती तत्र राजा ज्ञेयः शिवांशजः ।
नावज्ञेयः स दुष्टोऽपि विदुषा भूतिमिच्छता । देशेऽस्मिंस्तपसा राज्यं प्राप्यते न पराक्रमैः ।
अन्यथाद्मखानाद्यैः किं नाप्तं स्वकमोचितं । अन्यथाप्येतस्य चिराद्भोचितोचितं फलं ।
क्रमेण येनायातोऽसौ तं त्यक्त्वा तद्दलार्थिनः । सति राज्यस्य विज्ञाय प्रवेशोदीयते कथं ।
न मयायं धृतो राज्ये बालोऽप्यन्याभिषेचितः । कः शक्तोत्यधुना हन्तुं मयि चक्षिचिते स्थिते ।
खानोऽयं सर्व्वथा पूज्योयद्यस्मात्तमिच्छति । अयेनराकणः सूर्य्यः पूज्यते भुवयोम्बुदः ।
श्रियः कृतघ्नतावाप्ता न सुखाय चिरं नृणां । भोगारोगाय देहानामपथ्यान्नमधुनः ।
किं वान्यत् चेद्रतस्मोयद्राजा विमोचितः । तदलङ्कृतः सोऽयं प्राप्यते तद्विधेर्मतं ।
इति लेखं विसृज्यैत्पक्षपातात् क्रुधान्वितः । रथ्याधिकारं जयाह मनोरथस्य व्यहाश्रितः ।
वह्लामनायकादीनां दत्वा तन्मार्गरक्षणं । श्टङ्गाररराजानकादीन् खानमाथं व्यसृजद्द्रुतं ।
अथ खानं पुरस्कृत्य नायकोऽसुखदायकः । कुद्धः पर्णोपहरणात् प्रापच्छूरपुरान्तरं ।
तद्भृत्याः बलवोन्मार्गाश्चकविहृष्टाः पदे पदे । देवं मण्डवराज्यानन्तकुहरन्पिबलमञ्चना ।
एकतो नृपतेः सेना कष्टा खानस्य चान्यतः । दृष्टाद्यथीयमस्येव कथिता सर्व्वमर्षिका ।
प्राक् सैदविग्रहात् खानविग्रहः सोऽधिकोऽभवत् । पाददाद्दिवामध्वोगनरीमो यथावदः ।
तस्करान्नान्तपथिकोऽपवक्षितनावलः । चराजकरवाणीमो देशः कष्टं दशाममात् ।
अमुर्दैचिवपारादीन् प्रसेनाश्चाह्गान्विताः । उदीता सोधनं सर्व्वं त्यक्त्वा स्ववपतोभवात् ।

शौरीं चाङ्गवनं राज्ञे भङ्क्त्वमग्निशिखेव सा । चतापचञ्चलोत्साहा प्रविष्टा कटकद्वयी ।
राजसैन्यं समालोक्य प्रसुप्तं चारचक्षुषा । एकदा तेरकाख्यास्ते सास्कन्दं शिबिरं ददुः ।
प्रजागरपरन्यासनस्वाभ्यासविवर्जिताः । सर्वे पशुपमात्मानमाशाविदधुः शिबिरान्तरात् ।
सेनापतेर्भिन्नाः केऽपि युद्धादौ भेदिताः परैः । चतुरात्कटकं त्यक्त्वा द्रोहं वैरिसमाश्रयात् ।
राज्यं नश्यति चश्यति प्रतिदिनं वार्ताक्षयालोलका लोकः क्लिश्यति लुण्ठिताश्चकरणैश्चौरः स्वकं पश्यति ।
सेना भ्रश्यति धीरवीरसचिताप्यन्विष्यति स्वं रिपुः काश्मीरप्रभविष्णुषु प्रभवति दैवात् सभेदो यदा ।
द्रोग्धृंस्तानवलोक्येव सत्वां ज्ञात्वा स्ववाहिनीं । सेनानीरचकितः सैन्यात्पलायनपरोऽभवत् ।
हतेऽथ विद्रुते तस्मिन् पश्चादेत्य महाभटैः । सर्वत्राप्ता अपवाय खानस्तत्प्रथमं जयात् ।
तुरुष्कदेशाधदुष्ट्वा खानः प्राप्तो निरर्गलः । शुभागमोऽस्य तत्पश्चात् केनापि प्रचलन् हतः ।
अथ मलशिलास्थाने तुष्टः खानो जयोन्मदः । ससैन्यसंपदं कुर्वन् जिगीषुः शिबिरं व्यधात् ।
विकरालान् भटान् हित्वा करालविषयावनौ । मुमुषुर्लिष्करालस्थान् वासस्थांस्तस्य शस्त्रिणः ।
अथान्तरे मार्गपतिर्गृहीत्वा बालभूपतिं । तत्क्षयाय बलोद्युक्तो निर्ययौ नगरान्तरात् ।
प्राक् सैदकदनाभ्यस्तन्यस्तवस्तुविलुण्ठनाः । पुराद्दूरस्था भीताः पौरा ग्रामेषु न्यपाक्षिपन् ।
निष्कृष्टवस्तुभावा सा मुषितेव वराङ्गना । अभवद्राजरहिता नगरी न गरीयसी ।
वैदेशिककटकाटोपकोपोत्करटहद्दः । गुषिकोद्घारभूवाटे पाटवाच्छिबिरं व्यधात् ।
संस्थाप्य तत्र भूपालं द्विधा कृत्वा स्ववाहिनीं । कल्याणपुरगं मत्वा खानं योद्धुं विनिर्ययौ ।
द्राभयामान्तसीमान्ते समामक्षोऽधिकार्यधीः । तस्थौ सामान्तिकं प्राप्य सखानमरुगान्तरे ।
कमराज्यस्फुरत्प्राज्यचक्रवाटादिदुःसहं । वैदूर्यभट्टः पाश्चात्यो जयाप्त गिरिपद्धतीं ।
सपिर्वजप्रतीहारगङ्गराजसुतादयः । चतुरङ्गोपमां लोलां चलं चक्रुः पुरोगताः ।
अथैकतः सकाश्मीरवैदेशिकबलान्विताः । मर्यादनायकसुता योद्धुं व्यूहान्समाश्रयुः ।
फलकासिस्फुरत्पक्षा गदन्तोऽश्मिकमागताः । खेदः पक्षी भटास्तत्र हंसा इव नभोन्तरे ।
यावत्प्रत्नोयोद्धुम्नांस्तावद्वोक्ष्यापमागतान् । अह्लादठक्कुरव्यूहो निरोधः समपद्यत ।
खेलाग्निकाभुजः केऽपि गर्जन्तो जलदा इव । स्फुरच्चलत्तडिज्ज्वालाः सोत्साहा निर्ययुर्मृधे ।
विषमा पङ्कसङ्कीर्णा जाङ्गदुर्मार्गदूषिता । तेषामापतता बाध्या वसनेव निजाजिभूः ।
वैदेशिकभटान् दृष्ट्वा नटत्खेटकपीटकान् । घटका इव जग्मुस्ते विदूरं पाटवोज्झिताः ।
न संस्थापयितुं सेनामशकत्तां पलायिनीं । अह्लादठक्कुरोद्दीर्णां सेतुभग्नां नदीमिव ।
चर्मचर्मिकायतजातघातमर्यादिताः । प्राणत्यागेन ते केऽपि चक्रुर्वैतननिष्कृतिं ।
सवक्षोविनधिकाङ्गाः शालिक्षेत्रगताः शवाः । नागोपचारपद्धतां यद्यु कार्पिकभूमिषु ।
सेना खानस्य वातेव या नैर्ऋतदिगागता । तत्तरीकवद्धे चक्रे वेगभग्नभटद्रुमा ।
केऽपि काश्मीरिकास्तत्र वैदेशिकभटाग्नये । ज्वालावलीदीप्ते जुहुवुः शीघ्रमं वपुः ।

किं मामोदोरणेऽमीषां दृष्ट्वा बृहं समागतं । निर्वाशिरिव यातं मां भीत्या धैर्यैः पलायितं ।
प्रमेयमाजीमुखावेधे दृष्ट्वा राजसभान्तरे । षड्दृष्टपूर्वं संवादं तेऽप्यसंख्यव्रदावयुः ।
वीरवृत्त्या त्यजन् प्राणान् केवलं श्लाघ्यतामगात् ।
तस्य विचतुराख्यकमालाम्यनुचरारवे । दिवं विमानैर्विमानौर्याबभूवुर्वी पुरःसराः ।
हतावशिष्टान् विद्राव्य ते खानस्य महाभटाः । निहत्यामार्गपत्यवे श्रीवभाम्बा समाययुः ।
मसोद्खानः कत्येवं वदन्तो विजयोद्यताः । वीराः... नमीराद्यास्तातामार्गपतेर्भटैः । ८५
पञ्चमस्तस्य सन्निभिमत्यास्ते गोरुजादयः । संगोरभट्टाद्यान्ये च हतामार्गपतेः पुरः ।
विमुखोऽभूत् कियत्कालं यः स साकुल्यमाययौ । बालभूवत्प्रभावेण कश्मीरकटके विधिः ।
मार्गेशस्यायवा स्तुत्यं धैर्यं तस्मान्न संयुगे । सबद्धः सजलस्त्रो जयलाभत्वाबलः ।
पैदकमांच पश्चाद्वेदगमिच्च तः स्थलात् । काश्मीरकटकस्यास्य नावशिष्येत किञ्चन ।
भिन्नप्रकृतिसन्धानकौशलं श्रीअपहारिकरं भिषजाव तदा दृष्टं भेषजं साम्निपातिके । ९०

प्रागल्भ्यमप्रतिहतं प्रतिभानमोजस्तत्प्रयोगचतुरत्वमसंभ्रमश्च ।

एतानि यस्य समयेऽप्यतिसङ्कटे स्युस्तस्यैव तं प्रति समेति रणे जयश्रीः ।

खानोऽस्मत्कर्माणोऽत्र मिथ्याहेवाच संयुगे । रणात् प्रचलितान् दूरं युक्त्या सर्वानुपानयत् ।
मार्गेशमधुनाशिष्य तद्रणोपवनान्तरे । ते वीरभ्रमरायेहः स्फुरत्यचरबोद्धृताः ।
अथ खानस्य शिविरं गङ्गाद्यानजयदुमंराः । नीतावशिष्टां सामग्रीं हृत्वा भूरीनमुष्कयन् ।
एभराहिममार्गेशः सभृत्यः समरायगः । मसोदनायकमुखान् विमुखांस्तांश्चैवमधात् । ९५
अन्ये प्रत्ङ्गारमीहाद्याद्दृष्ट्वा तत्सैन्यमद्भुतं । मेखावनपथाकूणं विद्रुताः स्वां भुवं ययुः ।
दृश्यं राजपुरीसैन्यं सदैन्यं वेष्टितं भटैः । दत्त्वाभयं ररक्षासौ गङ्गोगणपतिर्यथा ।
व्यक्ता सन्नाहसामग्रीं कोऽप्येते विद्रुताद्द्रुतं । मुषितः स स्वयैर्लोभैः पृष्ठलग्नाः प्रजाक्षयः ।
हृष्यामपि वने जघुरस्येयान् समन्ततो । वैदेशिकैर्हतं यत्तद्ग्रामेषु जनपीडया ।
काश्मीरिकेभ्यामुषिता निक्षेपमिव ते दधुः ।
शीतज्वरार्दिताः केचित् केचित्कान्ताबुभुक्षया । वैदेशिकाश्च काश्मीरा मतसंख्याः क्षयं ययुः । १००

संकटं कमपि निपातयत्यकाण्डे पातार्थं नयति च कञ्चन प्रकृष्टं ।

सङ्कल्पाविषयविचित्रकाकतालीवाप्येवाजकालमिव पुरुषं विधाता ।

यादृक् सुवायस्मः खानस्तादृक्सस्य चेङ्कटाः । भवेयुः किं न जायेत किन्तु धर्मानुगोऽजयः ।
इत्थं फतहखानेऽस्मिन् प्राप्ते कश्मीरमण्डलं । एकषष्टितमे वर्षे पुनरप्याक्तान्तरे ।
कटकद्वयसंयोगे कल्याणपुरसन्निधौ । चचलाक्षाया वाचानां तत्तादीकलयोऽभवत् ॥ युग्मकं ॥
भैषर्वज्ञनिसंयोगं मिलापं समिजीवयोः । भीमार्थं ततकपं वेहं देवे देवविदो विदुः । १०५
श्रीजैननृपतेराज्ञे वद्धदर्शनरताः प्रजाः । दृष्टाः स्वधर्मविरतानिरातङ्कानिरीतयः ।

तस्मिन् खण्ने गते राज्ञि महाचारेऽथ मण्डले। प्रजापचारलोकानां क्षयोऽभूदिति मे मतं।
तथाहि वणिजः केचित् स्वाचारं हिन्दुकोचितं। त्यक्त्वा पुरान्तरे चक्रुर्हेला गोमांसभक्षणं।
येनैव पितरो याता येन याताः पितामहाः। तद्धर्मेऽथ तत्पुत्रास्तत्पन्थे मोसुलप्रियाः।
प्रत्यब्दं तिथिकार्य्याणि पुरालोकानि कानिचित्। विस्मृतानि दुराचाराः कथं न स्युर्दुरापदः। ११०
मण्डलेऽस्मिन् दुराचारचातुर्व्वर्ण्यविराजिते। प्रवृत्तपतिताचारविपर्य्यासादितीरितं।
राजाक्रान्तः परैर्मिथ्याचार्यन्वेति विसूचितः। मार्गेशस्ताजभट्टादीन् हत्वा स्वशिबिरं ययौ।
पश्चाच्चेदलगिष्यत् स नष्टांस्तान् बलवर्जितान्। न किञ्चिदवशिष्येत खानस्य चलतः पथि।
मार्गानभिज्ञा मार्गेशः सर्व्वेऽप्युभयवेतनाः। दायाददुःस्थितिं लोके काङ्क्षन्तः स्वार्थलिप्सया।
प्रेरयंस्तद्रणाद्गन्तुं मार्गेशं चाग्यहीदरम्।
यवनृपः सैन्यमुत्थाप्य ततोऽजिष्णुर्म्बहाङ्गिरः। अमात्यमहमास्यानं ययौ स विजयार्जितः। ११५
किमेते मिलिताः खानमिति तेन विवर्जिताः। ददाह ताजभट्टः स ग्रामान् माङ्गल्यवादगान्।
तत्तद्गृहगतज्वालधूमजालाकुलं नभः। घनकालोद्भवोद्योतविद्भ्रोपमां दधौ।
कालं यदा यदेशेषु काश्मीरैर्दिग्जयच्छले। दाहलुण्ठनादिकं तदद्दृष्टमत्र मण्डले।
अकिञ्चनान् जनाकस्मान् विपक्षे समुपागतान्। यवैर जातान् दृष्ट्वा तान् न कोऽप्याच्छादनं ददौ।
तत्रत्यास्तद्भृतं कुप्यं कर्षं धेनूः पशूनपि। दृष्ट्वा चाक्षाकुलास्तत्कुराकन्दमुखगादिषः। १२०
सर्व्वस्वहरणं यद्यत् कृतमस्मात्स्वहेतुकं। यथास्वपि तथा भूयार्दचरेण विरोधिभिः।
तत्पापफलमेतेषु विषु तत्क्षणचर्णं। कृताहताहराज्याप्तौ दृष्टं लोकैर्व्विगर्हितं।
उत्पिञ्जोत्पादनाद्दृष्टो ग्रहणस्थित्यादिदूषणं। प्रजापापादसन्धिस्तु मार्गेशः स न्यवर्त्तत।
सन्धेपीनगरं प्राप्तो विधाय विजयोत्सवं। उत्थापयन् खानपक्षगतान् सर्व्वानदण्डयत्।
एकं खानायनं ज्ञात्वा सिद्धं तस्य कुटुम्बकं। अराधत न को देवे दृष्टरोगद्दोल्वणः। १२५
कदाचित् सुप्रीतो जनयति सुखं सार्व्वजनिकं कदाचित् क्रोधेन सृजति जनतामीतिचरितां।
फलश्रोतं चोक्तं मतिषु परिहृत्या विदधतो यदस्यैवाकाशे गतिरिव विचित्रा वत विधेः।
कश्चित्कालं दरचलः खानस्त्राणविवर्जितः। अथावकिञ्चित्करतामवयद्दवामुदः।
अथान्तरे स्थितः खानः सभेरवगलान्तरे। अचिन्तयत् पुनर्देशप्रवेशं नायकोर्जितः।
मासद्वयमतिक्रम्य कश्मीराभिमुखस्ततः। आययौ स पुनः खानः कचापज्ञाद्यैर्भटैः। १३०
तस्मिन् शूरपुरं प्राप्ते सनृपोऽथ व्यहाङ्गिरः। निर्ययौ नगरात्पूर्वं सन्नद्धैः सैन्यसम्पदा।
प्राप्तवान् स गुषिकास्थाने निवसः शिबिरान्तरात्। गजराजस्तुतं राज्ञो योऽश्वमेधविद्रुतं द्रुतं।
आरोहणक्षणे तस्य तुरङ्गस्तावमपतीत्। यं च स छकुलश्रोऽपि नातिकाङ्क्षिणुरः क्षुधा।
गृहीतभूमिविभोऽपि यथैव द्रोहितामगात्। कोऽस्मिन् तिष्ठति तचेति चक्रः सत्प्रान्ततोऽभवत्।
सुस्थो निर्गतो भूयो मार्गेशः शिबिरान्तरात्। उपाधांधिन.याङ्के खानस्य बलभेदकं। १३५

अथान्तरे शूरपुराध्वरक्षाधामदामराः । प्रविश्य नगरं रात्रौ बन्धनस्थानमोचयन् ।
ते सर्वे बन्धनान्मृत्युद्वारादिव विनिर्गताः । दैवफडामरमुख्याश्च सम्प्रापुर्निजवेश्वरं ।
दैवेफडामरः पूर्वं बन्धने समप्रैषत । केनापि तत्पदद्वन्द्वं छिन्नं शस्त्रेण तत्किरि ।
वीरस्य बन्धनं यस्य स्फूर्जत्पदस्य रक्षणं । कीलकः पतितं मेने वज्रेणैवावपूरणं ।
तथापि रक्षणं वज्रेरिव वज्रावपूरणं । अथापि जयपुराद्दुर्गाद्बन्धनं नगरे कथं ।
इत्युपायोऽप्युपायस्य आनीतो मार्गपतेर्यतः । एवमाश्रिताः समागत्याथ चक्रवादिनिर्गतः ।
संघनायकमुख्यानां बहूनां करणं यथा । ठक्कुरालारवीराकमतीहारान्यकादयः ।
इत्थं तत्यावधं चक्रुर्हितकोशबहवः ।
विपदि समनुभूय कोऽपि कष्टं भवति पदं नृपसम्पदां नितान्तं ।
कनककमलपातयातनाभ्यां चिरमपि किं भाति नृपस्य मौलिरूपं ।
कारापञ्जरनिर्मुक्तः पक्षीवाप्तपक्षतिः । पुनर्जीवनमिवात्मानममन्यत स डामरः ।
पूर्वं जयपुरे दुर्गे योऽभूद्दङ्कः सहोदरः । कारागारमुखाद्रज्जुनैकोऽपि निर्गतः ।
दङ्कः सुप्तः पुनर्व्यङ्गो नगरे बन्धनालये । निक्षिप्तं कथमपि छिद्रैर्विविधैरिनान्तरे ।
एवं कष्टान्ततो मुक्तः प्राप्तः स्वाभाविकं क्रमात् । प्रधानपुरुषाख्यातिं प्रापन्नकनिमज्जनः ।
दैवेफडामरस्तत्र यथाबद्धमतः स्थितः ॥ कुलकं ॥
रामो रावणवधितो यदि व्यधास्यद्वानरैर्विग्रहं सुग्रीवः स च वालिना हतपदो नैवाभिषिक्तोऽभवत् ।
लङ्कां प्राप्य रिपून्निहत्य समरे जेताभविष्यत् कथं संयोगं सुखदुःखयोः प्रतनुते धातेव भूयो द्वयोः ।
राज्यार्थी विच्युतोद्देशात् स नोवीराभिलम्पटः । डामरो मार्गपः कुद्धः सर्वनाशात् परच्युतः ।
एवमन्योन्यसापेक्षं नाभविष्यत् स्वयं यदि । प्रविश्य देशे राज्याप्तिः कथमस्य भविष्यति ।
राजा विभाति बहुवीरसमाश्रयेण वीरा भजन्ति च तदाश्रयणेन शोभां ।
अन्योन्यसङ्गतिरमङ्गुरभङ्गिरेषां वाताङ्कुशाकलकभूषणवद्विभाति ।
तेन प्राप्तेन सा स्वागसभा तत्र व्यराजत । मुक्तावलेवाङ्गनाङ्गे नायकेन शुभात्मना ।
अथान्तरे मार्गपतिश्चकितस्तमागमात् । सन्धिबुद्धिवशाद्राङ्कमुखं स्वामं समर्पयत् ।
एधराजानकादिगडामरः केवलोद्यतः । राज्यापनेतः सन्ध्यर्थं निन्ये राजपुरीपतिं ।
तावद्दयावरावणमुखादाश्रयात् मार्गपः । डामरपीडं तं भेदमनवहुविचार्य तैः ।
भीता मार्गपतेः पुत्रं सन्धिहेतुः स वत्सरे । अथारब्धभयोदयं याव द्राजपुरीपतिः ।
तावत्मार्गेशपुत्रकं रोद्धुमन्यैर्विनिश्चितं । नामन्यत स योधेन सायद्राज्ञा निर्लज्जोऽभवत् ।
यावत् प्रजास्तु समुपास्ते विधिर्विधेयरहो राज्यादवुर्ज्ञातिदपायभागे न याति ।
देवे दुराधिगिरते नियतं प्रयुक्ता रोगाः कथं प्रविशन्ति कृताधिकाराः ।
सानान्तरेऽरात्रिसिद्धे निजे राजपुरीपतौ । अकस्मादुदभूत् कोपः सर्वदैवभयावहः ।

गजघटङ्गारवोद्दामजवाराजपुरीं ययुः । यानेऽपि यवनेऽभीतो यथा प्राग्व्ययमागतं । ४६०
केचिल्लोगाकमेराद्याः प्रापुर्मार्गैर्यथाविधि । अन्याकटङ्कुरमेवा कतमाश्वव्ययमन्विर्दः ।
एवं क्रमेण सा सेना मानव्याकुलतरङ्गिता । यथा बहुकथा दीर्घा सेतुभङ्गादिवापगा ।
अथ मार्गपतिः श्रुत्वा तद्वृत्तान्तमनुद्रुतः । युयुत्सया ययौ व्यस्य प्रापच्छूरपुरान्तरं ।
अथ दूतमुखाच्छ्रुत्वा क्रमराज्यमुपद्रवं । आद्विनिष्क्रमणप्राप्ता चिन्ता देशमुखमादधे ।
निहत्य स ततो राज्ञः प्राप्तः कम्पपुरान्तरं । ययन्थ सोऽहवे यानं युत्वा यत्नाधु तद्बधात् । ४६५
स हि तद्दिवसे प्राप्तेऽ मुख्यान् श्रीनगरं विटैः । किन्तु तत्काञ्चितं भूरं न विद्वि पौरपुञ्जतः
सोऽपेक्ष्य मार्गपं तत्र ढौकितं क्रमराज्यतः । पद्मार्थराजौ हमीर्यं तद्गुहा भयवाद्यधात् ।

अन्यायतः प्रतिदिनं समुपार्ज्य वित्तं यत्नात्मभोगरहितं निहितं गुहान्तः ।

तत् सम्प्रयाति कृपणेषु कृतानुतापं भूपालचाटकवाद्दरिद्द्र युवाच ।

ततस्तद्वचितः प्राप्तो नगरं स ब्यहाङ्गिरः । अथैव तावत्पाथेय नगरे स यजूथत ।
सेद्धाकिम्भार्जिताम् देशान् अपुत्रबधकानपि । सैवैराज्यवाञ्छामास योधयोग्यतया स तान् । ४७०
तदन्तरे जयसाहे सयम् यानोबसोर्जितः । भ्रमानिव परिवाय विदधे दुर्दशान् क्षणात् ।
सप्तविंशतिसङ्ख्यान् स काश्मीरविषयान् यथा । तावनीक्षिप्रुरीत्वाच व्यधाद्युक्तः पराक्रमैः ।
साह्निं मल्हानदेशस्त् कटकः सुभटोत्कटः । मद्रमण्डलमुत्सृज्य तुरुष्कांश्चकितान् व्यधात् ।
स मद्रमण्डलं जित्वा दत्वा राजपुरीपतेः । जिष्णुसैन्ये पुनः प्राप तत्सुतो नायकालयं ।
एवं दैवतवत् प्राप्तं यानं तमानयद्गुणैः । मसोदनायकोऽमुष्मिन्कामभवद्भक्तिवर्णितः । ४७५

सागरं व्रजति येषिनां क्षितिं पश्चिमोदयमुपैति चेद्रविः ।

चलितः शरणमागतेऽर्थिनि प्राणसङ्कटति न त्यजेतः ।

स सैन्यपूर्वं कृत्वा हयिषकटकान्वितः । तेनैवायानो गिरिपदङ्गे वैरिभङ्गविधित्सया ।
रोगैरिव भटैर्ध्वस्तसमस्तबन्धुभिः । राजव्यानो क्षितिन्दुष्टा गेहे देशे यथाभवत् ।
अथान्तरे सन्धनान्तर्गतं गृहकपाटितं । भीतो व्यापादयामास सेराकं नगरेऽध्वपः ।
तच्छ्रुत्वा राजलोकस्य सर्वस्य विरागभाक् । आन्यायघातकेन दुष्कर्मुखरोऽभवत् । ४८०
ज्येष्ठे मासि सुतानिष्टो मार्गेशः कष्टनिष्ठितः । चलितत् सनृपो मलक्षिप्रादडेऽनिनिष्टुरः ।
दृष्टमार्गनिरोधेन सर्वोऽप्युभयवेतनः । अनोवलदर्थ गन्तुं निराशः समपद्यत ।
विधो निर्वेदणं मोक्षमत्ततामय मध्यके । मोमिसव्यञ्जनं नाम श्रुतं शाखावदं न कैः ।
बाह्ये पथे सैन्यवस्य सद्योऽभूत्क्रमराज्यतरे । द्वीमारपथविस्तस्य दुरापं नगरैरपि ।
दायहितसर्वोऽपि कश्मीरागमनोत्सुकं । यानं श्रुत्वा मार्गपतिर्नीतिकोटिसमादधे । ४८५
दोहिदं राज्यदानस्य यानेमल्कमराभिधे । कम्पनाधिपतिं कृत्वा आमात्यं च समर्थयत् ।
मसोदनायकीयं च राष्ट्रं दत्वा समस्तवे । जसराजनकस्यापि सैन्यं सम्मनुजात ।

समं देवमुखेनाथ प्राविशे नगरं गते । खशेभ्यश्चित: खानोराजपुर्य्या: समाययै। ।
प्राप्तं खानं समाकर्ण्य तं भेरवमसान्तरे । मार्गे शूरपुरे रोद्धुं मार्गेशः समुपे ययौ ।
प्रवेशरोधः खानस्य तद्भ्रेमनवर्त्तितः । राजदेवे सुतस्येव देवेऽभूयकभीनितः ।
पञ्चुपारिहमार्गेण पद्दचक्रावलान्तरे । ततोऽमाद्रिरिमुखञ्च खानः कालमलान्तरात् ।
ताजभट्टादिसैन्यौघोगुसिकोद्भारभूतले । युद्धं वायुरिवागत्य चक्रे खानबलाधेवं ।
ध्वनिदुन्दुभिनादेन तर्जयन् परितोजनान् । पौराः शकटकोभीत्या नगरं व्याकुलं कृतं ।
उड्डीयेवागते श्रुत्वा सार्व्वभौमार्जयक्षतः । ससैन्यः समुपचक्रे तद्युद्धाय समाययौ ।
उड्डामरोडामरस्य प्रोथ्यमोगदडामरः । रणे डामरखानेऽनर्थभावुकमवद्रवन् ।
केचिन् सद्भटास्तत्र युध्यन्तः सुभटैः सह । पतिवर्त्तितया याता दिव्यस्त्रीसुखभागितां ।
खड्गपातरणाघातवतानां तस्य मागमे । सवानां राजवत्तत्र पतिताः समरान्तरे ।
न वेदयुद्धे गोखानागमप्रथमसङ्गरे । भटसङ्घोऽभवद्दात्मुखिकोद्भारसङ्गरे ।
प्रमेयभाजोऽप्यासन् ये रणे म्लेच्छानिजोचिते । प्रोढं नादृश्येयन् केचित् शाखिभूताइव स्थिताः ।
पातनेनेव वृक्षस्य पक्षिमावाइव च्युताः । गताश्रिताः पलायावन् यत्र तत्र शकशाः ।
पूर्व्वापकारी यो यस्य ग्रामे वा नगरेऽभवत् । स तस्य बाधं कृतवान् दुर्बलस्य बली तदा ।
मयोद्गाथकस्तत्र बाधका युधवर्जये । श्रद्धान्वेविजयो प्राणान् भवि केन विलङ्घ्यते ।
कृत्वान्यान् युद्धगान् यत्र मार्गेशोऽगात् खरत्वया । श्रीसेफडामरोवीरयुतस्तत्रैव सोऽभवत् ।
योगेवच: स चावामहति दुष्टाभटाहतः । प्रथमं प्राहरत्तस्य मूर्ध्नि श्रीसेफडामरः ।
स्थलं शिरोदैधरस्य स च कूराइव पदाः । मुखे भुजे कपाले च प्रत्यक्षं विवशं वपुः ।
अथ मार्गपतेः स्वर्णवर्णमङ्कुलमालिकां । सचामरां डामरेभ्योजयर्थिपनिवारयत् ।
उपेक्षितं तं तत्स्थैर्निजैरात्मसमानधं । रक्षत केवलं प्रीतोजात्यस्तस्मरावलम् ।
विच्छितारिचमूसरा: सचिवाः सर्व्वेनृपपार्श्वगताः । यत्र सुखजमचितामचलति सीमेव राजश्रीः ।
वैदेशिकभटैर्द्वारे विच्छिते समरागमे । तावन्ते कलवाताया निन्युः खानं यथागतं ।
खानोराजभटैर्म्मद्वारदे निर्व्वेति चार्थया । स सेफडामरो युद्धात् स्वसैन्यैरन्ववर्त्तत ।
तत्तद्वारस्थसामर्थो व्रजन् शूरपुराध्वना । समरोड्डामरः सेफडामरः खानमावदन् ।
इत्थं तृतीयवारं स प्रविष्टोमस्थलान्तरात् । वधं कृत्वा विनिर्गत्य खानः पर्य्यागतः ।
अधर्म्मवच: काल: सर्व्वे द्रोहपरायणाः । राजा सिंहलस्वाथं खानस्य मन्त्रिमण्डलं ।
अविधेयानिजाश्रामी खानपक्षप्रतीक्षिण: । पौरानिरनुरागाश्च निश्चेत्य नृपमन्दिरं ।
यस्ता नाम न हृदृश्य सर्व्वेसामर्थ्यवर्जिता । इति सचिवास्तत्र श्रवावातवानवास्तुलः ।
मासौ द्वौ गमयामास सोगेशोऽपि सर्व्वेष्वपि ।

दृष्ट्वा मदान्धमभिमानिकवितुमीनाम् रत्नाकरं समदृ योऽपि सुखामवीमान् ।

यवनान् महाभयकराम्बकरांश्चरीयान् योधैश्च वारयितुमुज्झितभीः क्रमेण ।
अभ्यन्तरे पुनः स्वानघटिकाद्वारपर्यन्तात् । दृतोपानीतैर्भटैः बाह्ये कम्पनाथः समागमी ।
तस्मिन्नभ्यन्तरे प्राप्ते मुदितैरिव पर्वतैः । तदङ्कः पतितं दध्रे तुषारं स्वपिताम्बरं ।
यामान् प्रचलितान् दृष्ट्वा तदाश्वीचकितमानः । मार्गैर्गोवाङ्गिकं त्यक्त्वा यवनो दोहमभ्यगात् ।
तावन्नितयगोवारो वञ्चकपात्रराङ्गनः । प्रापद्दामोदरोड्डारभूमिं डामरसंयुतः । ६१०
यनुपामार्गपः पश्चात्तमवायुरिवोर्जितः । सैन्यं सर्वमयत्तत् वातदैवतवर्त्मिनि ।
यधूचोआतयुद्धैरोनिशान्ते बेकडामरः । यमक्ष भार्गपाशीकं दामोदरस्वोत्थितः ।
चित्रं देहरमाहत्य यत्र विद्धं चिभागमैः । यदो दीनबलस्यापि विद्रुमस्य विशेषतात् ।
किमन्यदभ्यसैन्योऽपि स्वान: कश्मीरकुञ्जरान् । रणविद्रुतविध्वस्तयूथान् सिंहइव व्यधात् ।
प्राप्तवोऽविह्वमासन्न मार्गपः बेकडामरान् । यद्येषां वीक्ष्य तादृश्यं प्रपेदे नगरान्तरं । ६१५
छिन्नेषु सेतुबन्धेषु प्राक्षैरदेषबणादा । पारावारगताः पौरा दैराज्याकुलतां दधुः ।
पिवेशप्रतिहाराद्याः प्राज्ञामक्षवराज्यतः । नृपपक्षं परित्यज्य स्वामपक्षं समाश्रयन् ।
स्वभेद्जनैरं ज्ञात्वा सैन्यं दिवानिशोऽभवत् । बैद्यवत् स्कन्दभवने किंकर्तव्यतयाकुलः ।
एकदा सर्वसैन्यैश्च कृत्वा मेषामदस्थरः । नोषराजान्वकथुतेः द्वारं स्वामिनि तद्यथात् ।
यथा चित्रं तथा काबोयस्य व्यास्यावचनः । तस्मात् नि पेक्षस्य कर्त्तव्यं किं न सिध्यति । ६२०
भागिनेयं नृपपदेऽप्युपेक्ष्य स्वार्थलुब्धधीः । द्रोग्धाभूयस्य तेनाभूत् सर्वनाशस्य कारणं ।
तत्सैन्यः सैन्याऽथ मार्गेशः शरणं भयात् । व्यमाकठक्कुरं प्रायात् स्वर्णामनिक्षितं हितं ।
सोऽपि च विरुद्धानामकरोच्चावमानिकं । तादृशीं च दशां प्रापद्विक् पक्षाराजवम्परः ।

यत्पदानुगुणधारितचण्डचारवर्षीऽद्भुतकोपचितवैरविशेषभूपः ।

मन्त्रागमपरत्व योऽभवदहृभोगमात्रोद्धमितरवमस्य धिगस्तु सर्वां ।

क नृपः क मदीयस्तत् सर्वेषां क परिच्छदः । नाचरत्पदि नेत्रे किंचित् प्राप्तोमुनिगुहान्तरं । ६२५
राजदारापचारोत्थपापभारादिवार्दितः । तज्ज्ञाता नाशकदनु नावं [illegible] ।
अन्ये सैन्याः वदैन्या गिरिविवरविमलद्वारराधूसराभाविक्षान्तादिदृष्टरिद्दाहतपर्णविलसद्वृष्टिनिर्गतचित्ताः ।
चिह्नैर्दुर्गैरितः परिचलबलाः ज्ञडमैर्निरुद्धाः कारागाराग्रजाल पतव इव यवाशे निरुद्धाविरुद्धाः ।
गर्जन्तो मुमुधुः परे जयपदान् युद्धाः [illegible] परिवृत्य सर्वमपत्तयामनराधाक्षिपः ।
[illegible] पूर्वापकारस्मृतेस्तोऽभज्जनविपर्ययोऽभिभवदः कल्पान्तकालोपमः ।
सर्वस्वोच्छुरुके तस्मिन् धनिनां दुःखदे पुरे । [illegible] ।

ये [illegible] पिकाद्याः ।

ते [illegible] किं तत्र वहन्ति कालविपर्ययेण । ६३०
ते राजवल्लभा दण्डाद्याः [illegible] च सेवकाः । [illegible] नृपे

इत्थं वर्षद्वयं यस्य मासान् भुक्त्वा नृपासने। नृपोऽदायच्छिवर्षे स चाश्विने श्रममासवान्।
राजा मल्लदमादस्य विज्ञप्रस्थान्तराश्वतः। आनीय फिर्यपालेन प्रभुपदे समर्पितः।
राजधान्यङ्गने राजवासे तं मनुजैः सह। विधाय हस्तिं सम्पूर्णां ररक्षुर्डामराधिपाः।
राज्यप्राप्त्या सुखं तादृक् तस्य नासीत् सुदुःखितेः। यादृक् तद्भ्रातरश्च नृपमन्त्रिप्रसादतः। १०५
सैदसैधवधे लुब्धिः पुरेऽभूत् त्रिगुणा ततः। सर्वैः कृता दाववज्ज्ञै तस्मिन् राज्यविपर्यये।
प्रधानवणिजः केचित् कोटिसञ्चयवञ्चिताः। लक्षव्याहतैरङ्गैः स्त्रखुले रचिताश्रवः।
दिनत्रयं ददामीवोमेषणं यदि जायते। इति वैदेशिकोत्कोचसापेक्षा मन्त्रिणोऽभवन्।
काश्मीरिकाश्च यथा लुण्ठं वञ्चिर्याचागता अधुः। तथा वैदेशिकाश्चक्रुः काले किञ्चिं न दृश्यते।

प्रतिपदभ्रमणैः सपरिश्रमा मधुकरी तनुते मधुगोलकं।
निश्चितधूमतया विनिवार्य्यतां तमुपलभ्य परः सुखमश्नुते। ११०

कष्टैः षण्मासपर्य्यन्तं महद्भिश्चाश्चितं गृहे। अयत्नमपरैर्भुक्तं सर्वं तन्ताणवंशिनेः।
रक्षाकृष्टणपूगान्तः क्षिप्तं कैरपि यद्धनं। न नीतमज्ञविज्ञानस्मृतिकान्तरणभ्रमात्।
मधुवनिश्चकुश्चाश्चः पश्चिपुष्करिणीकृतैः। रक्षितं कैरपि द्रव्यं नीतं ताडितदर्शनात्।

सत्यं ब्रवीमि धनिकाः प्रणताश्मदुष्टं यत्सञ्चितं वसु गृहे परवश्यमाधेः।
तद्भागदानसफलं कुरुताविलम्बं नो चेद्वृथा भवत राज्यविपर्ययेऽस्मिन्।

भग्नभाण्डकरण्डकैः प्रसार्य्य परितो गृहे। सुषिताः स्म इति व्याजात् सर्व्वाः कैरपि वञ्चिताः। ११५
जलान्तरप्रवागारान् शून्यानापूर्य्य वस्तुभिः। ररक्षुर्नागराः केऽपि शून्यीकृतगृहाधनं।
तैर्निर्वर्त्तितगर्त्तान्तःक्षिप्तैः पौरधनैर्घनैः। तस्मिन् काले प्रतिपदं वस्यार्थाभूद्वसुन्धरा।
मार्गरोधाहतैः सर्व्वैः क्षेपणीयाश्मवर्षिभिः। राजानवाटिकीयैस्तत्कालं साहसं कृतं।
कश्चेद्धामनिधानसर्पसदृशप्रोत्सारणाजिष्णिमोहितप्राकृतसेवकाश्वजपटादेशान्तकालोदयः।
भूपध्वामधुगोलकस्वसरघासङ्घातधूमोद्गमः सोऽभूद्राज्यविपर्य्ययो नवसमोद्यानद्रुमालीमधुः।
किं स्वाचारविपर्य्ययात् किमु धनस्यान्यायतोपार्जनात् किं वा द्रोहितया सतां किमथवा सद्दर्पसाहर्य्यतः।
निःसामर्थ्यतया यथा शिशुविभोर्द्वेषेण वा मन्त्रिणां राज्ञो मुख्यनभूपतेरिव सभूत्राये प्रजोपद्रवः। १२०
येनादौ सैद्वैरे रणरसिकतया मोचिता बन्धनस्थात्सिद्दादेशाधिकारोऽप्यधित जितरिपुः स्फूर्जितश्च प्रयातः।
प्राज्यं राज्यं ध्यधाद्यः फतिहनरपतेनार्थयित्वारिचक्रं श्रीयाश्लोकामरेन्द्रो वरधनिपतिः सेफमेलक एकः।

इति श्रीजैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां फतिहशाहराज्यप्राप्तिर्नाम चतुर्थस्तरङ्गः॥

॥ समाप्तेयं श्रीवरराजतरङ्गिणी ॥

फ

॥ चतुर्थी राजतरङ्गिणी ॥

नमश्शङ्कराकारधारिणे चन्द्रमौलये । शिवाय सच्चिदानन्दपरमात्मस्वरूपिणे ।

विलोक्य मिश्रं शिवयोः स्वरूपं यथाम्बिकानिमिलितोऽतिभासा ।

गौर्याभुजावर्त्तनकङ्कणेन यथावनादौ मिलिताविवाङ्गैः ।

विरतं भोगान्धतमोपद्गुणधरोचिषा हृदयस्यापि । वन्दे तं गुरुतरणिं सुधाभयवशरोजशोभिकरं ।

यस्य तर्कवितर्कैकप्रबलमतेर्वाक्यं प्रमाणाश्रितं यस्याग्रा नृपकीर्तिसत्सुरचना देदीप्यते सर्वतः ।

श्लोकैः सत्पदशोभनैरविरलानुप्रासबन्धैः शुभैर्नानार्थागुणनैर्मितैः सुकविना साहित्यभावान्वितैः ।

श्रीकल्हणद्विजन्मा श्रीमद्राजतरङ्गिणीं । चारुश्लोकोपमिताभ्यां स्वं वपुः कर्तुमक्षितं ।

श्रीजोनराजविबुधश्रीवराभ्यां मनोरमं । कृतं दायस्त्रिवर्षान्ते पद्यं राजावलिद्वयं ।

गङ्गाभगवतीतीर्थस्थाने धन्यसुभूषितः । कविः श्रीप्राज्यभट्टाख्यः समयगुणभूषितः ।

राजावलिपताकां यां राज्ये फतिरभूपतेः । एकोनत्रिंशति यावच्छ्लोकचक्रे ततः परं ।

अथ देशान्तरेणैव दुःखलुञ्चनपीडितः । नापरीद्राजवृत्तान्तशेषांशं मामके कविः ।

तदाप्रभृति तद्वृत्तवर्णनं क्रियते मया । गुरुप्रज्ञाज्ञानेनाथ शुकाख्येनाल्पवाग्जात् ।

पूर्वेषां राजवृत्तान्ते विस्मयः प्रभुसम्पदां । मत्कारमाल्पमेवाहं न कुर्वे कवितास्पृहा ।

न पूर्वकविवृत्तं मे वदे सम्यक्चितोत्तमम् । यथेमाविव रीत्याम: स्वस्य स्फारसे कार्यं ।

राज्ञो दृष्टमदं यतः श्रुत्वा श्रोतव्यपूर्वकं । अनुस्मरन्तु महाकाव्यसुधारहस्यनिकर्षैः ।

कश्मीरेषु महाराजजैनसाहकुलाङ्कुरः । श्रीमान् फतहभूपालः प्रजावनभयक्षयी ।

तस्मिन् शासति तल्लोकाः प्रजाः सर्वसुखावहाः । यावत् सुधर्मनिरता स्वादाशिष्यभूषिताः ।

श्रीभूतमध्यस्थनेमदमः प्रविशापथीः । श्रीमद्राजानकश्राम्लोऽभूत्तस्य भूपतेः ।

आचारोपलवरोजितमियामन्त्रनायप्रभवोऽन्तमण्डिताद् ।

धार्मिकोऽश्वपतिरश्वेभमनः सप्ततिः शुभरतिः परोऽभवत् ।

प्रतीहारपतिर्दान्तस्नेहवेधोऽमेयगुणेश्वरा । प्रतीपः सचिवो देवात्स्वराज्यमुपागतः ।

सामान्येन महीभर्त्ता पुत्त्रो मल्लेकजस्तिर: । पैचिकैर्डामरैर्ग्राम्यैर्धनेनास्य निवेजित: ।
ब्राह्मणाः स्वक्रियाचारहीना यावंस्तदा भुवं । यदेषां सोमचन्द्रोऽभूत् क्रियालोपप्रवर्त्तक: ।
सर्व्वविज्ञानविस्मेरस्वेच्छ्यराकदेवजः । मातृकामिनस्य कोऽभ्य उपदेशं विना गुरः ।
सोमचन्द्रस्तदादेशात्कृत्वा देवालयच्छिनाम् । भूमिं द्विजेभ्योऽनीत्वा तत्कृत्यांस्तान् यथातथा ।
सुफास्थैर्वैरग्रेचस्य क्रियादन्यनवाञ्छया । बोधयानरति याजादत्युचास्तरवोऽगुणे ।
सन्निधानं तदात्याजि दैवतैः प्रतिमासु हि । कच्चिद्विधत्ते मनुजस्तत्स्थानेषु विलुण्ठनं ।
दुराचारोऽयं साचारोभट्टोभुट्टोनटोविट: । इत्येवमासीत् तत्काले सभायास्वे कलेर्बलात् ।
सोमचन्द्रात्मजस्याथ दानमानौ च गौरवं । चक्षद्विष्णुभिरश्चिन्पुत्रैरस्थालकादिभि: ।
विभेद्य हासराजानं प्रतीहारादिचक्रिण: । अवधूय स्वजनकं योगवंतन्त्वयच्छितं ।
श्रीजैनलाभदेवस्य पुण्यराशिरिवोच्छ्रित: । सच्छित: श्रीविनयाग्रस्थिरकालमभूत् स: ।
राजानसोमचन्द्रेण प्रावितोनिर्वैर्धनै: । श्रीजैनकदल: सेतु: पारावारप्रतारणे ।
वल्लात्समठमल्लेकपुराग्रारसमाश्रये: । सोविनोनेश्मान्: वाकं रावे वैरिजिताश्रया ॥ युग्मकं ॥
दग्धारण्यनिभे जाते नगरे कदले तथा । मानविष्टं विटैर्लुण्ठ्या चानवासोजनस्य च ।
समं हृत्त: क्षोणकाले सोमचन्द्रस्तदुत्तरा । स्वमेन्वयंयतं कृत्वा निविष्टोजालदृगते ।
प्रतेकीयावसन् कोऽपि ब्राह्मणोव्रतयूवतंमा । युक्तोयेनाभरत्वस्य राजानस्याग्रिनिग्रह: ।
प्रतापाग्नेरेष्मस्य पुरस्य दहनार्चिष: । राजानधामचन्द्रेण स्वयपु: भोफलावितं ।
राज्ञा दत्ते वहिर्गत्वा धर्म्मद्वारे द्विजैः पथि । विप्रशापाद्यदभ्भौमानु: सोमचन्द्रमथाभिवन् ।
मल्लेकालादय: पुत्रा विद्रुता: समराड्भयात् । विधाय सोमचन्द्रस्यान्त्यक्रियां नृपशासनात् ।
मार्गेशेश्वात्हिमामन्त्री तान् परान् समतोषयन् ।
सिद्धादेशं महातन्त्रं ज्येष्ठपुत्राय मार्गप: । मल्लेकपितृजामादास्मलेकाख्यालकाय च ।
प्रस्थाधिकारं दत्त्वाथ विभज्यान्यप्रवेशकान् । मल्लेकलुक्ष्मादिभ्य: स्वामग्रेभ्योददौ महान् ।
हासराजानजस्रप्रतीहारौ तु चक्रिण: । वाध्यानेतान् डामरांश्च राज्यात्सिद्धोऽध्वन: ।
मृते प्रशान्ते सचिवे चेवकत्पिष्पटाकान: । कर्णेनोवरद्देशसिंगभट्टसहायिन: ।
यमेवाश्रयते रज्जुं नदीं तर्त्तुमसो नर: । छिनात्तकस्मात्साक्ष ते विधिर्विधुरताकुल: ।
सोमचन्द्रवधायैते वाध्यानीतापि डामरा: । मार्गेशेनास्त ते: सर्व्वैद्रोहोऽकारि नृपाज्ञया ।
गोपेतुच्छेदं कृत्वा ते प्रतीहारादिडामरा: । मारयित्वा मार्गपतिं विदेशमगमंस्तत: ।
डामरड्स्समल्लेकदौलत्याचानृपान्तरे । चमजनश्निपदवीं षट्पदा इव तेऽटवीं ।
याध्याने डामरेन्द्रेषु सर्व्वविध्वंसकारिषु । सनिनोदुर्भगाचानचवातजस्तर: ।
सुहृत्त्वं डामरश्रीषे विद्युत्तां प्रत्यभात्तत् । तमिथ्याचमचुकाताममकाद्दकावेष ।
नृपागारकृता: काराया चिताचैर्डामरैर्भिन्नि । चाकेमरादयोद्रोचकर्त्तार: समचारमी ।

अथ हाङ्गिरप्रतीहारो हस्सराजानकादयः । दुर्दुरुङ्गवमाकाश्ये दिनेस्ताम् डामरान् प्रति ।
आख्यानानीनयोर्गाजखानमल्लिकदत्तयोः । मल्ला गदाधमेराखोाजखानीरोद्दयोर्द्रुतं ।
श्रुत्वा तद्लमल्लिकोराजापादगमद्द्विः । चिरं युद्धाग्निभीराज्ञा नीतः खाम्बिकमाद्दरात् ।
तद्वधाद्राजधान्यन्तर्हाहाकारोमहानभूत् । उद्भूत्यापशोकास्तु नृपतेश्चापप्रसादात् ।
डामरोद्दोममल्लिकः सुध्यभोगाम्बरादय । श्रुत्वा ज्ञातिवधं धैर्य्याच्च चचाल महाभटः ।
प्रयुध्य वैरिभिः सोऽथ डामरस्तत्र सङ्गरे । वीरः स्वःसुन्दरीयांगं समरोङ्गमरोऽगमत् ।
माहाभदनकुलजः खानरभ्राहिमखानः । अथ हाङ्गिरप्रतीहारभ्रातेयः कुम्भोमहान् ।
विभागीकृत्य राष्ट्राणि यथार्ह पञ्चपैर्दिनैः । प्रददौ हासराजानमुख्यानां नृपतेः पुरः ।
आश्रयन्नृपतेः पार्श्वस्थं तमुत्सवमल्लिकं । अकरोद्बन्धनं नीत्वा दुर्गमे तु स्वमालये ।
विभवं मासमात्मन्ते गन्धर्व्वनगरोपमं । विधाय देषाद्द्वेषभीत्या चेलुरिवाधमाः ।
हृत्वान्तमुत्सवमल्लिकदुग्धभ्राता विमुच्य तत् । रावणदेवकोगत्वा स्वमालयमवेष्टयत् ।
चन्द्रेगङ्गामठोपान्ताद्गोतैहत्सवमल्लिके । विमुक्ते सुहृद्भूत्कोऽपि सर्वोऽन्योन्याश्रयात्मयोः ।
चन्द्राध्यमयतो तौ द्वौ नृपकम्पतद् दृढं । विपक्षीप्रतिपक्षिष्टौ मार्गेश्रागमनोत्सुकौ ।
एकोनमवतो शुक्लाषाढादाश्वयुजावधि । वधादिहत्वं राजानडामराणामभूदिदं ।
शरत्काले वचितोर्णो मार्गेश्रः पुनरायये । विभागीकृत्य कश्मीरान् सर्वेषां दत्तवानसौ ।
राजाधिकारान् संस्थाप्य स्वात्मजेभ्योऽभवद्भीः । योगीव कतिचित् कालं स्वदेशे विगतज्वरः ।
उत्समल्लिकराजानघट्टद्वारो निरवाहयत् । ग्टहानव्हालमेरस्य नावनेऽब्दे जिगीषया ।
निरोधवेष्मदाहादि श्रुत्वा पुनश्च मार्गपः । भाङ्गिलान् शून्यमार्गेण हिन्दुवाटं समागमत् ।
तस्मिन् दिगन्तरं याते मल्लिकाव्हालकोऽरिभिः । बन्धनाय निनायोचैर्दुर्गं लहरस्थालयं ।
उत्सवमल्लिकराजानघट्टद्वारो नृपसंयुतो । विभक्तुमैच्छत् कश्मीरोत्पत्तिं वाराहमूलकं ।
तत्र राजाश्रयानीतैस्त्रिस्तुदेशाधिकारिभिः । देशोत्पत्तिविभागश्रीस्तत्रौर्लेखककर्मभिः ।
कायस्थैर्बुधकश्मीरसंख्येश्रजुनकादिभिः । भागत्रयं विधायोच्चैराष्ट्रदेशेषु सर्व्वतः ।
भागः फताहखानस्य मल्लिकोत्सवस्य चापरः । तृतीयोऽसहराजानघट्टद्वारस्येत्यलिख्यत ।
विभज्य भक्ता देशेऽथ देशोत्पत्तिः पुरा त्रिभिः । ज्यकजुन्तकनिष्कास्थैस्तथैवैतैर्महात्मभिः ।
ततोनगरमाहत्य राजराजानडामराः । नात्यजन् चरयादेरं गूढं मकुलपर्ववत् ।
मुख्यं मन्त्रिपदमुत्सवमल्लिकस्य ददौ नृपः । सिद्धादेशस्य राजानघट्टद्वारस्य सत्पदं ।
स्वाध्यायडत्समेोके स्थिते निर्णयकारिणि । पटुनीलेतिकथयोगः श्रुतोऽभूच्चिनतस्तदा ।
कल्लिनोर्षानडिम्बरार्थजाहिनोः प्राप्तयोर्द्वयोः । प्रादात् स उत्तरं द्रष्टुं स्वाभिप्रायमाहृतात्मयां ।
तदा श्राविनयेषुचः सुवेशोमन्त्रिणां वरः । मन्त्राद्याहिषचितरभ्राद्देनोऽथैव चायवौ ।
वाराहमूलं सम्प्राप्ते तस्मिन्नेव राजवैरिभिः । उत्सवमल्लिकमुख्यास्ते योद्धुं सप्तपुरेऽविशन् ।

पारावारस्थितं सैन्यद्वयं वीक्ष्य नराधिपः । कृतावमाहामन्त्रीशमुत्पलमेकमभाषीत् ।
मन्त्रिमध्याधिपेनेयं परिणीतेव भामिनी । पश्यान् कापुरुषान् ज्ञात्वा राज्यलक्ष्मीर्हतामुना ।
श्रुत्वा तदुत्पलकोऽनुपमूचे महीपते । एकाकिनमनन्यं मां दृष्ट्वा किं न करोत्ययं । ८०
कदाचिद्दृश्यते चिन्तामणिः स्वकुसुमादि च । राजप्रतापदग्धाद्धि नोत्पद्यन्ते नरर्षभाः ।
उत्तिष्ठ राजन् युध्यस्व दैवाधीना विभूतयः । श्रुत्वैवं मन्त्रिणो वाक्यं योद्धुं नृपबलं ययौ ।
अन्येऽपि भवतुङ्गं तत्पथा याते ससैनिके । सबल उत्पलकः कोशमन्योन्यविघात ।
मध्ये भूत्वा गिरिं तत्र स्थितान् सैन्यद्वयाद्भटाः । एत्यान्योन्यं प्रहारार्थं पारावाराद्व्याक्षिपन् ।
प्रयुध्य वैरिभिस्तत्र मार्गेशात्मजोऽग्रधीकः । स्वप्राणैः पद्मनागस्य प्रादाद्दलिं महत्तरं । ८५
हते तस्मिन् रणे तत्र शिर्यमार्गपतावतः । बन्धुत्वादुत्पलकोऽजेता शिथिलतां ययौ ।
शैथिल्यमस्य दृष्ट्वा ते वीरमार्गेशसैनिकाः । सर्वाश्रमाध्वना यातश्चानुगस्सुमहोजसः ।
कृताञ्जलिर्राजानमट्टङ्कारान्वितएव तत् । श्रुत्वा स्वयपुराङ्किन्दुवाटं शूरपुराद्ययौ ।
अनुयातैर्याध्वेशसैनिकैरुत्पलकः । अरोधि ज्योवायामाक्ते केशरीव गुहामुखे ।
नवाब्दान् पालयित्वा क्ष्मां याते कृताद्भूमिपे । मह्यद्याद्यः सम्प्रापद्राज्यं मार्गेशसंश्रयः । ९०
मार्गेशप्रीत्या नृपतिर्महान्तं ख्यातनामिनं । सेहरस्कन्दरं ख्यातं यौवराज्यपदोर्जितं ।
महामार्गपतिर्भूयो राजलक्ष्मीविराजितान् । स्वपुत्रानकरोत्कारागृहे शत्रुनिधानतः ।
दत्तकन्योऽप्ययं जन्यहत्र मां घातयेत् कथं । निश्चिन्त उत्पलकोऽयावदास्ते स्म बन्धने ।
मार्गेशपुत्रावलिनं महेश्वरं कुकर्मणा । अथ भट्टकुलचन्द्राग्निमवधीत्पद्मवैरिणैः ।
युद्धे भट्टार्जुनस्याज्ञो कारायाः शेषचक्रिणः । बद्धस्य तादृशो यस्य तस्याभूत्कालिभिः परैः । ९५

बलिना कलिराजुणा नृचन्द्रे गलिते ऽर्केऽप्युदभूत्तमान्धकारः ।
जनतापमिमं भृशं हरेद्‌ कलयन्ती पितरीव पक्षपातं ।

विरते चोत्पलके लोके रात्रिञ्चराः खलाः । विचेरुरन्धतमसाविस्फुरद्दोर्घदूषयः ।
भाग्यांशाद्विगुणो जातो याम्याणां तत्र वत्सरे । विद्यानिश्रवणे मूकावधिराभिज्ञाऽभवन् ।
नव मासान्नवाहानि राज्यं कृत्वा महम्मदे । वर्धिंयाते कृतोत्साहः शाहः फतिहखानयौ ।
प्रतीहारस्य हाजीरखाद्राज्ञप्रिपदं नृपः । सिङ्कादेवस्य राजानट्टङ्कारस्य मयत् पदं । १००
स्वयंभूयषष्ठपञ्चाशमहसः शौर्यशालिनः । कायस्थस्य महाधिकारं राजा स्वयं ददौ ।
नूनं नाकेशचक्रावतारः कायस्थिकः । आशीवमभवत्तस्य राजश्रीलक्षितं वपुः ।
श्रीमद्वीपनचक्रस्य कमराज्याभिजन्मनः । प्रादुर्भूतः काशनावीरोऽरमोदम्रयाद्विव ।
प्रजापुण्योदयाद्रामोधार्मिका धीरजायत । अथवाप्यपकालोऽस्य राज्यमापाशापि भूभुजा ।
तथापि शेषवद्रुच्यापाराधिपतां नृपः । अकरोत्तास्यपद्मामृगणनाक्षेपवारणं । १०५
शूलहिन्दुकजन्तूनामक्षीन्याददाय भूमिपः । गङ्गां यातुं समादिशत् वैषोपद्रवशान्तये ।

चिरात्तीर्णस्य सर्वेषां प्रत्याजाताजनाः पथि । अकस्मादागतस्यास्य तेऽप्युत्तरपथाविर्पेदिरे ।
चिरेण गत्वया भुक्तानीतीति बुधाम्भसा । मन्येऽखिलमागतोऽपि निर्गीर्णोऽप्यनया भुवं ।
आयुःशेषं समाश्रित्य पादचारसमाश्रयाः । मृताध्वेषु ये प्राप्ताः केचिच्चिरनिवेशितः ।
अभिषेकानन्तरमेव शरत्काले च मार्गपः । मध्योद्धातविषदिनेवाङ्गिनात् पुनरागतौ ।
ससैन्येनाङ्गिले ग्रामे निविष्टोऽभून्महीभुजः । फताहखानः प्रबले बलं युद्धाय निर्ययौ ।
प्रयुध्य वैरिभिर्गाढं धार्मिकोऽभेद्यनायकः । गतः स्वःकामिनीयोगमात्मजोऽस्य रणाजिरे ।
कलौ धर्मस्य पादैकेनावर्तिनेऽस्मिन् भुवस्तले । महामदोदवश्च स चतुष्पादेन योजितः ।
नूनं कार्कोटनागेन निर्गीर्णो मार्गपः क्षुधा । प्रत्यक्षं नद्वरिखानात् स्नानमविकोर्णवा ।
अन्येऽप्यस्मात्समेतकलुहराणापि तत्सुताः । गतादिगन्तरं भूयः पुनराक्रमनोरथाः ।
विनष्टैः पूर्यते जीर्णवर्के सर्वोऽविशीर्यते । इत्येवमादिकादोषा जायन्ते पापिनां विशां ।
सम्यगन्तकमारीव व्याध्युपद्रवकारिणी । उदभूत् सर्वतोमारी जनतावधकारिणी ।
मृतानां नाभवत् सङ्ख्या ग्रामेषु नगरेऽपि वा । अन्धकर्पटवासोऽपि येषामासे स दुर्लभं ।
बान्धवानेव बान्धवः प्रजापत्य कोपवका । प्राणरक्षापराः केचिद्दायुःशेषेण रक्षिताः ।
जगृध्ये शमिते मारीदोषे देशेऽस्य दैवतः । तस्मात् मज्झदशाहस्य कश्मीरागमनं प्रति ।
गत्वा मज्झदशाहस्य मीमासारान् सलोहरान् । स्कन्दराजपतेः स प्राप महतीं चमूं ।
प्रत्यायातोऽथ पन्तैः सहितोराज्यसंज्ञया । प्राप्तो राजपुरीदेशमिति दूतान्नृपोऽशृणोत् ।
अस्मादुर्व्यास्तं यायावत् पूर्ववैरा महीभुजः । समस्तामन्त्रिणः प्राप्तमज्झरागमनेश्वरः ।
कामचरकेशराजानमशृङ्गारो सलवेहेतौ । गतौ प्रतीक्षितुं शूरपुरे नवनृपस्य तौ ।
विधुरे हि विधौ सत्यवासे मनोऽस्य भूपतेः । श्रीमत्फताहखानस्य समुपक्रममाश्रयत् ।
वैदेशिकोनिःशरणः प्राप्तिभग्नीयदेशतौ । पुनर्वहर्हिनोराज्ञा यामदेमाणनुपदैः ।
प्रतीहारश्च ताजेरमन्त्रिणैकेन संश्रितः । श्रीमान् फताहखानस्य पुरा योद्धुं विनिर्ययौ ।
कोपाणकं फतिहखानबले निविष्टे गूढचरैः प्रतिभटैर्विदितारिवृत्ताः ।
इत्यारिमध्यमथ शूरपुरागुलुस्कामाः प्रवीरयवनान्वधिजग्मुरेव ।
फताहखानो वीथ्येनपुष्कुमन्वादयापतत् । मन्त्रिभिः प्राक्तनैः साकमभुक्तादपि रक्षितः ।
एवं समासं वर्षैकं भुक्त्वा भूमिं स भूमिपः । वर्षे दानशते मासे इषे राज्याद्यपातत् ।
ततः फतिहखानः स निरशोवाशमणकं । मन्त्रिभिश्चटिकाबारगिरिमुल्लङ्घ्य कोसरं ।
श्रीमान् महामदोत्सादः प्रावीसमवचारतः पुनः । समं गजपतेः सैन्यैः कश्मीरान्विजयश्री ।
गजेन्द्र गामगोभारशः वेगजगत्स ते । अम्बमाद्रिश्रमं मार्गे काले धाराधिरोहणे ।
वाजिनां वेगवा हस्तिकर्णताडेय युक्तैः । पटवेजवनस्योऽभूत्तिनुचे नृपतेर्विशां ।
यत्रा राजानमहृङ्कारमसहायं मार्गपं बहिः । कर्तुं मन्त्रिवरे राज्ञविना कापुरन्दूरि ।

नृपादेशाज्जयामल्लिपदं चक्रेशकाचन: । चालेमेराचमुत्रातोऽथ्यपरीत् स महाबकः ।
स्वामात्यान् देवरचाचे स्थापयित्वा मतोभुवं । विभज्याटविकं लोकं प्रतिमुने वर्षपूंपे ।
नायामकोटं सुदराष्टिमराजानमोचके । प्रविष्टो सैन्यचक्रेश प्रचुकार्य्यचिकीर्षया ।
हिमार्त्तोऽराजकोद्देशोऽपरिज्ञातात्र मल्लिकः । देशोद्धुमाशैचोत्रचक्रेऽस्यह मिलन: ।
चक्रेशोविश्रलब्धै वीरं मल्लिकस्थञ्जिरं । साहायचार्थमानिन्ये राज्ञयोधैः समर्थकं ।
मायमायमुपित्वात्र कोटे तैर्वैरिणां क्रुधा । प्रभाते नगरं वीराचपुर्युद्धचिकीर्षया ।
निर्याते काचचक्रेशसैन्ये रिपुबलं प्रति । परस्परमभूद्युद्धं वीराणां जालद्रगवे ।
युद्धा सुदरमार्गेण याते राजानमोचके । कृत्वा रणाग्रो स्वप्राणानाक्षिप्तमाकोचित: ।
छित्वा तथाङ्गुलीः काचचक्रेशस्मारयोऽथ ते । नाजोकमार्गपथ्याचा: प्रययुः प्रभाविनी ।
प्रवीरोदेवराववञ्चितः समराङ्गणात् । हतोमारोमरोलोरे चक्रसैन्येर्निरायुध: ।
तादृशात् समराङ्गुकः काचचक्रोऽखिलैर्जनै: । देशरचार्करोऽप्यपि राधिकार्जुनसन्निभः ।
सचिवः काञ्चनस्थकः प्रवीरः काञ्चनश्रियं । चक्रुत्वा सह सम्प्रापच्छ्रिया तच संयुगे ।
सन्नाह्य नृपनिर्दोषमानावीराजमण्डलं । प्रतिमुच्यागतोऽकार्षीत् वीराश्च राज्ञमण्डले ।
वर्षेण स हि मल्लिकसद्भट्टादयोऽखिलाः । चक्रेशमल्लिका कारागारचित्तामशोऽजयः ।
चक्रुलीस्वनिर्देशं स्थापिते भूपतौ ततः । चतुर्गवतिवर्षेऽच श्रावणे काचचक्रपः ।
मल्लिकस्थञ्जिरप्रीत्या स्वामसेनाद्विभं व्यधात् । मिङ्गादेशाधिकारेऽस्य सुजनं धीमतां वर ।
क्रियालताचामूलानि पूर्व्वं म्लेच्छविजन्मना । रोपितानि च कालेन विशान्यसूतवारिणा ।
श्रीमल्लिकलकण्ठेन द्विजन्मेण हिमागमे ।
सोमराजानकालोत्पन्नक्षोपद्रवजोमहान् । चचाच कण्ठभट्टाचेतुंबकदोनिवारितः ।
प्रलोभ्य काचचक्रेशं स्वप्राणेन धनेन च । तत्कार्यं चक्रेशानुमतोऽभूच्चोदित: ।
सुल्तानेन नुरुद्दीनभट्टनिर्गमनायानयत् ।
प्राज्ञ तेज: क वोविप्रा: काचारोऽधुना युगे । दृष्टेव चित्रोविचक्षोक्तमुत्तानवधीह्रिजान् ।
चालुचितः सेट्काले सोमचन्द्रेण व्यधात: । प्रजुक्तः काचचक्रेण सोऽसुखोपद्रवक्रम: ।
ततोऽब्दे पञ्चनवते श्रावणे वाञ्छमण्डले । चतावनाचराजेन्दुरसं वातोनृपाधिपः ।
श्रुत्वा मद्यदयावेन तद्दिने नापि नाचपि । नाचापि राजराजन्तं स्मारं स्मारं दिवानिशं ।
नवश्रीदीर्घदर्शी च वत्यवाग्मुचिक्रमक: । प्रयान्तः प्रियभृत्यश्च क तादृग्मन्यते प्रभु: ।
सम्प्राप्ते नरदेवेन क्षम याश्रेऽच मण्डले । प्रमथोऽयामवत्तच विधिकार्ये हि दुर्घटे ।
कर्पूरचन्दनपारोप्य स्वच्छैर्नरनायकैः । प्रवीभूतरजावीतः कर्पूमन्त्रर्णिका हिमैः
कश्मीरेन्द्रः समारोप्य यामाख्यं प्रवं नृपं । द्रष्टुमूर्ताजिरे श्रीमन्त्रीनग्राचादिभूमुजां ।
गोमतीस्फटिकावर्तभूमैः कार्येरिचाचिते । राजोचितक्रियां कृत्वा मूलगौत्रगारेऽचिपत् ।

कथं नु राज्यमवाप्तितं हठाधिपोद्धर्तुं समामात्यान् द्रुहान् मन्त्रं पामरसेवकान् हि नृपतिः किं किं न कुर्यात्क्रमं ।
हा देवं तदपाचितुं प्रयततेऽन्यथादिवात्याहतोमूलोत्पाटनमाप्य धिङ्नृपतरुर्भूमौ पतेदाकुलः ।
स फेकशामेरशाहादीन् हत्वा सपत्निवानृपः । विपत्तौ प्रमथं प्राप हाहा कार्यविपर्ययः ।

॥ इति फतहशाहवर्णनं ॥

तदेवमेत्य राजानमट्टङ्गारेण महात्मना । अन्वगामि नृपेन्द्रस्य प्रेम्णेव स्वर्गवासिनः ।
तस्मिन् काले वसिष्ठकवर्गी गजपतिर्दिवं । इस्कन्दराख्योऽप्यगमत् सुरराजदिदृक्षया ।
अभावादथ भूपस्य राज्यपदं विमृश्य तं । मलेकज्यङ्गिरमेरमुख्या बहुमुखान् भुवं ।
एवं हैवानमट्टङ्गारभट्टादीन् सकलनायकः । वैमत्येऽप्यन्ये बलवतो नगरस्थान् गोधयन् ।
सिद्धादिप्रातिपदवीं तदीयामलकापोददौ । दैवदृष्टस्य राजानहाजस्य महात्मनः ।
तद्दौरवं निर्भिन्नमेरमहिष्णुः स चक्रिराट् । होसराजानकं कारां क्षिप्रासीदकुतोभयः ।
मलेकचक्रमेरझङ्गमेरादिबान्धवान् । तोषयित्वा राष्ट्रचोषैः पूर्णकामांस्तदाकरोत् ।
ज्येष्ठेऽथ समभवते हुमायूनृपतेः सुताः । मलेकाद्यालकाद्यास्ते सन्धाय देशवासिभिः ।
फतिहशाहजं खानमादायेस्कन्दराभिधं । ससैन्यमायुर्वोद्ध्यान् स्वर्गैश्वर्यकाङ्क्षिणः ।
गुप्तप्रवेशसङ्केतका चक्रोऽतिबली ययौ । योद्धुं लोलपुराद्वारं चाभ्युक्तोऽध्वपान् प्रति ।
दृष्ट्वा चक्रबलं भूरि अम्मुभीत्याश्वसैनिकाः । नायामकोटं राज्यन्ते दुर्गमं प्राणरक्षया ।
अथानुमते चक्रसैन्येनाध्वपतीन् प्रति । कोटभूम्यन्तरे भूरि ससैन्यं स न्यवीविशत् ।
चमूचयादिनिर्गत्य शरासारैरवाकिरन् । योधादिवस्त्र भूमिस्थ गर्जन्तः समराङ्गने ।
तावत्प्रतीहारपतिर्ध्वंसाङ्कुरः ससैनिकः । गदायमेरवदृदरमेराद्यैर्लुहरेऽविशत् ।
ऊर्ध्वाधः सङ्हितं शत्रुसैन्यं वीक्ष्य स चक्रपः । मसोदचक्रं सुतं व्यसृजत्कुरं प्रति ।
ताजचक्रादिसहितोवीरोऽभीरमसोदकः । शाहाभेदनगरं सम्प्राप्यारियुयुत्सया ।
दुर्गात्परं गते चक्रिसुते युयुधिरे भटाः । आगच्छ मर्वेत्युच्चैर्गर्जन्तः समराङ्गने ।
मसोदमेरसङ्ग्रामे वीरोऽभीरगदायकः । शरावलीं चक्रपोऽस्य वैजयन्तीमिव श्रियः ।
पार्थपुत्रोपमे तस्मिन् रणं चक्रिणि कुर्वति । चरिमध्यात् सुसन्नद्धो नासीत् कोऽपि धनुर्धरः ।
मा पलायध्वं समरादीरावीरगुणोज्झिताः । जिताः शत्रुसमूहेन व्यूहेनागम्यतामिति ।
इत्युक्तेऽर्जुनराजानकैनैकेनागताभटाः । युद्धाय विविशुस्तूर्णं शलभा इव पावकं ।
प्रत्यायाते ससैन्येऽथ प्रयुक्तैर्महारथैः । गदायमेरः स्वर्गारोहणविलम्बनामथत् ।
स्वर्णदः किणोदनाथकः पुष्पनायकः । दृष्ट्वैव नीतसूनुं स सख्योभिः समराङ्गणात् ।
सेनान्यं निहतं वीक्ष्य वीरास्तदनुयायिनः । मसोदमेरं धावित्वा अथालिङ्गन् शरैस्तं ते ।
शरनिर्भिन्नवपुर्नान्वपतन्निहतोभुवि । मसोदमेरः प्रवरोऽधन्विनां चक्रिणः सुतः ।
विशीर्णे रिपुभिश्चक्रिसुते तरलपक्ष्मिणे । पतीकिन्यां परं लेभे मुक्ताहारा न कुत्रचित् ।

दीयराजानकोगाजमेरः श्टङ्गारभट्टकः। एते विदङ्गासपाजी बद्धाः पापिजनैर्धृताः।
प्रतीहारपतेः सेना प्रनष्टा पुरमाविशत्। दिनद्वयमयोषित्वा सा प्रयाता यथागतं।
तादृशे समये वीरे निधने सङ्गरेऽरिभिः। काचचक्रस्य तद्दुःखात् कालुष्यमगमन्मनः।
सेनान्यं दुःखितं वीक्ष्य ताजचक्रादयोऽनिजाः। चवोचन् समये चास्मिन् दैन्यं मा संश्रयेश्वर। १९५
निर्ययावथ चक्रेशो योद्धुं मार्गेशसैनिकान्। पारावारस्थितान् कोट्ट पुत्रशोकादविक्लवः।
युयुत्सौ काचचक्रेशसैन्ये रिपुबलेऽस्थिरं। याम्यादीनतयाभूवन् किंकर्तव्यतयाकुलाः।
मार्गेशाः ख्यातवीर्यास्ते वैरिनिहत्य चक्रिणः। पौरुषं वीक्ष्य ध्यानेन पुनायातादिगन्तरं।
यथागतं गतेष्वेषु ससैन्येषु नृपान्वितः। विजयी नगरं प्राप चक्रेशः शोकविक्लवः।
वीरं धीरं गुणश्रेष्ठं महायोधपुरःसरं। मल्लेकोद्दीप्तं ज्ञात्वा चक्रेशोऽभूद्धृतोज्झितः। २००
समस्तं ग्रामराष्ट्रादि पुत्रसम्बन्धि धन्विने। ददौ दौलतचक्राय भ्रातृपुत्राय स प्रभुः।
वर्षेऽष्टादशके राजपुत्रमाजम्मूरध्वपाः। हुसेनख्यानमादाय चटिकाद्वारपर्वतात्।
तामसीमङ्गाख्याने स्थापिते सैनिकेऽध्वपैः। मल्लेककाचचक्रस्य बलं सम्पुरेऽविशत्।
विज्ञातचक्रिवीर्यास्ते मार्गपाश्चपसैनिकाः। गिरिमार्गादवारोहमाधर्मनेषु केषुचित्।
चध्वपसैन्यास्तदैन्यान्निर्गत्याश्रित्य द्रुतं। सोमराजात्मजश्चन्द्रराजानः शक्रिणः समं। २०५
तच्छ्रुत्वा तेऽध्वपाः प्रत्यागतास्तत्पर्वताध्वना। मायापिशाचिका त्यक्ता मिथ्यैर्हीशाश्रुविक्लवा।
मार्गेशवाहिनी मिथ्येदात्यानश्रिलोचयान्। विशीर्णा शतधा याता सम्भुक्ता वाष्पपक्षे।
हुसेनखानः सोऽस्वच्छामार्गे पञ्चत्वमागतः। चावस्य शिबिकां दूतमानीतोऽभिजपार्श्वगैः।
कश्मीरानथ कृत्वास्य चान्त्यकर्म स्वतात्मजे। शयितः पितृपार्श्वेऽयोगर्त्तेऽमात्यैर्मेद्वास्वभिः।
संक्षेपेण ये वारयितुमशक्ता वैरिणोऽभवन्। मल्लेरपासभाग्यानामुदये काचचक्रिणः। २१०
प्रतीहारकुलोद्भवश्चन्द्रो मल्लेकश्चांकुरः। ज्ञात्वाभिशापदेशेऽत्र तत्काले पञ्चतां ययौ।
आनीताश्चक्रिणा मार्गपाश्चाललुहरादयः। यौवनमत्यन्यायेन कश्मीराग्निनिरुद्धताः।
तथापि लुहराध्वेशः स्वसुतां परिणीतवान्। मल्लेककाचचक्राय शक्रायेव पुलोमजां।
मल्लेकाब्दालकायाथ चक्रेशः स्वसुतां ददौ। परिणीत्याश्रितालक्ष्मीमिव खेदतरङ्गिणीं।
श्रीमता राजचक्रेण स्मरेणेव रतिर्यथा। उद्वाहिता मार्गपतेरब्दालख्यात्मजा तदा। २१५
ततः काश्मीरचक्रेण राष्ट्रधीशैः क्रमागतैः। मद्भिर्दीनमानैश्च मार्गेशानां हृतार्थता।
चम्पईं वर्द्धिते प्रेषि मार्गेशैः सह चक्रिणां। बन्धुना रिगचक्रेण दैवाद्गोहतम्भु सः।
कान्तोजयचन्द्रेन वामेरेण विपाटितः। तदैव वल्लिनापर्यामिभ्राहिनानृपेश्वरः।
तद्घातध्वजोऽध्वसाम शाकाग्नि कुर्वचिन्। चाचागजपतेर्वीररक्षानामनुयायिनां।
मार्गेशदीपसंकेशखेदपूर्णोविकारितः। कर्णेशपाम्पूरेण रिगचक्राभिमरयोः। २२०
तद्घातान्तःशल्यमनयक्रिणः स्ताः। रिगचक्रनिरोधाक्षजलाप्यायेन प्रेयता।

तृतीयेऽब्देऽश्वपाले तु निर्व्याजासक्तिं प्रति । चालेमेरकनामासावधिरोहारं न्यवीविशत् ।
विदित्वा तादृशेङ्गितं मन्त्रयित्वा मनीषिता । न्यविशच्चकपः सैन्ये येऽन्तु स्वं आलङ्गते ।
असाध्यास्थाम्नदागाद्वेलकूटाग्रकूटारण । न चक्रवर्तिसैन्यान्तः केनापि विनिवर्त्तितुं ।
ग्रामस्थानपालकादिदेशेष्वध्वंसैनिकैः । प्रयुध्य शतशोऽश्वानि निर्भयश्चक्रिपोऽभवत् ।
राज्ञो चक्रबलाघाते लहरे चाटिकानलं । भूपाले काचचक्रेशावा स्वदेशे भयाद्गतः ।
विरोधमस्थानप्राया चालेमेरेण धीमता । ताः पुष्पिताः पल्लविताश्चक्रेशाध्वेशभूमिषु ।
सिन्धवाटं प्रयातेऽश्वनृपे मर्म्माणि भूमिषत । सात्राज्यनकरोहेशेऽध्वंसमन्त्रिभिराहृतः ।
वणिश्चक्रेश्वरेणाथ सामन्ताः करदायिनः । श्रीजैनशाहवद्रीत्या कृताः स्वबलशालिना ।
ताजचकादयोवीराभ्रातरोलोहरादिषु । आहवे मुग्गुलान् हत्वा चकुः स्वं सफलं वयः ।
दुर्बिहिते विचिन्त्यात्र युवराजस्य चक्रपः । स्वानमेस्कन्दरं तं स हरोधाजगरमिव ।
तादृक् साहसिकं वीक्ष्य चक्रेशं भूमिपोऽलयत् । चतुर्थेऽब्दे शुचौ मासे काश्मीरास्तं दिगन्तरात् ।
पिता भ्राताथवा पुत्रोऽराधो राज्यजिगीषया । स्वतः कथितालोके किं करोत्यपरोरिपुः ।
इत्थं विदितभूपालचरितोऽश्वपालतः । ससैन्याः प्रययुर्वाद्यदेशे कोशाम्रमाध्वना ।
चतुरङ्गं समादाय प्राप्ते चक्रिपतौ नृपः । राज्यं निष्कण्टकं मेने परितोषमुपाययौ ।
स्वानस्कन्दरोराजस्थैर्यकीर्तिर्नृपालयं । अपुनर्दर्शनाः कुर्वन् श्यामानेत्रोत्पलैर्दिशः ।
नृपादेशादथ क्रूरानेत्रोत्पाटनमक्षमा । श्येनादिव कुरङ्गाय व्यधुराजात्मजाय ते ।
व्यधुराजतनूजाय कुरङ्गायेव सारमाः । तस्मिन् या व्यथा तेन प्राप्ता वक्तुं न पार्यते ।
तं विना हृषमिदैन्यांस्तान् क्रूरान् राजसेवकान् । पित्रोः शापान् फलितोऽधनन्तुअन्य तत्र वा ।
ज्ञात्वाशयाऽसमासीनात्मध्वंसाशक्तिराट् ततः । गत्वा वराहमूलाख्याच्छ्रीनगर्यां न्यवीविशत् ।
पारावारान् समागत्य तत्रान्योन्यबलद्वयं । व्यधात्कलहं घोरं जयाजयपरीक्षया ।
गिरोन्नतश्च यातोऽथ चक्रिभ्राहस्ततोनिशि । मल्लकदोलतोलासैन्यान्द्रिशाश्ववारयत् ।
कश्मर्योऽध्वना यातुं सैयामेरोऽश्वपापणीः । मार्गे पञ्चलमायाताबलिनः केऽपि सायुधाः ।
चराध्वपेषु मद्देषु यातेष्वेवं वहिर्भयात् । स महत्त्रद्युतोऽगात्त्वगरं चक्रिभिर्वृतः ।

धत्ते मुदं जडमतिः शमितारिवर्गश्रेयासभूरिति निलयादिवसोऽग्रिरस्य ।

कस्मादसाहनृपतिः स्वसुतादवाप सत्त्राज्यभङ्गमथवा घटना विधातुः ।

तथाहि सुभ्रजानेन राजाधीशनिवेशने । पुत्रएभ्यश्चिमास्वानानोकिन्द्ध्वाभवत्पुरा ।
तुरुष्काहववातेन विधूता शतधा चमूः । याता तज्जीवरक्षाचयुता नौरिव सागरे ।
तद्राहवबधाद्भुताभविराज्याद्याप्ततः । स्वानः स प्राप काश्मीरान् पितृस्नेहविवर्द्धितः ।
प्रादुर्बभूव राजानं प्रति राज्यजिहीर्षया । अस्मिन्नवसरे चक्रपतेर्दुष्टविषूचिका ।
राजास्करङ्गासेकाद्दुष्टरोगान् भिषगिव । मल्लेकलहभट्टादीन् कारागारे व्यक्षिपत् ।

नाजचक्रालये बहुश्चाले मेरोर्निजानुगैः। विमुच्य रक्षितोराचो नीत्वा क्षितोहिगन्तरं।
तदैवम्यादिवाग्देवोपरागादावृणोत् क्रुधा। मल्लादशाहमानुमं चक्रराजमितैर्दिनैः।
इत्येकादशाब्दान स दश मासानिद्दिनानि च। रक्षिता काश्यपीं राजा मल्लादखिलोऽभवत्।
धर्मः फलति कालेन सद्यः पाकोऽहि सोऽभवत्। स्थानस्थाम्ब्याद्यथा याभूद्राज्यभ्रंशास्य सा।
गम्भीराख्यं स्वस्थानं प्रहितोऽथ स चक्रिणा। हत्वा न्यायकसम्पादीन् क्रूरान् रक्षिजनाधिपान्।
॥ इति मल्लादशाहराज्यभ्रंशः ॥

जगत्सृष्टिस्थितिध्वंसहेतवे हृषकेतवे। भवाब्धिसेतवे ब्रह्मविष्णुरुद्रात्मने नमः।
अथ काञ्चनचक्रेण पुत्रामल्लादभूभुजः। एभ्राह्मशाहहत्याख्यां कृत्वा राज्येऽभ्यषिच्यत।
स्वमन्त्रिपदवीं दीप्तां चक्रे चक्रेश्वरस्ततः। स्वीकृत्य राज्यतन्त्राणि ह्रस्वाद्युक्तोद्भवैर्धनैः।
नागामप्रमुखैराहैराजयोग्यैर्न्ययोजयत्। चक्रुर्जांस्ताजचक्रेश्वमेघामिरादिकान् सकान्।
वाह्ये चाम्झालमार्गेऽपि दिशोऽपि सुगुलेश्वरं। सेवां मार्गयितुं मर्श्वाभीरं प्रययौ तथा।
आकारेङ्गितवाक्चेष्टासम्पूर्तिं वीक्ष्य मार्गपं। स्वं तुरुष्कराजोऽभूदिममानतकन्धरः।
तुरुष्कभूपेन ततो ज्ञात्वा मन्त्रिवरश्च तं। सहस्रसङ्ख्या वीराणां सेनास्मै प्रतिपादिता।
इत्थं प्रहृष्टो वाग्नान्ता देशे पञ्चसहायेन। वैश्वास्ये श्रुतवांस्तकपतिर्भिक्षमशोभितः।
स्वःक्रीडामिव कुर्वन्तु भूमौ चक्रिपु मार्गपाः। मल्लकाम्झाललहरमार्गस्थायामचारयाः।
गिरीनुल्लङ्घ्य वाङ्गलात् कश्मीराभिविशुद्ध्रुतं। शिखालभेगमञ्जादखानादिमुख्यसेवृताः।
फनाहशाहजं स्थानं नाजोकस्थायथायिनं। कृत्वा निविष्टाः सन्नद्धाः प्रतापपुरधन्वनि।
श्रुत्वेत्यक्रपः सेनां नीत्वाश्च स्वां न्यवीविशत्। सैन्यद्वयोद्धतावीराः स्वामिभक्तिमदर्शयन्।
विपक्षपक्षिभिर्म्लेच्छसैन्यविदारयसि। विहाय सम्पदं यातुं नाशकुन सपक्षिभिः।
ततस्तक्रपतिं दूतः प्राह मार्गपवाचिकं। भोभोस्तक्रपते वाह्ये सामन्ताः करदायिनः।
हतयेन स्ववीर्येण तवैः पञ्चभिराहतः। हतोगजपतिः श्रीमानेभ्राहिमोबलोत्कटः।
तस्य सेरेजवाभीरराजन्यानुचराहमे। मया नीताः सहायार्थं सन्नद्धोऽस्तु भवान् रणे।
इत्युक्ते सेखहारेण चक्रेशोऽभ्यवददमुं। दिष्ट्या न देशः काश्मीराः प्रतिष्ठाना वयं न ते।
फलपाकामतोदेशान्मुगुलानां महोजसां।
अथ वीरामहेजस्कामहावीर्याधनुर्धराः। एभ्राहशाहनवेरक्रुमेरमलेकताजकाः।
तथा मार्गपचास्तु मल्लकलुहरादयः। रिगचक्रेशमलेकाचेचकारिबिभिगादयः।
कुरुपाण्डवसैन्यस्य युद्धं व्यर्कुमिवोद्यताः। निर्ययुः समरं वीराः स्वबाहुबलदर्पिताः।
रिगचक्रेशवीरेण शक्तिः क्षिप्ता च वैरिषु। प्रहताकुलवीरेण ताजमेरेण सत्वरं।
मेरयेरङ्गचक्रेण प्रहिता करवालिका। रिपोर्लुहरमेरस्य याता पुष्पवतोपमां।
एवं प्रवीरैरन्योन्यं प्रकीर्य समरज्वरं। स्ववीर्यैर्गगनाभ्युच्चैरागन्ध्याकुलितं कृतं।

ततः स्वसैन्यैः सनाम्नस्तातचक्रेण उच्चया । वातोद्धूतपताकाभिस्तर्जयन्निव वैरिणः ।
रणः प्रववृते तत्र चक्रमार्गेशसैन्ययोः । आगच्छ वदि तिष्ठति शब्दोऽभूद्भटसङ्कये । १८०
समरोद्धतमेत्याह ताजचक्रमवदद्गुहरमार्गपस्तमेत्य ।
कुरु युद्धं किमतः परं किमन्यजनुभिः स्वामिद्रोहाय साध्यते तत् ।
तन्निशम्य चिरं युद्धा वीरैर्भैरवकताजकः । शिश्रिये वीरशयनं नाकनारीविराजितं ।
कीर्त्तिशेषं गते तस्मिन् परे चक्रिसहोदराः । मध्यमश्रेणिरङ्गने राधामुग्गुलैर्युताः ।
स्वसैन्यं निहतं दृष्ट्वा चक्रेशोऽल्पबलान्वितः । स्वालयं ययौ भीत्या शोकेन च समाकुलः ।
अथ मार्गेश्वराजिग्या मलेकाब्दालकादयः । त्रिविधदुर्गनगरं लोकानाश्वासन्लोभयाकुलान् । १८५
गत्वा नृपाङ्गने सर्व्वे छत्रचामरशोभितं । प्रददू राज्यतिलकमध्येशाराजसूनवे ।
अथ नाजीकशाहेन पित्र्ये सिंहासने श्रिते । प्रहर्षाकुलिता जनावचाः सर्व्वेऽभवंस्तदा ।
गता जमालमद्गां सनृपास्तेऽथ मन्त्रिणः । मलेकाब्दालकस्तत्र आलिमेरस्य चापरः ।
मार्गेशानुहरस्तांशोरिगचक्रस्य चापरः । विभक्ताऽर्थं चतुर्भागैस्तैश्चतुर्भिरित्यभूत् ।
स्वालयं चक्रेशं विलुण्ठ्यैस्तैस्त्यात्मभिः । लोहरहस्तमरत्र स मार्गेशमुखाधिकं । १९०
भोभोश्चक्रपते स्वामिभक्तिर्व्याप्ता भवादृशैः । दुर्जनैरभिरमाख्यानां विमला मलिनीकृता ।
अस्य वालस्य साहाय्ये राज्यकार्य्येषु मन्त्रिणः । अज्ञानलयस्त्वादन् स दृष्टोभवता कथं ।
रवेरावरणं मूढः कुण्डेन विदधाति कः । इत्थं ब्रूतमुखाच्छ्रुत्वा सूनोश्च सूनृतं लभेत् ।
तेनाममहम्मदशाहः स गत्वा लोहरमासदत् । पूर्व्वार्ज्जितैश्चाद्रव्यजालाश्चमपि चाग्रहीत् ।
नीतिज्ञोमन्त्रयित्वाथ मार्गेशमुग्गुलास्ततः । विसर्जयामास नृपः संमान्यैताम् स्वकम्पदं । १९५
तत्रस्थ लोहरं प्राप्य तुरुष्काः स्वनिवेशनं । महम्मदशाहं संलेभे चालिमेरश्चिरं प्रभुं ।
हैमन्तसमनिवाशाव वसन्तमिव तं नृपं । कश्मीरोपवने मेरोमार्गेशानुमनोनयन् ।
राज्यं कृत्वाथ वर्षैकं दशमासां नाजिकोनृपः । ज्येष्ठशुक्ले नृपात् प्राप पौत्रराज्यं महम्मदात् ।
षष्ठेऽब्दे महम्मदः शाहोऽभिषिक्तः सचिवैः शुचौ । राज्ये महाकदाच्छोभुयोजातद्वाहूतः ।
द्विः मेरेजवाभारः स प्रयातः स्वपुत्रयोः । दत्वा स्वविभवं कामराजशोभामयो तदा । २००
सप्तमेऽब्देऽब्दपैः सार्द्धं युद्धेच्छुः काचचक्रपः । सौन्धारग्रामादगमत् ससैन्योऽथ दिगन्तरं ।
याति चक्रपतौ वीरे ततः पश्चिमदिग्वधूः । रतिहेतुस्तथा केतुं मूर्ध्नि नित्यमधार्थ्यत ।
तद्वर्षे कार्त्तिके शुक्ले सहोमाख्यनृपतिः । मेरेतकामरास्ते कश्मीरान् जेतुमाययौ ।
निःस्वालभिगमस्खाद्रखानादिमुग्गुलैः सह । कुर्वन् दश दिशः पूर्णा गजैर्लुङ्गैः प्रबलैर्बलैः ।
श्रुत्वा महम्मदशाहो धावकेभ्यो श्रीनगरमानयन् । धारायकार्थमश्चैर[illegible]चक्रतावंशं । २०५
सहस्रैरपवाराणां संव्याप्नगरमाविशन् । काश्मीरिकाश्च दुर्गेषु स्वबलानि न्यवीविशुः ।
भयात् पौरजने याते गिरिगह्वरवर्त्मसु । वीरेषु सैन्यशाज्ञाप्यात् प्रनष्टेषु च तत्र तु ।

शून्यं पुरवरं दृष्ट्वा सुमुलाखे क्रुधाद्दहन्। श्रद्यापि राजधानीषु कुट्टीनक्लिष्टकाः।
दुर्गेभ्यो निर्गतावीरास्तुरुष्कैराह्वेच्छया। लोकहा प्राणकर्षं विक्रीय वसुधाद्धुः।
ग्रामेषु नगरे राज्ये तुरुष्कैर्भिक्षुपैर्हताः। भट्टाचार्याणां लोकानां जुगुप्साबधकारिभिः। ११०
ततः काश्मीरिकैर्वीरैर्मार्गेश्वैरकिभिश्च ते। चर्कोट्टभिलमाणीय मन्थयाप्याचितारतः।
॥ इति तुरुष्कापद्रवः ॥
मुक्तास्ते साहसाद्वीराः स्वस्थदेषु क्षितिं ययुः। मार्गेश्वानाद्दरचक्षः कालचक्रोवविर्थ्येथौ।
वर्षेऽष्टमे ययौ सूरपुरात् सोऽप्यागयौ पुनः। शूलं प्रतिहतं ज्ञात्वा याज्ञवालो यथागतं।
मार्गमासेऽथ शरदि काश्मीरीयाश्चमूचराः। श्रीराजदेवराधाः श्रीमेहवानमहीपतेः।
द्वारे।स्थसहस्रैर्दारभिः परिवारिताः। काश्मीराणामश्वैर्तु श्वेनारव विशङ्कमान्। १११
कोटाद्वगणगिर्यन्तमागच्छन्तो नृपालयं। प्रविशन्तो भवन्तीत्थं मुला क्ष्मोविपेदिरे।
तुरुष्कोपद्रवाच्छोकैः काश्मीरोपद्रवोमहान्। अद्यापि सर्वसदृशं चतुरापादिविश्वते।
चलिते सकले जीवलोके वेश्मावलिस्थलः। शरराशिरिवोच्चावशून्याभ्रभ्रूपदाचिणी।
तस्यां दाहक्रियां कर्तुं तीव्रवह्निप्रदायकाः। येकस्मान्महाराजधानीं रम्यामतेजयन्।
गोपावयष्टहेलच्छ्रभंसर्वेर्देहैः पुरोऽभवत्। जाता श्मशानभूकल्पा सा दग्धकाष्ठभयङ्करा। ११२
राजधानीद्वयं तादृक् लभ्यते कुत्र भूमिपैः। सुधादाश्चित्रकाचितैः कोटिसङ्ख्या व्ययीकृता
श्रीजैननगरे दिट्टामठे चाग्निं विना कृतं। राजधानीद्वयं भूमावुत्तमिव तत् क्षितं।
वेतालसाधनायुक्ताद्द्राक्षन् मुमुलाखुं। लब्धं यत्नपरिगिहितं गुप्तं पौरधनं तु यैः।
जलावरणयुक्तासु भूपभूमिषु निर्ययुः। काश्मीरिकाश्चमूलाद्यावाश्रयान् वैवश्वदृशा।
शिरोद्वारस्य हाज्योऽक्षाद्रं चक्रधरं तथा। मुलाश्वाहयन्मासचतुं वे थेः प्रयुध्य ते। ११३
दैन्यरूपेण खःशेन स्थितास्तकधराश्रिके। काश्मीरिकान् प्रति कृतं युद्धं निष्फलमभ्यगात्।
वन्ध्यमप्यभवद्युद्धं कृतं काश्मीरिकान् प्रति ॥ इति वा पाठः ॥
खिलीकृतास्तुरुष्कैस्ता भुवोमङ्गराजगाः। हत्वा फलसमृद्धिं तां हत्वा ग्राम्यजनान् क्रुधा।
ये याता भीषु तीर्णा संग्रामाश्रमाजिभूमिषु। सबालवृद्धाः सुचिरं स्वायुःशेषेण रक्षिताः।
जलुचोपद्रवे पूर्वं तथा कष्टकर्णपुरे। श्रीमोऽभूत्साहसे देशे कुलत्यागः पापिनां विशां।
चक्राधारादित्य भूपेन्द्रयुक्ता भीमादेवीवल्लभो सन्निवेशं।
चक्रुस्तीर्था वैदरीतामपारं चैकस्थामार्गपाभाद्दवाय। ११४
स्तानरस्कन्दरोमिजोवैदरोऽन्ये महारथाः। काश्मीरिकान् प्रति ययुः सन्नद्धास्तत्र संयुगे।
मार्त्ताण्डपादमूले तथाश्वैपुर्यलदयान्माणान्। मल्लिकालकदेवमनेरभिख्याः कमालमेरस्य।
काश्मीरीयाः प्रवीराश्च केचिद्युद्धा दिवं ययुः। सफलं स्तवनः कृत्वा मल्लिकाद्यादिभीरणे।

रे मूढाः कुरुत मदेव दंवसेवां तान् सर्व्वान् भवविभवान् विहाय लोलान् ।

दृष्ट्वा तत्कारणमथालिम्परमावः सङ्ग्रामे मुगुलवरैर्हि दैवदेताः ।

विद्रोपमिते तस्मिन्निहते दुद्रुवुर्भटाः । काश्मीरिकाः क्षमाश्चाशास्त्रकेशाधिस्रनायकैः ।

कबन्धनर्त्तकायत्तनरा वेतालराघवाः । महामांसाशनव्यग्राअन्यथामाद्रयावधे ।

रणोद्याने वीरपानमदोन्मत्तेषु तेष्वथ । हतशिष्टे चमूयुग्मे स्वाश्रयेषु न्यविक्षत ।

अथ चक्रेशमार्गेशौ नृपाद्याम् समेत्य तैः । मुग्गुलैः सह सन्धानमकार्ष्टां पौरुषोर्जितौ ।

नवषष्ठानि वस्त्राणि कतिपयोत्तमस्त्रतैः । तोकं तद्भावयादाय मुग्गुलाभूपतेः पुरा ।

नृपमुद्राङ्कितं पत्रं गृहीत्वा मोसुलाचरैः । प्रत्यायाताः स्वसैन्ये तत्कुर्वन्तो हर्षनिर्भरं ।

धाटीभिः पामरानीताः स्तोपुमान्पुष्पदन्तिकान् । मुक्त्वा स्वल्पमेराधैरानीताः करुणापरैः ।

ततोऽब्दे नवमे ज्येष्ठे स्वदेशं मुग्गुला ययुः । बलात् पौरस्त्रियं साक्षादाय राजसुतामपि ।

इत्थं स्तौम्बरादेशे पीडाभून् पापिनां विधौ । पूर्व्वपश्चिमतः केनारनिम्नन्दिवि दर्शनात् ।

॥ इति काश्कारीयोपद्रवः ॥

पञ्चाशान्निवरस्थानिपूर्णवेषेषु सर्व्वतः । नभश्चतारकाः पेतुर्भूयः केतुरदृश्यत ।

मर्त्याक्षुगीर्णोऽभरोज तदुपद्रवरचना । उदजृम्भत घोरो दुर्भिक्षोऽल्पतेरिपुः ।

निविष्टे मण्डलेऽमुष्मिन्नेव सालैनिकाश्रतः । क्षुत्पिपासार्द्यमालोकपीडकाबलवत्तराः ।

वल्कलद्रुमभिर्निष्केलेभ्या मूल्येन स्वार्थ्यभृत् । धान्यस्य गतिमाहात्तु कान्यस्य धनिनोविना ।

भर्त्तभक्तिं सुतस्नेहं श्वश्रूषां पितरैव च । हित्वा स्वप्राणरक्षार्थे चेष्टः स्तोपुरुषाः क्षुधा ।

भुक्त्वा दिविचतुर्व्वारं क्षुधार्त्तादिवसान्तरे । अटन्तः प्रेतरूपाहि दृष्ट्वा भोजनवाञ्छया ।

तत्कालेऽध्यालमङ्कारथः पुष्परताहि ते । प्रत्यंह मञ्जुलतैः पक्वान्नैः पुपुषुर्जनं ।

यामेषु नगरे राजमार्गेषु गणनास्तु न । क्षुत्पिपासाप्रमीतानां प्रेतानामिव देहिनां ।

सञ्चितं कुप्यकुप्यादि विक्रीय व्यधुरात्मनः । प्राणसन्धारणं केचित्काकेमाचोटपिण्डकैः ।

उपद्रवभयादेष दुर्भिक्षोपद्रवो महान् । गतमेषामषाढुष्टविस्फोटोद्यातिदुःसहः ।

ज्येष्ठान्तं दशमाब्दस्य नवमाब्दस्य राकृत । घोरे दुर्भिक्षतमसि परितः क्रान्तमण्डले ।

गुण्ठिवीजाङ्कुवक्षेदधूपैर्दीपैः प्रकाशयन् । श्रीमान् जयनृपामात्यः सुकालोद्योङ्कुमाययौ ।

यथा गोधूमकलटा उद्घयुसञ्जा भुवः । कुर्व्वन्तः स्वफलैः प्रेपजन्तोराराधिकामिव ।

स्वबलैर्धर्ममाक्रान्तमवेक्ष्याधिपः स्वयं । चाचयो बलिनं जेतुं दुर्भिक्षं घोरराक्षसं ।

वितत्य महतीं सेनां प्रियङ्गुशालिकोद्रवैः । यन्ताश्वभिरिवाचोटैर्जित्वा तं स न्यविक्षत ।

॥ इति दुर्भिक्षोपद्रवः ॥

अथ राजफलैः पुष्टाजन्तवोऽतिबलाश्रतः । पुनर्जातमिवात्मानममन्यन्त दिवानिशं ।

तदा काञ्चनचक्रेशः क्षितिं जयपुरे व्यधात् । मन्दिरमध्यपादेशाद्राज्ञोऽध्यर्णं विभूषयन् ।

अपचाकारकचक्रपतिमेलवराख्यकः। भूमीरदच्छभ्यामंपाणां नाटस्यावेक्षणात्।
यत्नान्तरे महान्देवोऽरोदयहरिवामवैः। सच्छावाबामयेरेतैः पोलवा जर्जरीकृतः।
तद्दुत्यपापसम्पापाचेबान्तेऽप्ये यथोदये। राजा मल्लदत्तोऽभ्दस्यतोनिपतेर्भयात्।
कान्तं देहं रुजाक्रान्तं म्लानं वीक्ष्य च भूमिपः। मलेकलद्भहानं मलेयं प्राह मन्त्रिणं।
राजधर्मोद्भवैः पुण्यपापैः सम्भुक्तोऽपि सन्। तथापि कायः पापायहति चर्मेव नियतः।
चक्करंवे महीयांसः मंचदेवादयोनृपाः। भोजेनाताभदेनसाध्येत पूर्वपितामहाः।
तदंशोऽहंमदीयः कः कोदृशोमत्परो भवेत्। इति चिन्ताकुलं चेतोऽन्तरेणाद्यापि दह्यते।
इत्युक्त्वा विरते राज्ञि मार्गेशाख्यालकादयः। आगतास्तादृशं वीक्ष्य यावनेयाश्च समनुवन्।
भूपास्मदपचारेण प्रजाभाग्यैरथापि ते। कायक्लेशोऽस्ति सर्वत्र दृष्टोभूत्वापराधतः।
श्रुत्वाब्रवीन्नृपस्तेषां त्वेनामन्तमयाः सदा। भवद्भिः पालनीयाश्च वयं यामः पराध्वनि।
आक्रन्दोऽभून्महाराजमहे श्रुत्वा नृपोदितं। तदह्नि निष्कोष्यश्च राज्ञा धर्मेण चोजिताः।
प्राप्ते पुण्याकरे मासे व्यघार्तस्तस्य भूभुजः। दातुर्जातु विपत्तिः स्यात् कष्टपक्षे कथञ्चन।
ज्येष्ठशुक्लादिदिवसे गुरुवारे भराध्वना। वर्षान् पञ्च कृतो भूयोराज्यं क्ष्मापालमाययौ।
तस्मिन् याते दिवं लोकः सशोकोविललाप तं। हा त्वं सधाम भवति नाकलोकमुपस्थिते।
अस्मान् कोनृपते कष्टात्त्वां विना पालयिष्यति। सुगात्रसुन्दराकार महावीरपराक्रम।
महम्मद महीपाल महीं त्विमां क यास्यसि। इति प्रलापमुखरे राजद्वारे स्थिताजनाः।
संस्थितस्य नृपस्यादुर्वाष्पैरिव जलाञ्जलीन्। कर्णीरथमथारोप्य शवं हस्तकृताञ्जिरे।
दृष्टस्कन्धाः पितुः पार्श्वे गोगर्भे मन्त्रिणोऽक्षिपन्। केन्दुकामलशय्यासु नृपार्थे शयने प्रभोः।
क अर्केरिलभूम्यन्तस्तभोन्मे विवर्णिताः। तदह्नि शोकमूकस्य लोकस्योच्छ्वासमात्परं।
धूमादि रन्ध्रनाभात्राश्चात्मक्षत स्वदेषु तत्।
॥ इति महम्मदशाहसाध्यायं ॥
मार्गेशेन हताशंसः समशंसोऽस्य मन्त्रिभिः। शंसशाहोऽयमित्याख्यां कृत्वा पुत्रोऽभ्यषिच्यत।
नवराज्योर्जितं चैतं युवानं वीक्ष्य भूमिपं। महान्तः पामराः सर्वे तुतुषुराजवल्लभाः।
चिरं स्वे पैतृके राज्ये स्थास्यतीति भनामिषः। प्रवहन् राजमहं प्राप शंसशाहः सहानुजः।
तस्मिन् राज्यस्थिते जैनपुरानगरमाययौ। कायचक्रपतौरिणचक्राभ्येत्यामदासकः।
दृष्ट्वा वीरं ममायान्तमुद्यमहान्तिमतातः। मार्गेशेश्वरः प्राकारात् कोपाश्रमेऽभ्यपाश्रितः।
प्रविष्टानगरं रम्यं कायचक्रः क्षमाजितः। नृपेण तेन सत्कृत्य परपक्षविमर्दनः।
तथा कायकचक्रेशो ज्ञात्वा दूरगतान् रिपून्। सवलोगर्वतोद्भुरे निविष्टोऽरिविजिगीषया।
यत्यन्तिकस्थं सचिवं रिपुमाकर्ण्य मार्गपाः। चमूं निवेश्यालासुखवर्मे जलगदाश्रिके।
महात्मा रिणचक्रेशः कायचक्राभ्यपाश्रयोः। गत्वा प्रेरितदूतः स याम कर्तुमचेष्टवान्।

नगरे काचचक्रेश: क्रमराज्ये तु मार्गपा: । स्वस्तु योऽहं समस्तेषामिति गर्व्वं व्यधादयं ।
अथ मार्गेशसैन्यस्यागामीयात्निकमात्मन: । जेतव्यक्रेशमल्लेकदोलतैश्चाशुखानकान् ।
स्वयन्धून् काचचक्रेश चाहरोह जयी पुरं । निवासमकरोद्दोरोरिगचक्रालयेषु स: ।
काचचक्रे स्थितं राज्ञोऽन्तिके निर्णयकारिणि । बलं बलवतां दृष्टं शौर्य्येण तु पृथग्जने ।
आगत्य रिगचक्रेश: काचचक्रान्तिकं तदा । दिनान्युषित्वा शालाग्य स्वल्पप्रेमागमत्पुन: ।
मार्गेशनिकटं गत्वा वीचचक्रेशचेष्टितं । समस्य वीरान् सर्व्वांस्तान् संघट्य नृपायगान् ।
रिगचक्र: स मार्गेशं ज्ञात्वा दुष्टमिवामयं ।

कश्मीरभूमौ प्रथिताश्चमात्याभीमार्ज्जुनद्रोणसमारणेषु ।

मल्लेकश्रीदोलुतगाजखानचक्रेशमुख्याश्च विचारदक्षा: ।

सिन्धुदेशात् प्रसिद्धस्य सिन्धुदेशाधिकारिण: । श्रीमन्मल्लेकराजानसुज्यकस्य सुखाशया ।
विशाप्यन्तेऽथदेशीयै: कान्दिशीकैर्बलातुरै: । सर्व्वजनपदैर्दीनैर्दुराचारकलङ्कितै: ।
॥ तथाहि ॥ जैनशाहे दिवं याते दुर्ब्बलाबलवत्तरै: । पीडिता: कान्दिशीकास्तु जनाद्दण्डतोगता:
श्रीमैफतामरेन्द्रेण नृपामात्येन पालिता । लालिताथ प्रजा नित्यं दुर्व्यवस्थानिवारणात् ।
पुण्यपापपरीपाकाच्छन्निभिरन्तरन्तरात् । पोषिता: शोषितालोका: सद्विचाराविवर्जिता:।
भानुरिव ततश्चक्रपतिर्मल्लेककाश्यप: । उदेत्य मन्त्रिवीथ्यां तां नृपादेशादभूषयत् ।
विचारनिरतेऽमुष्मिन्नासीने राजमन्दिरे । बलं बलवता दृष्टं शौर्य्येण तु पृथग्जने ।
वैमत्याग्रहतां पापादिशाश्च ततश्चलिता: । मुग्गुलान्तकदुर्भिक्षदोषास्तस्मिन् वहिर्गते ।
मार्गेशाब्दालकाशीतामेरजोऽगणयत्तत: । अप्राप्तमिव प्राप्त: स कश्मीरांश्चक्रिणोभयात् ।
काचचक्रेशमल्लेके हिन्दुवाटे गते दिवं । काश्मीरिकाणां वाञ्छानामभूत् कलुषितं मन: ।
तदाकर्ण्याथ मेरजश्चैधरोऽङ्गीकरन्महान् । कुलागतमिव स्वस्थं तदा कश्मीरमण्डलं ।
चक्रेशेऽन्तर्हिते भूमौ मुग्गुलादैत्यरूपिण: । विचेरु: शारदपीठे नि:शङ्कमकुताभया: ।
मेरजमश्रुगोलस्य कश्मीरस्वस्य चान्तिकं । चायय: परदेशेभ्यो मुग्गुला: सरघा इव ।
बलेषु वर्द्धमानेषु तेषु चातीतवाधिका । लोकप्रतिपदे पापा भूर्हता तैर्क्लेयोगिभि: ।
दिवानैर्व्वक्रमण्डिशैर्लिखिता मसुलाचरै: । भूमि: समयराज्ञाणां प्रलापाय प्रजास्वपि ।
इत्येव भूर्भेमासि साध्वीवाथ व्यकम्पत । द्वाविंशेऽब्दे जनाक्रोशान् हताध्यायानवेक्ष्य सा ।
प्रनष्टमुग्गुले देशे भूमीकुरखिलोजन: । काश्मीरिकाणां विजयाङ्कयोऽभूद्वर्धलिप्सया ।
तुरुष्कसाहचर्य्याच्च काश्मीराणात्मजंत्वयं । वेशोभूमिर्भोजनश्च चिकित्सादण्डमद्भुतं ।
दृष्ट्वा शठभोऽपि लोकोऽयं नामुचद्धृदयाहृतां । दुर्व्यासनां महावैद्यासिकित्सां शास्त्रगामिव ।
दुराचारादियं भूमिर्वायुकान्त्येव भूरिश: । चिंशेऽब्दे चाम्ययुग्मासे कम्पिता स्वामिनोसुरा: ।
अतन्त्राणाश्चरोदानामुष्के लोकप्रतिपदे । सोऽयाचातिथिसत्कारात्तद्धोधर्म्मेण शाम्यति ।

चतुष्टयविशेषेण शेषकाकीलकनवाय । चापा विनिर्मितः चतुं अमरावश्चाभिधः ।
दुष्टेन स्त्रीपुतं चापे प्रादुरायन् दयाद्द च । वहवाचालवाभव विशोर्दुर्वदयोवधा ।
चाक्रकाखदिंव. चत्र भुवः चट्ट्रिंशदाहृतं । सनत् चारमवे चर्चिकृपाः वहाः पिनम्बरा. ।
विबुधानाचयी श्रीमान् रचोवोच्च पिनम्बरः । दिगम्बरे चचार लोकरूपाशेमानवोचचन् ।
चदंचचष्टिभमध्ये विमवान् निरिदचनः । तथापि देवः काश्कारोद्वारोऽभिवरक्षिवः ॥
चतां मुक्तवंशारोऽमारः चर्चचनुचतां । नावाद्दुमचतानारो विवारः चर्चचम्पदां ।
मेधावी रेवतीप्रर्थितनुनकः चहृवश्रोधरद्य भूपालेन्द्रः प्रतापैर्जितनिजचवचा अजितानामवर्यैः ।
जीयात्सद्देवजन्मार्जितबहुवसुधाप्रोद्धतो भानुमूर्तिः काश्मीरान् योद्धि नानानवीननिरचतान् न्यायविद्यान् चधन ।
मेरेजदेवरमचचदवाक्प्रमाणोजीवाचिरं चचुमतीमवनीर्पदव ।
कर्णे चतीवरवि मेवारवाचतुकं पूर्वाचरीवचरितं चिरकालनष्टं ।
सर्वैः पिनाम्बरवरैर्विलिनैः चदेवचाचाचतेरद पिम्बरवाटिकार्था ।
एतां कुकाव्यचरिताक्षरवाप्रिदग्धां सत्काव्यदर्शिनिवहैः परिशोधनाय ।
श्रीमत्काञ्चनचक्रपे च विधिनाभ्यर्चितनाथाचरा राशिः काञ्चनदाननचच चरा चचं चमीचामवे ।
भ्राजिष्णा करपद्मपर्णनिचयेऽभिज्ञानमेतादृशं यथः सोऽस्तु करः परोपकरणेऽयचं वदचं चमाः ।
श्रीमन्मार्गपतीश तावकयशः शुभ्रं विलोक्याचचिचचाधीशचमागतो चतुपतिस्त्वां सेवितुं चिन्मनः ।
कुन्दैः कुमलकर्णिकारकुटजैः चम्भिचचा मञ्जरीपुष्पैः चट्पदकोकिलाचनभरैः कुम्भचशोदारचं ।
रुक्तः प्रमुदिताः केन न केन तव कर्चणा । यचचीभवतामस्तु चचनाः शुभहन् चदा ।
जिष्णुः चम्मापितारातिः कारचमुधरो रणे । प्रवेता चमतां प्राज्ञः चहुरो विनताशनां ।
कलावान् राज्यराट् भास्वान् गुरुकावचमङ्गलः । श्रीचाहुभूपणोनित्यं गाजचादोमहारयः ।
मुन्यप्रिमनो दर्पे च शुची माचचितेतरे । चहस्यां राजचोमाचपुरचाम्बरभूभुजः ।
मुग्गुलेशस्य सेनानीकरवाकधराञ्चितः । नाशोचमाचः पाचाचदेवं प्रातोजिगीषया ।
संमन्य गाजराजोऽच मुना तदाचचेष्टितं । मत्केवेचचकं वाचदेवं चचचयत् ।
लोलमवेकचकेशपिञ्चदेभनचामचैः । कुच्चानिदमेराचचाधैर्मानवरैर्युतः ।
धीरायुतैः पत्तिभिश्च निःसंख्यैः घटमचपैः । अवाचाचा वेचचचोणिविष्टः चचचान्तरे ।
तावन्मुग्गुलसैन्येन महता वाचमूहता । विजचा चचनचेव चिनभुः चनुचैः ।
ततोराजपुरीदेशमवेचचाहचोदचे । मुन्युलेशस्य प्रावीण्याः पाचाचरचातरैः ।
क्रुद्धः काश्मीरिकोराजाकार्चे प्रूरपुराचचिः । चचोविचचुवाट च प्रयातचचजिगीषया ।
ऊर्जितां नाजराजस्य चमूं दृष्ट्वा चचीचर्चीं । मादेव चेचचेनानाहिवागीचचेरचिनिः ।
चलोर्जितं नाजराजचचाचचाहुदुतं । चचेचचचपुरचेचचाचच चानितं ।
छेदेषु दुर्गमार्गेषु चमूं तीचचुवं चचं । वीरैः चतिचचाचाचैर्यैर्हिराचचीकृतं ।

सुज्यदाव्यकयोमीफचकाद्यैर्मुगुलान्वितैः । सह राजपुरीराजा गाजशाहभयात् कृतं ।
ोग्रहारस्थिते शाहमालोके मुम्गुलास्तथा । जज्ञे सन्धिबन्धेन कालं दुर्गादिकर्मभिः ।
विसृष्टो गाजभूभर्ता दूतैर्मुम्गुलवाचिकं । करवाजधरादीनां प्राह गत्वा सभान्तरं ।
भो भो सेवकपते कस्मादकस्मात् प्रबलैर्बलैः । आयाताः केन विस्मृता अज्ञातनृपविक्रमाः ।
अथवा प्राक्तनी मैत्री शाहिपुत्रं नु विस्मृतं । बलद्वयवधात् पापं युष्माकं परिणंस्यति ।
यदि शक्तिः किमेतैः स्यादुर्गयन्त्रादिकर्मभिः । विधिर्ददाति यद्यस्य स तत्फलमथाश्नुते ।
चक्रिराजानकाद्यावाञ्जितार्थप्रवराहतः । देशाः के मुम्गुलाः के वा सुज्यदाज्ञाम विद्यति ।
इत्युक्तो लिखहारेण सुज्यदाज्योऽब्रवीदिदं । शासनमकुराख्यानं मुम्गुलेशस्य वाक्यवत् ।
चक्रेशभूपं दातारं गुणज्ञं धन्विनां वरं । विचारे नौशेरावानं कथा स्तुत्वा स्तुवीमहे ।
काश्मीरिकाणां देशांशान् चिन्तानां पारितोषिकं । दत्त्वा मुम्गुलराजस्य चेतःशुद्धिर्विधीयतां ।
अथवा देशधाटीभिः किं स्यात्पाकशमनया । युद्धेन वीरहानिः स्यात् ज्ञाता सर्वेण भूमिपः ।
दृष्टाः श्रुताः स्वतातेन गाजशाहस्य सन्निभाः । योद्धुं दिगन्तरं कोऽनु यास्यन्तत्परः समः ।
दूतात् प्रत्यागतात् श्रुत्वा क्रोधविस्मयवान्नृपः । चक्रकडोऽद्रिशृङ्गाग्रे समारूढो महद्यशः ।
श्रीमच्छृङ्गारमल्लेकमालेमल्लेकहत्यपि । खानमखदयोशेफरभशाहादयः सुताः ।
ख्यातः स शाहिभागीऽपि छुरशाश्वैश्च मन्त्रिभिः । स्वसैन्यचमुकश्चैः काश्मीरैश्च विभूषितः ।
सहस्रैरश्ववाराणां वाजिभिर्वेगराजिभिः । शाङ्गद्वदगदाप्रासशक्तितोमरभूषितैः ।
नागरश्रगतोफाकनामाख्यरश्रगायुधैः । पदातिलक्षैः सन्नद्धैः प्रभुसेनान्तिकेऽवसत् ।
अन्तिकादन्तिकं व्यूढे निविष्टे सैन्ययोर्द्वये । पारावारमनाधोधारणरङ्गमभूषयत् ।
हामदुन्दुभिनादेन कर्णतालैश्च सैन्धकैः । गजाश्वानामग्ररश्रगर्जैस्तर्जयन्निव ।
अथ पत्तिसहस्रेण पुरोगेण प्रभूषितः । शशीरागाशशाहोऽथ समरारम्भमग्रहीत् ।
दृष्ट्वा वीरं समायान्तं केचिन्मुम्गुलपुङ्गवाः । मनःशैथिल्यमादाय शनैर्युद्धाय निर्ययुः ।
नृपाग्रे चक्रवीराणां स्वामिभक्त्या पुरोगताः । मुण्डानि चिच्छिदुर्युद्धे शरावानिव चक्रतः ।
रणे हैभतखानेन प्राणदानेन तत्क्षणं । विवाहोऽजनि स्वर्गीणां पञ्चवाणेन योषितां ।
वीरमतं पुरोगाणामद्भुतस्य तपः प्रभोः । विचिन्त्य मुम्गुलाः सैन्यं तत्रैवाथ समागतं ।
स्वप्राणवेतनैर्योद्धा परोऽस्मद्व्यवहारिणः । विजित्य कीर्त्युपचयं स्वर्यातस्तद्वदद्यान् ।
पत्तीनामद्भुतं वीर्यं वीक्ष्य चक्रबलान्तरात् । धान्यान्नं रूप्यकुप्यादि तद्राज्ञानुपदीकृतं ।
स्वसैन्यापचयं शत्रुसैन्योपचयमेव च । विचिन्त्य मुम्गुला याता वाणिजाख्यवेतने ।
सह राजपुरीराजा पाषाणग्राम् करदायिनः । कृत्वा प्रत्यावृत्तो गाजशाहः स्वविक्रमोर्जितः ।
नित्यं जेता चिरं स्थेया राजन् मायाव्यदीपितः । इत्याशीर्भिर्जनाच्छृण्वन् काश्मीरान्तर्नृपोऽविशत् ।
वेदैः षट्स्वरसैः पदक्रमगुणैर्वेदान्तसिद्धान्तकैस्तर्कव्याकरणैः पुराणपठनैर्मन्त्रैः षडङ्गागमैः ।

गवैर्व्याघ्रवराहवैदूर्यहितैश्चित्रैर्विहारैर्मठैर्द्राक्षाकुङ्कुमसस्यशालिनिवहैः पुष्पैः सुगन्धैरपि ।
पाषाणप्रतिमाकृताश्मनिचयैः किन्नाम्रिद्रोणाद्रितैर्विप्रैर्ध्यानतपोजपादिनिरतैः नानाविधायुङ्कुमैः ।
नागैः कोटियुतैस्तथा हरिहरैर्गन्धर्व्वविद्याधरैः स्वर्गश्चात्मलवत्कुशीतलजला कश्मीरभूरुत्तमा ।
चत्वारिंशदथापि पञ्च गिरिशाः षट्त्रिंश चक्रायुधा ब्रह्माणस्त्वयदत्तनार्विनिधनाद्याविंशतिः शक्तयः ।
नीलादीनि शतानि सप्त फणिनां तीर्थानि कसाह्वाटयोर्विख्यातानि चतुर्दशोत्तमनराः कश्मीरभूमण्डले ।
अष्टादश चमूभर्त्ता योऽभवद्धस्तिनापुरे । वीरो युधिष्ठिरभ्राता भ्राता धुर्य्यश्चार्जुनः ।
स दिग्विजयरागेण भुवं जित्वाखिलामिमां । पातालविजयोत्साहत्यक्तभयविह्वलः ।
तत्र नागपुराण्याशु जित्वानभिमुखो रणे । प्राप्य नागसुतां वीरोऽवधं तत्राभजत्सुखं ।
आगतोऽथ गते काले बहुले पुनरध्वने । दिग्जयाय जगामाशु स्वपुत्रेण हतोरणे ।
जीवावितस्तत्पश्चात् परिज्ञाय स्वभार्य्यया । चूडस्य सुतवीर्य्येण तेनैव समुपागतौ ।
अथ कालेन नीतर्ज्ञोऽर्जुने तत्सुतौ भुवं । विभज्य दधतुः चर्म्मा परीक्षिदभ्रुवाहनौ ।
आभीरदेशे निवसन् सार्द्धं शतमयौ समाः । योजयोगं शतं षष्ठ सुतानां वीर्य्यशालिनां ।
तेषामपि सुतास्तदन्वसुतांश्च सहस्रशः । आसंत्यज्य पुनर्योगी मातामहपुरं ययौ ।
ततस्तेऽतिबलोन्मत्ताः परस्परविरोधिनः । प्रजानां विदधुः पीडां सर्व्वा राज्ञ न्यवारयन् ।
आज्ञातिक्रमणात् पित्रा प्रजाश्च बलदर्पिताः । सनाशायाखिलान् देशान् धाटीभिः समपीडयन् ।
दृष्टाकाशगतः कश्चित् सिद्धस्तज्जनपीडनं । विश्रमिमकरोन्मूर्ति दयावानीश्वरं प्रति ।
अथोच्चचार नभसो वागेवमशरीरिणी । यहः सागरमध्येऽस्ति वाधिरेव समोपमः ।
स गृहीतस्ततस्तेन रोमदेशे च वर्द्धितः । तेनार्मिना चयाकृष्टः कण्टकोद्धरणं व्यधात् ।
लावोकयुक्तवर्त्ती स सर्व्वभूताखिजिश्वरः । म्रियमाणो न केनापि हतोऽभूर्म्मिचवर्म्मभिः ।
ये लोकान्तरकर्म कर्त्तुमतुलं दृष्टाः परं वेधसा तेषां तादृशमेव सोऽथ कृतवाञ्जन्मात्मनां तथा ।
दृष्टान्तस्तु महत्तरश्मिरिव सर्व्वलोकादोतिप्रदोषान्तः केन कृतोऽभ्युदेति यदि वा कुत्रास्तमभ्येति च ।
तदंशजन्मा पार्थोऽभूद्दूरं गत्वा दृवा पितुः । पञ्चगङ्गरम्भमध्ये योगङ्करपुरं व्यधात् ।
तदंशः कुरुकार्य्योऽभूत् सर्व्वां दिग्मुत्तरां । जित्वा स पश्चिमां चक्रे धनुर्द्धरावधं युतं ।
ताहिरालसुतस्तस्य लोककथम्भूषितः । सर्व्वेषाञ्चाभयदातासम्पूर्णकोलोभविवर्जितः ।
त्रिकालदर्शी चादृष्टपालितोऽतिबलान्वितः । दयालुः सततं योगी वदान्यः सर्व्वशास्त्रवित् ।
तस्य प्रभावतो राज्यं कश्मीरेषूपभुञ्जते ।
कश्मीरभूमिपालानां यः स्याद्वंशभविष्यकः । दिगन्तरीयभूपालस्ताहिरालो निशम्य तं ।
काश्मीरपार्श्वतो तत्र राजा श्रीधीवरांशजः । इतीतत्पुत्रयायैव यत्नादीनोपचयी ।
नाम्ना प्रभुरभूत् कश्चिद्यायो कस्य चिद्रिपुः । दैवीनयापरं लोके तमेव न्यवारयत् ।
ताहिरालकुलोत्पानां यदि प्रज्ञातियोनृपः । सोऽयमं समदः स्वपादरात्येन सताञ्जलिं ।

दिल्लिराकर्णयामास गिरं सादुल्लिनामतो । स्वराज्यं राज्यं कश्मीरेष्विति नैवाभ्यमन्यत ।
शाहमेरः सुतो योऽसि चवात्यन्तमनस्विनोः । स किञ्च मया यस्मादात्मा पुत्रद्गति स्मृतः ।
॥ इति तात्त्विगालवंशवर्णनं ॥
राज्यं नाजोकभूनाथ हत्वा हौसनचक्रकः । स्वयं न बुभुजे देशं निर्देशेन स्वचेतनः ।
कम्पितोऽथ चक्रलोकेन नवे तस्मिन्नराधिपे । रक्षति स्म जनोऽनित्यं शिशिरेऽक मधाविव ।
नाजोकनाम्ने तद्राज्यं ददौ ते निर्भ्रमुर्जनाः । उदयाद्रिधृतं सूर्यं प्रातः पद्माकराइव ।
मिलितेष्वथ सर्वेषु परस्परविरोधिषु । पुनर्ग्रामविभागेन प्रसेवैरभजाचन ।
षट्टेरणादयो लोका मेञ्जाचैदरचेवकाः । चक्रजातिविरोधेन सदा मित्रपुरेऽवसन् ।
वितस्तातीरमाश्रित्य समुद्रामठवासिनः । युयुधुर्हसनाखेन चक्रहौसनकादयः ।
मासमेकं कृते युद्धे दरमाक्कमरादिभिः । हौसनचक्रलोकेन विजयो विहितस्तदा ।
अत्रान्तरे स होसायः पातिशाहोऽभवद्भुवि । नवास्ममभूपालमौलिचुम्बिपदाम्बुजः ।
तेन निर्वापितो राज्ञा मिथोवैरमहानलः । प्रजानां चन्द्रयोगाद्यो न दारिद्र्यदवानलः ।
गजहोमायनामासोद्देरी तस्य महीभृतः । स देशं दुर्गमं भित्त्वा भ्रातव्यमिति चिन्तयन् ।
किन्तु नेष्यामि कश्मीरदेशं पर्वतदुर्गमं । तत्र स्थितं न बाधेत मां होमायमहीपतिः ।
इत्युक्त्वा चलिते तस्मिन्गजहोमायभूपतौ । कश्मीरैः सह संग्रामो बभूव नगमस्तके ।
ततः काश्मीरलोकेन पर्वतोपरिवासिना । गजहोमायभूपस्य निहतं सर्वसैनिकं ।
अथान्यः नृपतिः प्रत्यपाति कश्मीरमण्डलं । नाजोकनृपतौ जाताहिन्दाद्यः सर्वतोऽभवत् ।
द्वितीये प्रहरे रात्रेः प्रसुप्ते सकले जने । बभूव चरणोकम्पोऽमथितानेकमानवः ।
भूमिरन्ध्रेषु जातेषु भूकम्पेन पदे पदे । पथि सञ्चरतां मार्गः पान्थानां विलुप्तोऽभवत् ।
भूमिरन्ध्रगते गेहे रात्रौ निर्गमनोत्सुकाः । उपर्याच्छादनं भित्त्वा जनाः प्रातर्विनिर्ययुः ।
वितस्तातीरपतितात् स्वस्थानाच्छमयात्तदा । चपकोमिस्रनीतेषु मनुष्या निर्ययुर्जनाः ।
हुसेनपुरहोसेनपुरयोर्दूरवर्तिनः । मदीनुरञ्जु भूकम्पे व्युत्क्रमोऽद्यापि दृश्यते ।
कश्चित्तु तातेति कश्चिदपि च हा मातरिति वा कश्चित्तु मित्रेति कश्चिदपि च हा भ्रातरिति वा ।
तदा तत्रत्यानां करुणरुदितं दुःश्रवमिदं निशम्याभूदश्मप्रतिकलमिवातीव चरणं ।
निर्घातध्वानभीमे नभसि च गतो तारकाणां समूहे कोलाहलातुच्छोफलवदविरतं चञ्चले भूमिखण्डे ।
भूमौ भिन्ने कलत्रे सुजनसुहृदये दृश्यमाने जनानां भूकम्पातङ्कमहाप्रचलितमनसां खेदमासीत्तु तेषां ।
त्रिजयेश्वरमार्तण्डवराहक्षेत्रवासिनां । पुण्यतीर्थप्रभावेण भूकम्पाकामवर्द्धत ।
पुनः पुनः प्रतिदिनं भूमिकम्पे प्रवर्तिते । उवास सकलो लोकः पटमण्डपवेश्मसु ।
याते बहुविधे काले निर्दुःखे सकले जने । ररक्ष सकलं देशं सम्यग्धौसनचक्रकः ।
निरुद्ध्य जलसङ्घातं येनोत्पादितभूमिषु । विदधे निजमार्गाणां सक्तुभक्तविकीर्णकाः ।

एतादृशे कृते कार्य्ये कुतूहलात्प्रचोदिताः । अथ दौलुतचक्रस्य पतिताश्च शिलानिधि ।
चतुष्टदेवताचित्रशिलावर्त्मसमुत्थं । राजद्वारे निरीक्ष्यामभवद्विस्मयावहं ।
ईदृशं मन्दिरं केन कृतं पाषाणवर्त्मकं । इत्थं परस्परं लोकः कथयामास विस्मितः ।
तुलमूलाभिधे ग्रामे सम्यग्ज्ञानपरायणः । अभिमन्युरिति ख्यातः साधुरासीन्महातपाः ।
एकदा तद्गृहं गत्वा साधुं दौलुतचक्रकः । उवाच निर्भयं प्राज्यं कथं राज्यं भविष्यति ।
इत्युक्ते तेन सोऽवादीद्विचार्य महात्मना । वार्षिकं ब्राह्मणकरं तेन सिद्धिर्भविष्यति ।
इत्थं निवेदिते तेन साधुना लोकसत्तमः । उवाच वचनं सम्यक् शृणु वच्मि महामुने ।
तुलमूलाभिधं ग्राममर्पयिष्यामि तेऽधुना । विप्रदण्डं कथं लोकेऽवारयामि त्वदाज्ञया ।
इत्थं दौलुतचक्रेण वचने कथिते सति । अभिमन्युर्बभूवाशु रोषव्याकुलमानसः ।
तेनाद्य ब्राह्मणकरो यदा नैव निवारितः । साधु दौलुतचक्रं सं शशाप रोषसंयुतः ।
समुद्रमध्यमासाद्य चन्द्रार्कौ ते पतिष्यतः । इति शापप्रनष्टश्रीर्बभौ दौलुतचक्रकः ।
मासमेकं कृते राज्ये रिंचनाभिधभूभृता । जयाह तत्पदं लोभाज्ज्ञात्वा तस्य स्वयं ।
तत्प्रतापाग्निदग्धेषु सिक्ताः स्त्रीनयनाम्बुभिः । कटेषु वैरिणां नित्यमुत्पद्यन्ते तृणाङ्कुराः ।
हृद्व्यथावनारीणामनुवर्धाकुलेष्वपि । ज्वलत्यपूर्वानिबेषु यत्प्रतापदवानलः ।
अथ दिग्दाहभूकम्पान्समीक्ष्य पृथिवीभृता । पृष्टावाक्यमिदं प्राङ्गणाकागणनापराः ।
देशेऽस्मिंस्तव सञ्चरिष्यति महद्युद्धं समृद्धं प्रभो सङ्ग्रामेष्वपि निःसरिष्यति महावेगा च रक्तापगा ।
लोकानां प्रचरिष्यति प्रतिपदं दुर्भिक्षपीडाथवा नक्षत्राचारविचारणेन धरणी भूपाल भोः पालय ।
अथाययौ स्वसेनाभिर्बलैर्हैदरसेवकः । करभट्टारनामासौ भूयो देशजिगीषया ।
निशम्यैतादृशीं वार्तां गाजशाहिर्भिर्निर्भयो । तुरङ्गमसुरोद्दृप्तचूर्णीकृतमहीधरः ।
स समाश्रित्य भूपालो देशं राजविराभिधं । पदातिमार्गलोकानां समराय समादिशत् ।
राजविराभिधे देशे मिलिते राजकद्वये । भीतिर्बभूव लोकानां हिराजानामसङ्गिनां ।
रणे विलोक्य सर्व्वासां पत्तीनां गतिचातुरीं । बभूव वायुवत्कम्पो भीतिचञ्चलमानसः ।
करभट्टारो दृष्ट्वाथ काश्मीरशरवर्षणं । स क्रुद्धः करभट्टारः पत्तिलोकविलोकनात् ।
अन्धकार इव प्रातः सावादहणदर्शनात् । तस्मिन् पलायिते देशाभिस्रवौ सकलो जनः ।
सर्वे विनिर्गते देशात् कुटुम्बमिव तत्क्षणं । तदाश्च वद्धं तेजः करैर्जज्वाल मेदिनी ।
विस्ताय प्रतापस्य ग्रीष्मकाले रवेरिव । अथान्तरे महारोषजर्ज्जरीकृतमानसाः ।
हुस्न चक्रादयो लोका ययुस्तुर्नगरान्तरं । महाश्रिवपुरे दुर्गं कृत्वा तिष्ठन्तु वैरिषु ।
दिद्दामठाभिके तस्थौ भूपो युद्धचिकीर्षया । युद्धेऽस्मिन् वाटके स्वामिमहाश्रिवपुरस्थयोः ।
वितस्ताकेलयोर्मध्ये वारयन्तीव या बभौ । नदीमुल्लङ्घ्य भूपालो युद्धं कृत्वा महत्तरं ।
सितानदीप्रवाहेषु दुर्भेद्यक्रममकारयत् । गते बहुविधे काले गाजीचक्रप्रचोदितः ।

आयथै। मुग्गुलस्वामी श्रीकश्मीरजिगीषया । शाहमर्द्दोजमाजीति नाम यस्याभवद्भुवि ।
स काश्मीरान्तरं प्राप बहुलोकसमन्वितः । तत्सदागमनं श्रुत्वा सैन्येन महता वृतः ।
आससाद स भूपालः परिहासपुरान्तिकं । कृते बहुविधे युद्धे सकले सैनिके हते ।
शाहमर्द्दोजमाख्यो स चचाल निजवर्त्मना ।
बभूवुः समरे तत्र यवनाविगतासवः । यमस्तेषां रक्षोघ्यान्मेनाधिगतासवः ।
आनीतैः समरस्थानाद्भूपालोनगरान्तरे । म्लेच्छमुण्डस्थामास मृतमानवमस्तकैः ।
एकदा मन्नवर्यस्य बालस्याक्रुष्यतः फलं । कृपां विहाय भूपालः करं चिच्छेद तत्क्षणं ।
चौरं मुष्णाति कस्मिंश्चिन्मीनाम् ग्रामनिवासिनां । सत्वाज्जहार भूपालः स्वर्णमुद्रासतद्वयं ।
मातुलं स्वं जिघांसन्तं यौवनस्थं प्रतापिनं । घाताज्जघान भूपालः स्वसुतं चैदराभिधं ।
निहते स्वसुते तेन यौवनस्थे दुरात्मना । यतः पुत्रोऽप्यनेनेति हाहाकारोमहानभूत् ।
अष्टादशाभवंस्तस्य युवराजस्य मन्त्रिणः । स्तताञ्जघान भूपालस्तस्तदैव राक्षसः ।
एकदा कुष्ठरोगेण बहुलेन महीपतिः । बभूव विगतोत्साहोराहुग्रणेनेव चन्द्रमाः ।
कण्डुः कीटकृता देहे पूयशोणितनिर्गमः । नरके यानि चिह्नानि तान्यासंस्तस्य जीवतः ।
कीटाञ्जघास मांसानि पीत्वा तत्पूयशोणिते । नरकादधिका पीडा बभूवैतस्य जीवतः ।
हा तात मित्र हा पुत्र मम कष्टमुपस्थितं । इति क्रन्दितमाकर्ण्य कोनाभूद्दीनमानसः ।
इति स्पष्टमहाकुष्ठनिपीडितकलेवरः । सह संसारलोभेन प्राणांस्तत्याज भूपतिः ।
मृतस्य तस्य भूपस्य भ्राता होसैनखानकः । निखन्य भूतले सम्यक्कुर्य्यांस मृतसंस्कृतिं ।
अकस्माद्भूतलं तत्र जज्वाल नरकाग्निना । धूमेनोत्पतता कुर्व्वं दिशानां अनसन्ततिं ।
निःश्वासइव कालेन पीड्यमानस्य भूभृतः । उत्तस्थौ सर्व्वतोधूमः सर्व्वलोकविलोकितः ।
रात्रौ तद्भूतलं गत्वा पीड्यमानस्य भूभृतः । शुश्राव सकलोलोकोयमकिङ्करताडनं ।
तेनोप्तं यादृशं वीजं तादृशं लभ्यते फलं । इत्थं परस्परं लोकावदन्ति स्म सविस्मयः ।
वर्षद्वयान्तरे कृत्वा राज्यं पापमलीमसं । कुष्ठरोगविशीर्णाङ्गोगाजशाहिर्ममार सः ।
हा कथं तेन भूपेन कृत्वा पापमहर्निशं । अल्पकालप्रभुत्वेन नाश्रिता बहुवत्सराः ।
स्वर्य्याते नृपतौ भ्राता राज्यं होसैनखानकः । अयाहास्ते गते चन्द्रे पूर्व्वाद्रिमिव भास्करः ।
राज्यमाश्रित्य भूपालोदुर्व्विचारदवानलात् । प्रजानिर्व्वापयामास पीयूर्षोववतोयदः ।
यदा प्रत्यर्थिदानेन लक्ष्मीतेन वशीकृता । तदा प्रत्यर्थिदानेन कीर्त्तिर्दूरतरं गता ।
चिक्रीड सह कान्ताभिर्भूपः पीतमवासवः । सुखं तत्सदृशं स्वर्गे स चकार न वासवः ।
तद्गृहे गुणबहुले लक्ष्मीरासीदनन्यगा । तां विलोक्य तथाभूतां कीर्त्तिर्भीत्येव साचलत् ।
तदीयच्छद्मामाश्रित्य प्राप्तसर्व्वमनोरथः । याचकोनाभवत् भीतोदानेन दायधाचकः ।
सततं यस्य पादाब्जसमनान्यसमस्तकः । अवाप परमां लक्ष्मीं लोकः शोकविवर्जितः ।

तस्मिन् रक्षति कश्मीरदेशं नित्यं विचक्षणः। अभूत्पुष्पफलोत्पत्तिपरिपूर्णा वसुन्धरा।
दुर्भिक्षचौरराजक्षोभभये तेन निवारिते। अमंस्त स्वर्गवद्रम्यं लोकः कश्मीरमण्डलं।

यदा यदा तेन कृतो विचारश्चौरस्य तदा प्रचारः।

अभून्न दानावसरे विकारस्ततोऽभवत्तस्य यशःप्रकारः।

खानिजमाननामाभून्मन्त्री तस्य महीभृतः। स निर्गते महीपाले चचार नगरं क्षणात्। ४८५
[येनापराधः कृतस्तान् निवेशिकान् राजा मुमोच। प्रत्यहं मनश्चोलोकान् जघान। अल्पा
पराधेऽधिकं दण्डं कृतवान्। एकस्य यामिन्यापराधि सति मनुष्यमामुमोच। सुपात्रे कि
मपि न ददौ कुपात्रेषु समार्पयत्। स्वसेवकं जैतानामानमादिदेश। मत्पुत्रान्न्यतां। स
सेवकस्ताद्राजपुत्रं न जघान। ततो राजपुत्रं देलावरखानो जघान लोकास्त्वपश्यन्। हा पाप
राजन् परलोके का गतिस्तव भविष्यति। त्वत्सुतस्यापि कृपा न जाता। तस्यैवकानपराधरहिताम् किमवधीः।]
तदीयसैन्यमागत्य नाशयामास तत्क्षणं। जैनोल्लनृपतिः प्रातरन्धकारमिवांशुमान्।
सुखं बहुविधं तेन कृतं नित्यं महीभृता। संरक्षता विधानेन प्रजाः सन्तानविच्युताः।
विरोधि कृतबुद्धीनां वैरंसंकल्पचेतसां। मल्लदस्यानकादीनां चकर्ष नयनानि सः।
निर्गतानां मही जेतुं भूपः सम्प्राप पर्वते।
एकदा शारिकास्थाने मिलिते सकले जने। वसन्तदिवसे राजा स चकार महोत्सवं।
कुङ्कुमागुरुकर्पूरचन्दनाद्यनुलेपनैः। रराज सकलो लोको वसन्तदिवसे तदा। ४९०
विहितोऽत्रतदुर्लक्ष्यलक्ष्यभेदाय भूपतिः। निजसेवकलोकाय गजवाजिधनं ददौ।
भूयः श्रीपञ्चमी तत्र दिवसे पृथिवीपतिः। ददर्श मिलितं लोकं ज्येष्ठरुद्राख्यपर्वते।
कश्चित् कान्तां प्रतिकृतगौरीमञ्जरीं जिघ्रति स्म पीतोऽन्यस्त्रीरक्षितसमये व्याकुलः कश्चिदाभीरः।
पीत्वा कश्चिन्मधु समभवत् पुष्पसम्भूषिताङ्गः श्रीपञ्चम्यामिति कृतसुखो निर्भयो सर्वलोकः।

वराङ्गनानां नवसुन्दरीणां विलोक्य साश्चर्यजनृत्यगीतं।

ददौ समासाद्य नवीननायं सुवर्णदुग्धं पवनासि राजा।

अथापस्मारदोषोऽस्य प्रबभूव महीभृतः। कलङ्क इव चन्द्रस्य निर्मलस्य शनैःशनैः। ४९५
जैनोल्लभाद्यमीतांशो यशोऽपस्माररात्रुणा। दुर्निवारान्धकारेणोज्जनोभीत्याकुलोऽभवत्।
जैनोल्लपृथिवीपालो राज्यं संप्राप्य सादरे। कुबेरस्यादिव स्वीयं यथा दानसमर्जितं।
सप्तवर्षेष्वतीतेषु नित्यं सुखमयेषु सः। स्वर्गेऽयं कीदृशोऽस्तीति द्रष्टुमिव ययाविव।

निर्मापितापि द्रविणव्ययेन यत्र याता क्षितिपस्य सर्वाः।

आराधितापि प्रभवं प्रभिन्न कीर्त्तिः कथं तिष्ठति लोकमध्ये।

आलेख्यानार्पिते राज्ये तुतुषुः सकलाः प्रजाः। उदयाद्रिस्थिते सूर्ये प्रातः कमलिनी यथा। ५००
कश्मीरदेशमालोक्य सम्यग्भूपालपालितं। निनिन्द मुदितो लोकः स्वर्गं देवेन्द्रपालितं।

विचारे विहिते तेन दुर्जनाविजयं ययुः । उलूका इव पूर्वाद्रिं प्रयाते दिवसेश्वरे ।
तस्मिन्नवसरे चौरा गुप्ता आसन् भयाकुलाः । मध्याह्नकाले सम्प्राप्तं बिलमग्ना इवाखवः ।
प्रत्यर्थिभ्योऽददो दानं महाधर्मितिसंयुतः । चकार चपलाश्चित्तं मार्गणाश्रितानां सदा ।
यत्सर्वेषां दयाचक्रे भीतानां धरणीपतिः । अतः शंकादयाचक्रे प्रजाः सञ्जातकौतुकाः ।
अकस्मादरुणीभूतं बभूवाथ दिशां मुखं । आविर्दुर्भिक्षसंहाररौद्रकालानलोपमं ।
उत्पातलक्षणोपेता चकम्पे च वसुन्धरा । दुर्भिक्षमारीदहनादवमर्थैव साभवत् ।
मार्गे मार्गे तदा तस्थुरत्यूनाः शवपङ्क्तयः । दुर्भिक्षकालमत्तस्य यमस्य पटहा इव ।
सुवर्णरजतादीनां नाभूत्तत्र प्रयोजनं । किञ्चपाकं सुदुष्प्रापं चिन्तारत्नमिवाभवत् ।
काचिच्च स्त्रिया भर्तारं द्वेषिणी स्नेहवर्जिता । जघास भोजनं गूढं पुत्रे दूरे निवारिते ।
बुभुक्षाक्षपिते पुत्रे कन्ययापि कृतार्थना । चकार भोजनं नारी प्राणांस्त्यजति भर्त्तरि ।
एकदा बहुभिर्लोकैराजहारि मृते गजे । अर्थपूर्विकया लोभान्मांसं नीतं पृथक् पृथक् ।
एकदा कन्दुकारेण हत्वा नापितबालकं । पक्त्वा भक्ष्यप्रसङ्गेन विक्रीतं मानुषामिषं ।
विहाय स्वगृहं लोकाः पुत्रदारसमन्वितं । देशान्तरं तदा जग्मुः प्राणत्राणसमुत्सुकाः ।
तस्मिन्नवसरे वायुर्बभूवोत्पाटितद्रुमः । कल्पान्तकालसंहारभीतलोकविचारितः ।
वायुनोत्थापिते धूलिराशौ वलितभास्करे । मध्याह्नसमयः साक्षाद्धूसर इवाभवत् ।
वायौ चलति चाकस्मात् महाग्निर्वनोत्थितः । अग्निर्जज्वाल सम्पूर्णेऽस्मिन्निव निर्दहन् यथा ।
वितस्तातीरमुल्लङ्घ्य समुद्रामठसंयुतं । ददाह नगरं सर्वं वायुनानुगतोऽनलः ।
ज्वलन्ती नगरी रेजे वितस्ताजलबिम्बिता । जलान्तर्मज्जन्त्येव दाहनिर्वाणहेतवे ।
धूमेनोत्पातिता व्योम्नि तारकापिहिता अपि । अनेकाङ्गाररूपेण बभूवुर्दिग्गणा इव ।
धूमेन पिहितास्तारास्तत्र व्योमनि तावभुः । ज्वलन्तं वह्निमालोक्य भयेनेव पलायिताः ।
नववर्षार्जितान् भोगान् भुक्त्वा स धरणीपतिः । दुर्भिक्षपीडाविश्रान्तिं कर्तुमिव ययौ दिवं ।

तस्मिन् प्रयाते त्रिदिवं नरेन्द्रे राज्यं गृहीते च तदीयपुत्रे ।
अब्दालखानोऽपि चकार कोपं पितृव्यरत्नस्य महीभृतोऽपि ।

यदापि म्रियते भ्राता भ्राता गृह्णाति तत्पदं । इत्थं कुलक्रमोऽस्माकं कथं राज्यं प्रयच्छति ।
इत्युक्त्वा प्रचिते दूते तेनाब्दालाभिधेन तत् । युद्धं योधाभयाकारं बेकच्छरपुरेऽभवत् ।
अब्दालखानको युद्धं कृत्वा हत्वारिसैनिकं । कुतूहलेनेव दिवं ययौ भ्रातृदिदृक्षया ।
योधोभभूपती राज्ये गृहीते प्रददौ धनं । प्राक्तनाः कर्णमात्राक्षमुक्ताश्चिक्षारयन्निव ।
अथ सर्वमहायोगदुर्विवेकेन चोदितः । तस्य नोमारखानोऽगाद्दूरं युद्धचिकीर्षया ।
सद्रुखानमामाभूद्योधोभस्यापसेवकः । युयुधे सह तेनैव तदा दिद्रामठान्तिके ।
महानीलरजोराशिमिश्राम्बरनिर्मूर्च्छिताः । जगज्जुर्दैवनाशाय आशानियुक्ता इव ।

निःशोभा श्वभ्रलोकास्ते मल्लुरखानके । यथा दिनकरे याते सार्धं पद्माकरा इव ।
चलन्तः शादिनोऽथासन् वितस्ताजलबिम्बिताः । विशन्त इव पातालं तत्पराभवशङ्कया ।
सायदखस्य सार्द्धस्य भोगान् भुक्त्वा स भूपतिः । जगाम खशलोकानां मार्गे पर्वतदुर्गमं ।
राज्यं सोमारखानेन श्रिते योसोभभूपतिः । चचालोदयति प्रातः सूर्ये चन्द्र इवाग्रगः ।
समस्तपृथिवीपालव्यत्तालदीनभूपतेः । चरणं शरणीकर्त्तुं ययौ योसोभभूपतिः ।
सोमारखानलोकस्य शनैर्वैरमजायत । परस्परविमर्देन वनस्येव दवानलः ।
सपादस्येव मासस्य सुखं कृत्वा स भूपतिः । उवास देवतागारे सुलोकाभिरक्षितः ।
सोमारखानं निर्जित्य चक्रहैदरकादयः । राज्ये निवेशयामासुः श्रीमल्लङ्करचक्रकं ।
तस्मिंल्लङ्करभूपाले भूमिं शासति सर्वतः । बभूवोपद्रवो नित्यं सिंहेभ्यो ग्रामवासिनां ।
रात्रौ घोरः प्रतिग्रामं व्याघ्रद्वारादिनिर्गतः । निहतः स स सिंहेन पिशाचेनेव भक्षता ।
व्यत्तालदीनभूपालपाददर्शनहर्षितः । आययौ वत्सरे याते श्रीमान् योसोभभूपतिः ।
श्रीमत्स्वय्यपुरग्रामं वितस्ताजलदुर्गमं । शिश्रिये स महीपालश्चन्द्रवाद्रिमिवांशुमान् ।
तदा लङ्करभूपालो निर्ययौ नगरान्तरात् । चलच्चलोकसंयुक्तः सिंहो गगनमुत्पादिव ।
ज्ञात्वा स्वय्यपुरग्रामं वितस्ताजलदुर्गमं । ययौ हैदरचक्रोऽथावन्यमार्गेण सत्वरं ।
ज्ञात्वा योसोभभूपालस्तमद्रिपुरिवेष्टितं । वितस्ताजलमुत्तीर्य युयुधे लङ्करेण सः ।
विधाय तुमुलं युद्धं सर्वप्राणिभयावहं । भग्नो लङ्करखानस्य समागाच्चालसेरकः ।
नष्टे लङ्करभूपाले निर्गतैर्निजसैनिकैः । अवर्द्धत स भूपालो नदैरिव महार्णवः ।
लङ्करखानो योसोभखानपादमशिश्रियत् । सभ्रातरमसौ सोऽपि निर्गमकरोत् क्षणात् ।
श्रुत्वा हैदरचक्रोऽसौ योसोभनृपचेष्टितं । शिश्रिये काशूलं देशं पुनर्युद्धचिकीर्षया ।
युद्धं योसोभभूपालचक्रहैदरयोरभूत् । वनेषु शोणितासारदूरीकृतदवानलं ।
व्यत्तालदीनभूपस्य ययौ हैदरचक्रकः । सकाशं वसुभिर्हीनो भास्करस्येव चन्द्रमाः ।
शशास चलिते तस्मिन् देशं योसोभभूपतिः । अन्धकारे गते दूरं पद्माकरमिवोष्णगुः ।
ववर्ष वासवः सम्यक्ववौ वायुः सुखावहः । ततापतपनः साध्वस्मिन् रक्षति मेदिनीं ।
दूरीकृता तेन चपला वसुधामिमां । ववृते गुणवृद्ध्येव लक्ष्मीरामोदनन्दना ।
गुणेष्वसत्स्वपि तस्य राज्ञः स एव दोषः प्रकटस्तदाभूत् ।
यच्चञ्चलाप्रकृति तेन लक्ष्मीः स्थिरापि कीर्त्तिश्चिरिता सुदूरे ।
सञ्ज्ञामागुणिनैरोति प्रसिद्धिं परमां गतः । साम्यरोगः कथं तस्य नृपेण गुणिवञ्चना ।
हर्षभखानमसुरेषु तेषु दृष्टेषु योसोभमहीधरेण ।
निष्कृष्य चक्षूंषि विशेषरोषात् कश्मीरदेशे विहितो विहारः ।
व्यत्तालदीनभूपालसेवनार्थं जलोद्भवः । याकोभराजपुत्रोऽपि प्रहितस्तेन भूभुजा ।

उपायनेषु दृष्टेषु थाकोर्मानिवर्तितेष्वपि । कश्मीरविजयोत्कण्ठा समभूत महीभुजः ।
ज्यालालदीनभूपेन कश्मीरविजयार्थिना । कृताज्ञा भगवद्दासप्रमुखाश्च महीभुजां । १६०
तद्विज्ञाय स थाकोभट्टाज्ञा भूपान्केनचन । प्रत्यावृत्तो च कश्मीरदेशं मार्गादलक्षितः ।
चिरं स्वं समागत्य थाकोभोऽवदद्वचः । भगवन् भगवद्दासः प्रचितेन प्रभुना ।
महतोऽप्यसमर्थस्य महत्त्वं याति निष्फलं । पर्वताकारमाकारं कुञ्जरं हन्ति केसरी ।
इति निश्चित्य सर्वे ते निर्गमाय जयार्थिनः । यात्रां विदधिरे सर्वपर्वतीयदरार्पणात् ।
विनिर्गते महीपाले सज्जीभूतेऽथ सैनिके । सैजयन्यस्तदा रेजुर्यामनीकृतभूतला । १६५
वराहतीर्थमाश्रित्य तस्थौ योधोभभूपतिः । तदीयमन्त्रिणोऽप्यथ ययुर्युद्धचिकीर्षया ।
उवाच सचिवान् भूपो न युद्धं कर्तुमर्हथ । ज्यालालदीनपादाब्जं सेवनायाश्रयामहे ।
कथं मत्करं जेतुं शक्तिर्नैवास्य जायते । न समीरस्य वेगोऽपि पर्वतोन्मूलने क्षमः ।
कुर्वन्ति सचिवाः सर्वे तमूचुः पृथिवीपतिं । कथमेतादृशी बुद्धिर्भवतामपि जायते ।
अकृतगुरुसहायः सिद्धिं न गच्छति साधकोऽभजति न सुखं रोगी वैद्यप्रयोगवियोगितः ।
अगणितसहायस्तथा दन्ती न विन्दति चातुरीं सचिवसकलहीनो राजा न याति सुवैभवं । १७०
निशम्येति स भूपालः सचिवांस्तानवोचत । दृष्टं सैन्यं न युष्माभिर्ज्यालालदीनभूपतेः ।
प्राचीमेव शचीपतिः स भजते सोदक्षिणायां यमः पाशीयाधिपतिश्च पश्चिमदिशं वित्तेश एवोत्तरां ।
इते केवलदिक्पतित्वविभवग्राही कथं कुर्वते जीवान् सर्वदिगीश्वरो नरपतिर्ज्यालालदीनाभिधः ।
नाकवरसमः कश्चिद्दातामुष्य भविष्यति । दानं सन्तर्पितं येन पक्षितेष्वपि वैरिषु ।
कर्णः सुवर्णदानेन भूमिदानेन वा बलिः । समस्तवस्तुदानेन यशः प्राप्नोति भूपतिः ।
वित्तो चन्द्रवाहनोभवति तत्कार्पण्यमुखावचं चन्द्रेण खलु निर्मलः प्रतिदिनं दोषः कलङ्काभिधः ।
तेजस्वी यदि वह्निरुद्धृतमहाधूमः सदा दृश्यते राज्ञा दानयशःप्रतापनिकरैरेतेऽमुनाधः कृताः ।
इत्थं ज्यालालदीनस्य भेजाश्रेवाकतत्परे । योधोभभूपतौ सम्यक् सचिवादयमब्रवन् । १७५
प्रभुपादस्पृहा यस्य जीवितं तस्य निष्फलं । वयं पुष्वेषत्स्योऽथवेहि रिपुणा सह ।
भवन्तः सन्तु दूरस्थाः कुर्वन्तस्तत्कार्यनिर्णयं । आकृष्टं देशमाश्रित्य योत्स्यामः प्रत्यहं वयं ।
बहलकिरणोरविर्जगति सप्रतापोऽन्यलोकगुहान्तरगतं तमोहरति नो यथा जातुचित् ।
तथा नरपतिः क्षमोभवति चक्रवर्ती कथं विनाशयितुमुन्नतोविहितशत्रुसंवादनं ।
इत्थं निशम्य भूपालः सचिवोदीरितं वचः । निर्भीपयन्निवोवाच वचनामृतशीकरैः ।
भयं त्यजत मद्वाक्यमनुपालयताधुना । अहं ज्यालालदीनस्य यशोऽस्मि पदाम्बुजे । १८०
अलङ्कारभूतोऽसि योगभूपतीनामलङ्काम्देवैव कथं वदीषे ।
अहं कामतैषामि ज्यालालदीनमलङ्कारएषोऽस्मि चित्ते सदैवे ।
करिष्यामः कथं वैरं श्रीचक्रवर्तिना समं । सवेन वेश कर्तव्या सुखं देशे भविष्यति ।

न भूतो न भावी न वा वर्त्तमानः कदाचिच्च कश्चिन्महीभृत्समानः।
इति प्रायशोनित्यशोवर्त्तमानः सदा जल्पनोवर्त्तते मेऽभिमानः।
पातिशाहिगुणान् श्रोतुं कर्णोऽयमुपजायते। एतद्वाक्यमाकर्ण्य कर्णोऽयमुपजायते।
विधात्रा लिखितां भाले लिपिं दारिद्र्यदूषितां। पतन्ति चरणे तस्य जनाः कर्त्तुमिवान्यथा। १८५
मस्तके भूषणं राज्ञां लक्ष्मीसामिमदौषधं। अस्ति पादरजस्तस्य दुर्लभं महतामपि।
प्रत्यक्षदेवमादित्यं ध्यायतश्चक्रवर्त्तिनः। साक्षाद्भक्तिप्रभावेण दूरं यान्ति विपत्तयः।
वेदाज्ञिर्णीतभेदानसुरवरकराक्रान्तदेशान् सुरेशान् सर्व्वांन् मन्दरपान् प्रतिदिवसभवज्ज्वालाकपालान्।
वेधोगोविन्दसर्व्वांस्तदभिमुखकृतप्राञ्जलींश्चापि मत्वा सूर्य्यं प्रत्यक्षदेवं प्रणमति मतिमान् पातिशाहाकबरीनः।
अकबरनृपतेर्यदीति सैन्यं कथमिव दस्युजनेन मर्द्दनेन।
प्रसरति जलधेर्यदा तरङ्गोभवति हि कूर्पनिवारणं निरर्थं।
प्रत्यक्षदेवमादित्यमलूकोयदि निन्दति। का शक्तिस्तस्य देवस्य जगतामुपकारिणः। १९०
इति निश्चित्य भूपालोऽकबालदीनभूपतेः। चरणं शरणीकर्त्तुं भगवद्दासमादिशत्।
अष्टवर्षाश्रितान् भोगान् भुक्त्वा यासोभभूपतिः। अकबालदीनभूपालसेवनार्थमथागमत्।
गते तस्मिन् महीपाले भगवद्दाससैनिकं। याकोभोनाम तत्पुत्रः प्राप्य राज्यमथाग्रहीत्।
संग्रामे पितृसैन्यमर्जितं कोषमर्पितं। हत्वा याकोभभूपालः सर्व्वांल्लोकानरञ्जयत्।
चलिते भगवद्दासे श्रीश्रीमनृपसंयुते। यत्तो याकोभभूपालो मेघमुकुरवांस्तदा। १९५
विष्कम्भास्त्वविनिर्दिष्टमासे मनचतुष्टयं। अन्योन्यमतवैरेण बभूव कलहागमः।
संग्रचक्रादयस्तस्य नृपस्य हितमत्सराः। सदाशिवपुरे दुर्गं चकुर्युद्धचिकीर्षया।
अथ याकोभभूपस्य दिद्दामठसमीपतः। बभूव तुमुलं युद्धं संग्रचक्रेण तेन तत्।
अलंमाश्रिरमल्लिकश्यामकादिपुरस्कृतः। युयोध संग्रचक्रोऽसौ याकोभप्रभुणा सह।
संग्रचक्रस्ततोगत्वा मल्लिकश्यामचादितः। जयाय जनमध्यर्थ्य ग्रामं सय्यपुराभिधं। २००
उद्यन् यथा दिनकरः किरणोत्करेण राज्ञन्धकारनिकरं हरति क्षणेन।
सैन्यं तथैव यमसादकरोत् क्रमेण याकोभरत्र कलशाचकर्माचरेण।
अलंमाश्रिरखानोऽसौ युद्धं हत्वा पलायितः। नगराच्चंग्रचक्रश्च रुरोध महीपतिः।
विजये विहिते तेन याकोभेन तदन्तरे। मध्यदेशमहीपालाद्भयं नित्यमजायत।
मध्यदेशमहीपालस्याकालदीनभूपतेः। कश्मीरविजयोत्कण्ठा भूयः समजायत। २०५
कासिमखाननामानं चक्रे हरवेक्ष्य वै। प्रेरयामास भूपालः कश्मीरविजयेच्छया।
द्वाविंशानां तदा सेनापतीनां निर्गमाय सः। चकारांशां महीपालः कश्मीरविजयोत्सुकः।
ते सेनापतयस्तस्य भूपतेराज्ञया क्षणात्। काश्मीरनगरानस्थानिर्ज्जेतुमर्जितविषः।
कृपानिबद्धकासासम् पङ्क्तिसेवकसदा द्रुदाः। मद्य समतां यासपदा सेनामचारतः।

तत्र रेजुः पताकाभिः पटमण्डपपङ्क्तयः। कश्मीरपर्वतामोक्षसमुच्छ्रितमुखा इव।
उद्यमी च रणोत्साहिसङ्ख्याता सेनाप्रचारतः। येन नभसि सूर्यस्य राजश्रीतिर्यथाभवत्।
मार्गस्थानां हि धूलीनां यथा सङ्ख्या न विद्यते। तथा सङ्ख्या न सेनायाः पदातिगजवाजिनां।
दिनैः कतिपयैः सेना दूराध्वमलिनीकृता। चन्द्रभागानदीं प्राप चकोरीन्दुकलामिव।
यत्र स्नानेनि जुष्टाच पपुस्तोयञ्च निर्मलं। तडागदूषितालोकाः सुखं चक्रुर्यथेप्सितं।
स्नानपानजलक्रीडाभिर्नितम्बजलमानवे। चन्द्रभागातटे दूरादुपद्रवः कृतोऽभवत्।
स्नानमुक्ताङ्गजालचर्यपि दन्तकरेणुकान्। अन्यदन्तिकृतचाञ्चल्यभीत्याकुलोऽभवत्।
चन्द्रभागां समुत्तीर्य दिनैः कतिपयैरपि। पर्वतस्यान्तिकं प्राप सेना काश्मीरदेशगा।
पर्वतेषु पदातीनामारोहणावरोहणैः। जानुगुल्फपदातीनामवसादो महानभूत्।
क्वचित्तोये धारा क्वचिदपि जलं दुर्लभतरं क्वचित्पाहि वाणिः क्वचिदपि शिलाताडनभयं।
क्वचिच्छीतं नित्यं क्वचिदपि सदोष्णाग्न्युपगमं गमस्थाने पन्था भवति यममार्गोऽपर इव।
दुष्टहिकोमलीभूतं तासु पर्वतभूमिषु। नवचामाङ्कुरं अनुष्टुपवारणवाजिनः।
मध्यदेशीयलोकानां पश्यतां पर्वतस्थितिं। पृच्छतां चामहृष्टानां चमत्कारो महानभूत्।
तास्ताः सङ्कटभूमयः सुगमतां नीताः शिलापङ्क्तिलो ते कुञ्जकुञ्जराः किल भटैर्नीतिं तदा प्रापिताः।
लोकः कुञ्जमतिप्रकाशमकरोत् ग्रामं यतो सेङ्कमं सेना पर्वतमस्तके समभवत् कल्पान्तकालोपमा।
चक्रवर्त्तिप्रभावेण तस्तैनादर्शनेन च। पर्वतीयजना चायम् भयाचकितमानसाः।
कानागुपायनीकृत्य मातुलुङ्गफलानि च। पर्वतीयजनास्तत्र कामिनखानमाययुः।
यदङ्गीमचरोऽपि मांसमूकलैः संदधाने मानवैर्यत्कथितलक्षितोऽपि वडिशैर्मस्तोऽपि चावध्यते।
यत्पक्षक्षयसमर्पणेन कृतिभिर्दूरात्परार्णीयते तद्येन वशीकृता जनपदाः कामेनगाथा धनैः।
देदरपक्षनामाभूद्याकोभे वैरतत्परः। स गैयन्दर्शनार्थे तत्स्थानकामिसमैनिके।
अथान्तरे च काश्मीरमार्गरक्षणतत्परः। वङ्गामनायकोऽप्यासीद्याकोभभयविक्लवः।
वङ्गामनायकोलोकं स्थापयित्वा बहिः स्वयं। जगाम केवलश्चया खानकामिसमैनिकं।
तत्र कामिनखानोऽपि सर्वकार्यविचक्षणः। चकार सत्कृतं मानं बहुराभरणैर्धनैः।
अथान्यैरपि याकोभसङ्गस्य समर्पितं। राज्यं हाबीनखानस्य पश्चान्निलगिरिस्थितैः।
कामिनखानमायान्तं देशान्तरव्यवस्थितं। मध्ये हाबीनखानस्य राज्यं श्रुत्वा चुकोप सः।
अथ याकोभभूपालः प्रस्थानं कृतवान् रणात्। हाबीनखानं निर्जयंस्य पश्चान्निलगिरिं प्रति।
याकोभप्रहितं सैन्यं प्रभुसेवापराङ्मुखं। साकं हाबीनखानेन सन्धिं चक्रे बहुच्छया।
श्रुत्वा याकोभभूपालो मिलितं निजसैनिकं। निन्दां चपलचित्तानां सेवकानाञ्चकार सः।
हरन्ति सम्पत्तौ वित्तं विपत्तौ विद्विषन्ति च। सेवकाः सन्ति दुर्धीस्नास्त्वमानतु तस्कराः।
मंत्रचक्राभिधं काश्मीरमध्यस्थं। मोचयित्वा स याकोभः काष्ठवाटान्तरे ययौ।

थाकोभभूपमधिकृत्य निरस्तवीर्य्यं ते सेवका न विदधुर्बहुमानसेवां ।
चिन्तामणिं लुठितहस्ततलाभिघातैः खेलन्ति वानरगणा गुलिकाक्रमेण ।
थाकोभे चलिते सैन्यं विससार पृथक् पृथक् । हारसूत्रक्षये छिन्ने मौक्तिकं विद्रुतं यथा ।
काष्ठवाटान्तरे केचित्केचिन्नगरवासिनः । आसन् केचिद्विदेशस्थाः केचिन्मुग्गुलमन्दिरे ।
हुसैनखानादाहृत्य राज्यं पर्व्वतमस्तके । जग्टहे शंशचक्रेण कासिमाभिधशङ्कया ।
कासिमखानमायान्तं निशम्य कृतनिश्चयः । जगाह शंशचक्रोऽसौ पर्व्वतं जनदुर्गमं । ७४०
स्वल्पलोकसमायुक्तः शंशचक्रोऽभवत्तदा । कासिमखानकोऽप्यासीद् बहुलोकसमन्वितः ।
पुरस्कृत्य स कासिमखानोहैदरचक्रकं । चकार तुमुलं युद्धं सुग्रीवमिव राघवः ।
काश्मीरसैनिकं सर्व्वं चक्रहैदरदर्शनात् । चचाल रात्रितामिस्रं प्रातरिवारुणोदयात् ।
यथा महान् रजोराशिर्व्वायुमात्रेण नश्यति । तथा मुग्गुलसैन्येन नष्टं काश्मीरसैनिकं ।
काश्मीरसैनिके नष्टे मुग्गुलैर्व्विजयः कृतः । इति श्रुत्वा पुरस्त्रीणां हाहाकारो महानभूत् । ७४५
भयधूतकराम्भोजा विलोलनयनोत्पलाः । कुन्तलाविघृतास्तस्थुः पद्मिन्य इव योषितः ।
शोकान्धकारे सम्प्राप्ते रराज नयनोत्पलं । स्त्रीणां किन्तु मुखाम्भोजं सङ्कोचमगमत्तदा ।
रुदन्तीनां कुचे स्त्रीणां निपेतुर्बाष्पविन्दवः । ज्वलन्तं हृदि शोकाग्निं दूरीकर्तुमिवोद्यताः ।
द्राक्षाचोटफलव्याप्तं पुष्पकुङ्कुमशोभितं । प्रविश्य नगरं मेने स्वर्गतुल्यं वनोभ्रमं ।
शाके प्रयातेऽष्टसपञ्चचन्द्रसङ्ख्ये द्वितीयादिषु कार्त्तिकस्य ।
शुक्लेऽथ पक्षे रविवासरे च सैन्यप्रवेशो नगरे बभूव । ७५०
द्राक्षाफलमयास्वाद्य कापिकापायनीकृतं । निनिन्दुर्मुग्गुलाः सर्व्वे निजकाम्लाधरामृतं ।
कुङ्कुमपुष्पमालाभिर्भूषिताशेषमस्तकः । मुग्गुलासवपानेषु निजं वीर्य्यं व्यकल्पयत ।
कासिमखाननेतारं दृष्ट्वा हैदरचक्रकं । अथ काश्मीरलोकोऽपि तत्सेवनमशिश्रियत् ।
अनेकलोकसंयुक्तं दृष्ट्वा हैदरचक्रकं । भीत्या कासिमखानोऽपि कारागृहे न्यवेशयत् ।
अथ कासिमखानेन रुद्धे हैदरचक्रके । काश्मीरलोकाः सर्व्वे ते दूरं जग्मुर्भयातुराः । ७५५
एकत्र मिलिताः सर्व्वे ते निन्दां चक्रुरात्मनः । परस्परञ्च संमन्त्र्य मतिं युद्धाय चक्रिरे ।
योषित्पत्या विहीनेव चन्द्रहीनेव शर्व्वरी । लोकपूर्णा तथा सेना राजहीना न शोभते ।
इति निश्चित्य सर्व्वे ते लोकाश्चवनमश्रिताः । चणाद्दामायथामासुर्याकोभे कृतनिश्चयाः ।
याकोभमागतं श्रुत्वा साक्षात् कासिमखानकः । सोमारखाननामानं प्राहिणोत्स्वजिगीषया ।
सोमारखानमायान्तं श्रुत्वा याकोभभूपतिः । बभूव बहुसन्नाहः सम्यग्युद्धचिकीर्षया । ७६०
कोऽयं सोमारखानाख्यो युगलेवकसेवकः । एतेन सह योद्धव्यमित्युक्त्वास्य मन्त्रिणः ।
त्यक्त्वा सोमारखानन्तं विजयेश्वरसंस्थितं । प्रस्थानमन्यमार्गेण चकार नगरं प्रति ।
तस्मिन्नवसरे सूर्य्यः साक्षाद्देवचक्रोसयः । आविश्क्रामसंहारभूणेवाक्रमायथौ ।

शनैः शनैर्दिने याते केवलत्वमियेव सा । तत्सङ्गमार्थिनी सन्ध्या ययौ स्थित्वा क्षणान्तरं ।

याकोभमायान्तमवेक्ष्य चन्द्रोदयस्यास्यहृदयदुर्निरीक्ष्यं ।

राजेति नाम द्वयमाकलय्य भीत्येव यातोऽस्तनगप्रदेशं । ७६५

अथान्तरे स याकोभोदूराध्वखिन्नसैनिकः । सदाशिवपुरस्थाने चस्कन्द नगरं क्षणात् ।

हतवति सति कान्ते चुम्बनालिङ्गनानि क्षिपति च निशि वाणान्निर्दयं कामदेवे ।

सुरतनिरतनारीसङ्गमे सन्निकृष्टे समरभुवि नराणां सिंहनादो बभूव ।

मार्गे ग्टहान्तरे वापि हत्वा यवनसैनिकं । सैन्येन महता युक्तो राजद्वारं ददाह सः ।

अलिः सूर्य्योदयार्थीव रात्रिबद्धोऽम्बुजान्तरे । कासेमखानकोऽप्यासीद्रुद्धो निजग्टहान्तरे ।

फतिहखाननामासौ मुग्गुलोधृतसैनिकः । समुद्धुतनुत्राणः सेकन्धरपुरेऽभवत् । ७७०

अज्वाल नगरं सर्व्वं यवनत्रासकारकं । अपि ज्वालाप्रकाशेन काश्मीरैर्युयुधे रणे ।

ततः कासेमखानेन दृष्ट्वा काश्मीरसैनिकं । काराग्टहस्थितारोषाद्धतो हैदरचक्रकः ।

लोठं कृत्वा गते सैन्ये वाजिवारणवाससां । प्रभाते स च याकोभो राज्ञियुद्धान्न्यवर्त्तत ।

रात्रौ दृढ्ञमचक्रताडनमलं राज्ञि स्वयं कुर्व्वति ताराराजसमूहमम्बरवणिग्व्यस्तारयत् सर्व्वतः ।

प्रातश्चण्डकरे प्रभौ कमलकोशोत्पाटनं तन्वति प्रालेयश्रमवारिणाकुलतरस्ताऽगोपयत्तं क्षणात् ।

जाते प्रभातसमये शशिनि प्रयाते चास्तं क्षणाद्दिनकरेण तमोनिरस्तं ।

याकोभभूपतिरतीव बभूव भीतः सोऽभूच्च मुग्गुलजनः सकलः समेतः । ७७५

प्रातश्चलति याकोभे यवमाननगरान्तरं । सुसूराविपुदुत्रेन राघमल्लप्रमानसाः ।

याकोभं चलितं ज्ञात्वा दृष्ट्वा भग्नं स्वसैनिकं । स्वयं कासेमखानोऽपि निर्जगाम जयोत्सुकः ।

येन येन स याकोभोमार्गेण चलितोऽभवत् । तेन तेन हि कासेमखानकोनिर्ययौ स्वयं ।

तस्य कासेमखानस्य बहुलोकसमाहृतः । अलंमाशिरखानाख्योबभूव चरणानतः ।

अलंमाशिरखानस्य तैलदामनिवासिनः । सिचेण शंशचक्रेन युद्धमासीत् परस्परं । ७८०

फतेहखाननामाभून्मुग्गुलोबहुसैनिकः । नगरान्तररक्षार्थं सेकन्धरपुरस्थितः ।

युद्धं याकोभभूपालखानकासेमयोरभूत् । काश्मीरक्षिप्तपाषाणशरतोमरदारुणं ।

अथ काश्मीरलोकानां विरोधउदभूत् पुनः । राजाहमेव राजाहमिति कोलाहलान्वितः ।

विरोधमुत्थितं ज्ञात्वा मत्तायश्चानचोदितः । ययौ याकोभभूपालः काष्ठवाटान्तरं पुनः ।

ततोयोसोभखानेन सेरमस्तदकेन च । सन्धिः कासेमखानस्य विहिता शरणार्थिनः । ७८५

तेन कासेमखानेन ज्वालदीनभूभृतः । योसोभखानप्रमुखाः प्रहिताश्शरणान्तिकं ।

ज्वालदीनभूपेन समस्ताश्शरणागताः । संमानिताः सदा श्रितैः खानयोसोभकादयः ।

कश्मीरेषु महाशीतव्यथितानेकमानवः । आययावथ हेमन्तो द्वितीयइव मुग्गुलः ।

ततोयवनगेहेषु पपात हिमसन्ततिः । विजये विहिते यद्वः पुष्पवृष्टिरिवाम्बरात् ।

याकोभभूपस्य कृतश्रमस्य रणाय कुर्व्वाणइवोपदेशं।
पुष्पोत्करैः संकृतसर्व्वमार्गो वसन्तकालः प्रकटीबभूव।
अथ याकोभभूपालः काष्ठवाटप्रदेशतः। आययौ मुग्गुलाञ्जेतुं बहुलोकसमावृतः।
तत्र काजिमखानोऽपि वार्त्तां श्रुत्वा जिगीषया। निर्ययावथ हस्त्यश्वव्याकुलीकृतभूतलः।
तयोर्याकोभभूपालखानकाजिमयोरभूत्। खेचरेशे महायुद्धं सर्पाषाणदुर्द्दिनं।
अथ याकोभभूपालः प्रस्थानं नगरं प्रति। चकारालचितोभूत्वा मुग्गुलैरनुयायिभिः।
धान्यगाशिसमीपस्थं नगमाश्रित्य दुर्गमं। याकोभभूपः सहसा युयुधे सह मुग्गुलैः।
निर्म्मलासितनुत्राणविम्बितार्कमरीचिभिः। एकाश्रमन्धकारेऽपि बभूव वनगह्वरं।
अनेकविगलच्छोकशोणितासवपूरिताः। बभुस्तत्र शिरस्त्राणा यमस्य चषका इव।
अनेकक्षिप्तपाषाणचूर्णीकृतमहीरुहाः। पर्व्वतस्यापि काश्मीराजस्तत्वं न सेहिरे।
स्रुतशोणितसंमिश्रनिर्झराम्बुच्छलेन किं। अभवद्यमराजस्य क्रीडतः कुङ्कुमद्रवः।
इत्थं याकोभभूपालखानकाजिमयोरभूत्। युद्धं तत्साम्यमात्रेण न जयोन पराजयः।
आदूलखाननामापि खानकाजिमचोदितः। जगाम सबलोयोद्धुं काश्मीरान् पर्व्वतस्थितान्।
युद्धे सन्निहिते तेषां सेचराच्छादितागिरिः। सेवकानामिव कुर्व्वाड्गः कालरात्रिं समाहृता।
रराज ध्वनिते मेघे विद्युन्मालानिचञ्चला। जिह्वेव यमराजस्य स्वादचर्व्वणताडिता।
धारासारजले मेघे चलिते निजमेनिके। आदूलखाननामाथं स्वर्गमार्गमथारुहत्।
श्रीरङ्गोनामराजाभूत् ज्यसान्दीनसेवकः। सोऽपि तत्समरं प्राप्य स्वर्गमार्गमशिश्रियत्।
सदाशिवपुरे दुर्गं कृत्वा तिष्ठति मुग्गुले। ज्येष्ठरुद्रसमीपस्थः काश्मीरैराश्रितोगिरिः।
तत्र सन्निहिते युद्धे निर्ययुः शोणितापगाः। बभूव सङ्कुमीयामा सह नद्या वितस्तया।
[सेनाआदूलनामा पातिशाहिसेवकोयुद्धार्थं जगाम। तस्मिन्नवसरे काश्मीरालिशिरखानकलोके
योकोभलोकस्य युद्धं बभूव। तयोर्युद्धे सन्निकृष्टे आदूलखानोऽपि जगाम। आदूलखानमायातं दृष्ट्वा
याकोभलोको वदति स्म। इह मुग्गुला आगताः ते चालिशिरखानसैनिकं त्यक्ता आदूलखानं जग्मुः।
तेन सह युद्धमभूत्। अलिशिरखानलोकोऽपि आदूलखानसहायतां चकार। याकोभेन सह युद्धं चकार।
आदूलखानोऽप्यलिशिरखानस्य सन्तुष्टो बभूव। पातिशाहिकार्य्यं त्वया कृतमिति वचनमुवाच।
श्रीरङ्गोऽपि रायसिंहबद्धसम्बन्धो बभूव तस्य निकटे चत्वारिंशद्राजपुत्रा आसन् वर्षे पतिते।
श्रीरङ्गोराजपुत्रानवदत्। भो राजपुत्रा यूयं चलत। अहं पङ्गुरस्मि चलितुं समर्थोनास्मि।
ते आवदन् सैवं राजपुत्रजातौ चलनं न वर्त्तते पातिशाहो राजपुत्रेषु सन्मानं करोति।
अतएव अस्माभिर्लड्वा रक्षणीयेति। ते राजपुत्रा न चेलुः।]
इत्थं विधाय समरं निहते चलोके काजिमखानयनस्य बभूव भीतिः।
भग्नानपत्य यवनान् परिभूयमानाः काश्मीरलोकनिकराः सहसा ववल्गुः।

वार्त्तामेतादृशीं श्रुत्वा ज्यालदीनभूपतिः। सैदयोसोभखानस्य चकाराशां जिगीषया।
वार्त्तां योसोभखानस्य श्रुत्वा याकोभभूपतिः। चचाल गर्जितं श्रुत्वा स्वर्गस्थेव जम्बुकः।
सोकश्मीरसरोजमध्यनिरतं लोभाश्रया मञ्जुलं याकोभाभिधराजिचञ्चलवपुषं सौख्यदविनिर्गमं।
कासिमखानकषट्पदं भययुतं कुर्वन् जयाभिधं सूर्योऽयं जयति प्रकाममहितो योसोभखानाभिधः।
सञ्चचालादयो लोका सैदयोसोभवार्त्तया। चेलुश्चञ्चलचित्ताः श्येनस्येव कपोतकाः।
योसोभखान आयाते भयात् कासिमखानकः। निर्ययावुदिते सूर्ये चकोरो विरहादिव।
सैदयोसोभखानस्य काश्मीरजनसंयुतः। मल्लइमेरनामाभूत् सदा सेवनतत्परः।
सैदयोसोभखानेन ज्यालदीनभूपतेः। काश्मीरा बहवो लोकाः प्रहिताश्चरणान्तिकं।
अथ याकोभभूपालश्चायया काष्ठवाटतः। तथैव मुग्गुलान् जेतुं पतङ्गोऽग्निं यथा महान्।
सैदयोसोभखानेन मल्लदाभिधसंयुतः। हाजीमेरकनामापि प्रहितस्तज्जिगीषया।
तस्याचलाभवत् सेना मुग्गुलानां भूतले। ते उभे तुलया धृत्वा विधिर्बलमिवेक्षत।
यवनैर्वेष्टिते भूमौ काश्मीरैश्च नगोपरि। अन्योन्यसन्निकर्षं तु गन्तुं शक्ता न तेऽभवन्।
सिंहनादोऽभवन्मध्ये सेनयोरुभयोस्तयोः। लोकत्रयस्य प्रक्षोभसंदेशोद्घोषयथा।
ततोऽभूत्तुमुलं युद्धं देवदानवभीषणं। महायोधगणग्रामनिकषोपलसन्निभं।
काश्मीरक्षिप्तपाषाणकम्पितानन्तपल्लवाः। आसन् युद्धं द्रुमा दृष्ट्वा भयाद्धूतकरा इव।
महायोधकृतानन्तसिंहनादापदेशतः। क्रन्दन्निवाभवत्तत्र पर्वतोऽपि भयाकुलः।
योधक्षिप्तशरव्रातच्छन्नस्कन्धा महाद्रुमाः। तद्दृष्ट्वा तुमुलं युद्धमासन् रोमाञ्चिता इव।
युद्धं बहुविधं कृत्वा सुष्ठु मुग्गुलसैनिकं। सबलं भग्नमालोक्य याकोभोऽभूद्भयाकुलः।
मयोधचन्द्रनामन्ये यस्तो यवनराजया। केवलोऽहं कथं शत्रोः सङ्ग्रामसागरे।
इत्युक्त्वा स च याकोभः केवलोऽप्यचलत्ततः। काष्ठवाटान्तरं प्राप लज्जमानो दिने दिने।
ज्यालदीनसेवार्थं गते योसोभखानके। जाताभूत्तत्र बल्लकः कश्मीरेष्वधिकारवान्।
विचारे विहिते तेन निर्वैरो सकलो जनः। चकोर इव शीतांशावुदयं प्रति गच्छति।
कुर्वन्नेकदा हिंसां वणिजं निजवेश्मनि। कण्ठे निबध्य तन्मांसं न नरं प्रत्यवेलयत्।
यः कश्चित् पुरुषो मोहात् प्राणिहिंसां करिष्यति। एतादृशं महत्कष्टमवाप्स्यति न संशयः।
एकदा यवनः कश्चिदपराधविनाकृतं। कश्चिज्जघान काश्मीरं पुरुषं मदविह्वलः।
निहतं पुरुषं सम्यगन्तर्धाय गतान्तरे। न मया निहतः कश्चिदित्यूचे स मृषा वचः।
विश्वासस्तत्कुटुम्बेन तत्क्षणं सैजबल्लकः। उवाच हेतुना केन काश्मीरो निहतस्त्वया।
उवाच यवनस्तस्य नैव कश्चिन्मया हतः। यद्यप्रक्षितस्तस्य कबन्धः कुत्र तिष्ठति।
इत्थं कृतप्रतिज्ञोऽस्मिन् यवने सैजबल्लकः। लोकानाज्ञापयामास सरस्यन्तर्विलोकितां।
सरस्यालोकिते सम्यक् कबन्धे निर्गतेऽपि च। यवनस्यापराधोऽभूत् पुरुषं निहतस्तदा।

अपराधिनमालोक्य यवनं मेर्जवङ्गकः । शास्त्रोक्तेन विधानेन दण्डं तस्य समादिशत ।
ततो जल्लालदीनेन पृष्टो योसोभखानकः । उवाचानम्रकाश्मीरगुणानानतमस्तकः ।

कश्मीरदेशो विदितो विधात्रा स्वर्गस्य निर्माणइव द्वितीयः ।
शेषः समर्थो रसनासहस्रेण वक्तुं न गुणान् यदीयान् ।
द्राक्षाफलानि सममाचनम्रमधुरपूराणि विहाय यस्मिन् ।
शृङ्गारिलोका अमृतं त्यजन्ति पिबन्ति कान्ताधरपल्लवानि ।
यत्राङ्गनानां सततं मुखानि विलासलीलाखिपरम्पराणि ।
चकासति निम्नचलद्विरेफमालाश्रितानीव सरोरुहाणि ।
हाहा तुषारं व्यथयत्यजस्रमिति स्तनाङ्कलग्नं विधूय ।
यस्मिन्नभीष्टं पतिलोकमध्ये नारी विलासं प्रकटीकरोति ।

अन्योऽपि मन्त्रिणस्तस्य जगदुर्जगदीश्वरं । चक्रवर्तिसमख्याता गुणाः काश्मीरसम्भवाः ।
यस्मिन् भगवती सन्ध्या सन्ध्यानां स्थितये सदा । ददाति दर्शनं पीठे सलिलागमनिर्गमैः ।
यत्रामरेश्वरः साक्षाद्धिममूर्तिधरो विभुः । वर्द्धते शुक्लपक्षेऽसौ कृष्णपक्षे च हीयते ।
भगवान् स्वयमग्निः स यत्र प्रज्वलते सदा । नेत्थं विद्यते यत्र भास्करोऽत्र दृश्यते ।
अथ जल्लालदीनोऽसौ श्रुत्वा काश्मीरजान् गुणान् । निर्ययौ दर्शनार्थाय लाहोरनगरान्तरात् ।
जल्लालदीनभूपालः कश्मीरनगरान्तरं । आषाढशुक्लपञ्चम्यामाससाद ससैनिकः ।
आषाढशुक्लसप्तम्यामाशीर्वादपरायणान् । पुपोष स्वर्णदानेन भूपो ब्राह्मणबालकान् ।
ततो मार्तण्डमाश्रित्य गोप्रदानानि भूपतिः । मुक्तासुवर्णयुक्तानि ब्राह्मणेभ्यः समार्पयत् ।
द्राक्षाखोटफलोत्फुल्लदिव्यतालीवनाश्रितं । कश्मीरदेशमालोक्य तुतोष धरणीपतिः ।
वितस्तातीरमाश्रित्य पश्यतो नगरस्थितिं । जल्लालदीनभूपस्य बभूवातीव कौतुकं ।
ज्येष्ठरुद्रसमीपस्थं नानापुष्पोपशोभितं । सरस्तं पश्यतस्तस्य चमत्कारो महानभूत् ।
जल्लालदीनपादाब्जपवित्रीकृतमस्तकः । शरणं शरणीकर्तुं याकोबोऽपि समाययौ ।
शरणार्थिनमायातं याकोबं शरणागतं । मानसिंहसमीपालसेवकं कृतवान्नृपः ।
देशान्तरं समासाद्य चक्रवर्तिसमर्पितं । सुखं चकार याकोबो मार्गखेदपदागतः ।
जल्लालदीनभूपालो दृष्ट्वा कश्मीरमण्डलं । देशं योसोभखानाय दत्त्वा देशान्तरं ययौ ।
मेर्जयोसोभखानोऽसौ नृपसेवाविचक्षणः । देशं ररक्ष निःशेषमादेशेन विशेषतः ।
श्रीमज्जल्लालदीनेन मेर्जयोसोभगोचरः । विहितः काजिमालाख्यः काश्मीरेऽधिकारवान् ।
वार्षिके ढौकिते तेन मेर्जयोसोभसेवकाः । अधिकारविहीनास्ते सर्वे प्राकृतिकाइव ।
न दत्तं तेन कस्मैचित् भुक्तं स्वस्यैव वा । किन्तु राशीकृतं धान्यं क्षमा सर्वमिवाखुना ।
लोका योसोभखानस्य काजिमालेन भर्त्सिताः । बभूवुः क्षुधया क्षामा निदाघेनेव चातकाः ।

धान्यं राशीकृतं दृष्ट्वा काजिचालेन वर्द्धितं। चाचचाचच काश्मीरलोकस्याहुरचेच्छया।
दुष्टेन काजिचालेन द्रविणेन वशीकृते। अथ मुग्धलोकस्य विरोधोऽभूत्परस्परं।
भ्राता योधोभट्टानस्य मेर्जयाङ्गारकोऽकरोत्। यस्मिं काश्मीरलोकेन काजिचालजिघांसया। ८६५
विधाय विविधं युद्धं काजिचालोऽचलन्तदा। पर्वतारोहणाद्भये हते स्वर्गं च सोऽगमत्।
चचनभिगनामाभूज्जयालदीनसेवकः। विधाय समरं सम्यग्जीवन् प्रत्यायचौ च सः।

विषं विधाय कुटिलं यद्येन विषं संरचितमपु रिपुभिः खलु भक्षितं तत्।

शापं कृतं कथमिति प्रकटप्रतापमलोकशोकरहितं वदति स्म लोकः।

येन यत्सृष्टं विषं वञ्चयित्वा क्षणीवतान्। तस्मै निजलोकेभ्यो मेर्जयाङ्गारकोऽददौ।
जयालदीनभूपालपादसेवापराङ्मुखः। जयाद मेर्जयाङ्गारोराज्यं काश्मीरमण्डले। ८७०
तद्दृष्ट्वा भाविनग्नमभीतिचञ्चलमानसाः। ततः समस्तकाश्मीरा वार्तेति जगदुर्जनाः।

इत्थं निशम्य चरितं सकलस्य तस्य जयालदीननृपतिः सहसा जगाम।

रोषेण दुष्टकटकं कटकं विशाल्यं चूर्णीचकार च स पर्वतदुर्गमार्गं।

ततोऽजयालदीनेन सत्सेनासमन्वितः। श्रीमच्छिक्षफरेदाख्यः प्रहितस्तज्जिगीषया।
स ददर्श तमोहस्तिगच्छपर्वतमस्तकं। उदयाद्रिमिव प्रातः प्राप्ताङ्गास्कस्मारथिः।
तस्मिन्नवसरे मेर्जयाङ्गारोनिजसेवकैः। प्राप्य शूरपुरग्रामं निहतोद्रोहकर्मणा। ८७५
पूते तं पतितं दृष्ट्वा जम्बूकचारितामिषं। स्वामिद्रोहोति घुत्कृत्य सहसा जगदुर्जनाः।

प्रायातएव भगवानिह चक्रवर्ती पूजा त्वनेकविधिना च मया विधेया।

इत्याकलय्य स उपायनभङ्गियुक्तं याङ्गारकोरचितवाञ्जिनसेविनेन।

मेर्जयाङ्गारके तस्मिन् निहते निजसेवकैः। ततः शिक्षफरेदाख्यः स प्राप नगरान्तरं।
शाक्याच्छिक्षफरेदेन रक्षिते नगरान्तरे। पौराणां नाभयन्मार्गलूकानामिवोपलि।
ततोऽजयालदीनोऽसौ द्रष्टुं काश्मीरमण्डलं। चाचचौ कुङ्कुमाक्षोटफलपुष्पोपशोभितं। ८८०
काचिद्दर्शनकाङ्क्षिणी प्रियसखीं सन्दर्शयन्ती नृपं यत्पाम्बुदपरा चमूपतिरयं दृष्टोमयेत्यब्रवीत्।
काचिद्दृढपयोधरां समचलत् सन्तर्जयन्ती प्रियामित्थं भूपविलोकने समभवत् पौराङ्गनानां त्वरा।
ततः काश्मीरलोकेन कृते भूपनिदर्शने। चचः प्रतिपदं नित्यं प्रावर्त्तत महोत्सवः।
पुरा चक्रकुलोत्पन्नैर्भूपैर्जातिविरोधतः। ब्राह्मणेभ्यस्तदा दण्डोऽप्रदीतः किल वार्षिकः।
योऽरक्षन् निजां जातिं कुलशीलसमन्वितः। स ददौ वार्षिकं राज्ञे करं प्रतिवर्षं द्विजः।
ब्रह्मयज्ञोपवीतस्य रक्षणाय समर्पितः। प्रत्यब्दं ब्राह्मणैराज्ञा चत्वारिंशत्पणाः कराः। ८८५
उत्तमेभ्यो ब्राह्मणेभ्योऽदैर्दं तत्याज चेच्छदूषितं। तत्याज मध्यमीलम्बां जातिं तत्याज चाधमः।
चेच्छमेघे स्थिते तस्मिन्नन्धकारितदिङ्मुखे। विप्रादेशान्तरं जग्मुर्भेराजादव मानवे।
तादृशान् ब्राह्मणान् ज्ञात्वा जयालदीनभूपतिः। चक्रवंशसमायातं विप्रदण्डं व्यदारयत्।

काश्मीरदेशे विप्राणां योऽद्य पूजां करिष्यति। तस्मै तस्मै प्रदास्यामि तत्क्षणं पारितोषिकं।
काश्मीरदेशे विप्रेभ्योवार्षिकं योपहीष्यति। चचिराच्चस्य भूपालोऽहमुत्पाटयिष्यति।
इत्यादिश्लोभूपस्य स्तवार्षिकसाध्वसाः। आशीर्वादपरा आसन् ब्राह्मणा ब्रह्मवादिनः।
शाहाज्यलालदीनोऽयं श्रीमादर्शनतापुरं। योऽस्माकं वार्षिकं दण्डं वारयामास भूपतिः।
चक्रवंशप्रभूणां हि भूपतीनां महाशया। नित्यं येनुभवत्यस्य मृत्युरासीद्यादिनः।
म्लेच्छान्धकारविध्वस्ताभिनदर्शनवर्जिता। ब्राह्मणाश्चतत्यन्त रात्रौ पद्माकरा इव।
देशेऽस्मिन् म्लेच्छदावाग्निशोषितास्थितन्तवः। नाभवन् ब्राह्मणाः सर्वे दग्धारण्ये मृगा इव।
कश्चिद्वासः कश्चिदाशः कश्चिचैव निभर्त्सनं। अनुकम्पैव विप्रस्य पथि सञ्चरतोऽभवत्।
ज्यलालदीनभूपालनित्यसेवनतत्परः। बभूव रामदासाख्यो विप्राणामुपकारकः।
तादृशान् ब्राह्मणान् दृष्ट्वा रामदासो महाशयः। वितीर्णसुवर्णदुर्भिक्षौ कार्यदयापरः।
यद्वर्णैरमृतमेव ददाति मेघखड्गार्जितेन सविकस्तन एतदेव।
दानं सदैव ददतोन बभूव तस्य श्रीरामदासनृपतेर्द्विजेऽभिमानः।
मान्धातर्मन्ददाता भवसि गुणगणैः कर्णे कर्णे पिपेषि श्रोता जीमूतवाह त्वयि भजति मता किन्तु त्वं बलीयान्।
सत्यं वा वेद्मि नित्यं किमु तव यशसा विक्रमादित्य दत्तं दानं सम्यग्विधानं वितरति चतुरं रामदासः सदासः।
[अकबरसेवकेन रामदासेन ब्राह्मणस्वत्वं प्रति रजतमुद्राशतं सुवर्णमुद्रासहितं समर्पितं।
रजतमुद्रापञ्चाशत्सहस्राणि रामदासेन ब्राह्मणानां दारिद्र्यदूषितानां परिकल्पितानि।]
यावदम्बरमहासदानशीरामदास जगतीसुरद्रुम। अन्यदीयभवदीयदानयोस्तावदन्तरमिति प्रतीयते।
निवेशितो यत्र तस्मै ब्राह्मणाब्रह्मवादिनः। स्वदं प्रत्यायनुः सर्वे पण्डितानिर्धनादयः।
अन्येयुरपि सर्वे ते प्रह्लादनिर्धनादयः। समानितानरेन्द्रेण वचसामृतवर्षिणा।
श्रीमान् ज्यलालदीनोऽपि रामदासनिवेदिताम्। विप्रान्निर्वापयामास चकोरानिव चन्द्रमाः।
ग्रामेषु तेन दत्तेषु बभौ पण्डितमण्डलं। मेघे वर्षति दावाग्निसन्तप्तमिव काननं।
ज्यलालदीनभूपालसदासेवाविचक्षणः। अभूद्राजानकादिभ्यो भूमिदानविनिश्चये।
विपक्षं गुणिनं हित्वा स्वपक्षं गुणवर्जितं। पुपोष भूमिदानेन स जातिपक्षमोहितः।
काश्मीरेष्वथ रामदासवचनप्रख्यापनस्फारितं भूदानामृतमुत्थितं सुविमलं श्रीराजनेत्राम्बुधेः।
आदित्याभिधराजकाः स विबुधान् हा वञ्चयित्वा कथं नीतं दुर्जनबन्धुदैत्यसुमहत्संहत्य तत्क्षणं।
शाहाज्यलालदीनोऽसौ करुणामृतसागरः। स्वर्णदुर्भिक्षदानेन भिक्षुलोकमपूपुरत्।
[ततः पातिशाहिः भिक्षार्थं समादिशत्। भवता भाण्डागारे रौप्यमुद्रासहस्राणि स्वीकृत्य ग्रामे
पाटयाश्च सर्वेषु ग्रामेषु ब्राह्मणानां भिक्षुकाणां च द्रविणं समर्पणीयमिति तेनापि तथैव कृतं।]
इत्थं योषाभ्यागताय समर्थं पुनरेव सः। ज्यलालदीनभूपालो देशान्तरमवागमत्।

देशे योषोभखानेनाश्रिते ते निर्वृत्तंजनाः । उदयाद्रिङ्गते सूर्ये प्रातः पद्माकरा इव ।
समर्पिताः प्रतिग्रामं कार्षिकाः कृतवार्षिकाः । धान्यक्रयास्तु पुनर्युद्धश्रद्धया तेन वारिताः ।
प्रवर्त्तते यथा हंसः क्षीरनीरविवेचने । तथाभूत् सोऽपि धान्यक्रयणोचितविचारणे ।
अब्बालदीनसेवार्थं गते योषोभखानके । मेर्जेअस्करनामाभूत्तत्पुत्रोऽधिकारवान् ।
कलङ्करहितः साक्षात्तदा सर्वशिरोमणिः । सुधामयवपुः सोऽयं बालचन्द्र इवाबभौ । ९१५
सेवकोऽयवनो लोकं त्रितस्तातीरमाश्रितः । उद्धृतां काष्ठभारोऽयमित्यादिश्य व्यमर्दयत् ।
तादृशं यवनं दृष्ट्वा मेर्जेअस्करकः स्वयं । उवाच सचिवान् शीघ्रं पश्यध्वं हन्ति मानवान् ।
अहो मत्सेवकाल्लोकान् काश्मीरान् व्यथयन्ति किं । अब्बालदीनभूपालात् भयं वर्त्तते कथं ।
मार्गे नास्ति विलुण्ठनं न च भयं चौरात्तथा दुर्जनाद्ग्रामे वा नगरे प्रयच्छति वणिग्लोकोऽत्र शुल्कं क्वचित् ।
मेघा वर्षन्ति मेदिनी फलयुता सदार्षिकाः कार्षिकादेश रक्षति न क्षितिः चतिरहे अब्बालदीनाभिधे ।
अधुना भवता शीघ्रं यवनोऽयं निरुध्यतां । इत्याज्ञप्तो निरुद्धं तमभावत् सचिवः क्षणात् । ९२०
चलिते यवने तस्मिन् भयार्त्तः सचिवोऽब्रवीत् । भगवन् यवनः सोऽयं लङ्घयन् पलायितः ।
इत्युक्ते तेन भूयः स मेर्जेअस्करकोऽवदत् । अधुना चलिते तस्मिन् मद्दृक्ं वचनं कुरु ।
मध्यवितस्तमानीय नावं काष्ठसमन्वितां । तथा दहन्तु लोकानां यथा भीतिर्भविष्यति ।
तथाविधे कृते तेन मन्त्रिणा यवनास्तदा । ज्वलन्तीं नावमालोक्य भयेनासन् मृता इव ।
यः कश्चिद् यवनो लोभात् काश्मीरान् पीडयिष्यति । स निजस्यापराधस्य सत्वरं फलमाप्स्यति । ९२५
भूतलान्निर्गता रेजे कुङ्कुमाङ्कुरसन्ततिः । शरदिन्दु यथा शेषशिरःपङ्क्तिरिवोत्थिता ।
प्रादुराधीलतोश्चिता निर्मलाङ्कुरचोलकं । शिखा कुङ्कुमपुष्पाणां लब्धेव शनैः शनैः ।
कुङ्कुमपुष्पशोभाढ्यं द्राक्षाक्षोटसमन्वितं । दृष्ट्वा पद्मपुरग्रामं निनिन्द त्रिदिवं जनः ।
खारीके वापिते बीजे श्रावणे भुवि वाषिकैः । अर्द्धखारीप्रमाणानि पुष्पाण्यवचितानि तैः ।
प्रातर्यावन्ति पुष्पाणि चितानि धरणीतलात् । आविक्षितानि तावन्ति सायंमध्याह्नयोरपि । ९३०
यदाप्रभृति नागेन तक्षकेण प्रदर्शितं । तदाप्रभृति तादृक्षं कुङ्कुमं नाभवद्भुवि ।
कश्चित्पुष्पावचयनिरतो डोकयानोऽपि कश्चित् कश्चिद्भारप्रमथितशिरा नौप्रयानोऽपि कश्चित् ।
कश्चिन्नित्यं तुलननिरतो रक्षणे कोऽपि तस्मिन् काले बहुलघुसृणव्याकुलो लोक आसीत् ।
इति कुङ्कुमवर्णनं ॥
षड्वर्षेष्वतीतेषु अब्बालदीनभूभृता । योषोभखानादाहृत्य देशोऽन्येषु समर्पितः ।
आयाद्यखान आयाते मेर्जेयोषोभसैनिकं । पृथक् पृथक् ययौ याते वात्याविव रजोभरः ।
श्रीमदब्बालदीनेन प्रहितौ निजसेवकौ । आयाद्खानघोलतानमहम्मदकुलखानकौ । ९३५
आयाद्खानकौ ज्ञात्वा अब्बालदीनसेवकौ । देशाधिपतितां हत्वा प्रभुपादान्तिकं ययौ ।

कश्मीरेष्वपि तौ सम्यग्दुर्विचारं विचेरतुः । चन्मकारं यदा पृथ्व्यां सर्वां चङ्गमनाकिव ।

अकबरनृपतेराज्ञया तौ नगरपुरान्तिकशारिकासमीपे ।

विदधतुरगमाकलय्य दुर्गं नगनगरीतिविचक्षणजनेषं ।

बहुविधतपसा विभूय देवं चिरविनतिः खलु अत्र हि दिनोषे ।

इह नगनगरीं विलोक्य लोकश्चिरदिवानिदं न समीक्षतेऽधिकन्तु ।

तस्मिन्नवसरे गेहे दृष्ट्वा भूपालवेश्मना । दुःखं बभूव लोकानां नगरान्तरवासिनां ।

तादृशं दुःखमालोक्य वणिक्लोकनिवेदितं । लोकान्निवापयामास निर्देशेनेति भूपतिः ।

नवीननगरीमध्ये मामकाः सन्तु सेवकाः । यः पीडयति काश्मीरान् सोऽपराधी भविष्यति ।

आदेशे विहिते तेन अकबरदीनभूभृता । अथ मुग्धलोकोऽयं निर्मिते नगरीं गतां ।

शारिकापर्वते रेजे नगरी सा सुधाचिता । राजधानीं समीपस्थां हसन्तीव पुरातनीं ।

निर्मिते भवने लोकस्तुतोऽथ विहितोत्सवः । अकबरदीनभूपालवराशीर्वादतत्परः ।

दिवदृश्यद्वेशपितमहाभरीनविर्मितं । चक्रवाहय मध्याङ्के सन्नाह नगरं जनात् ।

कुगुलान्निर्गतान् दृष्ट्वा नवीननगरीस्थितान् । विरक्ताविव जज्ञात नगरी सा पुरातनी ।

अट्टशालादिविस्तीर्णं नानाविधोपशोभितं । बहिर्नया समागत्य भयभ्रमपुरं ।

पुराणनगरीदाहे या नवीना नगरी नवा । सपत्नीविरहे जाते मोदते इव वल्लभा ।

इति पातिशाहिअकबरजलालदीनस्य कश्मीरप्राप्तिवर्णनं ।

राजतरङ्गिणीसंग्रह:

राजग्रन्थेषु ये भूपा: कथिता: कविभि: कलौ । काश्मीरदेशशासाध्यपदगा: पृथिवीभुज: ।
तेषामनुक्रम: संक्षेपतया हि लिख्यतेऽधुना । षट्सु वर्षशतेष्वेव विपञ्चाशद्युतेषु च ।
प्रयातेष्वादिगोनर्द: प्रशास पृथिवीमिमां । काश्मीरेष्वादिगोनर्द: ख्यात: सर्व्वधराभुजां ।
समकालभव: पाण्डुपुत्राणां शौर्य्यशालिनां । ३५ । ६ । सुमुद्दामोदरस्तस्य भूमिपालशिरोमणि: ।
पत्नी यशोवती तस्य राज्यभाक् तदनन्तरं । ३५ । ६ । सुतस्तस्याम महाराज्ञा बालगोनर्द इत्यथ ।
भजन् पैतामहं नाम कलिकाले (३०) ऽथ भूमिपा: । आशायभ्रष्टा: निर्णष्टनामकास्तत: परं ।
पञ्चत्रिंशच्च त्यागीरामग्रा: विस्मृतिसागरे । विस्मृता राजान: (३५)

[कौरवकौन्तेयसमकालभवाद्दामोदरपुत्रान्नृपा गोनर्दादारभ्य विस्मृता: । तद्राज्ये शतवर्षाणि (१२६६)]

यदुक्तं । वर्षाणां द्वादशशती षष्टि: षड्भिश्च संयुता । भूभुजां कालसंख्यायां तद्वापश्चात्तनेष्वेनादिति ।
राजाऽभवल्लवोनाम काश्मीरेष्वथ तत्सुत: । (व ३५) तत: कुशेशयाख्योऽभूत् (व ३ । मा ८) खगेन्द्रस्तत्सुतस्तत: । (व ६०)
अथ सार्य्यवर्ष्योऽभूत् सुरेन्द्रस्तत्सुतो नृप: । (व ३० । मा ६) [तस्मिन् निस्सन्ततौ सति ।]
अथान्यवंशजो राजा गोधरो नाम भाग्यवान् । (व ३५ । मा ७) तदङ्गज: सुवर्णाख्य (व ६०) तत्सूनुर्जनको नृप: (व ६)
शचीनरस्तस्य सूनु (व ३१) स्त्रोकस्तत्पितृव्यज: । (व ६२) जलौकस्तत्सुतो नाम काश्मीरेषु सुखप्रद: । (व ३०)
अथान्यवंशज: ख्यात: शापात् सर्पतनुं जित: । दामोदरो द्वितीयोऽसौ सत्ययुगनृपोपम: । (व २५)
अथाभवन् स्वनामाङ्कपुरत्रयविधायिन: । हुष्कजुष्ककनिष्काख्या युगपद्राज्यकारका: । (व ६०)
तेषामनन्तरं भूपोऽभिमन्युर्मेधायशा: । (व ३५) निष्कण्टकस्तत: ख्यात: शतमन्युरिवापर: ।
ततोऽभिमन्योर्दायस्य समये काश्मीरमण्डले । बौद्धोपद्रववशभूते सर्व्वप्राणिक्षयंकरे ।

[तस्मिन्नवसरे हि नागाव्यर्थचित्तेन चन्द्रदेवब्राह्मणेन निवारितं कष्टतरं ।]

राजा तृतीयगोनर्द: प्राप काश्मीरवोल्लक: । (व ३५) पुत्रोऽभिषेक: श्रीमान् ख्यातस्तस्य यशस्विन: । (व ३५ । मा ६)

इन्द्रजिद्रावणौ तस्य पितापुत्रौ क्रमान्नृपौ । (व ३० । मा ६) अन्यो विभीषणस्तस्य पुत्रः (व ३५) श्रीकिन्नरनिभः ।
(व ३८ । मा ८)

सिद्धोऽभूत्तत्सुतः सिद्धः पुण्यभूपाग्रणीः कलौ । (व ६०) तत्सुत उत्पलाक्षोऽथ पैत्र्यायतनवान् सुतः । (व ३० । मा६)
हिरण्याक्षो महाराजः ख्यातोऽभूत्तदनन्तरं । (व ३७ । मा ७) श्रीहिरण्यकुलस्तत्र पुत्रस्तस्यापरं जितः । (व ६०)
कश्मीरकाश्यपीकान्तावसभोऽभूत्तदङ्गजः । राजा वसुकुलः श्रीमान् (व ६०) शासनश्रीविकोटिदः ।
श्रीमिहिरकुलः क्रूरश्चतुर्वर्गवजित् कलौ । (व ७०) श्रीमत्तोऽभूद्भूमिभामिनीभोगनिर्भरः ।
वकाख्यस्तत्सुतो राजा (व ६३) तत्सूनुः क्षितिनन्दनः । (व ३०) वसुनन्दाभिधस्तस्य पुत्रो राज्यश्रियान्वितः । (व ५२)
द्वितीयो नरनामाभूत् राजा कश्मीरमण्डले । (व ६०) अक्षस्तदङ्गजः ख्यातो (व ६०) गोपादित्यस्तदङ्गजः । (व ६०)
गोकर्णस्तत्सुतः स्वामी भूमेर्भूपशिरोमणिः । (व ५७) खिङ्खाख्यो नरेन्द्रादित्यस्तस्य । (व ३६ । मा ३)
अन्धो युधिष्ठिरस्तस्य पुत्रो नीचभिदः क्रमः । (व ३४) तरङ्गे प्रथमे ख्याता भूभुजः समुदाहृताः ।
चतुर्दशाधिकं वर्षसहस्रं नव वासराः । मासाश्च विंशतिरपि चैकविंशतिरात्मजाः ।
राजानः (२१) वर्ष (१०१४) मा १० ॥ प्रथमस्तरङ्गः समाप्तः ॥

कश्मीरदेशभूपाश्रीमहाराजवशेऽभवन् । प्रतापादित्यस्तत्रादौ राज्ञो तेषामनन्तरं । (व ३२) तस्य सूनुर्जलौकाऽभूत्
चतुर्वर्गप्रपालकः ।

सभोगं नागकन्यानामकरोद्भूरिविक्रमी । (व ३२) तुञ्जीनोऽस्य सुतः श्रीमान् (व ३६) विजयोऽथ तदङ्गजः । (व ८)
जयेन्द्रस्तत्सुतोऽपुत्रः सावाज्ञाप्रधानदृक् । (व ३७) तपस्वी सन्धिमानार्यराजोऽभूत्सर्वजित् । (व ४७)
योगिनीधरमाश्रयः शान्तिभीमर्गिरि अथन् । मनस्वी स्वराज्यमहाभिः परिवर्जिता ।
अस्मिन् द्वितीये व्याख्याता: षट् प्रख्यातगुणान्नृपाः । राजानः (६) । (व १९२) । द्वितीये तु तरङ्गेऽस्मिन् सूक्ताः
भूमिभुजः कलौ ॥ द्वितीयस्तरङ्गः समाप्तः ॥

श्रीमेघवाहनोऽमात्यैर्गान्धारदेशजः कृतः । स्वामी राज्यस्य सर्वस्य प्राणिहिंसाविवर्जितः । (व ३४)
ततः श्रेष्ठसेनोऽभूत् पार्थिवो हिरण्यो कलौ । (व ३०) तदनुजस्तु हिरण्योऽभूत् पालयन् भूमिमण्डलं ।
अपुत्रोऽगात् क्षयं सोऽथ मितपुत्रतया कलौ । (व ३० । मा २) मातृगुप्तोऽभवत् (व ४ । मा८) दत्तराज्यस्तेन स्वारिणा ।
तोरमाणे सुतेऽमुष्य विरक्तस्य च आत्मजे । बहिर्देशान्तरं याते द्वितीये प्रवराभिधे ।
देशान् प्राप्य कश्मीरान् मातृगुप्ते गतोपतौ । प्राप्तासौ देशभोगेन श्रीमान् प्रवरभूपतिः ।
द्विगम्यं तद्राज्याप्ते मातृगुप्तेऽथ भूपतौ । राज्यं चकार कश्मीरमण्डले प्रवरसेनः । (व ६०)
अस्य दत्तवरं श्रान्तं श्रीमन्विक्रमभासुरैः । तत्सुतश्च महाराजो द्वितीयोऽथ युधिष्ठिरः) व ३८) ।
नरेन्द्रादित्यस्त्वाख्यां भजमानश्च तत्सुतः (मा ८ दि १३) तदानुजो रणादित्यः कलौ वंशतपवं ।
राज्यकृद्राजतरङ्गिः पूर्णपुण्यसमान्वितः (३००) तत्पुत्रो विक्रमादित्यः (व४२) बालादित्यस्तदङ्गजः (व ३७) ।
इत्थं राजगणे भूपास्तृतीये समुदाहृताः । सर्वराज्यं चिपत्रास्त्वद्धिके शतपञ्चके ।
वैकाद्येन गते चातास्तृतीयेऽस्मिन् इतीश्वराः । राजानः (१०) वर्ष (५५३) मा ६ दि ८) ॥ तृतीयस्तरङ्गः समाप्तः ॥